ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Remarque_E_M-Nebe_nezna_vyvolenych.pdb

PDB Name: Remarque-Nebe nezna vyvolenych
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 11.4.2006
Modification Date: 11.4.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Erich Maria Remarque

Nebe nezná vyvolených

Nakladatelství Svoboda 1992

Přeložili Věra a Karel Houbovi
© 1961 by Verlag Kiepenheuer & Witsch Translation © Věra a Karel Houbovi, 1969

ISBN 80-205-0238-6

Digitalizace Brloch

Clerfayt zastavil u benzínové pumpy, před níž byl odházen sníh, a zahoukal. Kolem telefonních sloupů pokřikovaly vrány a v malé dílničce za benzínovou pumpou bušil někdo do plechu. Bušení ustalo a z dílničky vyšel asi šestnáctiletý chlapec v červeném svetru a v brýlích s ocelovými obroučkami.

„Plnou nádrž," řekl Clerfayt a vystoupil z vozu.

„Speciál?"

„Ano. Dá se tu někde sehnat ještě něco k jídlu?"

Chlapec ukázal palcem přes ulici.

„Naproti. Dnešní polední specialitou byla bernská mísa. Mám vám sundat řetězy?"

„Proč?"

„Silnice dál nahoře je ještě zledovatělejší než tady."

„Celý průsmyk nahoru?"

„Přes průsmyk jet nemůžete. Od včerejška je zase uzavřen. S takovýmhle nízkým sporťákem byste tamtudy vůbec neprojel."

„Ne?" řekl Clerfayt. „Ty mě napínáš."

„Vy mě taky," odvětil chlapec.

Lokál byl zakouřený a páchlo to tam zvětralým pivem a dlouhou zimou. Clerfayt si objednal uzené, chleba, sýr a karafu aigleského. Požádal děvče, aby mu jídlo přineslo na terasu. Venku bylo ještě docela příjemně. Nebe bylo nedohledné a enciánově modré.

„Mám vám to fáro krapet ostříkat?" zeptal se chlapec od benzínové pumpy. „Moc by to potřebovalo."

„Ne. Očisti jenom přední sklo."

Vůz nebyl už dávno mytý a bylo to na něm vidět. Červený prach z pobřeží St. Raphaelu na chladiči a blatnících proměnil liják za Aix v batikový vzor; k tomu ještě přibyly stříkance vápna z louží na silnicích ve střední Francii a bláto, jímž ohodil karosérii bezpočet nákladáků, když je Clerfayt předjížděl. Proč jsem sem vůbec jezdil? pomyslel si Clerfayt. Na lyžování je už beztak pozdě. A soucit? Soucit je špatný průvodce na cestách - a ještě horší cíl cesty. Proč nejedu do Mnichova? Nebo do Milána? Ale co bych dělal v Mnichově? Nebo v Miláně? Nebo kdekoli jinde? Jsem unavený, pomyslel si. Unavený, abych někde zůstal, a unavený, abych se loučil. Nebo mě unavuje samo rozhodování? Ale o čem mám vůbec ještě rozhodovat? Vypil víno a vrátil se do lokálu.

Za nálevním pultem vyplachovalo děvče sklenice. Skleněné oči vycpané hlavy kamzíka strnule civěly přes ni a Clerfayta na reklamu curyšského pivovaru na protější stěně. Clerfayt vytáhl z kapsy plochou, kůží potaženou láhev. „Naplnila byste mi ji koňakem?"

„Courvoisier, Rémy-Martin nebo Martell?"

„Martell."

Děvče začalo odměřovat po sklenkách koňak. Do lokálu přišla kočka a třela se Clerfaytovi o nohy. Vzal si ještě dva balíčky cigaret a zápalky a pak zaplatil.

„To jsou kilometry?“ zeptal se venku chlapec v červeném svetru a ukázal na tachometr.

„Ne, míle.“

Chlapec hvízdl. „Co děláte tady v Alpách? Proč nejste s takovýmhle bourákem na dálnici?“

Clerfayt se na něho podíval. Lesknoucí se skla brýlí, ohrnutý nos, odstávající uši, pihy - stvoření, které právě vyměnilo melancholii dětství za všechny nedostatky poloviční dospělosti.

„Člověk nedělá vždycky, co je správné, synu.“ řekl. „Dokonce ani když to ví. V tom někdy bývá kouzlo života. Chápeš?“

„Ne,“ odvětil chlapec a popotáhl. „Ale telefony první pomoci najdete po celém průsmyku. Když uvíznete, stačí zavolat. Dojedeme pro vás. Tady je naše číslo.“

„Už nemáte bernardýny se soudkem kořalky na krku?“

„Ne. Koňak je moc drahý a psi zchytračili. Pili koňak sami. Místo nich teď máme voly. Zdravé voly na odtahování auťáků.“

Chlapec s lesknoucími se skly brýlí vydržel Clerfaytův pohled. „Tys mi tu dnes ještě chyběl,“ řekl Clerfayt nakonec. „Alpský fiškus ve výši dvanáct set metrů. Nejmenuješ se ještě ke všemu Pestalozzi nebo Lavater?“

„Ne. Göring.“

„Cože?“

„Göring.“ Chlapec vycenil chrup, v němž mu chyběl řezák. „Ale křestním jménem Hubert.“

„Jsi nějak příbuzný s -“

„Kdepak,“ přerušil ho Hubert, „my jsme Göringové z Basileje. Kdybych patřil k těm druhým, nemusel bych tady nalejvat benzín. To bychom dostávali pěknou penzi.“

Clerfayt chvíli mlčel. „Zvláštní den,“ řekl pak. „Kdo by to byl čekal? Tak hodně štěstí v dalším životě, synu. Překvapils mě.“

„Vy mě ne. Vy jste závodník, co?“

„Proč?“

Hubert Göring ukázal na téměř smyté číslo pod špínou na chladiči.

„Ke všemu jsi ještě detektiv!“ Clerfayt nasedl do vozu „Snad by bylo přece jenom lepší, kdyby tě brzy zavřeli, aby bylo lidstvo uchráněno nové pohromy. Když budeš ministerským předsedou, bude už pozdě.“

Nastartoval. „Zapomněl jste zaplatit,“ poznamenal Hubert. „Dvaačtyřicet frantíků.“

Clerfayt mu dal peníze. „Frantíky!“ řekl. „To mě zase uklidnilo, Huberte. V zemi, kde se takhle hezky říká penězům, nebude nikdy diktatura.“

O hodinu později vůz uvázl. Utrhlo se několik návějí a sníh zavalil cestu. Clerfayt by byl mohl obrátit a sjet dolů; neměl však chuť tak rychle se opět setkat s rybím pohledem Huberta Göringa. Mimo to se nerad obracel. A tak zůstal klidně sedět ve voze, kouřil cigarety, popíjel koňak, naslouchal křiku vran a čekal na boží pomoc.

Ta se po nějaké době objevila v podobě sněhového pluhu. Clerfayt se rozdělil o zbytek koňaku s řidičem. Muž pak jel napřed a začal pluhem rozvířovat sníh a odhazovat jej stranou. Vypadalo to, jako by rozřezával obrovský, bílý, padlý strom v zářivý kruh třísek, hrajících v šikmých paprscích slunce všemi duhovými barvami.

Dvě stě metrů dál byla silnice opět volná. Sněhový pluh uhnul ke straně a Clerfaytův vůz proklouzl kolem něho. Řidič mu zamával. Měl na sobě právě tak jako Hubert červený svetr a brýle. Clerfayt se s ním proto nebavil o ničem jiném než o sněhu a pití; druhý Göring v jednom dni by bylo přece jenom trošku moc.

Hubert žvanil; průsmyk nebyl nahoře uzavřen. Vůz rychle zdolal příkré stoupání a hluboko pod Clerfaytem leželo náhle údolí, v časném soumraku modravé a měkké, a v něm jako kostky na hraní byla roztroušena vesnice s bílými střechami, šikmou kostelní věží, kluzištěm, několika hotely a s prvními světly v domcích. Clerfayt na chvíli zastavil a díval se dolů. Pak pomalu sjížděl zatáčkami. Někde tady dole v nějakém sanatoriu tedy leží jeho spolujezdec Hollman, který se před rokem roznemohl. Lékař zjistil tuberkulózu a Holmann se tomu smál - něco takového přece ve věku antibiotik a zázračných plísní už neexistuje, a i kdyby, tak stačí hrst prášků a pár injekcí a člověk je zase fit. Ale zázračné prostředky nebyly tak veleslavné a neomylné, jak je vychvalovali, zvláště ne u lidí, kteří vyrostli za války a měli tenkrát málo co jíst. Při závodě na Tisíc mil v Itálii dostal Hollmann nedaleko Říma chrlení krve a Clerfayt ho musel u depa vysadit. Lékař pak trval na tom, aby jel na pár měsíců do hor. Hollmann zuřil, ale nakonec se podřídil; z několika měsíců však byl teď skoro rok.

Náhle začal motor prskat. Svíčky, pomyslel si Clerfayt; zase svíčky! To je tím, že člověk jezdí a na jízdu nemyslí. Sjel poslední úsek s vyhozenou rychlostí, a když se na rovné silnici zastavil, zvedl kapotu.

Jako obvykle byly zaolejovány svíčky druhého a čtvrtého válce. Vyšrouboval je, vyčistil, znovu je nasadil a opět nastartoval. Motor naskočil a Clerfayt několikrát smáčkl rukou pedál plynu, aby z válců odstranil přebytečný olej. Když se narovnal, viděl, jak náhlé zavytí motoru poplašilo koně zapražené do saní přijíždějících z opačné strany. Koně se vzepjali a strhli saně napříč silnice k autu. Clerfayt vyrazil proti nim, popadl levého koně za ohlávku a nechal se vléci.

Po několika skocích se koně zastavili. Třásli se a kolem hlav jim stoupala pára jejich dechu. Jejich vyděšené a vytřeštěné oči jako by patřily pradávným obludám. Clerfayt opatrně povolil řemeny. Koně zůstali stát, odfrkávali a cinkali rolničkami. Viděl, že to nejsou obyčejní koně, jací se zapřahají do saní.

V saních povstal velký muž v černé kožešinové papaše a domlouval koním, aby je uklidnil. Vedle něho seděla mladá žena a pevně se držela opěradel sedadla. Měla opálený obličej a velmi světlé oči.

„Je mi líto, že jsem vás vylekal,“ řekl Clerfayt. „Nenapadlo mě, že zdejší koně nejsou zvyklí na auta.“

Muž se ještě chvíli zabýval koňmi; pak povolil opratě a pootočil se. „Ne na auta, která dělají takový kravál,“ poznamenal odmítavě. „Ale prosím, měl jsem saně zadržet. Díky, že jste nás chtěl zachránit.“

Clerfayt vzhlédl. Díval se do pyšného obličeje, v němž doutnala jiskřička posměchu, jako by se muž zdvořile bavil tím, že si Clerfayt chtěl zbytečně zahrát na hrdinu. Už dlouho se mu nestalo, aby se mu někdo na první pohled takhle nelíbil.

„Nechtěl jsem zachránit vás," odvětil Clerfayt suše, „ale svůj vůz před vašimi saněmi." „Doufám, že jste se při tom zbytečně neumazal."

Muž se opět obrátil ke koním. Clerfayt pohlédl na ženu. Proto tedy, pomyslel si. Sám chce zůstat hrdinou. „Ne neumazal jsem se," odvětil pomalu. „K tomu je zapotřebí víc."

Sanatorium Bella Vista stálo na malém návrší nad vesnicí. Clerfayt zaparkoval vůz na rovném prostranství vedle vchodu, kde stálo několik saní. Vypnul motor a přes kapotu přehodil deku, aby motor nevychladl. „Clerfayte!" zvolal někdo od vchodu.

Otočil se a překvapeně viděl, jak k němu spěchá Hollmann. Domníval se, že leží na lůžku.

„Clerfayte!" zvolal Hollmann. „Jsi to opravdu ty?"

„Jak vidíš, opravdu a skutečně. A co ty? Jak to, že tu takhle pobíháš? Myslel jsem, že ležíš."

Hollmann se zasmál. „To už se tady nenosí." Poplácal Clerfayta po zádech a zadíval se na vůz.

„Zdálo se mi, že slyším zdola Giuseppův řev a už jsem si myslel, že mám halucinace. Pak jsem vás viděl, jak se drápete nahoru. To je ale překvapení! Odkud se tu bereš?"

„Přímo z Monte Carla."

„Nepovídej," Hollmann se nemohl uklidnit. „A s Giuseppem, s tím starým lvem! Už jsem si myslel, že jste na mě zapomněli."

Poplácal karosérii vozu. Jel v něm půl tuctu závodů. V něm taky dostal poprvé chrlení krve. „Je to přece Giuseppe, ne. Nebo že by to už byl jeho mladší brácha?"

„Je to Giuseppe. Ale už dozávodil. Koupil jsem ho od továrny. Je teď na odpočinku."

„Jako já."

Clerfayt vzhlédl. „Ty nejsi na odpočinku. Ty jsi na dovolené."

„Rok! To už není dovolená. Ale pojď dál. Musíme oslavit shledání. Co teď piješ? Pořád ještě vodku?"

Clerfayt přikývl. „Copak se u vás dostane vodka?"

„Pro hosty je tu všecko. Tohle je moderní sanatorium."

„Zdá se. Vypadá jako hotel."

„To patří k léčení. Moderní terapie. Jsme lázeňští hosté; už ne pacienti. Slova nemoc a smrt tu jsou tabu. Ignorují se. Aplikovaná psychologie. Velice praktické pro morálku; ale i tak se umírá. Cos dělal v Monte Carlu? Jel jsi rallye?"

„Ano. Nečteš už sportovní zprávy?"

Hollmann na okamžik zrozpačitěl. „Zpočátku jsem je četl. Ale potom už ne. Idiotské, co?"

„Ne, rozumné. Čti je, až budeš zase jezdit."

„Ano," řekl Hollmann. „Až budu zase jezdit. A až vyhraju v loterii hlavní výhru. S kým jsi jel rallye?"

„S Torrianim."

Zamířili ke vchodu. Svahy byly červené v záři zapadajícího slunce. Lyžaři prolétávali oslňující září jako černé čárky. „Je tu hezky," řekl Clerfayt.

„Ano, krásné vězení."

Clerfayt neodpověděl. Znal jiná vězení. „Jezdíš teď pořád s Torrianim?" zeptal se Hollmann.

„Ne. Jednou s tím, podruhé s oním. Čekám na tebe."

Nebyla to pravda. Clerfayt jezdil už půl roku závody sportovních vozů s Torrianim. Ale protože Hollmann nečetl sportovní zprávy, byla to pohodlná lež.

Na Hollmanna účinkovala jako víno. Na čele se mu náhle zaperlil jemný proužek krůpějí potu. „Umístil ses v rallye?" zeptal se.

„Ne. Měli jsme značnou časovou ztrátu."

„Odkud jste vyjeli?"

„Z Vídně. Byl to idiotský nápad. Taky jsem ani nechtěl vyhrát, jenom vyzkoušet nový vůz."

Hollmann se zasmál. „To byla Giuseppova pomsta. Kde jsi jezdil předtím?"

Clerfayt zvedl ruku. „Pojďme se nejdřív něčeho napít. A buď tak hodný: první dny tady mluvme pro mě za mě o všem možném, jenom ne o závodech a automobilech!"

„Ale Clerfayte! O čem tedy?"

„Jenom pár dní!"

„Co je? Stalo se něco?"

„Nic. Jsem jenom unavený. Chtěl bych si odpočinout a pár dní nic neslyšet o tomhle idiotském šílenství, kdy se lidé honí jako blázni na mašinách, jejichž rychlost jim už přerůstá přes hlavu. To ty přece chápeš?"

„Ovšem," řekl Hollmann. „Ale co se děje? Stalo se něco?"

„Nic," odvětil Clerfayt netrpělivě. „Jsem jen pověrčivý jako každý druhý. Smlouva mi vypršela a zatím nebyla obnovena. Nechci to zakřiknout. To je všechno."

„Clerfayte," řekl Hollmann, „kdo havaroval?"

„Ferrer. V jednom pitomém, malém, mizerném závodě na pobřeží."

„Je mrtev?"

„Ještě ne. Ale amputovali mu nohu. A ta bláznivá ženská, co s ním pořád jezdila po světě, ta falešná baronka,

ho nechce vidět. Sedí v herně a brečí. Nechce mrzáka. Pojď a objednej něco pořádného k pití. Můj poslední koňak zmizel v chřtánu řidiče sněhového pluhu, který je rozumnější než my; ta jeho kára neudělá víc než pět kilometrů za hodinu.“

Seděli v hale u malého stolku u okna. Clerfayt se rozhlédl. „To všechno jsou nemocní?“

„Ne. Taky zdraví, kteří nemocné navštěvují.“

„Ovšem. A ti s bledými obličeji jsou nemocní?“

Hollmann se zasmál. „To jsou ti zdraví. Jsou bledí, protože sem nahoru přišli teprve před nedávném. Ti ostatní, co jsou opálení jako sportovci, to jsou nemocní, kteří tu jsou už dlouho.“

Dívka přinesla Hollmannovi sklenici pomerančové šťávy a Clerfaytovi malou karafu vodky.

„Jak dlouho tu chceš zůstat?“ zeptal se Hollmann.

„Pár dní. Kde bych tu mohl bydlet?“

„Nejlíp v Palace hotelu. Je tam dobrý bar.“

Clerfayt pohlédl na pomerančovou šťávu. „Jakpak to víš?“

„Chodíme tam, když odtud někdy upláchneme.“

„Upláchnete?“

„Ano, někdy v noci, když se chceme cítit jako zdraví lidé. Je to zakázáno, ale když to člověka občas popadne, je to lepší než bezvýsledně diskutovat s pánem bohem o tom, proč je člověk nemocný.“

Hollmann vytáhl z náprsní kapsy plochou láhev a trochu si z ní ulil do sklenky. „Gin,“ řekl. „Taky pomáhá.“

„Nesmíte pít?“ zeptal se Clerfayt.

„Tak docela zakázáno to není, ale takhle je ta jednodušší.“

Hollmann schoval láhev zpátky do kapsy.

„Člověk tady nahoře dost zdětinští.“

Před vchodem zastavily saně. Clerfayt viděl, že to jsou tytéž saně, které potkal na silnici. Vystoupil z nich muž v černé kožešinové papaše.

„Nevíš, kdo to je?“ zeptal se Clerfayt.

„Ta žena?“

„Ne, ten muž.“

„Nějaký Rus. Jmenuje se Boris Volkov.“

Clerfayt se dal do smíchu. „Ty jsi učiněná detektivní kancelář! Odkud to víš?“

„Tady ví jeden o druhém brzy všechno,“ odvětil Hollmann s nádechem trpkosti. „Za čtrnáct dní, až bude po sezóně, nebude tahle vesnice zbytek roku zase ničím jiným než hnízdem, kde se jen drbe.“

Kolem muže a ženy se protlačila skupinka černě oděných lidiček. Živě se bavili španělsky. „Na malou vesnici vypadáte dost mezinárodně,“ řekl Clerfayt.

„Taky jsme. Smrt ještě pořád není šovinistická.“

„Tím už si nejsem tak docela jist.“ Clerfayt pohlédl ke dveřím. „To je žena toho Rusa?“

Hollmann se ohlédl. „Ne.“

Rus a žena vešli dovnitř. „Jsou snad ti dva taky nemocní?“ zeptal se Clerfayt.

„Ano. Nevypadali na to, co?“

„Ne.“

„To bývá často. Nějakou dobu Člověk vypadá jako kvetoucí život. Potom už ne; ale potom už tu taky nepobíhá.“

Muž a žena se u dveří zastavili. Muž ženě naléhavě domlouval. Naslouchala mu, pak prudce zavrtěla hlavou a rychle zamířila dozadu do haly. Muž se díval za ní a chvíli čekal; pak vyšel ven a nasedl do saní.

„Zdá se, že se pohádali,“ řekl Clerfayt, ne bez uspokojení.

„To je na denním pořádku. Tady každý po nějaké době trochu zcvokne. Psychóza zajateckého tábora. Proporce se přesouvají; maličkosti se stávají důležitými a důležité věci se stávají podružnými.

Clerfayt se na Hollmanna pozorně zadíval. „U tebe taky?

„U mě taky. Člověk nevydrží věčně koukat na jeden a týž bod.“

„Ti dva tu taky bydlí?“

„Ona, on bydlí jinde.“

Clerfayt vstal. „Zajedu si teď do hotelu. Kde bychom mohli společně povečeřet?“

„Tady. Máme jídelnu, kam mohou taky hosté.“

„Dobrá. Kdy tedy?“

„V sedm. V devět musím do postele. Jako ve škole.“

„Jako na vojně,“ řekl Clerfayt. „Nebo před závodem. Vzpomínáš si ještě, jak nás v Miláně manažer honil do hotelu jako slepice?“

Hollmannův obličej se rozzářil. „Gabrielli? Ještě žije?“

„To víš. Co se jemu může stát. Manažeři umírají v posteli - jako generálové.“

Žena, která přišla s Rusem, se vrátila. U východu ji zastavila šedovlasá žena a něco jí tiše a ostře říkala. Žena neodpověděla a obrátila se. Zůstala nerozhodně stát, pak pohlédla na Hollmanna a přišla k němu. „Krokodýl mě už nechce pustit ven,“ zašeptala. „Říká, že jsem si neměla co vyjíždět. Jestli to prý udělám ještě jednou, tak to bude hlásit Dalajlámovi -“

Zarazila se. „To je Clerfayt, Lillian,“ řekl Hollmann. „Vyprávěl jsem vám o něm. Z ničeho nic přijel.“

Žena přikývla, ale zdálo se, že Clerfayta nepoznala; znovu se otočila k Hollmannovi.

„Tvrdí, že musím do postele," řekla zlostně. „Jenom proto, že jsem před několika dny měla trošku teplotu. Ale já se zavřít nenechám. Dnes večer ne! Zůstanete vzhůru?"

„Ano. Budeme jíst v předpeklí."

„Přijdu taky."

Pokývla Clerfaytovi a Hollmannovi a šla zpátky. „Všechno ti to asi připadá tibetské, co?" řekl Hollmann. „Předpeklí se tu říká místnosti, kam smějí hosté. Dalajláma je přirozeně profesor a Krokodýl je vrchní sestra -"

„A ta žena?"

„Jmenuje se Lillian Dunkerqueová. Je to Belgičanka, ale její matka byla Ruska. Rodiče jí zemřeli."

„Proč se kvůli takovýmhle malichernostem tak rozčiluje?"

Hollmann pokrčil rameny. Náhle vypadal unaveně. „Už jsem ti říkal, že tu jsou všichni tak trochu trhlí. Zvlášť když někdo zemře."

„Zemřel někdo?"

„Ano, jedna její přítelkyně. Včera, tady v sanatoriu. Člověku do toho nic není, ale stejně jako by vždycky umíralo zároveň i něco z něho. Asi trocha naděje."

„Ano," řekl Clerfayt. „Ale tak je to všude."

Hollmann přikývl. „Vždycky na jaře tu začínají umírat. Víc než v zimě. Zvláštní, co?"

2

Hořejší poschodí sanatoria už nevypadala jako v hotelu; tady to byla nemocnice. Lillian Dunkerqueová se zastavila před pokojem, kde zemřela Agnes Somervillová. Slyšela hlasy a hluk a otevřela dveře.

Rakev už v pokoji nebyla. Okna byla dokořán a dvě uklízečky drhly podlahu. Voda šplíchala po podlaze a páchlo to tam lyzolem a mýdlem, nábytek byl odtažený a elektrické světlo ozařovalo každý kout místnosti.

Lillian si na okamžik myslela, že vešla do nesprávného pokoje. Pak uviděla pohozeného na skříni malého plyšového medvídka, který byl maskotem zemřelé. „Už ji odnesli?" zeptala se.

Jedna z uklízeček se napřímila. „Přenesli ji na sedmičku. Musíme tu uklidit. Zítra ráno sem přijde nová."

„Děkuji."

Lillian zavřela dveře. Znala sedmičku; byl to malý pokojík vedle nákladního výtahu. Na sedmičku dávali mrtvé, protože je bylo možno snadno dopravit výtahem dolů. Jako kufry, pomyslela si Lillian. A jejich poslední stopy se pak smyjí mýdlem a lyzolem.

V pokoji číslo sedm byla tma. Ani svíčky už tam nebyly. Rakev už byla uzavřena. Útlý obličej a zářící rudé vlasy přikryli víkem a víko přišroubovali. Všechno bylo připraveno k odvezení. Z rakve byly odklizeny květiny a ležely vedle na stole na kuse voskovaného plátna. Voskované plátno mělo na okrajích kroužky, v nichž byla provlečena šňůrka, takže bylo možno květiny snadno najednou odnést. Věnce ležely vedle, naskládané na sebe jako klobouky v kloboučnickém krámu. Záclony byly roztažené a okna dokořán. Do pokoje svítil měsíc a byla tam citelná zima.

Lillian se přišla ještě naposled podívat na mrtvou. Přišla pozdě. Nikdo už nikdy neuzří bledý obličej a zářivé vlasy, jež kdysi bývaly Agnes Somervillovou. V noci odnesou rakev tajně dolů a na saních ji odvezou do krematoria. Tam se rakve zmocní záplava ohně, rudé vlasy ještě jednou zapraskají a zajiskří, strnulé tělo se v plamenech ještě jedenkrát vzepne, jako by znovu ožilo - a pak se všechno změní v popel a v nic a v hrst vybledlých vzpomínek.

Lillian pohlédla na rakev. Co když ještě žije?! pomyslela si náhle. Copak není možné, aby se ještě jednou probudila v této nemilosrdné truhle? Kdo ví, kolikrát se něco takového už stalo? Ví se jen o několika případech, kdy byli zdánlivě mrtví zachráněni, ale kdo ví, kolik se jich tiše udusilo a které už nikdo nezachránil? Co když se Agnes Somervillová teď, právě teď, pokouší v těsné tmě šustivého hedvábí křičet s vyschlým hrdlem a nemůže vydat ani hlásku?

Zbláznila jsem se, pomyslela si Lillian; na co to tu vůbec myslím? Neměla jsem sem chodit! Proč jsem sem přišla? Ze sentimentality? Z pomatení? Nebo z té hrůzné zvědavosti, ještě jednou se zadívat do mrtvého obličeje jako do propasti, odkud by snad šlo přece jen vyrvat odpověď? Světlo, pomyslela si, musím rozsvítit!

Šla zpátky ke dveřím; ale náhle se zarazila a naslouchala. Zdálo se jí, jako by zaslechla zapraskání, tichounké, ale zřetelné, jako když nehty škrabou po hedvábí. Rychle otočila vypínačem. Ostré světlo holé žárovky u stropu zahnalo noc, měsíc i hrůzu.

Slyším strašidla, pomyslela si. Byly to moje vlastní šaty. Byly to moje vlastní nehty. Nebyl to vysílený, poslední "zbytek života, který se ještě jedenkrát pohnul.

Znovu se zadívala na rakev stojící teď v ostrém světle. Ne - v této černé, naleštěné truhle s bronzovými držadly už žádný život není. Naopak - je v ní uzavřena nejtemnější hrozba, jakou lidstvo zná. To už není Agnes Somervillová, její přítelkyně, která v ní leží ve zlatých šatech, nehybně, se ztuhlou krví a rozpadlými plícemi - není to už ani vosková podoba člověka, kterého začaly pustošit znehybnělé šťávy, ne, v této truhle číhá už jen absolutní nic, stín beze stínu, nepochopitelné nic, věčně hladovící po druhém nic, jež přebývá a roste ve všem, co je živé, jež se s člověkem rodí a je i v ní, v Lillian Dunkerqueové, a tiše roste a den za dnem jí užírá život, až tu zbyde jenom ono samo a jeho schránka bude právě tak jako tato zde dána do černé truhly - kde ji čeká jen rozpad a rozklad.

Sáhla za sebe po klice. V okamžiku, kdy se jí dotkla, klika se v její ruce prudce pohnula. Potlačila výkřik. Dveře se otevřely. Před Lillian stál překvapený podomek a civěl na ni. „Co se děje?" vykoktal. „Kde se tu berete?" Díval se do pokoje, kde v průvanu vlály záclony. „Vždyť je zamčeno! Jak jste se sem dostala? Kde je klíč?"

„Nebylo zamčeno.“

„To to musel někdo -“ Podomek pohlédl na dveře. „Ale tuhle je!“ Přejel si přes obličej. Víte, na okamžik jsem si myslel -“

„Co?“

Ukázal na rakev. „Myslel jsem, že jste to vy a -“

„Vždyť jsem to Já,“ zašeptala Lilian.

„Co?“

„Nic.“

Muž postoupil o krok do pokoje. „Vy mi nerozumíte. Myslel jsem, že jste ta mrtvá. Něco takového! A to jsem zažil už leccos!“ Zasmál se. „Tomu říkám pořádně se vyděsit v noční hodině! Co tady děláte? Osmnáctka už je přece zašroubovaná.“

„Kdo?“

„Osmnáctka. Jméno neznám. Tady to není třeba. Když už je to takhle daleko, k čemu je i to nejkrásnější jméno, ne?“ Podomek zhasl světlo a zavřel dveře. „Buďte ráda, slečno, že to nejste vy,“ řekl dobrácky.

Lillian vyhrabala z kabelky peníze. „Tady máte za to leknutí, které jsem vám připravila.“

Podomek zasalutoval a rukou si přejel po neholené tváři. „Srdečně děkuju. Rozdělím se s kolegou Josefem. Po takové smutné práci šmakuje pivo se žitnou obzvlášť dobře. A neberte si to tak k srdci, slečno, jednou tam musíme beztak všichni.“

„Jistě,“ odvětila Lillian. „To je útěcha. Opravdu báječná útěcha, viďte?“

Stanula ve svém pokoji. Ústřední topení syčelo. Všechna světla svítila. Jsem blázen, myslela si. Bojím se noci. Bojím se sama sebe. Co mám dělat? Nechat rozsvíceno a vzít si prášek pro spaní? Zavolat Borise a promluvit s ním? Vztáhla ruku k telefonu, ale nezvedla sluchátko. Věděla, co by jí řekl. Taky věděla, že by měl pravdu; ale k čemu to je, když člověk ví, že má pravdu? Člověk má svou špetku rozumu, aby poznal, že jenom podle něho žít nelze. Žije z citů a s city toho rozum mnoho nesvede.

Usedla do křesla. Je mi čtyřiadvacet, pomyslela si, právě tolik, jako bylo Agnes. Čtyři roky jsem tady nahoře. Předtím byla skoro šest let válka. Co znám ze života? Zkázu, útěk z Belgie, slzy, strach, smrt rodičů, hlad, a pak nemoc z hladu a útěku. Předtím jsem byla dítě. Už si ani nevzpomínám, jak vypadala města v noci před válkou. Tisíce světel a zářivý svět ulic - co o tom vůbec vím? Znám jen zatemnění a déšť bomb z temného nebe, a pak okupaci, strach, skrývání a zimu. Štěstí? Jak se scvrklo tohleto nekonečné slovo, které kdysi ve snech tak zářilo! Tenkrát byl štěstím nevytopený pokoj, chleba, sklep, místo, jež nebylo ostřelováno. Pak přišlo sanatorium. Podívala se z okna. Dole vedle vchodu pro dodavatele a personál stály saně. Patrně to byly už saně pro Agnes Somervillovou. Před rokem přijela k hlavnímu vchodu sanatoria usměvavá, v kožichu a s květinami; teď opouští dům potajmu vchodem pro personál, jako by nezaplatila účet. Před šesti týdny dělala s Lillian plány, jak odtud odjede. Odjezd, přelud, fata morgana, která nikdy nepřišla.

Zazvonil telefon. Zaváhala, ale pak jej zvedla. „Ano, Borisi.“ Naslouchala. „Ano, Borisi. Ano, jsem rozumná - ano, vím, že mnohem víc lidí umírá na infarkt a rakovinu - četla jsem statistiky, Borisi, ano - vím, že se nám to jen tak zdá, protože tu nahoře žijeme pořád jen tak mezi sebou, ano, mnoho se jich vyléčí, ano, ano - nové prostředky, ovšem, Borisi, budu rozumná, určitě - ne, nechoď - ano, mám tě ráda, Borisi, samozřejmě -“

Zavěsila. „Rozumná,“ zašeptala a zadívala se do zrcadla, z něhož na ni hleděla její tvář, cizí, cizíma očima, „rozumná“! Panebože, pomyslela si, byla jsem rozumná už moc dlouho! K čemu? Abych se stala dvacítkou nebo třicítkou na sedmičce vedle nákladního výtahu? Něčím v černé truhle, před kterou člověka jímá hrůza?

Pohlédla na hodinky. Bylo krátce před devátou. Před ní byla temná a nekonečná noc, plná strachu a nudy, té strašlivé směsice, která byla charakteristickým znakem sanatoria - strachu z nemoci a z nudy života podle předpisu, jež spolu dohromady byly nesnesitelné, protože kontrast nevedl k ničemu jinému než k intenzivnímu pocitu naprosté bezmocnosti.

Lillian vstala. Jenom teď nebýt sama! Dole bude jistě ještě pár lidí - přinejmenším Hollmann se svým přítelem.

V jídelně seděli kromě Hollmanna a Clerfayta ještě tři Jihoameričané, dva muži a malá, obtloustlá žena. Všichni tři byli v černém; všichni tři mlčeli. Seděli uprostřed místnosti pod jasným světlem lampy jako malé, černé mohyly.

„Přijeli z Bogoty,“ řekl Hollmann. „Telegrafovali Jim. Dcera toho s kostěnými brýlemi umírala. Ale od té doby, co jsou tady, je tomu děvčeti najednou líp. Teď nevědí, co mají dělat - letět zpátky, nebo tu zůstat.“

„Proč tu nezůstane matka a ostatní neodletí?“

„Ta tlustá žena není její matka. Je to nevlastní matka; má peníze, z nichž tu Manuela žije. Vlastně tu z nich nechce zůstat nikdo; ani otec. Doma už na Manuelů skoro zapomněli. Pravidelně posílali šek a žili v Bogotě a Manuela žila tady - už pět let - a jednou za měsíc jim napsala dopis. Otec má s její nevlastní matkou už dávno děti, které Manuela nezná. Všechno bylo v pořádku - dokud jim nezačala být na obtíž svým umíráním. Pak ovšem museli přijet, už kvůli reputaci. Žena nechtěla pustit muže samotného. Je starší než on a žárlivá, a ví, že je moc tlustá. Proto si vzala na posilu svého bratra. V Bogotě už se beztak mluvilo o tom, že Manuelů vyštvala z domova; teď chce ukázat, že ji má ráda. Není to tedy jenom věc žárlivosti, ale taky prestiže. Kdyby přiletěla zpátky sama, řeči by začaly nanovo. Proto tu sedí a čekají.“

„A Manuela?“

„Když otec a nevlastní matka přijeli, zahrnuli ji láskou, protože Manuela měla každou hodinou zemřít. Chudinka Manuela, která lásku nikdy nepoznala, byla tak šťastná, že se začala uzdravovat. Teď už jsou rodiče

netrpěliví. Kromě toho den ode dne tloustnou, protože z nervozity mají hlad a cpou se zdejším proslulým cukrovím. Za týden budou Manuelů nenávidět, že neumírá dost rychle.“

„Nebo si tu ve vesnici zvyknou, koupí si cukrářství a usadí se tady,“ řekl Clerfayt.

Hollmann se zasmál. „Ty máš ale hrůzostrašnou fantazii.“

„Naopak. Jen hrůzostrašné zkušenosti. Ale odkud to všechno víš?“

„Už jsem ti říkal, že tady neexistuje žádné tajemství. Sestra Cornelie Wehrliová umí španělsky a je důvěrnicí Manueliny nevlastní matky.“

Tři černé postavy vstaly. Nepromluvily spolu ani slovo. Se slavnostní důstojností kráčely za sebou ke dveřím.

Téměř se srazily s Lillian Dunkerqueovou, která vešla dovnitř tak rychle, že se tlustá žena polekala a s vysokým zapištěním uskočila stranou. Lillian spěšně zamířila ke stolu, kde seděl Hollmann s Clerfaytem, a pak se otočila za ženou. „Proč křičí?“ zašeptala. „Vždyť nejsem strašidlo! Nebo jsem? Už?“ Hledala zrcátko. „Tak se mi zdá, že dnes večer každého jen vyděsím.“

„Kohopak ještě?“

„Podomka.“

„Cože? Josefa?“

„Ne, toho druhého, který Josefovi pomáhá. Však víte -

Hollmann přikývl. „Nás nevystrašíte, Lillian.“

Schovala zrcátko. „Už tu byl Krokodýl?“

„Ne. Ale jistě každou chvíli přijde a vyhodí nás. Je přesná jako pruský šikovatel.“

„Dnes je ve vrátnici Josef. Informovala jsem se. Můžeme zmizet. Půjdete taky?“

„Kam? Do Palace baru?“

„Kam jinam?“

„V Palace baru nic není,“ řekl Clerfayt. „Zrovna jdu odtamtud.“

Hollmann se zasmál. „Pro nás tam je vždycky něco. Dokonce i když tam není ani noha. Všechno za zdmi sanatoria je pro nás vzrušující. Tady je člověk skromný.“

„Teď bychom mohli proklouznout,“ řekla Lillian Dunkerqueová. „Kromě Josefa nikdo nehlídá. Druhý podomek má ještě co dělat.“

Hollmann pokrčil rameny. „Mám trošku teplotu, Lillian. Tak, zčistajasna, dnes večer - čertví proč. Snad že jsem zase viděl Clerfaytův špinavý sporťák.“

Do jídelny vešla uklízečka a začala stavět židle na stoly, aby vytřela. „Už kolikrát jsme šli ven s horečkou,“ řekla Lillian.

Hollmann se na ni rozpačitě podíval. „Vím. Ale dnes ne, Lillian.“

„Taky kvůli tomu špinavému sporťáku?“

„Snad. Co Boris? Půjde taky?“

„Boris si myslí, že spím. Už odpoledne jsem ho musela nutit, aby si se mnou vyjel. Podruhé to už neudělá.“

Uklízečka rozhrnula záclony. Za oknem se náhle mocně a nepřátelsky objevila krajina - měsíčním svitem zalité svahy, černý les, sníh. Ti tři vypadali na jejím pozadí ztraceně. Uklízečka začala zhášet světla na stěnách. S každým zhasnutým světlem jako by krajina o krok postoupila k lidem do místnosti. „Krokodýl je tu,“ řekl Hollmann.

Ve dveřích stála vrchní sestra. Usmívala se studenýma očima a silným chrupem. „Noční můry, jako vždy! Končíme, panstvo!“ Mlčky přešla, že Lillian Dunkerqueová je ještě vzhůru. „Končíme!“ opakovala. „Do postele! Do postele! Zítra je taky den!“

Lillian vstala. „Jste si tím tak jista?“

„Naprosto,“ odvětila vrchní sestra s deprimující veselostí. „Na nočním stolku máte prášek pro spaní, slečno Dunkerqueová. Budete odpočívat jak v Morfeově náručí.“

„Jak v Morfeově náručí,“ opakoval Hollmann zhnuseně, když vrchní sestra odešla. „Krokodýl je královnou frází. Dnes večer byla ještě milostivá. Proč musí tyhle policajtky zdraví jednat s každým, kdo přijde do nemocnice, s takovouhle odporně trpělivou povýšeností, jako by byl dítě nebo kretén?“

„Mstí se tím za své povolání,“ odvětila Lillian zlobně. „Kdyby se číšníci a nemocniční sestry takhle nechovali, umřeli by na komplex méněcennosti.“

Stáli v hale před výtahem. „Kam půjdete teď?“ zeptala se Lillian Clerfayta.

Podíval se na ni. „Do Palace baru.“

„Vezmete mě s sebou?“

Okamžik zaváhal. Měl jisté zkušenosti s přepjatými ženami. Ale pak si vzpomněl na scénu se saněmi a na Volkovův pyšný obličej. „Proč ne?“ řekl.

Usmála se bezmocným úsměvem. „Není to zoufalé? Člověk prosí o trochu svobody jako opilec odmítavého barmana o poslední skleničku. Není to k pláči?“

Clerfayt zavrtěl hlavou. „Taky jsem to dost často dělával.“

Poprvé se na něho zplna podívala. „Vy? Proč vy?“

„Každý má nějaké důvody. Dokonce i kámen. Kam pro vás mám přijít? Nebo chcete jít se mnou hned?“

„Ne. Vy musíte vyjít hlavním vchodem. Tam hlídá Krokodýl. Sejděte pak za první serpentinu, vezměte si tam saně a jeďte vpravo za sanatorium ke vchodu pro dodavatele a personál. Vyjdu tamtudy.“

„Dobrá.“

Lillian vstoupila do výtahu. Hollmann se obrátil ke Clerfaytovi. „Nevadí ti, že s vámi dnes večer nepůjdu?“

„To víš, že ne. Vždyť zítra ještě neodjíždím -“

Hollmann se na něho pátrávě zadíval. „A Lillian? Nebyl bys radši sám?“

„Rozhodně ne. Kdo chce být sám?“

Clerfayt prošel prázdnou halou. Svítilo už jen malé světlo u dveří. Velkými okny dopadalo na podlahu měsíční světlo v širokých kosočtvercích. U dveří stál Krokodýl.

„Dobrou noc,“ řekl Clerfayt.

„Good night,“ odpověděla a Clerfaytovi nebylo jasné, proč najednou mluví anglicky.

Šel serpentinou dolů, až našel saně. „Mohl byste natáhnout střechu?“ zeptal se vozky.

„Dnes v noci? Vždyť už není taková zima.“

Clerfayt nechtěl posadit Lillian do otevřených saní, ale taky neměl chuť to vozkovi vysvětlovat.

„Vám snad ne, ale mně ano. Přijel jsem z Afriky,“ odpověděl. „Natáhl byste tedy střechu?“

„To je něco jiného.“ Vozka pomalu slezl z kozlíku a natáhl střechu. „Stačí to takhle?“

„Jistě. A teď prosím vás zajeďte k sanatoriu Bella Vista - k zadnímu vchodu.“

Lillian Dunkerqueová už čekala. Měla na sobě tenký, černý perziánový kožich. Clerfayta by bylo neudivilo, kdyby byla přišla ve večerních šatech bez pláště.

„Všechno klaplo,“ zašeptala. „Mám Josefův klíč. Dostane za to láhev višňovky.“

Clerfayt jí pomohl do saní. „Kde máte vůz?“ zeptala se.

„Myjí ho.“

Když saně obrátily a míjely hlavní vchod sanatoria, zvrátila se do tmy pod střechou. „Nechal jste dnes večer vůz dole kvůli Hollmannovi?' zeptala se po chvíli.

Pohlédl na ni. „Proč kvůli Hollmannovi?“

„Aby ho neviděl. Abyste Hollmanna šetřil.“

Bylo to tak. Clerfayt si povšiml, že Hollmanna pohled na Giuseppa velmi rozrušil. „Ne,“ odvětil, „vůz jen nutně potřeboval umýt.“

Vytáhl balíček cigaret. „Dejte mi taky jednu,“ řekla Lillian.

„Smíte kouřit?“

„Ovšem,“ odvětila tak příkře, že okamžitě vycítil, že to není pravda.

„Mám jen gauloisky. Černý, těžký tabák cizinecké legie.“

„Znám je. Kouřili jsme je za okupace.“

„V Paříži?“

„V jednom sklepě v Paříži.“

Zapálil jí. „Odkud jste dnes přijel?“ zeptala se. „Z Monte Carla?“

„Ne, z Vienne.“

„Vienne? V Rakousku?“

„Ne, Vienne u Lyonu. Určitě to neznáte. Je to ospalé městečko, jehož jediná sláva je v tom, že je tam jedna z nejlepších restaurací v celé Francii - hotel Pyramide.“

„Jel jste přes Paříž?“

„To by byla velká zajížďka. Paříž leží mnohem dál na sever.“

„Jak jste jel?“

Clerfayta udivovalo, proč to chce vědět tak přesně. „Obvyklou cestou,“ řekl. „Přes Belfort a Basilej. Měl jsem v Basileji ještě něco na práci.“

Lillian chvíli mlčela. „Jaké to bylo?“ zeptala se pak.

„Co? Cesta? Otravná. Šedivá obloha a samá rovina, dokud nepřijedete k Alpám.“

Slyšel, jak ve tmě dýchá. Pak v mihnuvším se světle z výlohy hodinářského obchodu spatřil její obličej. Byl v něm zvláštní výraz úžasu, výsměchu a bolesti. „Otravná?“ řekla. „Samá rovina? Panebože, co bych za to dala, kdybych už nemusela vidět hory.“

Náhle pochopil, proč se ho tak podrobně vyptávala. Pro nemocné tady nahoře byly hory zdí, omezující jejich svobodu. Znamenaly pro ně lehké dýchání a naději; ale nemohli je opustit. Jejich svět byl omezen na toto vysokohorské údolí, a proto každá zpráva zdola byla zprávou ze ztraceného ráje.

„Jak dlouho už tady jste?“ zeptal se.

„Čtyři roky.“

„A kdy budete moct zase dolů?“

„Na to se zeptejte Dalajlámy,“ odpověděla Lillian trpce. „Slibuje to každých pár měsíců,“

Saně zastavily u vjezdu na hlavní silnici. Kolem šla skupina rámusících turistů v lyžařském. Nějaká blondýnka v modrém svetru objala koně kolem krku. Kůň zafrkal. „Come, Daisy, darling,“ zavolal jeden z turistů. Lillian prudce odhodila cigaretu do sněhu. „Lidé platí spoustu peněz za to, aby se dostali sem nahoru - a my bychom dali nevímco za to, kdybychom se zase dostali dolů, není to k popukání?“

„Ne,“ odvětil Clerfayt klidně.

Saně se opět rozjely. „Dejte mi ještě jednu cigaretu.“ řekla Lillian.

Clerfayt jí podal balíček. „Vy tohle všechno jistě nechápete,“ zamumlala, že se tady člověk cítí jako v zajateckém táboře. Ne jako ve vězení; tam člověk aspoň ví, kdy vyjde ven. Jako v táboře, kde neexistuje žádný rozsudek.“

„Chápu to," řekl Clerfayt. „Sám jsem byl v jednom."

„Vy? V sanatoriu?"

„V zajateckém táboře. Za války. Ale u nás tomu bylo zrovna naopak. Byli jsme zavřeni v bažinaté rovině a švýcarské hory pro nás byly snem svobody. Viděli jsme je z tábora. Byl tam s námi jeden, který pocházel tady z toho kraje, a div jsme z jeho vyprávění nezešíleli. Kdyby nám byli tenkrát řekli, že nás propustí, když se zavážeme, že budeme několik let žít v těchto horách, myslím, že by jich bylo hodně pro. Taky k popukání, viďte?"

„Ne. Byl byste to taky přijal?"

„Pomýšlel jsem na útěk."

„Kdo by nepomýšlel. A utekl jste?"

„Ano."

Lillian se předklonila. „Unikl jste? Nebo vás zase chytili?"

„Utekl jsem. Jinak bych tu nebyl. Třetí možnost neexistovala."

„A ten druhý?" zeptala se po chvíli. „Ten, co vždycky vyprávěl o zdejších horách?"

„Zemřel v táboře na tyfus. Týden před osvobozením tábora."

Saně zastavily před hotelem. Clerfayt viděl, že Lillian nemá přezůvky. Vynesl ji ze saní, přenesl přes sníh a před vchodem ji opět postavil na zem. „Hedvábné střevíčky zachráněny," řekl. „Chcete opravdu do baru?"

„Ano. Musím se něčeho napít."

V baru dupali na tanečním parketu lyžaři v těžkých botách. Číšník zavedl Clerfayta a Lillian ke stolu v rohu. „Vodku?" zeptal se Clerfayt.

„Ne. Něco horkého. Svařené víno nebo grog."

Clerfayt pohlédl na Lillian. „Co tedy?"

„Vodku. Nepil jste ji už předtím?"

„Ano. Ale před jídlem. Shodněme se na něčem, čemu Francouzi říkají pámbíček v sametových kalhotkách. Na Bordeaux."

Viděl, jak si ho nedůvěřivě prohlíží. Pravděpodobně si myslela, že s ní chce jednat jako s nemocnou a šetřit ji. „Hraju s vámi poctivě," řekl. „Objednal bych víno, i kdybych tu teď seděl sám. Vodky můžeme vypít zítra před jídlem, kolik budete chtít. Propašujeme jednu láhev do sanatoria."

„Dobrá. Pak tedy objednejte víno, které jste pil včera večer dole ve Francii - v hotelu Pyramide ve Vienne."

Clerfayta překvapilo, že si zapamatovala jména. Musím se mít před ní na pozoru, pomyslel si; kdo si tak dobře pamatuje jména, všimne si i lecčehos jiného. „Bylo to Bordeaux," řekl, „Lafite Rothschild."

Nebyla to pravda. Ve Vienne pil tamější lehké víno, které se nevyváželo; ale nebylo třeba, aby jí to vysvětloval. „Přineste nám Chateau Lafite 1937, jestli je máte," řekl číšníkovi. „A nenahřívejte je horkým ubrouskem. Radši je přineste tak, jak leží ve sklepě."

„Máme je v pokojové teplotě, pane."

„Jaké štěstí!" Clerfayt se ironicky usmál.

Číšník odešel k baru a zase se vrátil. „Telefon pro vás, pane Clerfayte."

„Kdo volá?"

„Nevím, pane. Mám se zeptat?"

„Sanatorium!" řekla Lillian nervózně. „Krokodýl!"

„Hned si to zjistíme." Clerfayt vstal. „Kde je kabina?"

„Venku, vpravo vedle dveří do baru."

„Zatím přineste víno. Otevřte láhev, ať dýchá."

„Byl to Krokodýl?" zeptala se Lillian, když se vrátil.

„Ne. Volalo Monte Carlo." Clerfayt na okamžik zaváhal, ale když viděl, jak se Lillianin obličej rozzářil, pomyslel si, že neuškodí, když uslyší, že lidé umírají i jinde. „Volali mě z nemocnice v Monte Carlu," řekl. „Jeden můj známý zemřel."

„Musíte se vrátit?"

„Ne. Už se nedá nic dělat. Dokonce si myslím, že to pro něho bylo štěstí."

„Štěstí?"

„Ano. Havaroval při závodě a zůstal by nadosmrti mrzákem."

Lillian se na něho upřeně zadívala. Domnívala se, že neslyšela správně. Jaké barbarské nesmysly to tu říká tenhle zdravý vetřelec? „Nemyslíte, že i mrzáci často ještě rádi žijí?" zeptala se velmi tiše a náhle plna nenávisti.

Clerfayt hned neodpověděl. Ještě slyšel tvrdý, kovový a zoufalý hlas ženy, která mu telefonovala: Co mám dělat? Ferrer po sobě nic nezanechal. Žádné peníze! Přijeďte! Pomozte mi! Nevím si rady. Vy jste tím vinen! Vy všichni jste tím vinni! Vy s vašimi zatracenými závody!

Zapudil to. „Přijde na to," řekl Lillian. „Ten člověk byl nesmyslně zamilován do ženy, která ho podváděla s kdekterým mechanikem. Byl to nadšený závodník, který by se však nikdy nevyšvihl nad průměr. Všechno, co od života chtěl, bylo vyhrát ve velkých závodech a tu ženu. Zemřel dřív, než poznal o obojím pravdu - a taky se před smrtí nedověděl, že už ho ta žena nechce vidět, protože mu amputovali nohu. To jsem měl na mysli, když jsem říkal, že měl štěstí."

„Možná že by byl i přesto rád žil."

„To nevím," odvětil Clerfayt náhle zmaten. „Ale viděl jsem umírat lidi bídněji. Vy ne?"

„Ano," řekla Lillian neústupně. „Ale všichni by byli rádi ještě žili."

Clerfayt mlčel. Co to tu vykládám? pomyslel si. A proč? Ale nemluvím tak proto, abych přesvědčil sám sebe o

něčem, v co nevěřím? Ten tvrdý, chladný, kovový hlas Ferrerovy přítelkyně v telefonu!

„Nikdo tomu neunikne," řekl nakonec netrpělivě. „A nikdo neví, kdy a jak ho to potrefí. Kdo tu může smlouvat o čas? Co je to vůbec dlouhý život? Dlouhá minulost? A budoucnost stačí vždy jen k příštímu nadechnutí. Nebo k příštímu závodu. Víc nikdo neví." Zvedl sklenku. „Připijeme si na to?"

„Na co?"

„Na nic. Třeba na kousek odvahy."

„Jsem odvahou unavena," řekla Lillian. „A útěchou taky. Raději mi vyprávějte, jak to vypadá dole. Na druhé straně hor."

„Bezútěšně. Nic než déšť. Už týdny prší."

Pomalu postavila sklenku na stůl.

„Déšť!" Řekla to, jako by říkala: Život. „Tady od října nezapršelo. Jen sněží. Už jsem skoro zapomněla, jak déšť vypadá -"

Když vyšli ven, sněžilo. Clerfayt přivolal hvízdnutím vozku.

Jeli serpentinami vzhůru. Zvonky koňského postroje zvonily. Silnice byla ztichlá ve vířící tmě. Po chvíli zaslechli z kopce cinkání druhého spřežení. Vozka zastavil na výhybce u lucerny, aby udělal místo druhým saním, přijíždějícím seshora. Kůň dusal a odfrkával. Druhé saně projely v chumelenici kolem nich téměř nehlučně. Byly to nízké nákladní saně, na nichž ležela dlouhá bedna zahalená černým voskovaným plátnem. Vedle bedny byla plachta, zpod níž vyčuhovaly květiny, a druhá byla přehozena přes haldu věnců.

Vozka se pokřižoval a opět pobídl koně. Mlčky vyjeli poslední zatáčku nahoru a zastavili před postranním vchodem sanatoria. Elektrická žárovka pod porcelánovým stínidlem vrhala na sníh kruh žlutého světla. V kruhu leželo několik utržených, zelených listů. Lillian vystoupila. „Všechno je marné," řekla a s námahou se usmála. „Na chvíli na to může člověk zapomenout - ale uniknout tomu nemůže."

Otevřela dveře. „Děkuji," zamumlala. „A odpusťte - nebyla jsem dobrou společnicí. Ale nemohla jsem být dnes večer sama."

„Já také ne."

„Vy? Proč vy ne?"

„Z téhož důvodu jako vy. Ten telefon z Monte Carla."

„Ale říkal jste přece, že je to štěstí."

„Existují různé druhy štěstí. A člověk říká ledacos." Clerfayt sáhl do kapsy pláště. „Tady je ta višňovka, kterou jste slíbila podomkovi. A tady láhev vodky pro vás. Dobrou noc."

3

Když se Clerfayt probudil, spatřil zatažené nebe a slyšel, jak okny lomcuje vítr.

„Föhn," řekl číšník. „Teplý vítr, který unavuje, člověk ho vždycky už předem cítí v kostech. Zlomeniny bolí."

„Jste lyžař?"

„Ne. U mě to jsou zranění z války."

„Jako Švýcar?"

„Jsem Rakušan," řekl číšník: „Já už dolyžařil. Mám jen jednu nohu. Ale nevěřil byste, jak mě ta, co mi chybí, při takovémhle počasí bolí."

„Jaký je sníh?"

„Mezi námi, lepí se jako med. Podle hotelového bulletinu: pěkný, ve vyšších polohách prašan."

Clerfayt se rozhodl, že lyžování odloží. Byl beztak ještě unavený; zdálo se, že číšník má pravdu, pokud šlo o vítr. Taky ho bolela hlava. To ten koňak včera v noci, pomyslel si. Proč ještě pil, když odvezl to zvláštní děvče se směsicí světobolu a žízně po životě k sanatoriu? Zvláštní lidé tady nahoře - lidé bez kůže. Taky jsem kdysi býval takový, pomyslel si. Před tisíci lety. Důkladně jsem se změnil. Musel jsem. Jenže co zbylo? Co kromě cynismu, ironie a falešné povýšenosti? A co ještě vůbec přijde? Jak dlouho bude ještě moci závodit? Není už přestárlý? A pak? Co ho ještě čeká? Místo zástupce nějaké autofirmy v nějakém provinčním městě - a pomalu se blížící stáří s nekonečnými večery, ubývajícími silami, vzpomínkami, které bolí, rezignací, která zkrušuje, s jednotvárností a vidinou života, který se vyčerpal v jalovém opakování?

Světobol je nakažlivý, pomyslel si a vstal. Uprostřed života a bez cíle a opory. Oblékl si plášť a objevil v něm černou sametovou rukavičku. Zřejmě ji tam zapomněla Lillian Dunkerquová. Schoval ji do kapsy, aby ji později odevzdal v sanatoriu.

Po hodině chůze sněhem objevil stranou silnice poblíž lesa malou čtvercovou budovu s kulatou kopulí, z níž se valil černý kouř. Clerfayt se zastavil. Vytanula v něm odporná vzpomínka na něco, nač chtěl zapomenout a kvůli čemu zbytečně obětoval několik let života, aby na to zapomněl. „Co je to tam?" zeptal se chlapce, který odhazoval před krámem sníh.

„Tam naproti? Krematorium, pane."

Clerfayt polkl. Nemýlil se tedy.

„Tady?" řekl. „K čemu tu máte krematorium?"

„Přece pro špitály. Pro mrtvé."

„Na to potřebujete krematorium? To jich umírá tolik?"

Chlapec se opřel o lopatu. „Teď už tolik ne. Ale dřív - před válkou, teda jako před první válkou, a i potom - to tu bývala spousta mrtvých. Máme tu dlouhou zimu a v zimě se těžko kope zem. Všechno je zmrzlé na kost. Krematorium je daleko praktičtější. Tohle, naše tu už máme skoro třicet let.“

„Třicet let? To jste je tedy měli ještě dřív, než přišla krematoria do módy, co? Dávno před masovým provozem.“

Chlapec nepochopil, co tím Clerfayt myslel. „My tady byli vždycky první pro něco praktického, pane. Taky je to lacinější. Lidé už teď nechtějí utrácet tolik peněz za převoz mrtvých. Dřív to bylo jiný. Mnoho rodin dávalo převézt své mrtvé v zapečetěných zinkových rakvích do vlasti. To byly krásnější doby, než jsou dneska.“

„To věřím.“

„Aby ne! Měl byste o tom jednou slyšet vyprávět mýho tátu. Viděl takhle celý svět.“

„Jak?“

„Jako průvodce mrtvol,“ řekl chlapec, udiven takovou neznalostí. „Tenkrát si lidi ještě potrpěli na pietu, pane. Nenechali své mrtvé cestovat samotné. Především ne za moře. Můj táta zná například Jižní Ameriku jako své boty. Tamější lidé byli bohatí a vždycky chtěli, aby jejich mrtví byli převezeni k nim přes oceán. To bylo v době, než přišla do obliby letadla. Mrtví se dopravovali vlakem nebo lodí, důstojně, jak se sluší a patří. Trvalo to ovšem celé týdny. Ale to jídlo, pane, co takový průvodce mrtvol dostával! Táta sbíral jídelní lístky a nechá si je svázat. Na jedné cestě - s jednou vznešenou chilskou dámou - přibral přes patnáct kilo. Všechno bylo zadarmo, i pivo, a kromě toho dostal pěkný dárek, když dopravil rakev na místo určení. Pak - chlapec pohlédl nevraživě k malé, čtvercové budově, z níž pořád ještě slabě stoupal kouř - „pak přišlo tohle krematorium. Zpočátku bylo jen pro lidi bez vyznání, ale teď se stalo moc moderní.“

„To je fakt,“ potvrdil Clerfayt. „Nejenom tady.“

Chlapec přikývl. „Lidi už nemají před smrtí žádný respekt, říká táta. Mají to na svědomí obě světové války; moc lidí zahynulo. Pokaždé celé milióny. Táta říká, že to zruinovalo jeho povolání. Teď i ti ze zámoří nechávají své mrtvé příbuzné zpopelnit a urna s popelem se pak pošle letecky do Jižní Ameriky.“

„Bez průvodce?“

„Bez průvodce, pane.“

Z krematoria se přestalo kouřit. Clerfayt vytáhl balíček cigaret a podal jej povídavému chlapci. „Měl byste vidět ty doutníky, co si vozil táta,“ řekl chlapec, když si vzal cigaretu a prohlížel si ji. „Havana, pane, ty nejlepší doutníky na světě! Celé krabice! Říkal, že je škoda je kouřit; vždycky je prodával do zdejších hotelů.“

„Co dělá váš otec teď?“

„Teď tu máme květinářství.“ Chlapec ukázal na obchod, před nímž stáli.

„Kdybyste něco potřeboval, pane, jsme levnější než ti vydřiduši ve vsi. A někdy míváme nádherné věci. Zrovna dnes ráno přišla čerstvá zásilka. Nepotřebujete něco?“

Clerfayt se zamyslel. Květiny? Proč ne? Mohl by je poslat oné mladé rebelantské Belgičance s ruskou matkou do sanatoria. Možná že ji to potěší. A doví-li se to její přítel, tím líp. Vstoupil do krámu.

Zacinkal zvonek. Za závěsem vyšel muž, který vypadal jako kříženec číšníka a kostelníka. Měl na sobě tmavý oblek a byl překvapivě malý. Clerfayt se na něho zvědavě podíval. Představoval si ho svalnatějšího; ale pak ho napadlo, že jistě netahal rakve sám.

Krám vypadal uboze a květiny byly běžné až na několik, které byly neobyčejně krásné a vůbec se sem nehodily. Clerfayt viděl vázu s bílým šeříkem a dlouhou větví štíhlých, bílých orchidejí. „Úplně čerstvé!“ řekl mužíček. „Právě jsme je dostali. Tyhle orchideje jsou výstavní kus. Vydrží nejméně tři týdny. Je to zvláštní druh.“

„Vy jste znalec orchidejí?“

„Ano, pane. Viděl jsem spousty druhů. I v zahraničí.“

V Jižní Americe, pomyslel si Clerfayt. Možná že když tam dopravil rakev, podnikl ještě malou výpravu do džungle, aby o tom mohl jednou vyprávět užaslým dětem a vnoučatům.

„Zabalte mi je,“ řekl a vytáhl z kapsy Lillianinu černou sametovou rukavičku. „A tohle k tomu přibalte. Nemáte obálku a lístek?“

Šel zpátky do vsi. Cestou mu připadalo, že stále ještě cítí ten odporně nasládlý kouř z krematoria. Věděl, že to není možné; föhn sice stlačil kouř k zemi, ale byl teď už příliš daleko, aby mohl ještě něco cítit. Byla to jenom vzpomínka na pece, které hořely ve dne v noci - pece nedaleko tábora, kde byl v zajetí. Pece, na které chtěl zapomenout.

Vešel do hostince. „Dvojitou višňovku.“

„Dejte si slivovici,“ řekl hostinský. „Máme prvotřídní. Višňovka je moc pančovaná.“ „Slivovice ne?“

„Není tak známá a nevyváží se. Zkuste ji jednou.“

„Dobrá. Dejte mi tedy dvojitou.“ Hostinský nalil sklenku až po okraj. Clerfayt ji obrátil do sebe. „Vám ale bere,“ poznamenal hostinský. „Vychutnáte takhle něco?“

„Nechtěl jsem nic vychutnávat; chtěl jsem jen spláchnout pachuť. Dejte mi ještě jednu; tentokrát ji vychutnám.“

„Dvojitou?“

„Dvojitou.“

„To si dám taky jednu,“ řekl hostinský. „Pití je nakažlivá nemoc.“

„I u hostinských?“

„Hostinským jsem jenom napůl; napůl jsem kumštýř. Když mám volno, tak maluju. Naučil mě to jeden host.“

„Dobrá,“ řekl Clerfayt. „Napijeme se tedy na umění. Je to jedna z mála věcí, na které se dá dneska ještě s trochou jistoty pít. Krajiny nestřílejí. Na zdraví!“

Šel ke garáži, aby se podíval na Giuseppa. Vůz stál ve velké, šeré místnosti dost daleko vzadu, chladičem ke zdi.

U vchodu se Clerfayt zastavil. V přítmí viděl, že někdo sedí za volantem. „Nehrají si tu vaši učedníci na závodníky?“ zeptal se majitele garáže, který šel s ním.

„To není učedník. Říká, že je to váš přítel.“

Clerfayt se podíval pozorněji a poznal Hollmanna.

„Je to pravda?“ zeptal se majitel.

„Je. Už je tu dlouho?“

„Dlouho ne. Tak pět minut.“

„Je tady poprvé?“

„Ne; byl tu už dnes ráno - ale jen na chvíli.“

Hollmann seděl za volantem Giuseppa, otočen ke Clerfaytovi zády. Bylo jasné, že v duchu jede závod. Bylo slyšet tiché cvakání, jak řadil rychlosti. Clerfayt okamžik uvažoval, pak kývl na garážmistra a vyšel ven. „Neříkejte mu, že jsem ho viděl,“ řekl.

Muž bez zvědavosti přikývl.

„Ať si dělá s vozem, co chce. Tady -“ Clerfayt vytáhl z kapsy klíček od vozu. „Dejte mu klíček, bude-li se po něm ptát. Když se ptát nebude, zastrčte klíček do zapalování, až odejde. Propříště. Ale nezapněte zapalování. Rozumíte?“

„Ať si dělá, co chce? I s klíčkem?“

„I s vozem,“ řekl Clerfayt.

S Hollmannem se setkal u oběda v sanatoriu. Hollmann vypadal unaveně. „Föhn,“ řekl. „Při tomhle počasí je každý oddělaný. Člověk mizerně spí a má divoké sny. A co ty?“

„Obvyklá kocovina. Moc jsem pil.“

„S Lillian?“

„Až pak. Tady nahoře to člověk nepozoruje, když pije, ale zato příští den.“

Clerfayt se rozhlédl po jídelně. Bylo tam málo lidí. Jihoameričané obědvali ve svém rohu. Lillian tu nebyla. „Za tohohle počasí zůstává většina v posteli,“ řekl Hollmann.

„Už jsi byl venku?“

„Ne. Slyšels o Ferrerovi?“

„Umřel.“

Chvíli mlčeli. Nebylo k tomu co říci.

„Co budeš dělat dnes odpoledne?“ zeptal se konečně Hollmann.

„Spát a pak se půjdu trochu projít. O mě se nestarej. Jsem rád, že jsem někde, kde kromě Giuseppa není vidět auťák.“

Otevřely se dveře. Do jídelny nahlédl Boris Volkov a pokynul Hollmannovi. Clerfayta ignoroval. Nešel dál a hned zase dveře zavřel. „Hledá Lillian,“ řekl Hollmann. „Bůhví, kde je! Měla by být ve svém pokoji.“

Clerfayt vstal. „Půjdu si lehnout. Máš pravdu, zdejší vzduch člověka unaví. Mohl bys zůstat dnes večer vzhůru? Sešli bychom se tady k večeři.“

„Ovšem. Dnes teplotu nemám; a tu včera večer jsem na teplotní lístek nezapsal. Sestra mi důvěřuje natolik, že si smím měřit teplotu sám. Taky úspěch, co? Jak já nenávidím teploměr!“

„Tak tedy v osm.“

„V sedm. Ale nechtěl bys povečeřet někde jinde? Tady tě to přece musí otravovat.“

„Nebuď blázen. V životě jsem měl moc málo příležitostí k takovémuhle krásnému, solidnímu předválečnému lenošení. Něco takového je dnes vzácným, velikým dobrodružstvím naší doby, které je vyhrazeno už jen Švýcarům a jinak už nikomu v Evropě. Ani Švédům; jejich měna na to přece jen doplatila, když bylo lidstvo ze všech stran zachraňováno. Mám ti něco propašovat z vesnice?“

„Ne. Mám tu všechno. Dnes večer tu bude mejdan u jedné Italky, Marie Saviniové. Tajný ovšem.“

„Půjdeš tam?“

Hollmann zavrtěl hlavou. „Nemám chuť. Tyhle mejdany se dělají vždycky, když někdo odcestuje, to znamená, když zemře. Pak se pije a lidi si dodávají novou kuráž.“

„Tedy jakási pohřební hostina?“

„Ano, něco takového,“ Hollmann zívl. „Čas k předepsanému odpočinku. Ležet a nemluvit. To se vztahuje i na mě. Tak tedy na shledanou večer, Clerfayte.“

Kašel ustal. Lillian Dunkerqueová se vyčerpaně zvrátila do podušek. Ranní oběť byla přinesena: den byl zaplacen. Předešlý večer také. Čekala, až pro ni přijdou. Na řadě bylo každotýdenní rentgenování. Znala tuto proceduru až k pozvracení, přesto ji však vždycky rozrušila.

Nenáviděla intimitu místnosti, kde byl rentgen. Nenáviděla chvíle, kdy tam musela stát vysvlečená do půl těla a kdy na sobě cítila asistentovy pohledy. Dalajláma jí nevadil. Pro něho byla případem - pro asistenta však byla ženou. Nevadilo jí, že je nahá; vadilo jí, že když přistoupila ke štítu, byla víc než nahá. Pak byla nahá až pod kůži, nahá až na kosti a pohybující se a pulsující orgány. Pro skla brýlí, lesknoucí se v načervenalé tmě byla nahá víc, než se kdy sama viděla a vidět mohla.

Jednu dobu chodila na rentgen společně s Agnes Somervillovou. Viděla, jak se Agnes náhle proměnila z krásného, mladého člověka v živoucí kostru, v níž plíce a žaludek seděly jako sinalá zvířata a rozpínaly se, jako by

požíraly život. Viděla, jak se kostra pohybuje, na stranu, dopředu, jak dýchá a mluví, a Lillian věděla, že u ní to určitě vypadá taky tak. Připadalo jí jako zvláštní oplzlost, že ji mohl asistent takhle vidět, zatímco ve tmě slyšela jeho dech.

Přišla sestra. „Kdo je přede mnou?“ zeptala se Lillian.

„Slečna Saviniová.“

Lillian si oblékla župan a šla se sestrou k výtahu. Oknem uviděla šedivý den. „Je venku zima?“ zeptala se.

„Ne, jsou čtyři stupně nad.“

Co nevidět bude jaro, pomyslela si Lillian. Chorobný vítr, föhn, vlhká plískanice, těžký vzduch, že se člověk zrána div neudusí. Z rentgenové místnosti vyšla Marie Saviniová. Upravovala si černé vlasy. „Jak to vypadá?“ zeptala se Lillian.

„Nic neříká. Má mizernou náladu. Jak se ti líbí můj nový župan?“

„Nádherné hedvábí.“

„Fakt? Od Lisia z Florencie.“ Marie sešklebila svůj zpustošený obličej a zasmála se. „Co jiného nám zbývá? Nesmíme-li večer ven, musíme předvádět svou garderobu tady. Přijdeš dnes večer ke mně?“

„Ještě nevím.“

„Slečno Dunkerqueová, profesor čeká,“ napomenula Lillian sestra ze dveří.

„Přijď,“ řekla Marie. „Ostatní přijdou taky! Mám nové desky z Ameriky. Fantastické!“

Lillian vstoupila do setmělé místnosti. „Konečně!“ řekl Dalajláma. „Byl bych rád, kdybyste byla jednou dochvilná!“

„Promiňte.“

„Dobrá, dobrá. Teplotní lístek?“

Sestra mu jej podala. Profesor si jej prostudoval a pak mluvil šeptem s asistentem. Lillian se snažila vyrozumět, co říká. Nepodařilo se jí to. „Zhasnout!“ řekl Dalajláma nakonec. „Prosím natočte se vpravo - vlevo - ještě jednou -“

Fosforeskující odlesk štítu se zrcadlil na profesorově holé lebce a v asistentových brýlích. Lillian se vždycky udělalo trochu špatně, když musela takhle dýchat a nedýchat - jako by měla vzápětí omdlít.

Prohlídka trvala déle než obvykle. „Ukažte mi ještě jednou status,“ řekl Dalajláma.

Sestra rozsvítila. Lillian stála vedle štítu a čekala.

„Měla jste dvakrát zánět pohrudnice?“ zeptal se Dalajláma. „Jeden svou vlastní neopatrností?“

Lillian hned neodpověděla. Proč se ptá? Vždyť to má napsané v chorobopisu. Nebo Krokodýl žvanil a profesor teď chce ohřívat staré věci, jen aby ji mohl zase jednou vyplísnit? „Je to tak, slečno Dunkerqueová?“ opakoval profesor.

„Ano.“

„Měla jste štěstí. Skoro žádné srůsty. Kde se tu ale k čertu...“ Dalajláma vzhlédl. „Jděte vedle do pokoje. A připravte se prosím na založení pneumotoraxu.“

Lillian šla se sestrou. „Co to znamená?“ zašeptala. „Voda?“

Sestra potřásla hlavou. „Patrně výkyvy teploty -“

„Ale to přece nemá nic společného s mými plícemi? Je to jen rozčilení! Odcestování slečny Somervillové! A ten föhn! Vždyť jsem negativní. Nejsem pozitivní! Nebo snad ano?“

„Ne, ne. Pojďte a lehněte si. Musíte být připravena, až profesor přijde.“

Sestra přisunula přístroj. Nebylo to všechno nic platné, pomyslela si Lillian. Celé týdny jsem dělala všechno, co chtěli, a místo aby se to zlepšilo, se to jistě zase zhoršilo. To, že jsem byla včera venku, s tím nemá co dělat; vždyť jsem dnes bez teploty - kdybych byla zůstala v sanatoriu, tak bych ji možná měla, to člověk nikdy neví. Co se mnou chce teď dělat? Bude se ve mně vrtat a dělat mi punkci, nebo mě jenom zase nafoukne jak splasklý balón?

Vešel profesor. „Nemám teplotu,“ řekla Lillian chvatně. „Jsem jen trošku rozčilená. Už týden Jsem bez teploty a předtím jsem ji měla taky, jen když jsem byla rozčilená. Není to nic organického -“

Dalajláma se posadil vedle ní a ohmatával místo k vpíchnutí jehly. „Příští dny nikam nevycházejte, zůstaňte na pokoji.“

„Nemohu věčně ležet. Právě z toho mám teplotu. Zblázním se z toho!“

„Stačí, když jen zůstanete v pokoji. Dnes v posteli. Jód, sestro; tady.“

Když se Lillian převlékala ve svém pokoji, prohlížela si hnědou skvrnu od jódu. Pak vytáhla zpod prádla láhev vodky, zaposlouchala se, je-li na chodbě ticho, a nalila si sklenku. Sestra měla přijít každým okamžikem s večeří a Lillian nechtěla, aby ji dnes přistihla, že pije.

Ještě nejsem tak moc hubená, pomyslela si a stoupla si před zrcadlo. Přibrala jsem čtvrt kila. Ohromný výkon. Ironicky si připila a láhev opět schovala. Zvenčí uslyšela vozík s jídlem. Sáhla po šatech.

„Vy se oblékáte?“ zeptala se sestra. „Vždyť nesmíte ven.“

„Oblékám se, protože se tak cítím líp .“ Sestra zavrtěla hlavou. „Proč si nelehnete? Chtěla bych, aby mi taky jednou někdo přinesl jídlo až do postele.“

„Lehněte si do sněhu a dostanete zápal plic,“ řekla Lillian. „Pak vám přinesou jídlo do postele.“

„Kdepak já. Já bych se nanejvýš nastydla a dostala rýmu. Tady máte nějaký balíček. Vypadá to na květiny.“

Boris, pomyslela si Lillian a vzala od sestry bílou krabici.

„Neotevřete to?“ zeptala se sestra zvědavě.

„Až později.“

Lillian se chvíli přehrabovala v jídle a pak je nechala odnést. Sestra jí zatím stlala postel. „Nechcete si pustit rádio?“ zeptala se. „Trochu byste se rozptýlila.“

„Jestli chcete poslouchat, tak si ho pusťte.“

Sestra začala točit knoflíky. Ozval se Curych s přednáškou o Conradu Ferdinandu Meyerovi a Lausanne se zprávami. Točila dál a najednou tu byla Paříž. Pianista hrál Debussyho. Lillian šla k oknu a čekala, až bude sestra hotová a odejde. Dívala se do večerní mlhy a naslouchala hudbě z Paříže, která jí náhle připadala nesnesitelná.

„Znáte Paříž?“ zeptala se sestra.

„Ano.“

„Já ne. Musí být nádherná.“

„Když jsem tam byla, byla studená, temná, bezútěšná a obsazená Němci.“

Sestra se zasmála. „To už je dávno. Už pár let. Teď je jistě všechno zase tak jako před válkou. Nechtěla byste se tam znovu podívat?“

„Ne,“ odvětila Lillian. „Komu by se chtělo v zimě do Paříže? Jste hotová?“

„Ano, ano, hned. Copak máte tak naspěch? Vždyť se tu beztak nedá nic dělat.“

Konečně sestra odešla. Lillian vypnula rádio. Ano, pomyslela si. Vždyť se tu beztak nedá nic dělat. Jenom čekat. Čekat, nač? Na to, že život bude zas jen čekání?

Otevřela bílou krabici s modrou hedvábnou stužkou. Boris se smířil s tím, že tu nahoře zůstane, pomyslela si - nebo to aspoň říká. Ale já?

Rozbalila hedvábný papír, v němž byly květiny zabaleny, a v témž okamžiku krabici upustila, jako by v ní byl had.

Strnule hleděla na orchideje na podlaze. Znala tyto květy. Náhoda, pomyslela si, hnusná náhoda, jsou to jiná orchideje, ne, nejsou to tytéž, jsou to jiné, podobné! Ale zároveň si uvědomovala, že se takovéhle náhody nestávají a že ve vesnici nemívají takovéhle orchideje v zásobě. Sama je tu přece sháněla marně a nakonec si je nechala poslat z Curychu. Počítala květy. Počet souhlasil. Pak viděla, že na nejspodnějším květu chybí jeden list, a vzpomněla si, že si toho povšimla, už když přišel balíček z Curychu. Nebylo pochyb - květiny, ležící před ní na koberci, byly tytéž, které položila na rakev Agnes Somervillové!

Začínám být hysterická, pomyslela si. Tohle všechno se přece musí dát nějak vysvětlit; nejsou to žádné přízračné květiny, které by začaly strašit, někdo si ze mne ztropil ošklivý žert. Ale proč? A jak? Jak se sem tyhle orchideje opět dostaly? A co znamená tahle rukavička, vypadající jako mrtvá, zčernalá ruka, která činí hrozivě ze země, jako by byla symbolem strašidelné mafie?

Obešla snítku, jako by to byl opravdu had. Květy jako by už nebyly květy, styk se smrtí jako by je zpřízračnil a jejich bělost byla bělejší než všechno, co kdy Lillian viděla. Rychle otevřela dveře na balkón, opatrně vzala hedvábný papír a s ním i snítku a obojí vyhodila z balkónu ven. Za nimi vyhodila i krabici.

Na okamžik se zaposlouchala do mlhy. Zdáli zaznívaly hlasy a zvonění saní. Vrátila se do pokoje a na podlaze spatřila rukavičku. Teď ji poznala a vzpomněla si, že ji měla, když byla s Clerfaytem v Palace baru. Clerfayt, pomyslela si, co ten s tím má co společného? Musí se to dovědět! Okamžitě!

Trvalo chvíli, než přišel k telefonu.

„Poslal jste mi mou rukavici?“ zeptala se.

„Ano. Zapomněla jste si ji v baru.“

„Ty květiny byly taky od vás? Ty orchideje?“

„Ano. Copak jste nedostala můj lístek?“

„Váš lístek?“

„Nenašla jste jej?“

„Ne!“ Lillian polkla. „Ještě ne. Odkud jsou ty květiny?“

„Z jednoho květinářství,“ odvětil Clerfayt udiveně. „Proč?“

„Tady ve vsi?“

„Ano, ale proč? Jsou snad kradené?“

„Ne. Nebo asi ano. Nevím -“ Lillian se odmlčela.

„Mám přijít nahoru?“ zeptal se Clerfayt.

„Ano.“

„Kdy?“

„Za hodinu; to už tady bude klid.“

„Dobrá, tedy za hodinu. U vchodu pro personál?“

„Ano.“

Lillian s oddechnutím zavěsila. Zaplať pánbůh, že je tu někdo, komu člověk nemusí nic vysvětlovat, pomyslela si. Někdo, komu jsem lhostejná a kdo se o mě nestará jako Boris.

Clerfayt stál u postranních dveří. „Nemáte ráda orchideje?“ zeptal se a ukázal na sníh.

Květiny a krabice tam ještě ležely. „Odkud jsou?“ zeptala se Lillian.

„Z jednoho malého květinářského krámku dole - kousek za vsí. Proč? Jsou očarované?“

„Tyhle květiny - tyhle květiny,“ vydechla Lillian s námahou, „jsem včera položila své přítelkyni na rakev. Viděla jsem je, ještě než rakev odvezli. V sanatoriu žádné květiny nezůstanou. Všechno se odveze. Právě teď jsem se ptala podomka. Všechno odvezli do krematoria. Nevím, jak -“

„Do krematoria?“ zeptal se Clerfayt.

„Ano.“

„Pane na nebi, obchod, kde jsem ty květiny koupil, je nedaleko krematoria. Je to takový ubohoučký krámek, divil jsem se, kde se tam tyhle květiny vůbec vzaly. Tohle to vysvětluje.“

„Co?“

„Nějaký zaměstnanec krematoria je zřejmě vzal a prodal zpátky do obchodu, místo aby je spálil.“ Upřela na Clerfayta pohled. „Copak je něco takového možné?“

„Proč ne? Květiny jako květiny, celkem se moc neliší. Možnost, že se na to přijde, je pramalá. Náhoda, že by se mohla vzácná orchidej dostat zpátky k tomu, kdo ji poslal, je tak nepravděpodobná, že s ní nemusí nikdo počítat.“

Clerfayt vzal Lillian za ruku. „Co uděláme? Bude z toho otřes nervů, anebo se zasmějeme nad nezničitelným obchodním duchem lidstva? Navrhuji, abychom se zasmáli - protože neuděláme-li to občas v nynější době, utopíme se v tom našem velkolepém století v slzách.“

Lillian pohlédla na květiny. „Odporné,“ zašeptala. „Ukrást je mrtvé!“

„Není to o nic víc nebo míň odporné než spousta jiných věcí,“ odpověděl Clerfayt. „Taky bych si nikdy nebyl pomyslel, že budu jednou prohledávat mrtvoly, jestli u nich nenajdu cigarety a chleba, a přece jsem to dělal. Ve válce. Zpočátku je to odporné; ale člověk si na to zvykne, zvláště když má hlad a dlouho nekouřil. Pojďte, půjdeme se něčeho napít.“

Pořád se ještě dívala na květiny. „Necháme je tu?“

„Ovšem. Už nemají nic společného ani s vámi, ani s mrtvou, a ani se mnou. Zítra vám pošlu nové. Z jiného obchodu.“

Clerfayt otevřel dvířka saní. Přitom zahlédl vozkův obličej, který se pokojně, ale se zájmem díval na orchideje, a Clerfayt si uvědomil, že až ho vozka odveze s Lillian do hotelu, určitě se sem vrátí a orchideje sebere. Co s nimi bude pak, ví jen bůh. Clerfayta na okamžik napadlo, aby je rozšlapal - ale proč by si měl hrát na boha? To se člověku obvykle nevyplácí.

Saně zastavily. Před vchodem do hotelu byla přes mokrý sníh položena prkna. Lillian vystoupila. Clerfaytovi připadala náhle podivně exotická, když tak štíhlá, lehce předkloněná a přidržujíc si tenký plášť na prsou, procházela ve večerních střevíčkách mezi dupajícími sportovci, obestřena ve všem tom halasném zdraví snědým půvabem své nemoci.

Šel za ní. Do čeho se to pouštím? pomyslel si. A s kým? Ale buď jak buď, je to něco jiného než Lydie Morelliová, s níž před hodinou mluvil telefonicky z Říma. Lydie Morelliová, která znala každý trik a na žádný nezapomněla.

Dohonil Lillian u dveří. „Dnes večer,“ řekl, „nebudeme mluvit o ničem jiném než o těch nejbanálnějších věcech na světě, ano?“

Za hodinu bylo v baru plno. Lillian pohlédla ke dveřím. „Tamhle přichází Boris,“ řekla. „To jsem si mohla myslet.“

Clerfayt už ho uviděl. Volkov se pomalu prodíral mezi lidmi, kteří viseli u barového pultu jako hrozny. Clerfayta ignoroval: „Venku na tebe čekají saně, Lillian,“ řekl.

„Pošli je pryč, Borisi,“ odpověděla. „Nepotřebuji i je.“ To je pan Clerfayt. Už ses s ním jednou setkal.“ Clerfayt povstal, poněkud příliš nedbale.

„Opravdu?“ řekl Volkov. „Ach ano, vskutku. Odpusťte, prosím.“ Pohlédl mimo Clerfayta. „Ve sportovním voze, který poplašil koně, viďte?“

Clerfayt pocítil skrytý výsměch. Neodpověděl a zůstal stát. „Patrně jsi zapomněla, že zítra máš jít znovu na snímkování,“ řekl Volkov.

„Nezapomněla jsem, Borisi.“

„Musíš být odpočatá a vyspalá.“

„Vím. Na to mám ještě čas.“

Mluvila pomalu, jako se mluví s dítětem, které nechápe. Clerfayt věděl, že je to jediná možnost, jak ovládnout zlost a opanovat se. Bylo mu ho skoro líto; byl v beznadějné situaci.

„Neposadíte se?“ zeptal se, ne tak docela nesobecky.

„Děkuji,“ odvětil Volkov chladně, jako by odpovídal číšníkovi, který se ho ptá, chce-li si něco objednat. Tak jako Clerfayt před chvílí, pocítil teď výsměch on.

„Musím ještě na někoho počkat,“ řekl Lillian.

„Kdybys mezitím chtěla saně -“

„Ne, Borisi. Ještě tu zůstanu.“

Teď už toho měl Clerfayt dost. „Doprovodil jsem slečnu Dunkerqueovou sem,“ řekl klidně. „A doufám, že budu schopen odvézt ji zase zpátky.“

Volkov na něho vrhl rychlý pohled. Obličej se mu změnil. Usmíval se. „Obávám se, že mi nerozumíte. Ale bylo by zbytečné to vysvětlovat.“

Uklonil se Lillian a na okamžik se zdálo, jako by se jeho domýšlivý výraz ztratil; pak se vzchopil a zamířil k baru.

Clerfayt se posadil. Byl nespokojen sám se sebou. Co to tu tropím? pomyslel si. Vždyť už mi není dvacet! „Proč se s ním nechcete vrátit?“ zeptal se nevrle.

„Chcete se mě zbavit?“

Pohlédl na ni. Vypadala bezmocně, ale Clerfayt věděl, že bezmocnost je to nejnebezpečnější, co u ženy existuje - neboť žádná žena není ve skutečnosti nikdy doopravdy bezmocná.

„Ovšem že ne,“ řekl. „Zůstaneme tedy.“

Lillian pohlédla k baru. „Nejde," zašeptala. „Hlídá mě. Myslí si, že povolím"

Clerfayt vzal láhev a nalil sklenky. „Dobrá. Tak počkáme, koho to dřív unaví."

„Nechápete ho," odvětila Lillian ostře. „Není žárlivý."

„Ne?"

„Ne. Je jen nešťastný a nemocný a stará se o mne. Je snadné mít převahu, když je člověk zdráv."

Clerfayt postavil láhev na stůl. Ta loajální malá bestie. Sotva byla zachráněna, už chňape po spásné ruce. „Snad," řekl lhostejně. „Ale je to zločin být zdráv?"

Obrátila se k němu. „Ovšemže ne," zamumlala. „Nevím, co mluvím. Udělám líp , když půjdu."

Vzala si kabelku, ale nevstala. Clerfayt jí měl pro dnešek taky dost, ale za nic na světě by ji byl nenechal odejít, dokud bude Volkov stát u baru a čekat na ni - tak starý přece jen ještě nejsem, pomyslel si. „Nemusíte být ke mně nijak zvlášť ohleduplná," řekl. „Nejsem přecitlivělý."

„Tady je každý přecitlivělý."

„Já nejsem zdejší."

„Ovšem," Lillian se náhle usmála. „Tím to asi bude."

„Co?"

„To, co nás dráždí a rozčiluje. Nechápete? Dokonce i vašeho přítele Hollmanna."

„To je možné," odvětil Clerfayt překvapeně. „Neměl jsem sem asi jezdit. Dráždím taky Volkova?"

„Nevšiml jste si toho?"

„Snad. Ale proč se tolik namáhá, aby mi to dal najevo?"

„Už jde," řekla Lillian.

Clerfayt to viděl. „A vy?" zeptal se. „Nebylo by lepší, kdybyste byla taky v sanatoriu?"

„Kdo ví? Dalajláma? Já? Krokodýl? Bůh?" Uchopila sklenku. „A kdo je odpovědný? Kdo? Já? Bůh? A kdo za koho? Pojďte, zatančíme si."

Clerfayt zůstal sedět. Pohlédla na něho. „Taky máte o mě strach? Taky si myslíte, že bych -"

„Vůbec nic si nemyslím," odvětil Clerfayt. „Jenom neumím tančit; ale chcete-li, můžeme to zkusit."

Šli na taneční parket. „Agnes Somervillová dělala vždycky všechno, co jí Dalajláma nařídil," řekla Lillian, když je pohltil hluk dupajících turistů. „Všechno -"

4

V sanatoriu bylo ticho. Nemocní odpočívali. Mlčky leželi na lůžkách a lehátkách, rozloženi jako oběti, v nichž unavený vzduch svádí tichý boj s nepřítelem, skrytě hlodajícím v teplém temnu plic.

Lillian Dunkerqueová seděla ve světlemodrých kalhotách na balkóně. Noc byla daleko a zapomenuta. Tady nahoře to bylo vždycky tak - když nadešel nový den, noční strach se vytratil jako stín na obzoru a člověk ani nevěřil, že byl. Lillian se protahovala ve světle pozdního odpoledne. Měkký, třpytivý závoj zahaloval včerejšek a jitro činil neskutečným. Před ní ve sněhu, který v noci navál vítr na balkón, trčela láhev vodky, kterou jí dal Clerfayt.

Zazvonil telefon. Zvedla sluchátko. „Ano, Borisi - ne, přirozeně že ne - kam bychom přišli, kdybychom to dělali? - Nemluvme o tom - samozřejmě, že můžeš přijít nahoru - ano, jsem sama, kdo by tu měl být -?"

Vrátila se na balkón. Okamžik uvažovala, nemá-li láhev vodky schovat; ale pak si došla pro sklenku a láhev otevřela. Vodka byla velmi studená a znamenitá. „Dobré jitro, Borisi," řekla, když uslyšela klapnout dveře. „Piju vodku. Chceš taky? Přines si sklenku."

Natáhla se na lehátku a čekala. Volkov přišel na balkón se sklenkou v ruce. Lillian si vydechla; bohudíky, žádné kázání, pomyslela si. Nalil si sklenku. Pozvedla k němu svou. Nalil jí plnou. „Proč, Dušo?" zeptal se. „Strach z rentgenu?"

Zavrtěla hlavou.

„Teplota?"

„Taky ne. Spíš podteplota."

„Říkal už Dalajláma něco o tvých snímcích?"

„Ne. Co by měl říkat? Taky to ani nechci vědět."

„Dobrá," odvětil Volkov. „Napijme se na to."

Vypil vodku naráz a odložil láhev. „Nalej mi ještě jednu," řekla Lillian.

„Kolik budeš chtít."

Pozorovala ho. Věděla, že nesnáší, když pije; ale taky věděla, že se jí teď nebude snažit rozmluvit, aby už nepila. Natolik už byl chytrý; znal její nálady.

„Ještě jednu?" zeptal se místo toho. „Skleničky jsou malé."

„Ne." Postavila sklenku vedle sebe, aniž se napila. „Borisi," řekla a natáhla nohy na židli. „Dobře si spolu rozumíme."

„Opravdu?"

„Ano. Ty rozumíš mně a já tobě, a v tom je ta naše bída."

Volkov se zasmál. „Zvláště když fouká föhn."

„Nejenom když fouká föhn."

„Nebo když přijdou cizí lidé."

„Vidíš," řekla Lillian. „Už znáš důvod. Ty umíš všechno vysvětlit. Já nic. Ty o mně víš všechno předem. Jak to unavuje! Za to taky může föhn?"

„Föhn a jaro.“

Lillian zavřela oči. Cítila dotírající, neklidný vzduch. „Proč nejsi žárlivý?“ zeptala se.

„Vždyť jsem. Pořád.“

Otevřela oči. „Na koho? Na Clerfayta?“

Zavrtěl hlavou.

„To jsem si mohla myslet. Nač tedy?“

Volkov neodpověděl. Proč se ho ptá? A co ona o tom ví? Žárlivost přece nezačíná člověkem a taky jím nekončí. Začíná vzduchem, který milovaný člověk dýchá, a nikdy nekončí. Ani smrtí druhého.

„Nač, Borisi?“ zeptala se Lillian. „Tak přece jen na Clerfayta?“

„Nevím. Snad na to, co sem s ním přišlo nahoru.“

„Co by s ním přišlo nahoru?“ Lillian se natáhla a opět zavřela oči. „Nemusíš žárlit. Clerfayt za pár dní zase odjede dolů, zapomene na nás a my na něho.“

Chvíli ležela na lehátku tiše. Volkov seděl za ní a četl. Slunce vystoupilo výš a okraj čtyřúhelníku světla zasáhl její oči, jež se pod víčky okamžitě naplnily teplým, oranžovým a zlatým světlem. „Někdy mám chuť udělat něco strašně nesmyslného, Borisi,“ řekla. „Něco, co by rozbilo ten skleněný kruh tady. Vrhnout se někam - kamkoli.“

„To má chuť každý.“

„Ty taky?“

„Já taky.“

„Proč to tedy neuděláme?“

„Nic by se nezměnilo. Jen bychom ten kruh pocítili ještě silněji. Nebo bychom ho rozbili, pořezali bychom se o jeho ostré hrany a vykrváceli.“

„Ty taky?“

Boris hleděl na štíhlou postavu před sebou. Jak málo toho o něm ví, i když si myslí, že mu rozumí!

„Já jsem jej přijal za svůj,“ řekl a věděl, že to není pravda. „Je to jednodušší, Dušo. Člověk se má dřív, než se vyčerpá zbytečnou nenávistí, pokusit, jestli by v něm nemohl žít.“

Lillian cítila, jak ji zaplavuje vlna únavy. Znovu tu byly debaty, do nichž se člověk zaplétal jako do pavučin. Všechno to bylo pravda, ale co to bylo platné?

„Akceptovat znamená rezignovat,“ zamumlala po chvíli. „Na to nejsem ještě dost stará.“

Proč neodejde? pomyslela si. A proč ho urážím, i když nechci? Proč mu předhazuji, že je tu déle než já a že má to štěstí, že o tom smýšlí jinak než já? Proč mě dráždí a provokuje, že se chová jako člověk ve vězení, který děkuje bohu za to, že ho nezabil - kdežto já jako někdo, kdo boha nenávidí za to, že není volný?

„Neposlouchej mě, Borisi,“ řekla. „To já jen tak. Je to tím polednem a föhnem a vodkou. A možná že i strachem z rentgenu - jenom ho nechci přiznat. Žádná zpráva je tady nahoře špatná zpráva.“

Zvony kostela ve vsi začaly vyzvánět. Volkov vstal a spustil závěs proti slunci. „Eva Moserová bude zítra propuštěna,“ řekl. „Je zdravá.“

„Vím. Už dvakrát ji propustili.“

„Tentokrát je opravdu zdravá. Krokodýl mi to potvrdil.“

Lillian náhle uslyšela ve vyzvánění zvonů Giuseppa. Vůz vyjel rychle serpentiny a zastavil. Divila se, proč s ním Clerfayt přijel nahoru; bylo to poprvé od jeho příjezdu. Volkov vstal a vyhlédl z balkónu.

„Doufejme, že nechce s vozem lyžařit,“ řekl ironicky.

„Jistě ne. Proč?“

„Zaparkoval s ním u svahu za jedlemi. Vedle cvičné louky pro začátečníky; ne před hotelem.“

„Jistě bude vědět, proč. A proč ho vlastně nesnášíš?“

„Čert ví! Snad proto, že jsem kdysi býval jako on.“

„Ty?“ odvětila Lillian ospale. „To už ale musí být dávno.“

„Ano,“ přitakal Volkov trpce. „To už je strašně dávno.“

Za půl hodiny Lillian uslyšela, jak Clerfaytův vůz odjíždí. Boris už odešel. Ještě chvíli ležela se zavřenýma očima a hleděla na mihotavý jas pod svými víčky. Pak vstala a šla dolů.

Překvapilo ji, když viděla, že na lavičce před sanatoriem sedí Clerfayt. „Myslela jsem, že jste před chvílí odjel dolů,“ řekla a posadila se vedle něho. „To už mám halucinace?“

„Ne.“ Mžoural do prudkého světla. „To byl Hollmann.“

„Hollmann?“

„Ano. Poslal jsem ho do vsi pro láhev vodky.“

„Vozem?“

„Ano,“ řekl Clerfayt. „Vozem. Byl nejvyšší čas, aby zas vlezl do auťáku.“

Znovu se ozval motor. Clerfayt vstal a poslouchal. „Uvidíme, co udělá - jestli jako hodný chlapeček přijede zase hned zpátky k nám nebo jestli s Giuseppem odfičí.“

„Odfičí? Kam?“

„Kam bude chtít. Benzínu má v nádrži dost. Může s ním dojet až do Curychu.“

„Cože?“ zvolala Lillian. „Co to mluvíte?“

Clerfayt se znovu zaposlouchal. „Nevrací se. Jede vesnicí k jezeru a dál na silnici. Vidíte, už je támhle - za Palace hotelem. Zaplať pánbůh.“

Lillian vyskočila. „Zbláznil jste se? Necháte ho jet v otevřeném sportovním voze? Do Curychu, bude-li chtít? Copak nevíte, že je nemocný?“

„Právě proto. Už si myslel, že zapomněl jezdit.“

„A co když se nastydne?“

Clerfayt se dal do smíchu. „Je teple oblečený. A s vozy je to u závodníků podobně jako s večerními šaty u žen - když z nich mají radost, tak se v nich nikdy nenastydnou.“

Lillian z něho nespouštěla pohled. „A když se přesto nastydne? Víte, co to tady nahoře znamená? Voda na plících, srůsty, těžké recidivy! Z nastydnutí tu může člověk i umřít!“

Clerfayt ji pozoroval. Takhle se mu líbila mnohem víc než včera večer. „Tohle jste si měla připamatovat, když jste si večer vyrazila do Palace baru, místo abyste zůstala v posteli,“ řekl. „V tenkých šatech a hedvábných střevíčkách.“

„To s Hollmannem nijak nesouvisí.“

„Jistěže ne. Ale věřím v terapii zakázaného ovoce. Až dosud jsem měl zato, že vy taky.“

Lillian byla na chvíli zmatena. „Ale ne pokud jde o druhé,“ řekla potom.

„Fajn. Většina lidí v to věří, jen pokud jde o druhé.“ Clerfayt pohlédl dolů k jezeru. „Tamhle je! Vidíte ho? Jen si poslechněte, jak bere zatáčky. Ještě nezapomněl řadit rychlosti. Dnes večer z něho bude jiný člověk.“

„Kde? V Curychu?“

„Kdekoli. I tady.“

„Dnes večer bude ležet v posteli s teplotou.“

„Myslím, že ne. A i kdyby! Lepší, když bude mít trošku teplotu, než aby obíhal kolem vozu se schlíplýma ušima a myslel si, že je mrzák.“

Lillian se prudce otočila. Mrzák, pomyslela si. Protože je nemocný? Co si to dovoluje ten zdravý hrubec vedle ní, který nemá o ničem potuchy? Považuje ji snad taky za mrzáka? Vzpomněla si na večer v Palace baru, když telefonoval s Monte Carlem. Nemluvil tenkrát taky o nějakém mrzákovi? „Trošku teploty tu může rychle vést k smrtelnému zápalu plic,“ řekla nepřátelsky. „Ale o to vy se asi nestaráte. Patrně byste pak řekl, že pro Hollmanna bylo vlastně štěstím, že než zemřel, mohl si ještě jednou sednout do sportovního vozu a myslet si, že je velkým závodníkem.“

Vzápětí toho litovala. Nechápala, proč byla tak náhle pobouřena. „Máte dobrou paměť,“ řekl Clerfayt pobaveně. „Všiml jsem si toho už dřív. Ale uklidněte se; vůz není tak rychlý, jak by se zdálo podle rámusu, který dělá. S řetězy na kolech se nedá jet zrovna závodní rychlostí.“

Položil jí ruku kolem ramen. Lillian se nepohnula a mlčela. Viděla, jak za lesem u jezera vyjíždí Giuseppe, maličký a černý. Jako bzučící čmelák proletěl bělostným třpytem, který visel ve slunci nad sněhem. Slyšela hřmění motoru a ozvěnu, kterou hory vracely. Vůz zamířil na silnici vedoucí přes průsmyk na druhou stranu a Lillian si náhle uvědomila, že to je to, co ji tak vzrušilo. Viděla, jak vůz zmizel za zatáčkou. Byl slyšet už jen motor, zběsile rachotící buben, bubnující k neznámému nástupu, buben, který vnímala hlouběji než jako pouhý hluk.

„Doufejme, že opravdu nezdrhne,“ řekl Clerfayt.

Lillian hned neodpověděla. „Proč by měl zdrhnout?“ řekla pak namáhavě. „Vždyť je skoro vyléčen. Proč by měl teď všechno riskovat?“

„Právě pak někdy člověk riskuje.“

„Vy byste na jeho místě riskoval?“

„Nevím.“

Lillian se nadechla. „Udělal byste to, kdybyste věděl, že už se nikdy neuzdravíte?“ zeptala se.

„Místo abych zůstal tady?“

„Místo abyste tu živořil o několik měsíců déle.“

Clerfayt se usmál. Znal jiné druhy živoření. „Přijde na to, co tím myslíte?“ řekl.

„Žít opatrně,“ odvětila Lillian rychle.

Dal se do smíchu. „Na to byste se neměla ptát zrovna závodníka.“

„Udělal byste to?“

„Nemám tušení. Něco takového člověk nikdy neví předem. Možná, že ano, abych znovu urval něco z toho, čemu se říká život, bez ohledu na čas - ale možná, že bych i já žil podle hodin a že bych si vážil každého dne a každé hodiny. To člověk, nikdy neví. V tomhle směru jsem zažil podivuhodná překvapení.“

Lillian odtáhla pod Clerfaytovou rukou rameno.

„Nemusíte se s tímhle vypořádávat před každým závodem?“

„Ono to vypadá dramatičtější, než to ve skutečnosti je. Nejezdím z romantiky. Jezdím pro peníze a protože nic jiného neumím - ne z touhy po dobrodružství. Dobrodružství jsem užil v naší prokleté době víc, než jsem si přál. Vy asi taky.“

„Ano,“ odpověděla Lillian. „Ale ne to pravé.“

Znovu zaslechli motor. „Vrací se,“ řekl Clerfayt.

„Ano,“ opakovala a zhluboka se nadechla. „Vrací se. Jste zklamán?“

„Ne. Chtěl jsem jen, aby si s vozem zajel. Když v něm seděl naposled, dostal první chrlení krve.“

Lillian viděla, jak Giuseppe letí po silnici. Náhle měla pocit, že nesnese pohled na Hollmannův rozzářený obličej. „Musím dovnitř,“ řekla spěšně. „Krokodýl mě už hledá!“ Obrátila se ke vchodu.- „A kdy pojedete přes průsmyk vy?“ zeptala se.

„Kdy budete chtít,“ odvětil Clerfayt.

Byla neděle, a neděle se v sanatoriu vždycky snášely hůř než všední dny. Byl v nich šalebný klid bez rutiny všedních dní. Lékaři přicházeli na pokoje jen v nutných případech, takže si člověk mohl myslet, že je zdráv. Tím spíš však byli nemocní o nedělích mnohem nepokojnější a sestra je dost často nacházela večer v pokojích, kam nepatřili.

Lillian přišla na večeři dolů, přestože to měla zakázáno. Krokodýl v neděli obvykle nedělal kontrolu. Vypila už dvě sklenky vodky, aby se zachránila před melancholií soumraku; ale nepodařilo se jí to. Pak si oblékla své nejhezčí šaty - šaty často pomáhaly víc, než jakákoli morální útěcha - ale tentokrát nepomohlo ani to. Deprese, náhlý splín a smlouvání s bohem, které tady nahoře každý znal a jež přicházely a zase odcházely bez nejmenšího zřejmého důvodu, ty zůstaly. Přiletěly k ní jako temná noční můra.

Teprve když vstoupila do jídelny, uvědomila si, odkud se to v ní vzalo. Místnost byla téměř plná a u stolu uprostřed seděla Eva Moserová, obklopena několika svými přáteli; před sebou měla dort, láhev šampaňského a dárky v barevném papíře. Byl to její poslední večer. Příští den odpoledne měla odjet.

Lillian se chtěla v první chvíli vrátit; pak zahlédla Hollmanna. Seděl sám vedle stolu se třemi černě oděnými Jihoameričany, kteří čekali, až Manuela zemře, a zamával na ni.

„Dneska jsem prohnal Giuseppa," řekl. „Viděla jste to?"

„Ano. Viděl vás ještě někdo?"

„Kdo?"

„Krokodýl? Nebo Dalajláma?"

„Nikdo. Vůz stál u cvičné louky. Tam nebyl vidět. A i kdyby! Jsem šťastný! Už jsem si myslel, že tu zpropadenou káru nedokážu ukočírovat."

„Zdá se, že dnes večer je každý šťastný," odvětila Lillian trpce. „Jen se podívejte!"

Ukázala ke stolu, kde seděla Eva Moserová s rozpáleným, obtloustlým obličejem, obklopena přejícími i závidějícími přáteli. Seděla tam jako někdo, kdo vyhrál hlavní výhru a najednou neví, jak k tomu překvapivému štěstí přišel.

„A co vy?" zeptala se Lillian Hollmanna. „Změřil jste si teplotu?"

Hollmann se zasmál. „To má do zítřka čas. Dnes na to nechci myslet."

„Myslíte, že teplotu nemáte?"

„Je mi to fuk. A myslím, že ne."

Proč se ho na to ptám, pomyslela si Lillian. Závidím mu, tak jako všichni závidí Evě Moserove? „Clerfayt dnes večer nepřijde?" zeptala se.

„Ne. Dnes odpoledne mu přišla neočekávaná návštěva. A proč by sem nahoru taky pořád chodil? Musí to být pro něho otrava."

„Proč tedy neodjede?" řekla Lillian zlostně.

„Odjede; ale až za několik dní. Ve středu nebo ve čtvrtek."

„Tenhle týden?"

„Ano. Myslím, že odjede s tou svou návštěvou."

Lillian mlčela; nebyla si jista, jestli jí o tom Hollmann neříká záměrně, a protože si nebyla jista, domnívala se, že je to záměrné, a proto už se dál nevyptávala. „Máte u sebe něco k pití?" zeptala se.

„Ani kapku. Zbytek ginu jsem dnes odpoledne věnoval Charlesi Neyovi."

„Nepřivezl jste dnes v poledne láhev vodky?"

„Tu jsem dal Dolores Palmerové."

„Copak? Chcete být najednou vzorným pacientem?"

„Tak nějak," odvětil Hollmann poněkud rozpačitě.

„Dnes v poledne jste byl vším možným, jenom ne vzorem."

„Právě proto," řekl Hollmann. „Chci zase jezdit."

Lillian odstrčila talíř. „A s kým budu ode dneška chodit večer ven?"

„Zbývá jich tu ještě dost. A je tu ještě taky Clerfayt."

„Ano. Ale pak?"

„Boris dnes večer nepřijde?"

„Ne, nepřijde. A s Borisem nic není. Řekla jsem mu, že mě bolí hlava."

„Opravdu vás bolí?"

„Ano." Lillian vstala. „Dnes večer udělám šťastným dokonce i Krokodýla, aby byli šťastní všichni. Půjdu si lehnout. Do Morfeovy náruče. Dobrou noc, Hollmanne."

„Stalo se něco, Lillian?"

„Nic výjimečného. Jen se nudím. Znamení, že se člověku daří dobře, jak by řekl Dalajláma. Když je mu opravdu mizerně, tak prý už ho nic nevzruší. Je prý na to moc slabý. Jak dobrotivý je bůh, viďte?"

Sestra, která měla noční službu, skončila večerní obchůzku. Lillian seděla v posteli a pokoušela se číst. Po chvíli knihu odložila. Zase před ní ležela noc, čekání na spánek, spánek a pak náhlé probuzení a beztížný okamžik, kdy člověk nic nepoznává, ani pokoj, ani sám sebe, kdy visí v bučící tmě a necítí nic než strach, mlhavý smrtelný strach po několik nekonečných vteřin - dokud se okno nestane pomalu opět oknem a ne nejasným křížem v neznámém chaosu, a pokoj pokojem a hromádka instinktivního strachu a nehlasného křiku se opět stane jí, nazývanou na kratičkou chvíli na zemi Lillian Dunkerqueovou.

Ozvalo se zaklepání. Venku stál Charles Ney v červeném županu a v pantoflích. „Je čistý vzduch," zašeptal.

„Pojď naproti k Dolores. Oslavujeme rozloučení s Evou Moserovou.“

„Nač? Proč neodjede? Proč ještě musí oslavovat rozloučení?“

„My je chceme oslavit. Ne ona.“

„Vždyť už jste to oslavovali v jídelně.“

„To jen abychom ošálili sestru. Pojď a netrhej partu.“

„Nemám chuť.“

Charles Ney poklekl u její postele. „Pojď, Lillian, tajemství utkané z měsíčního stříbra a dýmu ohně! Když zůstaneš tady, budeš otrávená, že jsi sama - půjdeš-li naproti, budeš otrávená, že jsi tam šla. Je to tedy prašť jak uhoď - a proto pojď!“ Zaposlouchal se směrem k chodbě a pak otevřel dveře. Bylo slyšet tupé údery berlí. Kolem se belhala hubená, starší žena. „Všichni jdou! Tady už jde Streptomycinová Lilly. A támhle přichází Schirmer s Andréem.“

Po chodbě tlačil mladík, jdoucí charlestonovým krokem, nemocniční židli s šedovousým mužem. „Vidíš, dokonce i mrtví vstávají, aby slečnu Moserovou pozdravili. Ave Caesar, morituri te salutant,“ řekl Charles Ney. „Obleč se a pojď“.

„Neobléknu se. Půjdu v pyžamu!“

„Pojď tedy v pyžamu, ale pojď!“

Dolores Palmerová bydlela o poschodí níž než Lillian. Už tři roky tam žila v apartmá skládajícím se z ložnice, obývacího pokoje a koupelny. Platila nejvyšší nájemné v sanatoriu a bez rozpaků využívala ohledů, jež se na to braly.

„V koupelně pro tebe mám dvě láhve vodky,“ řekla Dolores Lillian. „Kde chceš sedět? Vedle debutantky, která odchází do zdravého života, nebo mezi souchotinářskými pozůstalými? Posaď se, kam chceš.“

Lillian se rozhlédla. Znala tento obrázek, kdy lampy byly zastíněny šátky, šedovousý obsluhoval gramofon, do jehož reproduktoru nacpali prádlo, aby zněl tlumeněji, a Streptomycinová Lilly seděla v rohu pokoje na podlaze, protože po drogách ztratila smysl pro rovnováhu a snadno upadla. Ostatní seděli kolem v poněkud strojené bohémské náladě přestárlých dětí, které tajně zůstaly dlouho vzhůru. Dolores Palmerová měla na sobě dlouhé čínské kimono. Vyzařovala jakousi tragickou krásu, kterou sama nevnímala. Její milenci se tím dali klamat jako poutníci fatou morganou. Vyčerpávali se výstřednostmi, zatímco Dolores nechtěla vlastně nic jiného než žít prostým životem - maloměšťáctví se vším přepychem. Velké city ji nudily, byla však jejich inspirátorkou a musela s nimi zápasit.

Eva Moserová seděla u okna a dívala se ven. Její šťastná nálada se změnila. „Brečí,“ řekla Marie Saviniová Lillian. „Co tomu říkáš?“

„Proč?“

„Zeptej se jí sama; nebudeš tomu věřit. Považuje to tu za svůj domov.“

„Je to můj domov,“ řekla Eva Moserová. „Byla jsem tady šťastná. Měla jsem tu přátele. Dole neznám nikoho.“

Všichni chvíli mlčeli. „Vždyť tu můžete zůstat,“ řekl Charles Ney. „Nikdo vám nebrání.“

„Brání! Můj otec. Stálo by to moc peněz, kdybych tu zůstala. Chce, abych si našla nějakou práci. Ale jakou? Vždyť nic neumím. A to, co jsem znala, jsem už dávno zapomněla.“

„Tady se zapomene všechno,“ poznamenala klidně Streptomycinová Lilly z koutku. „Kdo tu je pár let, ten už se dolů nehodí.“

Lilly byla už několik let pokusným králíkem Dalajlámy, který na ní zkoušel nové léčebné metody. Právě na ní zkoušel streptomycin. Nesnášela to dobře, ale i kdyby toho Dalajláma nechal a propustil ji, neoctla by se v podobné situaci jako Eva Moserová. Byla totiž v sanatoriu jedinou pacientkou, která pocházela ze zdejší obce a snadno si mohla kdekoli najít zaměstnání. Byla znamenitou kuchařkou.

„Co mám dělat?“ naříkala Eva Moserová zoufale.
„Sekretářku? Kdo si mě vezme? Na psacím stroji píšu mizerně a spousta lidí se taky bojí sekretářek, které byly v sanatoriu.“

„Budete sekretářkou u někoho, kdo je sám marod na plíce,“ zaskuhral šedovousý.

Lillian pozorovala Evu, jako by byla nějakým prehistorickým zvířetem, které náhle vylezlo z trhliny v zemi. I dřív už se setkala s pacientkami, které při propuštění tvrdily, že by tu raději zůstaly - ale byl to jen zdvořilý ohled na ty, co v sanatoriu zůstávali, a chtěly tím jen zmírnit zvláštní pocit dezerce, který propuštění provázel. Eva Moserová však byla jiný případ; myslela opravdu to, co říkala. Byla nelíčené zoufalá. Zvykla si na sanatorium a měla z lidí dole strach.

Dolores Palmerová přisunula Lillian Dunkerqueové sklenku vodky.

„Ženská jedna,“ řekla a znechuceně pohlédla na Evu. „To jsou manýry! Jak ta se chová?! Přímo nestoudně, ne?“

„Půjdu,“ řekla Lillian. „Už to nevydržím.“

„Nechoď!“ řekl Charles Ney a sklonil se k ní. „Krásné, plápolající světlo v nejistotách, zůstaň! Noc je plná stínů a plytkostí a my tebe a Dolores potřebujeme jako galionské figury na přídi naší lodi s rozervanými plachtami, aby nás nerozdupaly příšerné ploché nohy Evy Moserové. Zazpívej něco, Lillian!“

„Ještě to. A co? Ukolébavku pro děti, které se nikdy nenarodí?“

„Eva bude mít děti. Spoustu - žádný strach. Ne, zazpívej píseň o oblacích, které se nevracejí, a o srdci, jež zavál sníh. Píseň o psancích hor. Zazpívej nám! Ne té kuchyňské medúze Evě! Zdá se mi, že dnes v noci je nám zapotřebí temného vína sebeoslavování. Bezuzdná sentimentalita je pořád ještě lepší než slzy.“

„Charles někde sehnal půl lahve koňaku,“ konstatovala Dolores věcně a zamířila na svých dlouhých nohách ke gramofonu. „Schirmere, dej tam ty nové americké desky.“

„Ta zrůda!“ zasténal za ní Charles Ney. „Vypadá jako ztělesněná poezie světa, a mozek má jak statistik. Miluju ji, jako člověk miluje džungli, a ona odpovídá jako zelinářská zahrada. Co mám dělat?“

„Trpět a být šťasten."

Lillian se zvedla. V témž okamžiku se otevřely dveře a na prahu stanul Krokodýl.

„To jsem si mohla myslet! Cigarety! Alkohol na pokoji! Orgie! Dokonce jste tu i vy, slečno Rueschová?" zasyčela k Streptomycinové Lilly. „Vplížit se sem o berlích! A i vy, pane Schirmere! Vy jste měl být v posteli!"

„Já už měl být dávno mrtev," odvětil šedovousý vesele. „Teoreticky taky jsem." Zastavil gramofon, vytáhl z reproduktoru hedvábné spodní prádlo a zamával jím. „Žiju na úvěr a pro takový život platí jiné zákony než pro ten, do něhož jsme se narodili."

„Tak? A jaképak, smím-li se ptát?"

„Ty, které říkají: Užij, co můžeš. Jak toho kdo dosáhne, je jeho věc."

„Musím vás požádat, abyste si šel okamžitě lehnout. Kdo vás sem přivedl?"

„Můj rozum."

Šedovousý nalezl do vozíčku. André se neměl k tomu, aby ho odvezl z pokoje. Lillian řekla: „Odvezu vás zpátky." Tlačila pojízdnou židli ke dveřím.

„Vy tedy!" řekl Krokodýl. „To jsem si mohla myslet."

Lillian vytlačila vozík na chodbu. Charles Ney a ostatní šli za ní. Pochechtávali se jako přistižené děti. „Ještě okamžik!" řekl Schirmer a otočil vozík znovu ke dveřím, kde majestátně stál Krokodýl. „To, co jste v životě propásla," řekl Schirmer, „by vystačilo třem nemocným na šťastný život. Dobrou noc a litinové svědomí!"

Obrátil vozík do chodby. Charles Ney ho tlačil dál. „K čemu tolik morálního rozčilování, Schirmere?" řekl. „To hodné zvíře jen koná svou povinnost."

„Vím. Jenomže ji koná tak zatraceně povýšeně! Ale však já ji ještě přežiju! Přežil jsem její předchůdkyni, bylo jí jen čtyřiačtyřicet a najednou během čtyř neděl zhasla na rakovinu - a přežiju i tuhletu potvoru - kolik je vůbec Krokodýlovi? Jistě přes šedesát! Či skoro sedmdesát! I tu přežiju!"

„Krásný cíl. Jsme ušlechtilí lidé," ušklíbl se Charles.

„Ne," odvětil šedovousý se zavilým zadostiučiněním. „Jsme odsouzeni k smrti. Ale nejenom my. Ostatní taky! Všichni! Všichni! Jenomže my to víme. Ti ostatní ne."

Eva Moserová přišla o půl hodiny později do Lillianina pokoje. „Není tu moje postel?" zeptala se.

„Vaše postel?"

„Ano. Vystěhovali mi pokoj. I šaty jsou pryč. Musím přece někde spát. Kam se asi poděly moje věci?"

Byl to jeden z obvyklých žertíků; tomu, kdo byl propuštěn ze sanatoria, schovali poslední noc jeho věci. Eva Moserová byla zoufalá.

„Nechala jsem si už všechno vyžehlit. Jestli mi to ušpiní! Teď, když odcházím, musím počítat s každým halířem."

„Copak se o vás váš otec dole nepostará?"

„Chce se mě zbavit. Myslím, že se chce znovu oženit."

Lillian měla náhle pocit, že dívku už ani o minutu déle nesnese. „Jděte ke zdviži," řekla. „Schovejte se, dokud nevyjde Charles Ney. Půjde ke mně. Vy pak jděte do jeho pokoje, nechává odemčeno. Odtamtud mi zatelefonujte. Řekněte, že když vám okamžitě nepřinese vaši postel a věci, že mu hodíte jeho smoking do horké vody a prádlo polejete inkoustem. Jasné?"

„Ano, ale -"

„Jen vám věci schovali. Kdo, to nevím. Ale moc bych se divila, kdyby o tom Charles Ney nevěděl."

Lillian zvedla telefon. „Charles?"

Pokynula Evě, aby šla. „Charlesi," řekla, „mohl bys ke mně na chvilku zaskočit? Ano? Dobrá."

Přišel za několik minut. „Co je s Krokodýlem?" zeptala se Lillian.

„Všechno v pořádku. Na tohle je Dolores mistr. Takhle se umět přetvařovat! Prostě řekla pravdu - že jsme chtěli ohlušit zoufalství, že tu musíme zůstat. Skvělý nápad! Krokodýl div nebrečel, když odcházel."

Zazvonil telefon. Eva Moserová mluvila tak hlasitě, že Charles rozuměl, co říká. „Je u tebe v koupelně," řekla Lillian Charlesovi. „Napustila horkou vodu. V levé ruce drží tvůj nový smoking, v pravé zelený inkoust. Nesnaž se ji překvapit. V okamžiku, kdy otevřeš dveře, to udělá. Raději si s ní promluv."

Podala mu sluchátko a šla k oknu. Palace hotel dole byl ještě osvětlen. Za dva tři týdny bude po všem. Turisté odtud uletí jako stěhovaví ptáci a dlouhý, jednotvárný rok se bude opět vléci jarem, létem a podzimem k nové zimě.

Charles Ney za jejími zády zavěsil. „Potvora jedna!" řekl nedůvěřivě. „Tohle se určitě nevylíhlo v její hlavě! Pročpak jsi mě sem volala?"

„Chtěla jsem vědět, co říkal Krokodýl."

„Jindy tolik nespěcháš." Charles se usmál. „Zítra si o tom ještě promluvíme. Teď musím zachránit smoking! Ta káča je schopná ho uvařit! Dobrou noc. Byl to báječný večer!"

Zavřel za sebou dveře. Lillian slyšela, jak chodbou spěšně klapou jeho pantofle. Jeho smoking! pomyslela si Lillian, symbol jeho naděje, že bude zdráv, že bude volný, že bude užívat nocí dole ve městech, jeho maskot, tak jako pro ni byly maskotem dvoje večerní šaty, které tady nahoře nebyly k ničemu, ale jichž se nevzdala, jako by na nich závisel její život. Kdyby se jich vzdala, vzdala by se i naděje. Opět přistoupila k oknu a hleděla dolů na světla. Báječný večer! Kolik takových bezútěšných báječných večerů znala.

Zatáhla záclony. Rázem ji znovu zachvátil strach. Hledala schované prášky pro spaní. Na okamžik se jí zdálo, že venku slyší motor Clerfaytova vozu. Pohlédla na hodinky. Mohl by ji zachránit před dlouhou nocí; ale nemůže mu zavolat. Neříkal Hollmann, že má Clerfayt návštěvu? Koho? Nějakou zdravou ženskou z Paříže nebo Milána nebo z Monte Carla? K čertu s ním, beztak za pár dní odjede. Polkla prášky. Měla bych se vzdát, pomyslela si, měla bych

udělat, co říká Boris, měla bych s tím žít a ne proti tomu bojovat, měla bych se vzdát, ale když se vzdám, jsem ztracena!

Usedla ke stolu a vytáhla dopisní papír. „Drahý," napsala, „Ty s nejasnou tváří, neznámý, jenž nikdy nepřijdeš a který jsi neustále očekáván, cožpak necítíš, že čas uplývá -?" a pak přestala psát, odstrčila kazetu, v níž už leželo mnoho nikdy neodeslaných dopisů, dopisů, pro něž neznala adresy, zahleděla se na bílý arch před sebou a pomyslela si: Proč pláču? Tím se to přece stejně nezmění.

5

Stařec ležel pod přikrývkou tak plochý, jako by už neměl tělo. Hlavu měl vyzáblou, oči hluboko zapadlé, ale sytě modré; pod kůží, podobnou zmačkanému hedvábnému papíru, se mu ostře rýsovaly žíly. Ležel na úzké posteli v úzkém pokojíku. Vedle postele ležela na nočním stolku šachovnice.

Jmenoval se Richter. Bylo mu osmdesát a už dvacet let žil v sanatoriu. Zpočátku obýval dva pokoje v prvním poschodí, pak bydlel v jednom pokoji s balkónem ve druhém patře; později v pokoji bez balkónu ve třetím poschodí - a teď, když už neměl peníze, žil v téhle úzké komůrce. Byl parádním případem sanatoria. Kdykoli měl Dalajláma pacienty, klesající na mysli, vždycky ho dával za vzor a Richter projevoval svou vděčnost. Pořád ne a ne umřít.

Lillian seděla u jeho postele. „Podívejte se na to!" řekl Richter a ukázal na šachovnici. „Ten člověk hraje jako ponocný. Tímhle tahem koně bude v příštích deseti tazích mat. Co jenom se to teď s Régnierem děje? Dřív hrával dobře. Byla jste tu už za války?"

„Ne," řekla Lillian.

„Přišel za války, myslím v roce 1944. Bylo to vysvobození. Předtím - milá mladá dámo - předtím jsem musel hrát celý rok proti jednomu šachovému klubu v Curychu. Tady nahoře jsme tenkrát neměli nikoho. Byla tu hrozně dlouhá chvíle."

Šachy byly jedinou Richtrovou vášní. Partneři, které měl v sanatoriu, během války odjeli nebo zemřeli a noví nepřišli. Dva přátelé z Německa, s nimiž hrával písemně, padli v Rusku; další byl zajat u Stalingradu. Několik měsíců neměl Richter vůbec s kým hrát; život ho omrzel a Richter hubnul. Pak primář zařídil, že mohl hrát proti členům jednoho curyšského šachového klubu. Většina jich však pro něho nebyla dost silná; s těmi několika ostatními ho to brzy otravovalo. Zpočátku oznamoval netrpělivý Richter své tahy telefonicky, ale brzy to šlo do peněz a tak byl odkázán na dopisování, což prakticky znamenalo tah každý druhý den, kdy přišla pošta. Ale časem dopisování usnulo a Richter byl znovu odkázán na přehrávání starých partií z knih.

Pak přišel Régnier. Sehrál s Richtrem jednu partii a Richter byl celý blažený, že konečně má zase důstojného soupeře; ale když se Régnier, Francouz, který byl osvobozen z německého zajateckého tábora, dověděl, že Richter je Němec, nechtěl už s Richtrem hrát. Nacionální nevraživost se nezastavila ani před sanatoriem. Richter začal opět chřadnout; také Régnier byl upoután na lůžko. Oba se nudili; ale nikdo nechtěl ustoupit. Nakonec našel řešení černoch z Jamajky, který přestoupil na křesťanství. I on byl upoután na lůžko. Poslal Richtrovi a Régnierovi dopisy, v nichž je vyzval, aby si s ním sehráli šachovou partii, z postele do postele, prostřednictvím telefonu. Oba byli nadšeni. Jediná potíž byla v tom, že černoch šachy v životě nehrál, ale vyřešil to velmi jednoduše. Hrál proti Richtrovi s bílými kameny a proti Régnierovi černými. Protože první byl na tahu bílý, táhl první Régnier a zatelefonoval svůj tah černochovi. Černoch jej zatelefonoval Richtrovi, proti němuž hrál s bílými kameny. Pak počkal na Richtrův protitah a zatelefonoval jej Régnierovi. Régnierův druhý tah zatelefonoval opět Richtrovi a Richtrovu odpověď. Régnierovi. Sám šachovnici vůbec neměl, protože nedělal nic jiného, než že nechal Regniera a Richtra, aniž to věděli, hrát proti sobě. Jeho trik spočíval v tom, že jednu partii hrál s bílými, druhou s černými kameny - kdyby byl hrál obě s bílými nebo obě s černými, nemohl by tahy hlásit dál, ale musel by je dělat sám.

Krátce po skončení války černoch zemřel. Régnier a Richter se mezitím museli přestěhovat do menších pokojů, protože oba zchudli - jeden ležel ve třetím, druhý ve druhém poschodí. Krokodýl teď převzal černochovu úlohu, aby mohli hrát dál, a sestry vyřizovaly tahy soupeřů, kteří se stále ještě domnívali, že hrají proti černochovi, o kterém jim řekly, že kvůli pokročilé tuberkulóze hrtanu nemůže mluvit. Všechno šlo dobře až do chvíle, kdy Régnier mohl opět vstát. Hned chtěl černocha navštívit, a tak na všechno přišel.

Mezitím se však nacionální city trochu zmírnily. Když Régnier slyšel, že Richtrovi příbuzní v Německu zahynuli za náletů, uzavřel mír, a od té doby spolu hráli svorně dál. Časem však byl taky Régnier nucen ulehnout, a protože už nikdo z nich neměl telefon, několik pacientů jim zprostředkovávalo vzkazy. Taky Lillian. Ale Régnier před třemi týdny zemřel. Richter byl v té době tak slabý, že se čekalo, že umře taky, a nikdo mu nechtěl říct, že Régnier je mrtev. Aby ho oklamali, zaskočil namísto mrtvého Regniera Krokodýl; naučil se zatím hrát šachy, ale pro Richtra přirozeně nebyl žádným soupeřem. A tak se Richter, který byl stále ještě přesvědčen, že hraje s Régnierem, nemohl dost vynadivit, jak se mohl z tak dobrého hráče stát takový idiot.

„Nechcete se naučit hrát šachy?" zeptal se Richter Lillian, která mu přišla oznámit poslední Krokodýlův tah. „Naučil bych vás to rychle."

Lillian spatřila v modrých očích strach. Stařec si myslel, že Regnier brzy zemře, když hraje tak špatně, a bál se, že opět bude bez partnera. Ptal se každého, kdo ho přišel navštívit.

„To se naučíte brzy. Ukážu vám všechny triky. Hrával jsem proti Laskerovi."

„Nemám na to talent. Ani trpělivost."

„Každý má talent! A trpělivost člověk musí mít, když nemůže v noci spát. Co má dělat? Modlit se? To nepomůže. Jsem ateista. Filosofie taky nepomáhá. A detektivky jen nakrátko. Všechno už jsem zkusil, dámo. Jenom dvě věci pomáhají. Ta první je, že člověk někoho má; proto jsem se oženil. Ale žena je už dávno mrtvá -"

„A ta druhá věc?“

„Řešení šachových úloh. Je to tak vzdálené všemu lidskému - pochybám a strachu - tak abstraktní, že to uklidňuje. Je to svět bez strachu a smrti. Pomáhá to. Aspoň pro jednu noc - a víc my ani nechceme, viďte? Jen vydržet do příštího rána -“

„Ano. Víc tady člověk nechce.“

V okně vysoko položeného pokojíku byla vidět jen oblaka a zasněžený svah. Oblaka byla v časném odpoledni žlutá a zlatá a neklidná.

„Mám vás to naučit?“ zeptal se Richter. „Můžeme hned začít.“

Pronikavé oči v umrlčí lebce zajiskřily. Touží po společnosti, pomyslela si Lillian - ne po šachových problémech. Touží po někom, kdo by u něho byl, až se náhle otevřou dveře a jimi vstoupí jen tichý vítr, v němž se z hrdla vyřine krev a zaplaví mu plíce, takže se udusí.

„Jak dlouho už jste tu?“ zeptala se.

„Dvacet let. Celý život, viďte?“

„Ano, celý život.“

Život, pomyslela si, ale jaký život? Jeden den jako druhý, v nekonečné zaběhanosti, den za dnem, a na konci roku všechny ty dny, tak podobné jeden druhému, splynuly, jako by byly jen jedním jediným dnem; a tak také splývaly roky, jako by byly jen jedním jediným rokem, neboť se podobaly jeden druhému jako vejce vejci. Ne, pomyslela si Lillian, takhle ne! Takhle nechci skončit! Takhle ne!

„Začneme dnes?“ zeptal se Richter.

Lillian zavrtěla hlavou. „Nemá to smysl. Už tu dlouho nezůstanu.“

„Odjedete dolů?“ zaskuhral Richter.

„Ano. Za několik dní.“

Co to tu plácám? pomyslela si ohromeně. Vždyť to není pravda! Ale slova jí zněla v hlavě, jako by je už nemohla zapomenout. Zmateně vstala.

„Uzdravila jste se?“

Chraplavý Richterův hlas zněl tak rozzlobeně, jako by Lillian zklamala jeho důvěru. „Neodjedu nadlouho,“ řekla spěšně. „Jen na krátký čas. Zase se vrátím.“

„Každý se vrátí,“ zaskuhral Richter uklidněně. „Každý.“

„Mám vyřídit Régnierovi váš tah?“

„To je zbytečné.“ Richter smetl figurky ze šachovnice vedle postele. „Je beztak mat. Řekněte mu, že bychom měli začít novou hru.“

„Ano. Novou hru. Ovšem.“

Neklid ji neopouštěl. Odpoledne se jí podařilo přemluvit mladou sestru asistující na operačním sále, aby jí ukázala poslední rentgenové snímky, které jí udělali. Sestra se domnívala, že Lillian tomu nerozumí, a filmy jí přinesla.

„Mohu si je na chvilku ponechat?“ zeptala se Lillian.

Sestra zaváhala. „Je to proti předpisům. Není správné ani to, že vám je vůbec ukazuji.“

„Profesor mi je skoro vždycky ukazuje sám a vysvětluje mi je. Tentokrát na to zapomněl.“ Lillian šla ke skříni a vyndala z ní šaty. „Tady jsou ty šaty, co jsem vám slíbila. Můžete si je vzít už teď.“

Sestra zrudla. „Tyhle žluté šaty? Myslíte to doopravdy?“

„Proč ne? Už mi nejsou. Jsem do nich moc hubená.“

„Můžete si je zabrat.“ Lillian zavrtěla hlavou. „Jen si je vemte.“

Sestra vzala šaty, jako by byly ze skla, a přidržela si je na sobě. „Myslím, že mi dokonce padnou,“ zašeptala a pohlédla do zrcadla. Pak šaty položila přes židli. „Ještě je tu chvilku nechám. Snímky taky. Pak si pro všechno přijdu. Musím ještě k šestadvacítce. Odcestovala.“

„Odcestovala?“

„Ano. Před hodinou.“

„Kdo je to šestadvacítka?“ „Ta malá Jihoameričanka z Bogoty.“

„Ta s těmi třemi příbuznými? Manuela?“

„Ano: Přišlo to rychle, ale dalo se to čekat.“

„Co tu to plácáme,“ řekla Lillian, roztrpčena opatrnickou hantýrkou sanatoria. „Neodcestovala, je mrtvá, zemřela, už tu není!“

„Ano, ovšem,“ odvětila sestra ustrašeně a zašilhala po šatech visících přes židli jako karanténní vlajka. Lillian to postřehla. „Jen jděte,“ řekla mírněji. „Máte pravdu; až se vrátíte, můžete si odnést všechno najednou.“

„Děkuji.“

Lillian rychle vytáhla tmavé, hladké filmy z obálky a šla s nimi k oknu. Opravdu se v nich nevyznala. Dalajláma jí někdy ukazoval na snímcích stíny a kresby, na nichž záleželo. Ale teď už to několik měsíců neudělal.

Dívala se na lesklou šeď a černě, jež rozhodovaly o jejím životě. Tohle jsou její lopatky, páteř, žebra, tohle je její kostra, a mezi tím vším tajemné, stínovité cosi, co se nazývá zdraví nebo nemoc. Vzpomněla si na mlhavě šedé skvrny na dřívějších snímcích a snažila se je znovu najít. Domnívala se, že je vidí, a zdálo se jí, že se zvětšily. Odstoupila od okna a rozsvítila lampu. Pak sňala stínítko, aby měla ještě víc světla, a náhle měla pocit, jako by viděla samu sebe, mrtvou, po letech v hrobě, maso už rozpadlé v prach a jen kosti ještě pevné, to jediné, co odolalo. Položila filmy na stůl. Dělám zase hlouposti, pomyslela si - ale přesto šla k zrcadlu a zadívala se do něj; prohlížela si obličej, obličej, který byl i nebyl její, v zrcadle obrácený obraz, cizí, a přesto její. Neznám svou tvář, nevím, jak skutečně vypadá, pomyslela si,

neznám to, co vidí druzí, znám jen tenhle obrácený zrcadlový přelud, který má pravou stranu tam, kde u mně vidí druzí levou, znám jen tuto lež, tak jako znám i ty ostatní lži, barvy a tvary, zatímco to, co je skutečné, kostru, která ve mně tiše pracuje, aby se vydrala na povrch, neznám. Tohleto zde, pomyslela si a pohlédla na černý, lesklý film, je to jediné opravdové zrcadlo. Ohmatala si čelo a tváře, cítila pod nimi kosti a zdálo se jí, jako by jí opět víc vyvstávaly pod kůží. Maso se mi už ztrácí, pomyslela si, z očních důlků se už dívá Nepodplatitelná, Bezejmenná, anebo se mi dívá přes rameno, sama neviditelná, a její oči a mé oči se setkávají v zrcadle?

„Ale copak to tu děláte?“ zeptala se za jejími zády mladičká sestra, která vstoupila do pokoje na tichých gumových podešvích.

„Dívám se do zrcadla. Za poslední dva. měsíce jsem se spadla o půldruhého kila.“

„Vždyť jste nedávno čtvrt kila přibrala.“

„To už jsem zase shodila.“

„Jste příliš neklidná. A musíte víc jíst. Já si myslím, že jste se dobře zotavila.“

Lillian se rychle obrátila. „Proč s námi pořád jednáte jako s dětmi?“ řekla krajně rozčileně. „Copak si opravdu myslíte, že vám věříme všechno, co nám napovídáte? Tady -“ podala sestře rentgenové snímky, „podívejte se na to! Natolik tomu taky rozumím. Víte dobře, že se to nezlepšilo.“

Sestra se na ni zděšeně podívala. „Vy dovedete číst rentgenové snímky? Učila jste se to?“

„Ano, naučila jsem se to. Měla jsem na to dostatek času.“

Nebyla to pravda. Ale najednou už nemohla couvnout. Měla pocit, jako by stála v obrovské výši na laně, rukama se zatím ještě přidržovala zábradlí stojanu těsně předtím, než se pustí a vykročí přes hlubinu. Ještě bylo možno všemu se vyhnout, bude-li teď mlčet, a vlastně to taky chtěla; ale něco, co bylo silnější než strach, ji hnalo vpřed.

„Není to žádné tajemství,“ řekla klidně. „Sám profesor mi řekl, že se to u mne nijak nezlepšilo. Naopak, zhoršilo se to. Ale chtěla jsem se na to ještě jednou podívat, a proto jsem vás požádala, abyste mi ty snímky ukázala. Nechápu, proč se s tím dělají před pacienty takové tajnosti. Přece je lepší, když člověk ví, na čem je.“

„Většina pacientů by to nesnesla.“

„Já to snesu. Proto jste mi to neřekla?“

Lillian měla pocit, jako by pod sebou v cirkusovém stanu cítila napjaté ticho očekávání. „Vždyť jste říkala, že už to víte,“ řekla sestra váhavě.

„Co?“ zeptala se Lillian se zatajeným dechem.

„Vaše snímky - přece se v nich vyznáte -“

Ticho očekávání najednou přestalo být tichem. Změnilo se ve zvláštní vysoké hučení v uších.

„Přirozeně že vím, že se to nezlepšilo,“ řekla Lillian namáhavě. „To se přece stává dost často.“

„Ovšem,“ zabrebtala sestra s úlevou. „Vždycky jsou výkyvy. Někdy nahoru, někdy dolů. Vždycky dochází k malým recidivám. Zvláště v zimě.“

„A na jaře,“ řekla Lillian. „A v létě. A na podzim.“

Sestra se zasmála. „Humor máte. Jen kdybyste byla klidnější. A řídila se profesorovými příkazy! Profesor přece ví nejlíp, co a jak.“

„Vynasnažím se. A nezapomeňte si tu své šaty.“

Lillian už netrpělivě čekala, až si sestra vezme snímky a šaty a odejde. Zdálo se jí, jako by s ní v záhybech jejího bílého stejnokroje vešel do pokoje závan smrti z pokoje Manuely. Nedokáže to pochopit! Nikdo to nedokáže pochopit! Proč nejde? Jak pomalu a s jakým odporným zalíbením si bere ty šaty přes ruku!

„Těch pár kil zase rychle přiberete,“ řekla sestra.

„Musíte jenom pořád hodně jíst. Dnes večer například. Po večeři bude jako moučník nákyp s vanilkovým krémem.“

Vyprovokovala jsem to sama, pomyslela si Lillian. Ne proto, že jsem statečná, ale protože mám strach. Lhala jsem. Chtěla jsem slyšet opak. Člověk chce vždycky přese všechno slyšet opak!

Ozvalo se zaklepání a do pokoje vešel Hollmann. „Clerfayt zítra odjíždí. Dnes v noci je úplněk. Nahoře na boudě bude obvyklá oslava. Co abychom si ještě jednou vyrazili a jeli s ním nahoru?“

„Vy taky?“

„Ano. Naposled.“

„Manuela zemřela.“

„Slyšel jsem. Je to pro všechny ulehčení. Pro ty její tři příbuzné určitě - a pro Manuelu asi taky.“

„Mluvíte jako Clerfayt,“ řekla Lillian nepřátelsky.

„Myslím, že časem budeme asi všichni mluvit jako Clerfayt,“ odvětil Hollmann klidně. „Jenomže u něho je ten odstup kratší, proto to zní ostřeji. Žije od jednoho závodu k příštímu. A šance jsou rok od roku stále víc proti němu. Neměli bychom být dnes večer s ním?“

„Nevím.“

„Je to jeho poslední večer. A Manuele se už život nevrátí, kdybychom dělali cokoli.“

„Zase mluvíte jako on.“

„Proč bych neměl?“

„Kdy odjíždí?“

„Zítra odpoledne. Chce se dostat z hor, než zase začne sněžit. Podle předpovědi má zítra v noci padat sníh.“

„Jede sám?“ zeptala se Lillian s přemáháním.

„Ano. Půjdete tedy dnes večer?“

Lillian neodpověděla. Nahrnulo se na ni příliš mnoho věcí najednou. Musela si to rozvážit. Ale co si měla ještě rozvažovat? Což si nelámala hlavu už celé měsíce? Už nebylo co rozvažovat.

„Nechtěl jste teď být na sebe opatrnější?“ zeptala se.

„Dnes večer ještě ne. Dolores, Marie a Charles přijdou taky. Ve vrátnici je Josef. Když odtud vyklouzneme v deset, stihneme ještě lanovku. Dnes v noci jezdí až do jedné. Stavím se pro vás.“ Hollmann se zasmál. „Od zítřka budu zase nejposlušnější a nejopatrnější obyvatel Belly Visty. Dnes však budeme oslavovat.“

„Cokoli. Že je úplněk. Že přijel Giuseppe. Že ještě žijeme. Rozloučení.“

„Že zítra zase budeme ideálními pacienty?“

„I to. Přijdu pro vás. Nezapomněla jste, že je to maškarní?“

„Ne.“

Hollmann za sebou zavřel dveře. Zítra, pomyslela si Lillian - co to náhle znamená? Bude to jiný zítřek než zítřek včera a všechny zítřky předtím. Zítra večer Clerfayt odjede a na všechno opět dolehne každodenní rutina sanatoria - jako vlhký sníh, který vždycky taje pod závany nezdravého větru, jako sníh, který všechno měkce a jemně přikryje a pomaloučku zadusí. Mě ne, pomyslela si. Mě ne!

Horská bouda byla vysoko nad vsí a v zimě zůstávala jednou měsíčně otevřená, když při úplňku sjížděli lyžaři s pochodněmi dolů. Z Palace hotelu poslali nahoru malou cikánskou kapelu, dva houslisty a jednoho cimbalistu. Cimbál si vzali s sebou, klavír na boudě nebyl.

Hosté přišli v lyžařském nebo v maskách. Charles Ney a Hollmann si přilepili kníry, aby je nikdo nepoznal. Charles Ney byl ve večerním. Smoking si vzal jako kostým; jinak k tomu neměl příležitost. Marie Saviniová měla na sobě španělské krajky a ve vlasech malý závojíček. Dolores Palmerová si vzala své čínské kimono; Lillian Dunkerqueová světle modré kalhoty a krátký kožešinový kabátek.

V boudě bylo nabito, ale Clerfayt měl u okna rezervovaný stůl; vrchní z Palace hotelu, který boudu vedl, byl velkým fanouškem automobilového sportu.

Lillian byla velmi rozrušená. Nehybně hleděla do dramatické noci venku. Kdesi vysoko nad horami zuřila bouře, o níž nebylo dole ani potuchy. Měsíc se vynořoval z roztrhaných mračen a znovu se v nich ztrácel a stíny mraků oživovaly bílé svahy, jako by kolem světa letěli gigantičtí plameňáci s ohromnými perutěmi.

V krbu v chatě hořel velký oheň. Pil se horký punč a víno. „Co si dáte?“ zeptal se Clerfayt. „Všechno, co tu mají, je horké, punč i víno - ale budeme-li chtít, má pro nás vrchní trochu vodky i koňaku. Nechal jsem ho, aby si dnes odpoledne zajel s Giuseppem jedno kolo vesnicí. Zaneřádil dvě svíčky, ale byl štěstím celý bez sebe. Dáte si koňak? já bych byl spíš pro horké víno.“

„Dobrá,“ řekla Lillian. „Horké víno.“

Číšník přinesl sklenky. „Kdy zítra odjíždíte?“ zeptala se Lillian.

„Než se setmí.“

„Kam?“

„Do Paříže. Nejela byste se mnou?“

„Jela,“ odvětila Lillian.

Clerfayt se zasmál; nevěřil jí. „Dobrá,“ řekl. „Ale neberte si s sebou moc zavazadel. Giuseppe na to není zařízený.“

„Nepotřebuji toho moc. Zbytek si nechám poslat. Kde bude naše první zastávka?“

„Dáme sbohem sněhu, protože ho tak nenávidíte. Moc daleko nepojedeme. Přes hory do Tessinu. K Lago Maggiore. Tam už je jaro.“

„A pak?“

„Do Ženevy.“

„A pak?“

„Do Paříže.“

„Nemůžeme jet rovnou do Paříže?“

„To bychom museli vyrazit už dnes v noci. Na jeden den jízdy je to trošku moc daleko.“

„Od Lago Maggiore tam za den dojedeme?“

Clerfayt se na ni náhle pozorně zadíval. Až do této chvíle považoval všechno za hru; ale na hru se vyptávala příliš podrobně. „Dá se to udělat za den,“ řekl. „Ale proč? Nemáte chuť vidět louky narcisů kolem Ženevy? Každý je chce vidět.“

„Mohu se na ně podívat, až pojedeme kolem.“

Na terase zapálili ohňostroj. Do vzduchu vylétaly rakety, světelná kola se točila a sršela jiskrami, pak zazářily červené světlice, které se příkře vznesly do výše, a když už se zdálo, že se na svém osamělém letu vyčerpaly, rozprskly se náhle ve snopy zlata, zeleně a modře a ve stovkách třpytivých koulí se opět řítily k zemi.

„Propánakrále,“ zašeptal náhle Hollmann. „Dalajláma!“

„Kde?“

„Ve dveřích. Zrovna přišel.“

U vchodu skutečně stál bledý a holohlavý profesor a pozoroval hemžení v boudě. Na sobě měl šedý oblek. Kdosi mu nasadil na hlavu papírovou čáku. Shodil ji a zamířil ke stolu poblíž dveří.

„Kdo to mohl tušit,“ řekl Hollmann. „Co budeme dělat?“

„Vůbec nic,“ řekla Lillian.

„Neměli bychom nenápadně zmizet s ostatními?“

„Ne.“

„Vás nepozná, Hollmanne,“ ozvala se Dolores Palmerová. „S tím vašim knírem.“

„Ale vás. A Lillian! Hlavně Lillian!“

„Přesedněme si tak, aby nám neviděl do tváří,“ řekl Charles Ney a vstal. Dolores si s ním vyměnila místo a Marie Saviniová si sedla na místo Hollmanna. Clerfayt se pobaveně usmíval a pohlédl na Lillian, jestli si s ním nechce vyměnit místo. Lillian zavrtěla hlavou.

„Udělejte to, Lillian,“ řekl Charles. „Jinak vás pozná a zítra bude průšvih. Tenhle měsíc už beztak máme dost vroubků.“

Lillian viděla, jak se Dalajlámův bledý obličej s vodnatýma očima vznáší jako měsíc nad stoly, jak chvílemi mizí za hemžícími se lyžaři a zase se vynoří tak jako jeho kolega na nebi mezi mraky.

„Ne,“ odvětila. „Zůstanu sedět, kde sedím.“

Lyžaři se chystali k odchodu. „Nepojedete s nimi?“ zeptala se Dolores Clerfayta, který byl v lyžařském.

„Ani nápad. To je na mne moc nebezpečné.“

Dolores se zasmála. „Myslí to vážně,“ řekl Hollmann. „Nebezpečné je všechno, co člověk plně neovládá.“

„A když to ovládá?“ zeptala se Lillian.

„Pak je to ještě nebezpečnější,“ řekl Clerfayt. „Pak se totiž stává lehkomyslným.“

Šli ven, aby se podívali na odjezd. Hollmann, Charles Ney, Marie Saviniová a Dolores proklouzli ven ve všeobecném zmatku; Lillian beze spěchu prošla s Clerfaytem před vodnatýma očima profesora.

Udupanou cestičkou ve sněhu kráčeli k místu, odkud lyžaři sjížděli. Ohnivý kouř pochodní vrhal odlesky na sníh a obličeje. První lyžaři s vysoko zdviženými pochodněmi už sjížděli po měsíčním světlem zalité stráni. Rychle se měnili v planoucí body a mizeli za dalšími, spodnějšími svahy. Lillian se za nimi dívala, jak se řítí dolů po svazích, jako by se řítili do života; jako rakety, když dosáhnou v letu nejvyššího bodu a v dešti hvězd dopadají zpátky na zem.

„Kdy zítra vyrazíme?“ zeptala se Clerfayta.

Clerfayt vzhlédl. Okamžitě jí porozuměl. „Kdy chcete,“ odvětil. „Kdykoli. I po setmění. I dřív. I později, nebudete-li hotova.“

„To není třeba. Dovedu rychle balit. Kdy chcete vyjet?“

„Kolem čtvrté.“

„Ve čtyři budu připravena.“

„Dobrá. Přijedu pro vás.“

Clerfayt se znovu zadíval za lyžaři. „Nemusíte si se mnou dělat starosti,“ řekla Lillian. „Můžete mě vysadit v Paříži. Pojedu s vámi jako -“

Hledala vhodné slovo. „Jako někdo, kdo stojí na silnici a sveze se do nejbližšího města?“ zeptal se Clerfayt.

„Ano - přesně tak.“

„Dobrá.“

Lillian cítila, že se chvěje. Pozorovala Clerfayta. Už se na nic neptal. Nemusím mu nic vysvětlovat, pomyslela si. Věří mi. To, co je pro mě životním rozhodnutím, je pro něho jen rozhodnutím, jaké lidé dělají každý den. Možná že si taky myslí, že ani nejsem moc nemocná; člověk se asi musí rozbít při závodech, aby si to myslel. Najednou měla překvapující pocit, že jí z beder spadává břímě, které nosila tak dlouho. První člověk po tolika letech, který se nestará o její nemoc! Pocítila zvláštní štěstí. Bylo jí, jako by tím překročila hranice, až do té doby nepřekročitelné. Nemoc, která vždycky stála mezi ní a světem jako kalné okno, tu náhle nebyla - a před ní ležel život, závratně jasný a daleký, utopený v měsíčním světle, život s oblaky a údolími a osudy, a ona k němu patřila, už z něho nebyla vyloučena, stála jako ostatní zdraví lidé na velikém startu s hořící a praskající pochodní v ruce, připravena vyrazit dolů, do života. Jakže to jednou Clerfayt řekl? Jediná věc, která stojí v životě za to, je moci si vyvolit vlastní smrt, a to proto, že pak smrt nemůže člověka zabít jako krysu nebo ho zahubit a zadávit, když není připraven. Ona připravena byla. Chvěla se, ale byla připravena.

6

Volkov ji příštího rána zastihl nad kufry. „Ty balíš, Dušo? Už tak brzy?“

„Ano, Borisi, balím.“

„K čemu? Vždyť za pár dní zase všechny věci vybalíš.“

Už kolikrát ji viděl takhle balit. Každý rok ji to přepadalo, tak jako to na jaře a na podzim nutká tažné ptáky, aby odletěli. Kufry pak stály několik dní a někdy i několik týdnů v pokoji, až Lillian opět ztratila odvahu a vzdala se.

„Odcházím, Borisi,“ řekla. Bála se to vyslovit. „Tentokrát opravdu odcházím.“

Opíral se o dveře a pozoroval ji. Na posteli ležely šaty a pláště a na klice u okna a dveří visely svetry a noční košile. Na toaletním stolku a na židlích stály střevíčky s vysokými podpatky a lyžařské věci byly naházeny na hromadu vedle dveří na balkón.

„Opravdu odcházím,“ opakovala Lillian nervózně, protože tomu nevěřil.

Přikývl. „Zítra odejdeš a pozítří nebo za týden budeme zase vybalovat. Proč se tak zbytečně trápíš?

„Borisi!“ zvolala. „Nech toho! Není to nic platné. Jdu.“

„Zítra?“

„Ne, dnes.“

Cítila jeho shovívavost a nedůvěru; byly to pavučiny, jež ji chtěly znovu opříst a ochromil.

„Odjíždím,“ řekla rozhodně. „Dnes. S Clerfaytem.“

Viděla, jak se jeho oči změnily. „S Clerfaytem?“

„Ano.“ Pohlédla na něho. Chtěla to rychle skoncovat. „Odcházím sama. Ale pojedu s Clerfaytem, protože odjíždí dnes a protože sama k tomu nemám dost odvahy. Neodjíždím s ním ze žádného jiného důvodu. Sama nejsem dost silná proti tomu tady nahoře -“

„Proti mně?“

„I proti tobě - ale ne tak, jak si myslíš.“

Volkov postoupil o krok do pokoje.

„Nemůžeš odejít,“ řekl.

„Ale ano, mohu, Borisi. Chtěla jsem ti napsat. Podívej se -“ ukázala na malý mosazný koš na papíry u stolu, v němž ležel zmačkaný dopisní papír. „Nedokázala jsem to! Je beznadějné chtít to vysvětlit -“

Beznadějné, pomyslel si Volkov. Co to znamená? Proč je dnes beznadějné něco, co včera ještě neexistovalo? Pohlédl na šaty a střevíčky, které ještě před chvilkou byly obrazem půvabného nepořádku, ale teď náhle ležely v ostrém světle rozchodu a byly zbraněmi ohrožujícími jeho srdce. Už se na ně nedíval jako na půvabný nepořádek; díval se na ně s bolestí, jakou člověk cítí, když jde z pohřbu někoho, koho miloval, a nečekaně spatří něco z jeho osobních věcí - klobouk, prádlo, střevíce. „Musíš tu zůstat,“ řekl.

Zavrtěla hlavou. „Vím, že to nedovedu vysvětlit. Proto jsem chtěla odejít, aniž bych tě viděla. Chtěla jsem ti napsat zezdola - ale ani to bych byla nedokázala. Neztěžuj mi to, Borisi -“

Neztěžuj mi to, pomyslel si. Tohle říkají vždycky, ty uzlíčky líbeznosti, sobeckosti a bezmocnosti, když se chystají člověku rozdrásat srdce. Neztěžuj mi to! Napadne je někdy, jestli to ony neztěžují druhému? Ale nebylo by to ještě bezútěšnější, kdyby na to opravdu myslely? Nebylo by v tom něco z toho soudného soucitu, který drží v ruce kopřivu a přitom jí člověka nevšímavě hladí?

„Odjíždíš tedy s Clerfaytem?“

„Jedu s ním dolů,“ odvětila Lillian ztrápeně. „Vezme mě s sebou, jako když člověk sveze autem někoho, kdo jde pěšky. V Paříži se rozejdeme. Já zůstanu v Paříži a on pojede dál. V Paříži mám strýce. Spravuje mi tu trochu peněz, co mám. Zůstanu tam.“

„U strýce?“

„V Paříži.“

Lillian věděla, že neříká pravdu, ale v daném okamžiku jí to jako pravda připadalo.

„Pochop mě, Borisi,“ zaprosila.

Pohlédl na kufry. „Proč tě mám chápat? Stačí, že odcházíš.“

Sklonila hlavu. „Máš pravdu. Bij dál.“ Bij dál, pomyslel si Boris. Když člověk jenom na okamžik zaváhá, řeknou: Bij dál, jako by člověk opouštěl je a ne ony jeho. Jejich logika nesahá dál než k poslední odpovědi, všechno, co bylo předtím, se odbyde, jako by se to vůbec nestalo. Rozhodující není to, co výkřik vyprovokuje, ale výkřik sám. „Nebiju tě,“ řekl.

„Chceš, abych u tebe zůstala.“

„Chtěl bych, abys zůstala tady. To je rozdíl.“

Taky už lžu, pomyslel si. Přirozeně že nechci nic jiného, než aby u mně zůstala, je to to jediné a poslední, co mám. Země se pro mne scvrkla v tuto vesnici, mohu spočítat její obyvatele, znám skoro každého z toho, co se stalo mým světem, a ona je to, co od tohoto světa chci, nemohu ji ztratit, nesmím ji ztratit a už jsem ji ztratil. „Nechtěl bych, abys svůj život zahodila jak bezcenné peníze,“ řekl.

„To jsou jen slova, Borisi. Kdyby měl někdo ve vězení možnost volby žít rok na svobodě a pak zemřít, anebo umřít ve vězení - jak by se měl rozhodnout?“

„Ty nejsi ve vězení, Dušo! Máš hrozně falešnou představu o tom, co to je život dole.“

„Vím. Neznám ho. Znám jen tu část, která znamenala válku, podvod, bídu a utrpení, a i kdyby jeho zbytek měl být taky jen plný zklamání, nemohl by být horší než ten, který znám a o němž vím, že nemůže být vším. Musí být ještě něco jiného, něco jiného, co neznám, něco, co mě zneklidňuje a volá -“ zarazila se, „už o tom nemluvme, Borisi, všechno, co říkám, je nesmyslné, ztrácí to smysl, když to říkám, slova jsou nesmyslná, banální a sentimentální a nevystihují nic, proměňují se v nože a já tě nechci ranit, ale každé slovo je jistě ranou, chci-li být upřímná, ale i když si myslím, že jsem upřímná, pořád taková nejsem, cožpak nevidíš, že to sama nevím?“

Pohlédla na něho se směsicí bezmocné lásky, soucitu a nepřátelství. Proč ji nutí znovu opakovat všechno, co už si tisíckrát říkala sama a nač už chtěla zapomenout?

„Nech Clerfayta odjet a za pár dní sama uznáš, jak nesprávné by bylo, kdybys byla za tímhle krysařem šla,“ řekl Volkov.

„Borisi,“ řekla Lillian zoufale. „Vždyť nejde o Clerfayta. Copak musí jít o jiného muže?“

Boris neodpověděl. Proč jí to říkám, pomyslel si. Jsem blázen, dělám všechno, abych ji odtud vyštval. Proč jí s úsměvem neřeknu, že má pravdu? Proč nepoužiju tohohle starého triku? Copak nevím, že ten, kdo chce udržet, ztrácí a že člověk jde za tím, kdo ho s úsměvem opouští? Zapomněl jsem na to? „Ne,“ řekl. „Není třeba, aby to byl jiný muž. Ale jestli tomu tak není, pročpak se nezeptáš mě, jestli s tebou nechci jít já?“

„Ty?“

Špatně, pomyslel si, zase špatně! Proč se jí vnucuji? Chce uniknout nemoci - proč by tedy s sebou měla brát nějakého nemocného? Já jsem ten poslední, s nímž by chtěla odjet.

„Nechci s sebou brát nic, Borisi,“ odvětila. „Mám tě ráda; ale s sebou nechci brát nic.“

„Chceš na všechno zapomenout?“

Zase špatně, pomyslel si zoufale. „To nevím,“ řekla Lillian sklíčeně. „Nechci s sebou brát nic odtud. Nemohu.

Nemuč mě.“

Okamžik stál mlčky. Věděl, že už nesmí odpovědět; ale zároveň mu připadalo strašlivě důležité vysvětlit jí, že oba už nemají života nazbyt a že to, čím teď na životě tolik opovrhuje, totiž čas, bude jednou ze všeho nejdůležitější, i když to budou pouhé hodiny a dny, a že bude zoufalá, že je zahodila, i když jí to teď tak nepřipadá - ale věděl rovněž, že kdyby se to pokusil říct, každé slovo by se rázem proměnilo v banální frázi, která by se ani svou pravdivostí nestala snesitelnější. Bylo příliš pozdě. Lillian už nemohl dostihnout. Najednou bylo příliš pozdě, aby k sobě ještě našli cestu. Co zanedbal? Nevěděl. Včera bylo ještě všechno blízké a důvěrně známé, a teď mezi nimi byla skleněná stěna jako v autu mezi sedadlem řidiče a vnitřkem vozu. Ještě se viděli, ale už si nerozuměli - slyšeli se, ale mluvili různými jazyky a nerozuměli si. Už se nedalo nic dělat. Všechno už zaplavila cizota, která vyrostla přes noc. Byla v každém pohledu a v každém gestu. Už se nedalo nic dělat. „Sbohem, Lillian,“ řekl.

„Odpusť mi, Borisi.“

„V lásce není co odpouštět.“

Lillian neměla kdy na úvahy. Přišla sestra a vyzvala ji, aby šla k Dalajlámovi. Profesor voněl dobrým mýdlem a antiseptickým prádlem. „Včera večer jsem vás viděl na horské boudě,“ spustil příkře.

Lillian přikývla.

„Víte, že máte zakázané vycházky?“

„Ano, vím.“

Dalajlámův bledý obličej zrůžověl. „Zdá se, že je vám lhostejné, zda toho dbáte či ne. Jsem nucen vás požádat, abyste opustila sanatorium. Snad najdete někde místo, jež bude lépe vyhovovat vašim přáním.“

Lillian neodpověděla; ironie byla příliš silná.

„Mluvil jsem s vrchní sestrou,“ pokračoval Dalajláma, který si její mlčení vykládal jako zděšení. „Řekla mi, že to nebylo poprvé. Už několikrát vás varovala, ale vy jste toho nedbala. Něco takového narušuje morálku sanatoria. Nemůžeme trpět, aby -“

„Chápu,“ přerušila ho Lillian. „Opustím sanatorium dnes odpoledne.“

Dalajláma na ni překvapeně pohlédl. „Tolik to zas nespěchá,“ odsekl pak. „Máte čas, než si najdete něco jiného. Nebo jste si už našla?“

„Ne.“

Profesor byl poněkud vyveden z konceptu. Očekával slzy a prosby, aby to s ní zkusil ještě jednou. „Proč si tak ničíte zdraví, slečno Dunkerqueová?“ řekl nakonec.

„Když jsem dělala všechno podle předpisu, taky se nic nezlepšilo.“

„Ale to přece není důvod, abyste to už nedělala, když se to někdy zhorší,“ zvolal profesor podrážděně. „Naopak! Pak je přece člověk dvojnásob opatrný.“

Když se to někdy zhorší! pomyslela si Lillian. Nezasáhlo ji to tak jako včera, když jí to přiznala sestra. „Sebevražedný nesmysl!“ huboval Dalajláma, který si myslel, že má pod drsnou skořápkou zlaté srdce. „Vyžeňte tenhle nesmysl ze své hezounké hlavičky!“

Vzal ji za rameno a jemně jí zatřásl.

„Teď jděte hezky do svého pokoje a od této chvíle se přesně řiďte předpisy -“

Lillian vyklouzla ramenem zpod jeho ruky. „Porušovala bych předpisy dál,“ řekla klidně. „Proto bude lepší, když ze sanatoria odejdu.“

Co jí Dalajláma řekl o jejím stavu, ji nejen nevyděsilo, naopak jí to náhle dodalo jistotu a odvahu. A kupodivu to také zmírnilo bolest, kterou cítila kvůli Borisovi, když teď byla, jak se zdálo, zbavena svobody volby. Měla pocit jako voják, který dostal po dlouhém čekání rozkaz k pochodu. Teď už zbývalo jen uposlechnout. To nové už si ji přivlastnilo tak jako vojáka, pro něhož rozkaz k pochodu patří k uniformě a k boji - a třeba i konci.

„Nedělejte žádné obstrukce,“ hartusil Dalajláma. „Tady už přece celkem žádné jiné sanatorium není - kam byste chtěla jít? Do penziónu?“

Stál tam jako velký, dobrotivý bůh sanatoria a ztrácel trpělivost, protože tato vzpurná kočka brala jeho slova o propuštění vážně, aby ho přinutila, jak se domníval, vzít ji zpátky. „Těch několik předpisů je přece ve vašem zájmu,“ hudroval. „Kam bychom přišli, kdyby tu vládla anarchie? A jinak? My tu přece opravdu nejsme žádné vězení. Nebo snad ano?“

Lillian se usmála. „Už ne,“ řekla. „A já už nejsem pacientkou. Můžete se mnou opět mluvit jako se ženou. Ne už jako s dítětem nebo trestancem.“

Ještě viděla, jak Dalajláma znovu zbrunátněl. Pak vyšla ven.

Sbalila kufry. Dnes večer opustím hory, pomyslela si. Poprvé za ta léta cítila, že je to očekávání, které je uskutečnitelné - už to nebylo očekávání faty morgány, která byla po léta vzdálená a stále znovu se přibližovala, ale očekávání nejbližších hodin. Minulost a budoucnost se zachvívaly v rovnováze a první, co cítila, nebyla opuštěnost, ale napjatá, vznešená osamocenost. Nic s sebou nebrala a nevěděla, kam půjde.

Bála se, že Volkov ještě jednou přijde, a přitom toužila ještě jednou ho spatřit. Zamkla kufry a pro slzy neviděla. Zaplatila účet a odrazila dva útoky Krokodýla - poslední jménem Dalajlámy. Rozloučila se s Dolores Palmerovou, Marií Saviniovou a Charlesem Neyem, kteří se na ni dívali tak, jako se asi za války dívali Japonci na své letce - sebevrahy. Vrátila se do pokoje a čekala. Pak za dveřmi uslyšela škrábání a štěkání. Otevřela a do pokoje vběhl Volkovův vlčák. Pes ji měl rád a často k ní přicházel sám. Myslela si, že psa poslal Boris a že ještě přijde sám. Ale Volkov nepřišel. Místo něho se objevila sestra a vyprávěla jí, že příbuzní pošlou mrtvou Manuelů do Bogoty v zinkové

rakvi.

„Kdy?“ zeptala se Lillian, jen aby něco řekla.

„Ještě dnes. Chtějí odjet co nejrychleji. Venku už stojí saně. Obvykle se s tím čeká až na noc; ale rakev má ještě stihnout loď. Příbuzní poletí letadlem.“

„Už musím jít,“ zamumlala Lillian. Uslyšela Clerfaytův vůz. „Mějte se tu hezky.“

Zavřela za sebou dveře a šla bílou chodbou jako prchající zloděj. Doufala, že projde nepozorovaně halou, ale u zdviže čekal Krokodýl.

„Profesor vám ještě jednou vzkazuje, že tu můžete zůstat. A že tu máte zůstat.“ „Děkuji,“ řekla Lillian a šla dál. „Buďte přece rozumná, slečno Dunkerqueová! Neznáte svou situaci. Teď dolů nesmíte. Nepřežijete rok!“

„Právě proto.“

Lillian šla dál. U bridžových stolků se pozvedlo několik hlav; jinak byla hala prázdná. Pacienti odpočívali. U východu stál Hollmann.

„Jestli chcete za každou cenu odjet, tak aspoň jeďte vlakem,“ řekl Krokodýl.

Lillian mlčky ukázala vrchní sestře na svůj kožich a vlněné věci. Krokodýl mávl opovržlivě rukou. „To není k ničemu. Chcete mermomocí spáchat sebevraždu?“

„To děláme všichni“ - jeden rychleji, druhý pomaleji. Pojedeme opatrně. A ne daleko.“

Dveře východu teď byly docela blízko. Zvenčí pronikalo oslňující světlo. Ještě několik kroků, pomyslela si Lillian, a celé tohle utrpení skončí. Ještě jeden krok. „Byla jste varována,“ řekl lhostejný chladný hlas vedle ní. „Myjeme si ruce v nevině.“

Lillian nebylo po tomhle právě nejlépe, ale přece jen se musela usmát. Krokodýl touto poslední frází zachránil situaci. „Umyjte si je ve sterilizované nevině,“ řekla Lillian. „Sbohem! A za všechno děkuji!“

Vyšla ven. Sníh byl tak oslnivý, že téměř neviděla. „Na shledanou, Hollmanne.“

„Na shledanou, Lillian! Brzy přijedu za vámi.“

Vzhlédla. Hollmann se smál. Zaplať pánbůh, pomyslela si, konečně mě někdo nementoruje. Hollmann ji zabalil do jejích vlněných věcí a do kožichu. „Pojedeme pomalu,“ řekl Clerfayt. „Až slunce zajde, natáhneme střechu. Teď vás budou proti větru chránit postranní skla.“

„Ano,“ odpověděla. „Pojedeme?“

„Nezapomněla jste si nic?“

„Ne.“

„Kdyby přece, mohou vám to poslat.“

Na to nepomyslela. Náhle ji to utěšilo. Domnívala se, že svým odjezdem zpřetrhává veškeré spojení. „Máte pravdu, mohou mi to poslat.“

Přes prostranství spěšně přešel mužík vypadající jako kříženec číšníka a kostelníka. Clerfayt sebou trhl. „Ale to je přece -“

Mužík přešel těsně kolem vozu a zamířil ke vchodu; teď ho Clerfayt poznal. Měl na sobě tmavé šaty, černý klobouk a v ruce kufr. Byl to průvodce mrtvol; byl jako proměněný - ani trochu pomačkaný a mrzoutský, ale veselý a energický. Byl na cestě do Bogoty.

„Kdopak?“ zeptala se Lillian.

„To nic. Myslel jsem, že jsem zahlédl jednoho známého. Hotovo?“

„Ano,“ řekla Lillian. „Hotovo.“

Vůz vyjel. Hollmann mával. Borise nebylo nikde vidět Pes ještě chvíli běžel za vozem, pak zůstal vzadu. Lillian se ohlédla. Na terasách na slunění, které byly ještě před chvílí prázdné, stála najednou řada lidí. Nemocní, kteří leželi nahoře na lehátkách, vstali. Tajnou poštou sanatoria se už dávno dověděli, co se stalo, a když teď zaslechli motor, stáli tam v řídké řadě, temní proti sytě modré obloze, a shlíželi dolů.

„Jako na nejvyšším ochozu býčí arény,“ řekl Clerfayt.

„Ano,“ odvětila Lillian. „Co však jsme my? Býci, nebo matadoři?“

„Vždycky býci. Ale myslíme si, že matadoři.“

7

Vůz pomalu klouzal bělostnou roklí, nad níž jako potok teklo enciánově modré nebe. Průsmyk už byl za nimi, ale po obou stranách silnice se táhly skoro dvoumetrové haldy sněhu. Kolem dokola byly jen sněhové hradby a modrá stuha nebes. Když člověk seděl dlouho opřený nazad, už ani nevěděl, co je dole a co nahoře, zda modř nebo běl.

Pak je ovanula vůně pryskyřice a jedlí a jako na talíři se objevila hnědá vesnička. Clerfayt zastavil.

„Myslím, že už budeme moci sundat řetězy. Jak to vypadá dole?“ zeptal se mladíka u čerpadla.

„No, velectěně.“

„Cože?“

Clerfayt pohlédl na chlapce s uhrovitou tváří a odstávajícíma ušima, který měl na sobě červený svetr, novou koženou bundu a ocelové brýle. „My se přece známe! Herbert či Helmut nebo -“

„Hubert!“

Chlapec ukázal na dřevěnou tabuli visící mezi sloupy benzínové stanice: H. Göring, garáže a opravna.

„Není ta cedule nová?“

„Zbrusu nová.“

„Proč sis tam nedal napsat celé křestní jméno?“

„Takhle je to praktičtější. Moc lidí si myslí, že se jmenuju Hermann.“

„Člověk by si spíš myslel, že by sis to své jméno měl raději změnit, než aby sis ho nechal namalovat takhle velké.“

„To bych byl pěkně blbej,“ řekl chlapec „Teď, když se sem zase pomaloučku začínají hrnout německá auta. Nemáte zdání, jaké spropitné to vynáší. Kdepak, pane, moje jméno je zlatý důl.“

Clerfayt pohlédl na chlapcovu koženou bundu. „Tu už sis z toho pořídil?“

„Napůl. Ale než sezóna skončí, nabeton z toho vyrejžuju ještě lyžáky a kabát.“

„Aby ses nepřepočítal. Leckdo ti právě kvůli tomu tvému jménu spropitné nedá.“

Chlapec se zašklebil a hodil řetězy do vozu.

„Ti, co už zase mají na to jezdit sem v zimě za sportem, pane, ti mi ho dají. Ať tak či onak, já z toho nakonec vybruslím vždycky dobře - jedni mí spropitné dají proto, že jsou rádi, že už je v pánu, a ti druzí proto, že mají hezké vzpomínky, ale dají skoro všichni. Mám své zkušenosti, co tu ta cedule visí. Benzín, pane?“

„Benzín,“ řekl Clerfayt, „potřebuji sedmdesát litrů. Ale nevezmu si je u tebe, ale u někoho, kdo nemá takového obchodního ducha jako ty. Je načase, aby se tvá představa o světě poněkud zviklala, Huberte.“

O hodinu později měli sníh za sebou. Podél silnice crčely potoky, ze střech domů kapalo a kmeny stromů se vlhce leskly. V oknech se zrcadlil rudý západ. Na ulicích si hrály děti. Pole byla černá a mokrá a na loukách byla vidět žlutá a šedozelená loňská tráva. „Zastavíme někde?“ zeptal se Clerfayt.

„Radši ne.“

„Máte strach, že nás sníh ještě dohoní?“

Lillian přikývla. „Už bych ho nikdy nechtěla vidět.“

„Do příští zimy.“

Lillian neodpověděla. Příští zima, pomyslela si. To bylo jako Sirius nebo Plejády. Nikdy je neuvidí.

„Co abychom se přece jen něčeho napili?“ řekl Clerfayt. „Kávu s višňovkou? Máme před sebou ještě pořádný kus cesty.“

„Dobrá,“ řekla Lillian. „Kdy budeme u Lago Maggiore?“

„Za pár hodin. Skoro v noci.“

Clerfayt zastavil před hostincem. Vešli do lokálu. Číšnice rozsvítila. Na stěnách visely obrázky řících jelenů a tokajících tetřevů. „Máte hlad?“ zeptal se Clerfayt.

„Co jste obědvala?“

„Nic.“

„To jsem si mohl myslet.“ Obrátil se k číšnici. „Co máte k jídlu?“

„Salám, lovecký salám a domácí klobásy. Klobásy jsou horké.“

„Tak tedy dvě klobásy a několik krajíčků tamhle toho černého chleba. K tomu máslo a nalévané víno. Máte Fendant?“

„Fendant a Valpolicellu.“

„Fendant. A co si dáte vy?“

„Slivovici, jestli vám to nevadí,“ řekla číšnice.

„Nevadí.“

Lillian se posadila v rohu u okna. Nepřítomně vnímala rozhovor mezi Clerfaytem a číšnicí. Načervenalé světlo lampy se rudě a zeleně zrcadlilo v lahvích na pultu. Za oknem čněly k vysokému, nazelenalému nebi černé stromy vesnice a v domcích se rozsvěcovala první světla. Všechno bylo pokojné a samozřejmé, byl to večer bez strachu a vzpoury, a ona k tomu patřila, právě tak samozřejmě a pokojně. Unikla! Téměř se jí sevřelo hrdlo, když si to uvědomila.

„Klobásy jsou tučné,“ řekl Clerfayt. „Jsou znamenité, ale třeba je nemáte ráda.“

„Mám ráda všechno,“ řekla Lillian. „Všechno tady dole!“

Clerfayt se na ni zamyšleně zadíval. „Bojím se, že to je pravda.“

„Proč se bojíte?“

Zasmál se. „Nic není nebezpečnější než žena, která má ráda všechno. Jak to udělat, aby měla ráda jen jednoho?“

„Tím, že se on o to nebude snažit.“

„Taky pravda.“

Číšnice přinesla bílé víno. Nalila je do malých sklenek na vodu. Pak zvedla svou sklenku se slivovicí. „Na zdraví!“

Napili se. Clerfayt se rozhlédl po nuzném lokálu „Tohle ještě není Paříž,“ řekl s úsměvem.

„Ale je,“ odvětila Lillian. „Je to předměstí Paříže. Tady už začíná Paříž.“

Do Göschenenu měli jasnou a hvězdnatou noc. Clerfayt naložil vůz na jeden z plochých nákladních vagónů, které už byly připraveny na peróně. Kromě nich projížděly tunelem ještě dvě limuzíny a červený sporťák. „Chcete zůstat ve voze, nebo si přesednete do osobního vagónu vlaku?“ zeptal se zřízenec.

„Ušpiníme se moc, když zůstaneme ve voze?“

„Ne. Lokomotiva je elektrická. A střechu stáhneme.“

Železniční zřízenec podložil pod kola špalky. Ostatní řidiči zůstali rovněž ve svých vozech. V obou limuzínách nechali svítit stropní světla. Vlak byl posunován a pak vjel do Gotthardského tunelu.

Stěny tunelu byly mokré. Kolem ubíhala traťová světla. Po několika minutách měla Lillian pocit, že se řítí

šachtou do nitra země. Vzduch byl vydýchaný a starý. Rachot vlaku vrhal kolem ní tisíce ozvěn. Lillian viděla, jak se před ní pohupují obě osvětlené limuzíny jako dvě kabiny na cestě k Hádu. „Skončí to vůbec někdy?“ zeptala se.

„Za čtvrt hodiny.“ Clerfayt jí podal plochou láhev, kterou si dal v hostinci čerstvě naplnit. „Neškodí zvykat si na tunely,“ řekl. „Podle toho, co člověk slyší a vidí, budeme brzy všichni žít takhle nějak podobně v protileteckých krytech a v podzemních městech.“

„Kde vyjedeme ven?“

„U Airela. Tam začíná jih.“

Lillian měla z prvního večera strach. Čekala, že se k ní připlíží vzpomínky a lítost jako krysy ze tmy. Teď však hlomozná jízda kamenným břichem země zaplašovala všechny myšlenky. Cítila vzdálený strach každého tvora žijícího na zemi a ne v zemi, strach, že bude pohřbena, a čekala na světlo a na nebe tak dychtivě, že zapomněla na všechno ostatní. Je to všechno skoro až překotně rychlé, pomyslela si. Ještě před několika hodinami jsem seděla na vrcholcích hor a chtěla jsem dolů - teď se řítím hlubinami země a chci zase nahoru.

Z jedné limuzíny vylétl papír a s plesknutím dopadl na přední ochranné sklo, kde zůstal přilepený jako roztříštěná holubice.

„Existují lidé, kteří musí vždy a všude jíst,“ řekl Clerfayt. „Vzali by si chleba s máslem i do pekla.“ Vyklonil se a strhl přilepený papír.

Tunelem proletěl druhý papír. Lillian se dala do smíchu. Něco udeřilo jako střela do rámu skla. „Chleba,“ řekl Clerfayt. „Panstvo před námi jí už jenom salám bez chleba. Měšťácké pandemonium v útrobách země.“

Lillian se na sedadle protáhla. Měla pocit, jako by z ní tunel stáhl všechno, co ji ještě z dřívějška obklopovalo. Jako by to sedřely ostré kartáče rachotu. Stará planeta, na níž stálo sanatorium, zůstala navždy za ní; nemohla se vrátit, tak jako nelze podruhé překročit Styx. Vynoří se na jiné planetě, vyvržena ze země, a bude padat a zároveň se řítit kupředu s jednou jedinou myšlenkou: Dostat se ven a dýchat. Měla pocit, jako by byla v poslední minutě vyrvána z hrobu, jehož stěny se těsně za ní zřítily a hrob zasypaly, a jako by byla vržena kupředu, ke světlu, jež se před ní náhle vynořilo jako mléčná monstrance, která se k ní řítila.

Acherónský hluk se změnil v normální klapot a pak utichl. Vlak zastavil v měkkém oparu šedě a zlata a vlahého vzduchu. Byl to vzduch života po hrobovitě chladném, mrtvém vzduchu tunelu. Lillian si teprve po chvíli uvědomila, že prší. Naslouchala kapkám, jemně bubnujícím na střechu vozu, vdechovala vlahý vzduch a nastavila ruku dešti. Zachráněna, pomyslela si. Vržena přes Styx a zachráněna!

„Mělo by to být obráceně,“ řekl Clerfayt. „Pršet mělo na druhé straně a tady by mělo být jasno. Jste zklamaná?“

Zavrtěla hlavou. „Od října nevím, co je to déšť.“

„A celé čtyři roky jste nebyla dole? To je tedy skoro, jako byste se znovu narodila se vzpomínkami,“

Zajel na druhou stranu silnice, aby natankoval. „Člověk by vám mohl skoro závidět. Začínáte ještě jednou od začátku. S bouřlivostí mládí, ale bez jeho bezmocnosti.“

Vlak odjel a jeho červená světla zmizela v dešti. Muž od benzínové pumpy přinesl klíček. Clerfayt vycouval na silnici, zastavil a pak obrátil. Na okamžik uviděl Lillian v malém prostoru pod střechou vozu ozářenou slabým světlem přístrojové desky, zatímco venku se třpytil a pleskal déšť. Vypadala docela jinak než kdy předtím. Obličej jí ozařovalo světlo tachometru, hodinek a přístrojů k měření času a rychlosti, a v kontrastu k tomu se na zlomek vteřiny zdálo, jako by byl zcela mimo čas a nedotčen časem - mimo čas, pocítil náhle Clerfayt, jako smrt, s níž byl odstartován závod, proti němuž byly všechny automobilové závody hrou. V Paříži vystoupí a já ji ztratím, pomyslel si. Ne, musím se ji pokusit zadržet. Byl bych blázen, kdybych se o to nepokusil!

„Už víte, co budete v Paříži dělat?“ zeptal se.

„Mám tam strýce. Spravuje mé peníze. Až dosud mi posílal každý měsíc určitou částku. Teď mu je seberu všechny. To bude drama. Ještě pořád si myslí, že je mi čtrnáct.“

„A kolik je vám doopravdy?“

„Čtyřiadvacet a osmdesát.“

Clerfayt se zasmál. „Dobrá kombinace. Jednou mi bylo šestatřicet a osmdesát - když jsem se vrátil z války.“

„A co se stalo?“

„Dotáhl jsem to na čtyřicítku,“ řekl Clerfayt a zařadil jedničku. „Bylo to moc smutné.“

Vůz se vyšplhal do kopce od trati k silnici a pak vyrazil na dlouhý úsek dolů. Vtom se za nimi rozječel jiný motor. Byl to červený sporťák, který byl spolu s nimi přepravován tunelem. Řidič byl až do této chvíle kryt jakousi stodolou. Teď za nimi se svými čtyřmi válci běsnil, jako by jich měl šestnáct.

„Tohleto ještě pořád existuje,“ řekl Clerfayt. „Chce si to s námi rozdat. Máme mu dát za vyučenou? Nebo mu nechat iluzi, že má nejrychlejší vůz na světě?“

„Ponechme dnes každému jeho iluze.“

„Dobrá.“

Clerfayt zastavil Giuseppa. Červený sporťák za nimi rovněž zastavil a začal houkat. Měl dostatek místa k předjetí; chtěl si to však rozdat.

„Jak je libo,“ řekl Clerfayt s povzdychnutím a jel dál. „Je to člověk; chce svou zkázu.“

Červený sporťák je otravoval až do Faida. Neustále se je snažil předjet. „Ještě se někde rozseká,“ řekl Clerfayt nakonec. „Posledně málem vyletěl ze zatáčky. Pustíme ho.“

Přibrzdil, ale hned zase přidal plyn. „Fušer jeden! Místo aby předjel, div nám nevletěl do zadku. Je stejně

nebezpečný za námi jako před námi.“

Clerfayt zajel k pravému kraji silnice. Ovanula je vůně dříví ze skladiště prken. Zastavil s Giuseppem před skladištěm. Červený sporťák tentokrát nezastavil. Přehnal se kolem nich jako vítr. Muž za volantem na ně opovržlivě zamával a smál se.

Kolem bylo hluboké ticho. Bylo slyšet jen šumění potoka a tiché bubnování deště. Tohle je štěstí, pomyslela si Lillian. Tato minuta ticha plná temného, vlhkého, plodného očekávání. Nikdy na ni nezapomene - na noc, na jemné mrholení a lesklou, mokrou silnici.

Za čtvrt hodiny vjeli do mlhy. Clerfayt rozsvítil malá světla. Jel velmi pomalu. Po chvíli znovu rozeznali okraj silnice. Sto metrů nebyla mlha, zahnal ji déšť, pak se opět octli v mraku, který se přihnal zdola.

Náhle Clerfayt velmi prudce zabrzdil. Právě vyjeli z mlhy. Před nimi, stočený kolem patníku, visel červený sporťák, s jedním kolem nad srázem. Muž, který ho řídil, stál vedle vozu nezraněný.

„Tomu se říká štěstí,“ řekl Clerfayt.

„Štěstí?“ opáčil muž vztekle. „A co vůz? Jen se na něj podívejte. Nemám havarijní pojištění. A co moje ruka?“

„Ruku máte leda vymknutou. Vždyť s ní můžete hýbat. Člověče, buďte rád, že ještě stojíte na silnici.“

Clerfayt vystoupil a prohlížel si vrak. „Někdy jsou patníky přece jen k něčemu dobré.“

„Vy, pane, vy jste vinen!“ vykřikl muž. „Vyprovokoval jste mě k rychlé jízdě. Vy jste to zavinil. Kdybyste mě nechal předjet a nepouštěl se se mnou do závodění -“

Lillian se dala do smíchu. „Co se ta dáma směje?“ zeptal se muž nakvašeně.

„Do toho vám nic není. Ale protože je dnes středa, vysvětlím vám to. Ta dáma přichází z jiné planety a ještě nezná naše zvyky tady dole; směje se, protože bědujete nad svým vozem, místo abyste se radoval, že ještě žijete. To je pro tu dámu nepochopitelné. Ale já vás pro to naopak obdivuji. Pošlu vám z nejbližší obce vůz, aby vás odtáhl.“

„Počkat! Tak jednoduše se z toho nedostanete.

Kdybyste mě nebyl vyprovokoval k závodění, byl bych jel klidně a nebyl bych -“

„Ty konjunktivy se vám nějak pletou,“ řekl Clerfayt. „Nakonec ještě všechno svedete na prohranou válku.“

Muž se podíval na poznávací číslo Clerfaytova vozu. „Francouzské! Odkud takhle dostanu své peníze?“ Levou rukou se neobratně potýkal s tužkou a kouskem papíru. „Vaše číslo! Napište mi je! Nevidíte, že s tou rukou nemůžu psát?“

„Naučte se to. Já se musel naučit horší věci.“ Clerfayt opět nasedl. Muž šel za ním. „Chcete uniknout odpovědnosti tím, že ujedete?“ „Ano. Přesto vám však pošlu vůz, aby vás odtáhl.“ „Cože? Vy mě tu chcete nechat v dešti na silnici?“

„Ano. Tohle je dvousedadlový vůz. Dýchejte pěkně zhluboka, dívejte se na hory, děkujte pánubohu, že ještě žijete, a myslete na to, že museli zemřít lepší lidé, než jste vy.“

V Biasce našli garáž. Majitel právě večeřel. Vstal od stolu a vzal s sebou láhev Barbery. „Třeba mu přijde vhod kapka alkoholu,“ řekl. „A mně možná taky.“

Vůz opět sjížděl z kopců, zatáčku za zatáčkou, serpentinu za serpentinou. „Tohle je jednotvárný úsek,“ řekl Clerfayt. „Takhle to jde až do Locarna. Pak už bude jezero. Jste unavená?“

Lillian zavrtěla hlavou. Unavená! pomyslela si. Jednotvárné! Copak tenhle zdravím kypící člověk vedle mne necítí, že se ve mně všechno chvěje? Nechápe, co se ve mně odehrává? Necítí, že zamrzlý obraz světa ve mně náhle roztál a hýbe se a mluví, že mluví déšť a mokrá pole, že mluví i údolí se svými stíny a světly, i silnice? Copak netuší, že už s nimi nikdy nebudu tak zajedno jako teď, jako bych ležela v kolébce a v náručí neznámého boha, ustrašená a ještě důvěřivá jako mladé ptáče, a přece už vědoucí, že toto všechno je tu pro mne jen jedenkrát, že to ztratím tím, že to budou mít a ono to bude mít mne, tuhle silnici a tyhle vesničky, tyhle tmavé nákladáky před hospodami, ten zpěv za osvětlenými okny, to šedé a stříbrné nebe a tahleta jména, Osogna, Gresciano, Claro, Castione a Bellinzona, která sotva jsem je stačila přečíst, mizí za mými zády jako stín, jako by nikdy neexistovala? Copak nevidí, že jsem síto, které ztrácí tím, že přijímá, a ne koš, v němž se všechno ukládá? Copak nevidí, že ani nemohu mluvit, protože mi překypuje srdce, velké a anonymní, a že mezi těmi několika jmény, jež znám, je i jeho, ale že každé vlastně vždycky znamená: Život?

„Jak se vám líbí vaše první setkání tady s dolejškem?“ zeptal se Clerfayt. „Muž, který běduje nad svým majetkem, a to, že žije, považuje za něco naprosto samozřejmého? Takových podobných poznáte ještě spoustu.“

„Je to změna. Nahoře považoval každý svůj život za strašně důležitý. Já taky.“

Před nimi se otevřely ulice. Objevila se světla, domy, modř a velké náměstí s arkádami. „Za deset minut jsme na místě,“ řekl Clerfayt. „Tohle už je Locarno.“

Přihrčela tramvaj a v posledním okamžiku jim zatarasila cestu. Clerfayt se dal do smíchu, když viděl, jak na ni Lillian zírá, jako by to byla katedrála. Už čtyři roky žádnou neviděla. V horách tramvaje nejsou.

Náhle bylo před nimi jezero, široké, stříbrné a neklidné. Přestalo pršet. Mraky táhly rychle a nízko přes měsíc. Ascona se svým náměstím ležela ztichlá na břehu.

„Kde se ubytujeme?“ zeptala se Lillian.

„U jezera. V hotelu Tamaro.“

„Odkud to všechno znáte?“

„Žil Jsem tady rok po válce,“ odvětil Clerfayt. „Zítra ráno uvidíte, proč.“

Zastavil před malým hotelem a vyložil zavazadla.

„Zdejší majitel má ohromnou knihovnu,“ řekl. „Je to skoro učenec. A jiný tamhle nahoře na kopci má hotel plný Cézannů, Utrillů a Lautreců, takovéhle věci jsou tady. Pojedem se hned najíst?“

„Kam?“

„Do Brissaga, na italských hranicích. Je to odtud deset minut. Do restaurace, která se jmenuje Giardino.“

Lillian se rozhlédla. „Tady kvetou wistarie!“

Na bílých zdech domů visely modré hrozny květů. Přes zahradní zídku sypaly své zlato a něžnou zeleň mimózy. „Jaro,“ řekl Clerfayt. „Bůh žehnej Giuseppovi. Posunuje roční období.“

Vůz jel pomalu podél jezera. „Mimózy,“ řekl Clerfayt a ukázal na kvetoucí stromy u jezera. „Celá alej. A tamhle je stráň plná kosatců a narcisů. Tahle vesnice se jmenuje Porto Ronco. A ta na kopci Ronco. Založili ji Římané.“

Zaparkoval vůz u dlouhého, kamenného schodiště. Vystoupili nahoru do malé restaurace. Clerfayt objednal láhev Soave, šunku, raky s rýží a sýr z Valle Maggia.

V restauraci nebylo mnoho lidí. Okna byla otevřena dokořán. Vzduch byl vlahý. Na stole stál květináč s bílými kaméliemi.

„Tady jste žil?“ zeptala se Lillian. „U tohohle jezera?“

„Ano. Skoro rok. Když jsem utekl a když skončila válka. Chtěl jsem tu zůstat několik dní, ale zůstal jsem mnohem déle. Potřeboval jsem to. Léčil jsem se tím, že jsem lenošil, povaloval se na slunci, díval se na ještěrky na zdech, do nebe a na jezero a na všechno zapomněl, až oči přestaly být nakonec upřeny jen na jediný bod, ale zase si povšimly, že příroda vůbec nevzala na vědomí dvacet let lidského šílení. Salute!“

Lillian se napila lehkého italského vína. „Mýlím se, nebo je to zdejší jídlo tak strašně dobré?“ zeptala se.

„Je strašně dobré. Hostinský by mohl být šéfem v kterémkoli velkém hotelu.“

„Proč není?“

„Byl jím. Ale v rodné vesnici se mu líbí víc.“

Lillian vzhlédla. „Chtěl zpátky - ne ven?“

„Byl venku - a vrátil se zpátky.“

Postavila sklenku na stůl. „Jsem šťastná, Clerfayte,“ řekla. „Přitom musím říct, že vůbec nevím, co to slovo znamená.“

„Já to taky nevím.“

„Nebyl jste nikdy šťastný?“

„Často.“

Pohlédla na něho. „Pokaždé jinak,“ dodal.

„Kdy nejvíc?“

„Nevím. Pokaždé to bylo jinak.“

„Kdy nejvíc?“

„Když jsem byl sám,“ řekl Clerfayt.

Lillian se zasmála. „Kam půjdeme teď? Je tu ještě víc takových kouzelných hostinských a hoteliérů?“

„Spousta. V noci, když je úplněk, se vynoří z jezera skleněný restaurant. Patří jednomu z Neptunových synů. Čepují tam stará římská vína. Ale teď půjdeme do baru, kde mají víno, které se v Paříži už dávno nesežene.“

Jeli zpátky do Ascony. Clerfayt nechal vůz před hotelem. Šli po náměstí a sestoupili do jednoho sklepa. Dole byl malý bar.

„Už nemusím nic pít,“ řekla Lillian. „Jsem opilá mimózami. Krajina se tu v nich topí. Co je to za ostrovy v jezeře?“

„Za dob Říma tam prý stával Venušin chrám. Teď je tam nějaká restaurace. Ale když je úplněk, tak tam ještě někdy straší. Majitel pak ráno nachází spoustu prázdných lahví, z kterých však nebyly vytaženy zátky. Občas tam Pan vyspává kocovinu a probouzí se až v poledne. Pak je slyšet jeho flétna a rozhlasové stanice mají pořádné poruchy ve vysílání.“

„Tohle víno je báječné. Jaké je to?“

„Staré šampaňské, které je ve zdejším sklepě znamenitě uskladněno. Naštěstí tomu antičtí bohové nerozumějí, jinak by ho byli už dávno vypili. Šampaňské bylo objeveno ve středověku.“

Šli zpátky. Na jedné domovní zdi visel Kristus na kříži. Naproti němu byly dveře do restaurace. Vykupitel hleděl němě do osvětlené místnosti, z níž zaznívál smích a rámus. Lillian se zdálo, že by se k tomu mělo něco říct - ale pak nebylo co. Všechno to totiž patřilo k sobě.

Stála u okna ve svém pokoji. Venku bylo jezero, noc a vítr. Jaro harašilo v platanech na náměstí a v oblacích. Vešel Clerfayt. Objal ji kolem ramen. Otočila se a pohlédla na něho. Políbil ji. „Nebojíš se?“ zeptala se.

„Čeho?“

„Že jsem nemocná.“

„Bojím se, že mi při závodech praskne ve dvousetkilometrové rychlosti přední pneumatika,“ řekl.

Lillian zhluboka vydechla. Jak jsme si podobní, pomyslela si. Oba dva nemáme budoucnost! Jeho sahá vždycky jen k příštímu závodu; a moje k příštímu chrlení krve. Usmála se.

„Vypráví se taková historka,“ řekl Clerfayt. „Když v Paříži řádila gilotina, vedli nějakého muže na popravu. Byla zima a cesta byla dlouhá. Cestou se strážci zastavili, aby se napili. Přihnuli si a pak podali láhev vína také odsouzenci. Odsouzenec ji vzal, chvíli si ji prohlížel a pak řekl: ‚Doufám, že nikdo z vás nemá žádnou nakažlivou nemoc,' a napil se. Za půl hodiny se jeho hlava skutálela do koše. Tuhle historku mi vyprávěla babička, když mi bylo deset. Měla ve zvyku vypít za den láhev calvadosu. Každý jí prorokoval, že brzy umře. A ona ještě žije. Proroci jsou už dávno mrtví. Koupil jsem v baru ještě jednu láhev starého šampaňského. Říká se, že na jaře šumí silněji než v ostatních obdobích. Prý ještě cítí život. Nechám vám ji tu.“

Postavil láhev na okno, ale hned ji zase vzal. „Na víno nemá svítit měsíc. Zabíjí jeho vůni. To taky říkala moje babička.“

Šel ke dveřím. „Clerfayte,“ řekla Lillian.

Otočil se. „Neodjela jsem proto, abych byla sama,“ řekla.

8

Paříž je uvítala šedivá, ošklivá a opršelá; ale čím dál vjížděli do města, tím víc byli okouzleni. Nároží, zákoutí a ulice se vynořovaly jako Utrillovy a Pisarrovy obrazy, šeď zestříbřila, náhle před nimi byla řeka se svými mosty a remorkéry, stromy s pupeny, pestrými řadami stánků bukinistů a s kvádry starých budov na pravém břehu Seiny.

„Odtud odvezli Marii Antoinettu, aby ji sťali,“ řekl Clerfayt. „Naproti v restauraci se jí obzvlášť dobře. Tady všude se dá spojovat hlad s historií. Kde se chcete ubytovat?“

„Tamhle,“ odvětila Lillian a ukázala přes řeku na světlé průčelí malého hotýlku.

„Znáte to tam? Odkdy? Z dob, kdy jste tu žila?“

„Když jsem tu žila, bydlela jsem ponejvíc schovaná ve sklepě jednoho zelináře.“

„Nechtěla byste se raději ubytovat někde v šestnáctém obvodu? Nebo u svého strýce?“

„Můj strýc je tak lakomý, že má asi jen jeden pokoj. Pojďte, zajedeme na druhou stranu a zeptáme se, jestli tam mají nějaký pokoj volný. Kde budete bydlet vy?“

„V Ritzu.“

„Přirozeně,“ řekla Lillian.

Clerfayt přikývl. „Nejsem tak bohatý, abych bydlel někde jinde.“

Přejeli přes most bulváru St. Michel na Quai des Grands-Augustins a zastavili před hotelem Bisson. Když vystupovali, z hotelu právě vyšel podomek s kufry. „Tady je můj pokoj,“ řekla Lillian. „Někdo odchází.“

„Opravdu tu chceš bydlet? Jenom proto, že jsi tenhle hotel uviděla z protějšího břehu?“

Lillian přikývla. „Dokonce tu chci žít. Bez jakýchkoli doporučení a předsudků.“

Pokoj byl volný. V hotelu nebyl výtah, ale pokoj byl naštěstí v prvním poschodí. Schody byly vyšlapané a staré. Pokoj byl malý a spoře zařízený; ale postel se zdála být solidní a byla tam i koupelna. Nábytek byl moderní, až na barokní stolek, který se tam vyjímal jako princ mezi otroky. Tapety byly staré a elektrické světlo nedostačující - zato však za oknem svítila řeka s Conciergerií, nábřežími a věžemi Notre Damu.

„Můžeš se odtud kdykoli odstěhovat, budeš-li chtít,“ řekl Clerfayt. „Mnozí lidé na to zapomínají.“

„Kam? K tobě do Ritzu?“

„Ke mně ne, ale do Ritzu ano,“ odvětil Clerfayt. „Za války jsem tam bydlel půl roku. S vousy a pod jiným jménem. Na laciné straně, směrem na rue Cambon. Na druhé straně, na Place Vendôme, bydleli bohatí němečtí bonzové. Bylo to komické.“

Podomek přinesl kufry. Clerfayt šel ke dveřím. „Povečeříš dnes večer se mnou?“

„Kdy?“

„V devět.“

„Dobrá, v devět.“

Dívala se za ním. Cestou se ani slovem nezmínil o večeru v Asconě. Francouzština je pohodlná řeč, pomyslela si Lillian. Člověk přejde z tykání k vykání a obráceně, a není to stav, ale hra. Slyšela, jak se rozeřval Giuseppe, a šla k oknu. Možná že zase přijde, pomyslela si, možná že taky ne. Nevěděla to a ani to nebylo příliš důležité. Důležité bylo, že je v Paříži, že je večer a že dýchá. Na semaforech bulváru St. Michel se objevila zelená a za Giuseppem se hnala přes most jako v divoké štvanici smečka citroënů, renaultů a nákladňáků. Lillian si nevzpomínala, že by kdy viděla tolik aut. Za války jich bylo nepatrně. Rámus byl ohlušující, ale jí zněl jako varhany, na které železné ruce hrají mohutné Te Deum.

Vybalila si věci. Mnoho si toho s sebou nevzala. Ani peněz u sebe neměla moc. Zatelefonovala strýci. Neozýval se. Zavolala ještě jednou. Ozval se cizí hlas. Strýc už před několika lety telefon odhlásil.

Na chvíli se jí zmocnila panika. Každý měsíc dostávala peníze přes banku a o strýci už dlouho neměla žádné zprávy. Přece neumřel, napadlo ji. Zvláštní, že tohle napadne člověka vždycky první. Třeba se přestěhoval někam jinam. Zeptala se v hotelu, nemají-li adresář. Měli jen starý z prvních let války a nový telefonní seznam ještě nebyl. Taky uhlí byl nedostatek. V pokoji byla večer zima. Lillian si oblékla plášť. Když opouštěla sanatorium, zabalila si pro jistotu několik vlněných věcí a myslela si, že je tu někomu dá. Teď byla ráda, že je má. Oknem se začal vkrádat šedivý a špinavý soumrak. Lillian se vykoupala, aby se zahřála, a lehla si do postele. Byla poprvé sama, co odjela. Po všech těch letech byla poprvé skutečně sama. Peníze jí stačily nejvýš na týden. Se setměním se jí znovu zmocnila panika. Kdo ví, kde je její strýc? Možná že na pár týdnů odjel. Možná že se mu něco stalo a možná že je mrtvý. Možná že taky Clerfayta už pohltilo toto neznámé město, nějaký hotel, nějaký jiný život a že už o něm nikdy neuslyší. Roztřásla se zimou. Romantiku rychle odvála hrstka skutečností, chladno a osamělost. V teplé kleci sanatoria teď šumělo ústřední topení.

Někdo zaklepal. Za dveřmi stál podomek se dvěma balíčky. Viděla, že v jednom jsou květiny. Mohly být jen od Clerfayta. Chvatně dala muži v slabě osvětlené místnosti až příliš štědré spropitné. Ve druhém balíčku byla vlněná přikrývka. „Myslím, že ji budete potřebovat,“ psal Clerfayt. „Paříž je na tom ještě pořád bledě s uhlím.“

Rozložila přikrývku. Vypadly z ní dvě malé krabičky. Byly v nich žárovky. „Francouzští hoteliéři vždycky šetří se světlem,“ připsal k tomu Clerfayt. „Našroubujte je místo žárovek, které máte v pokoji - hned se vám svět dvojnásobně zjasní.“

Uposlechla jeho rady. Teď mohla alespoň číst. Podomek přinesl noviny. Nahlédla do nich, ale po chvíli je odložila. To všechno už se jí netýkalo. Její čas byl odměřen. Už se nedoví, kdo bude příští rok presidentem a které politické strany budou vládnout v parlamentě. Taky ji to ani nezajímalo; toužila už jen žít. Žít svůj vlastní život.

Oblékla se. Měla poslední strýcovu adresu, kterou jí napsal před půlrokem. Chtěla tam zajet a pak po něm pátrat dál.

Nebylo to zapotřebí. Strýc se nikam nepřestěhoval; jenom odhlásil telefon.

„Tvoje peníze?“ řekl. „Jak chceš. Posílal jsem ti je měsíčně do Švýcarska; bylo velmi těžké dostat k tomu vývozní povolení. Mohu ti je přirozeně nechat vyplácet každý měsíc ve Francii. Na jakou adresu?“

„Nechci je dostávat měsíčně. Chci je hned, všechny najednou.-“

„K čemu?“

„Chci si koupit šaty.“

Stařík na ni upřel pohled. „Jsi jako tvůj otec. Kdyby -“

„Otec je mrtvý, strýčku Gastone.“

Gaston se zadíval na své bledé, velké ruce. „Moc peněz už nemáš. Co si tu chceš počít? Panebože, kdybych já měl to štěstí moci žít ve Švýcarsku.“

„Nežila jsem ve Švýcarsku. Žila jsem v nemocnici.“

„Ty nevíš, co to jsou peníze. Utratíš, je za pár týdnů. Přijdeš o ně -“

„Možná,“ řekla Lillian.

Polekaně na ni pohlédl. „A až o ně přijdeš, co pak?“

„Tobě na obtíž nebudu.“

„Měla by ses vdát. Jsi zdravá?“

„Byla bych tu jinak?“

„Pak by ses měla vdát.“

Lillian se zasmála. Bylo to příliš průhledné; chtěl odpovědnost za ni přenést na někoho jiného. „Měla by ses vdát,“ opakoval Gaston. „Mohl bych zařídit, aby ses seznámila s několika lidmi.“

Lillian se znovu zasmála; byla však zvědavá, co má stařec v úmyslu. Jistě už je mu skoro osmdesát, pomyslela si, ale chová se, jako by se musel zaopatřit ještě na dalších osmdesát let. „Dobrá,“ odvětila. „A teď mi řekni ještě jednou. Co děláš, když jsi sám?“

Ptačí hlava užasle vzhlédla. „Všelicos - nevím - zabývám se - to je mi zvláštní otázka. Proč?“

„Nenapadne tě někdy sebrat všechno, co máš, vyrazit si někam do světa a všechno to utratit?“

„Přesně jako tvůj otec!“ odvětil stařík opovržlivě. „Ten taky nikdy neměl smysl pro povinnost a odpovědnost. Měl bych se pokusit dát tě pod kuratelu.“

„To těžko. Ty si myslíš, že utrácím peníze - a já si zase myslím, že ty utrácíš svůj život. Prosím, jak libo. Ale do zítřka mi obstarej peníze. Chci si ty šaty koupit brzy.“

„Kde?“ zeptal se marabu rychle.

„Asi u Balenciagy. Nezapomínej, že ty peníze jsou moje.“

„Tvoje matka-“

„Tak zítra,“ řekla Lillian a zlehka políbila Gastona na čelo.

„Poslyš, Lillian, nedělej hlouposti! Jsi velmi pěkně oblečena. Šaty v takových módních salónech stojí celé jmění!“

„Nepochybně,“ odvětila Lillian a zadívala se přes tmavý dvůr na šedivá okna protějších domů, v nichž se zrcadlil poslední zbytek večera, jako by byly z leštěné břidlice.

„Jako tvůj otec!“ Stařík byl upřímně zděšen. „Přesně tak! Mohla bys žít bezstarostně, kdyby býval neměl ty své fantastické plány -“

„Strýčku Gastone, slyšela jsem, že dnes se může člověk zbavit peněz dvěma způsoby. Jednak tím, že je našetří a pak o ně přijde v inflaci, anebo tím, že je utratí. A teď mi ještě pověz, jak se ti daří?“

Gaston nervózně mávl rukou. „Vždyť vidíš. Dneska je to těžké. To jsou teď doby! Jsem chudý!“

Lillian se rozhlédla. Viděla krásný, starý nábytek, polštářovaná křesla, chráněná potahy, křišťálový lustr obalený gázou a několik dobrých obrazů.

„Ty jsi byl vždycky skrblík, strýčku Gastone,“ řekla. „Proč jsi takový ještě i teď?“

Měřil si ji svýma tmavýma ptačíma očima. „Chceš tu bydlet? Mám málo místa -“

„Místa máš dost, ale bydlet tu nechci. Kolik je ti vůbec? Nebyls o dvacet let starší než otec?“

Stařík byl zmaten. „Když to víš, proč se ještě ptáš?“

„Nemáš strach ze smrti?“

Gaston okamžik mlčel. „Máš ohavné způsoby,“ řekl pak tiše.

„To je pravda. Neměla jsem se tě na to ptát. Ale ptám se na to sama sebe tak často, že zapomínám, že to druhé děsí.“

„Cítím se ještě docela dobře. Jestli počítáš s brzkým dědictvím, tak tě asi zklamu.“

Lillian se zasmála. „S tím tedy rozhodně nepočítám! A bydlím v hotelu a nebudu ti tu na obtíž.“ „V kterém hotelu?“ zeptal se Gaston rychle.

„V Bissonu.“

„Chvála bohu. Vůbec bych se nedivil, kdyby ses byla nastěhovala do Ritzu.“

„Já taky ne,“ řekla Lillian.

Clerfayt pro ni přijel a jeli do restaurace Le Grand Véfour. „Jaké bylo vaše první střetnutí se světem tady dole?“ zeptal se.

„Mám pocit, že jsem mezi lidmi, kteří si myslí, že budou žít věčně. Aspoň tak jednají. Chrání svůj majetek a utrácejí tím svůj život.“

Clerfayt se dal do smíchu. „Přitom si všichni v poslední válce přísahali, že jestli z ní vyjdou živi, už nikdy se nedopustí téže chyby. Člověk je velkorysý v zapomínání.“

„Ty jsi na to taky zapomněl?“ zeptala se Lillian.

„Moc jsem se o to snažil. Doufám, že se mi to tak docela nepodařilo.“

„Myslíš, že tě proto miluji?“

„Nemiluješ mě. Kdybys mě milovala, tak bys tohle slovo tak lehce nepoužívala - a neříkala bys mi to.“

„Nemiluji tě proto, že nemyslíš na budoucnost?“

„To bys byla musela milovat každého člověka v sanatoriu. Dáme si mořské jazyky s praženými mandlemi a k tomu mladé montrachetské.“

„Proč tě tedy miluji?“

„Protože tu zrovna jsem. A protože miluješ život. Jsem pro tebe anonymním kouskem života. To je hrozně nebezpečné.“

„Pro mně?“

„Pro toho, kdo je anonymní. Může být kýmkoli kdykoli nahrazen.“

„Já taky,“ řekla Lillian. „Já taky, Clerfayte.“

„Tím už si nejsem tak docela jistý. Kdybych byl rozumný, co nejdřív bych sbalil kufry.“

„Vždyť jsi sotva přijel.“

„Zítra odjíždím.“

„Kam?“ zeptala se Lillian nevěřícně.

„Daleko. Musím do Říma.“

„A já k Balenciagovi, koupit si šaty.“

„Ale já opravdu odjíždím. Musím se postarat o smlouvu.“

„Dobrá,“ řekla Lillian. „Budu mít aspoň kdy vrhnout se do dobrodružství v módních salónech. Strýc Gaston by mě hrozně rád dal pod kuratelu - nebo mě provdal.“

Clerfayt se zasmál. „Chtěl by tě strčit do druhého vězení dřív, než bys poznala, co je to volnost?“

„Co je to volnost?“

„Taky nevím. Vím jen, že to není ani neodpovědnost, ani bezcílnost. Člověk spíš ví, co to není, než co to je.“

„Kdy se zase vrátíš?“ zeptala se Lillian.

„Za pár dní.“

„Máš v Římě milenku?“

„Ano,“ řekl Clerfayt.

„Myslela jsem si to.“

„Proč?“

„Bylo by divné, kdybys byl žil sám. Já jsem taky nežila sama, než jsi přišel.“

„A teď?“

„Teď?“ řekla Lillian, „teď jsem příliš opilá sama sebou tady dole, abych o tom mohla přemýšlet.“

Příští den odpoledne šla k Balenciagovi. Kromě sportovních věcí měla jen pár šatů. Některé byly ušity ještě podle módy za války, jiné dostala od své matky a ty jí přešila jedna švadlena.

Pozorně si prohlížela ženy sedící kolem ní. Studovala jejich šaty a pátrala v jejich tvářích, jestli v nich najde totéž očekávání, jaké cítila sama v sobě. Nenašla je. Našla zlé, obstarožní módedámy, které byly silně nalíčené a hleděly na mladší ženy vráscitýma očima bez víček, a mladé, křehce elegantní ženy, jejichž skeptické pohledy se opájely jen nepochopitelnou fascinací prostého bytí. Mezi nimi seděl houf krásných Američanek, brebentících, švitořících a zcela bezstarostných. Jen tu a tam se ve vzrušeném prázdnu jako mírné světlo majáku zániku mezi dekoracemi výkladních skříní mihl obličej vyzařující podivné kouzlo - většinou obličej postarší - bez paniky, zato s oním nevšedním půvabem stáří, které ne jako rez, ale jako patina zvyšuje na ušlechtilé nádobě její krásu.

Módní přehlídka začala. Lillian slyšela zvenčí tlumený hluk města jako varovné vzdálené bubnování z moderního pralesa z ocele, betonu a strojů. Zdálo se, jako by sem byly manekýnky se svými štíhlými údy přiváty jako umělá zvířata, dlouhonozí chameleóni, měnící své šaty jako barvu své kůže a mlčky plující kolem křesel.

Vybrala si patery šaty. „Nechcete si je hned zkusit?“ zeptala se prodavačka.

„Mohu?“

„Ale ovšem. Tyhle troje vám budou; ostatní jsou přece jen dost volné.“

„Kdy bych je mohla mít?“ zeptala se Lillian.

„Kdy je potřebujete?“

„Hned.“

Prodavačka se zasmála. „Hned u nás znamená za tři až čtyři týdny - nejdřív.“

„Potřebuji je hned. Nemohla bych si koupit modely, které mi jsou?“

Prodavačka zavrtěla hlavou. „Ne, každý den je potřebujeme. Ale uděláme, co bude v našich silách. Jsme zavaleni prací, slečno. Kdybychom vyřizovali objednávky podle pořadí, musela byste čekat šest neděl. Nechcete si teď

zkusit ty černé večerní šaty?“

Modely jim přinesli do kabiny plné zrcadel. Švadlena šla s nimi, aby vzala Lillian míru. „Vybrala jste si výborně, slečno,“ řekla prodavačka. „Ty šaty se k vám hodí, jako by byly navrženy pro vás. Monsieur Balenciaga bude mít radost, až je na vás uvidí. Škoda, že tu teď není.“

„Kde je?“ zeptala se Lillian bezmyšlenkovitě a spíš ze zdvořilosti, zatímco si svlékala šaty.

„Na horách.“ Prodavačka jmenovala místo, z něhož Lillian přijela. Lillian připadalo, jako by říkala Tibet. „Jel se tam zotavit,“ řekla prodavačka.

„Ano, tam se jistě zotaví.“

Lillian se napřímila a prohlížela se v zrcadle. „Vidíte?“ řekla prodavačka. „To je to, co jsem měla. na mysli. Většina žen kupuje, co se jim líbí. Vy jste si koupila to, co se k vám hodí. Viďte?“ obrátila se na švadlenu.

Švadlena přikývla. „Teď ještě plášť“

Večerní šaty byly přiléhavé, uhlově černé se stopou mexické červeně; plášť však byl široký, na způsob pláštěnky a byl z poloprůsvitného materiálu, který odstával, jako by byl naškroben.

„Dramatické,“ řekla prodavačka. „Vypadáte v něm jako černý archanděl.“

Lillian se prohlížela. Z velkého, třídílného zrcadla na ni hleděly tři ženy, dvě z profilu a jedna zepředu, a když poodstoupila trochu stranou, uviděla v nástěnném zrcadle za sebou čtvrtou, která k ní byla otočena zády, jako by se už chystala odejít.

„Dramatické,“ opakovala prodavačka. „Proč to neumí takhle nosit Lucille?“

„Kdo je Lucille?“

„Naše nejlepší manekýnka. Ta, která předváděla tyhle šaty.“

Proč by je tak měla nosit? pomyslela si Lillian. Bude nosit ještě tisíce jiných šatů a bude je nosit ještě spoustu let a pak se vdá a bude mít děti a zestárne. Já však budu tyhle šaty nosit jen toto léto. „Nemohla byste to udělat dřív než za měsíc?“ zeptala se. „Alespoň tyhle jedny? Mám málo času.“

„Co myslíte, slečno Claude?“ zeptala se švadlena.

Prodavačka přikývla. „Hned se do nich dáme.“

„Kdy?“ zeptala se Lillian.

„Za čtrnáct dní budou hotové.“

„Za čtrnáct dní -“ Bylo to, jako by řekla za dva roky.

„Bude-li to možné, tak za deset dní. Musíme je několikrát ozkoušet.“

„Dobrá. Když to jinak nejde.“

„Jinak to nejde.“

Chodila každý den na zkoušky. Ticho v kabině ji podivuhodně okouzlovalo. Občas zaslechla zvenčí hlasy jiných žen, ale ve stříbře a šedi své vlastní kabiny jako by byla odloučena od ruchu města. Švadlena se kolem ní točila jako kněžka kolem modly. Vypouštěla a zabírala, nabírala a stříhala a přitom si se špendlíky v ústech cosi nesrozumitelně mumlala, poklekávala, popotahovala a opatrně uhlazovala, klouzala dopředu a dozadu ve stále znovu se opakující ceremonii. Lillian stála tiše a v zrcadlech před sebou viděla tři ženy, které se jí podobaly a zároveň od ní měly velmi chladný odstup, s nimiž se před jejíma očima dalo něco, co jako by s ní jen velice vzdáleně souviselo a co přesto i ji hluboce proměňovalo. Občas se rozhrnul závěs její kabiny a dovnitř nahlédla jiná prodavačka - rychlým, zkoumavým pohledem neúnavných bojovnic svého rodu, zvědavě a vždy ve střehu. Lillian cítila, že s tím nemá nic společného. Ona nebyla na lovu mužů; ona byla na lovu života.

Časem se mezi ní a ženami v zrcadlech vyvinul vztah podivuhodně odcizené intimity, která se měnila s každými novými šaty. Rozmlouvala s nimi, aniž promluvila; obrazy se na ni usmívaly, aniž se usmívaly. Byly vážné a vzájemně zdůvěrnělé tichou zádumčivostí jako sestry, které vyrůstaly daleko od sebe a nečekaly, že se někdy uvidí. Teď k tomu docházelo jako ve snu a bylo to mlčenlivé setkání, plné jemné melancholie - že se budou muset opět brzy rozloučit a nikdy už se nespatří. Něco z toho v sobě měly i šaty se španělským nádechem - matná dramatická čerň sametu, ostrá a rychle se rozhořívající tropická červeň hedvábí, široké pláště, v nichž tělo jako by ztrácelo svou tělesnost, a těžký brokát krátkých torerských bolerek, z nichž jako by vyzařoval písek, slunce a náhlá smrt.

Balenciaga se vrátil. Mlčky přihlížel jedné zkoušce. Prodavačka přinesla příští den do kabiny cosi stříbřitého jako kůže ryby, která nikdy nepocítila slunce. „Monsieur Balenciaga by byl rád, kdybyste si vzala tyhle šaty,“ řekla prodavačka.

„Musím přestat. Už jsem toho koupila víc, než jsem měla; každý den jsem něco přikoupila.“ „Zkuste si je. Určitě si je vezmete.“ Prodavačka se usmála. „Taky cena bude taková, že budete spokojena. Salón Balenciaga by byl rád, kdybyste nosila jeho šaty.“

Lillian si oblékla stříbřité nic. Mělo to takřka perleťovou barvu, ale místo aby ji to dělalo bledou, propůjčovalo to barvě její tváře a ramen nazlátle bronzový tón. Lillian vzdychla. „Vezmu si je. Odmítnout takovéhle šaty je těžší, než odmítnout Donjuanovy a Apolónovy návrhy.“

Ne vždycky, pomyslela si, ale v dané chvíli to tak bylo. Žila v šedivém a stříbřitém, jako pírko v lehkém světě. Dopoledne dlouho vyspávala, pak chodila k Balenciagovi, potom se bezcílně toulala ulicemi a večer sedávala sama v restauraci hotelu, která patřila k nejlepším v celé Paříži; to předtím nevěděla. Netoužila po společnosti a Clerfayta příliš nepostrádala. Anonymní život, který na ni z ulic, kaváren a restaurací prudce doléhal ze všech stran, byl pro ni dost silný a ještě tak nový, že zatím soukromý život nijak zvlášť nepostrádala. Nechala se unášet, dav ji pohlcoval a přitom ji neděsil, milovala ho, protože jí symbolizoval život, neznámý, bezstarostný, pošetilý život, oddaný bezstarostným a pošetilým cílům, které se pohupovaly na jeho vlnách jako barevné boje na zčeřeném moři.

„Nakoupila jste moudře," řekla prodavačka při poslední zkoušce. „Ani jedny z těchhle šatů nevyjdou z módy. Budete je moci nosit celá léta."

Léta, pomyslela si Lillian; zamrazilo ji a usmála se.

9

Jako by se probrala z lehkého omámení. Skoro čtrnáct dní prožila mezi šaty, klobouky a střevíčky jako piják ve vinném sklípku. Přišly první šaty a Lillian poslala účet strýci Gastonovi, který jí sice posílal do hotelu její měsíční rentu, ale jinak ani o frank víc. Vymluvil se, že vyřizování zabírá příliš mnoho času.

Gaston se objevil příští den celý rozčilený. Čmuchal po hotelu, prohlásil, že je neodpovědná, a neočekávaně žádal, aby se přestěhovala k němu.

„Abys mě měl pod kontrolou?"

„Abys šetřila. Dát tolik peněz za šaty je zločin. To by musely být ze zlata."

„Jsou ze zlata; jenomže ty je nevidíš."

„Prodat akcie, vynášející úroky, kvůli pár hadříkům -" naříkal Gaston. „Musím tě dát pod kuratelu."

„Zkus to. Každý soudce ve Francii mě pochopí, ale tebe pošle na pozorování. Jestli mi co nejdřív nevrátíš moje peníze, koupím si ještě dvakrát tolik šatů a pošlu ti účty."

„Dvakrát tolik hadrů? Ty jsi -"

„Ne, strýčku Gastone, já blázen nejsem, ale ty. Ty, který si nic nedopřeješ, jenom proto, aby tucet dědiců, které nenávidíš a ani neznáš, jednou všechno rozházel. A teď už o tom nemluvme! Zůstaň tu na oběd. Zdejší restaurace je opravdu znamenitá. Vezmu si kvůli tobě jedny ze šatů, které jsem si koupila."

„Vyloučeno! Ještě vyhazovat peníze za -"

„Zvu tě. Mám tu úvěr. Při jídle mi můžeš vyprávět, jak žijí rozumní lidé. Ale teď mám hlad jako lyžař po šestihodinovém tréninku, jestli ne ještě větší. Při zkoušení člověk vyhladoví. Počkej na mě dole. Za pět minut jsem hotova."

Přišla dolů za hodinu. Gaston, bledý vzteky a čekáním, seděl u malého stolku, na němž byla listnatá rostlina a několik časopisů. Neobjednal si ani aperitiv. Lillian pocítila zadostiučinění, že ji hned nepoznal. Když ji viděl scházet v šeru slabě osvětleného schodiště, nakroutil si knírek, napřímil se a vrhl na ni pohled staromódního záletníka. „To jsem já, strýčku Gastone," řekla. „Doufám, že víš, co je to incest."

Gaston si odkašlal. „Hloupost," zamručel. „Jenom špatně vidím. Kdypak jsem tě viděl naposledy?"

„Před čtrnácti dny."

„Tak to nemyslím. Předtím."

„Asi tak před čtyřmi roky - to jsem skoro umírala hlady a byla málem šílená."

„A teď?"

„Teď sice taky ještě hladovím, ale zato vím, co chci."

Gaston vylovil z kapsy skřipec. „Pro koho sis koupila tyhle šaty?"

„Pro sebe."

„Nemáš žádného -"

„Jediní muži na ženění byli nahoře lyžařští instruktoři. V lyžařském ještě ujdou, ale jinak vypadají jak sedláci v neděli."

„Jsi úplně sama?"

„Ano, ale ne tak jako ty," řekla Lillian a vešla před ním do restaurace.

„Co si dáš?" zeptal se Gaston. „Samozřejmě že zvu já tebe. Ale já hlad nemám. A co ty? Dáš si asi něco dietního, ne? Omeletu, kompot a minerálku-"

„Nejdřív si dám mořské ježky," odvětila Lillian, „a sice tucet a vodku."

Gaston bezděčně pohlédl na ceník. „Ježci jsou ale nezdraví."

„Jen pro skrblíky. Ti se jimi zadusí, strýčku Gastone. Pak filet poivré -"

„Není to příliš ostré? Co tak vařenou slepici, nebo nemívali jste v sanatoriu ovesnou kaši?"

„Mívali, strýčku Gastone. Ovesných kaší a vařených slepic jsem se na horách s nádherným výhledem na přírodu najedla na celý život. Ale už dost! K filé objednej láhev Chateau Lafite. Nebo je nemáš rád?"

„Nemůžu si to dovolit. Moc jsem zchudl, milá Lillian." „Vím. Proto je to tak dramatické s tebou jíst."

„Proč?"

„Ze s každým douškem ti člověk upíjí kapku krve!"

„Fujtajfl," řekl Gaston, náhle docela normální. „To je mi pěkné přirovnání. A při tak dobrém víně. Mluvme radši o něčem jiném. Mohl bych ochutnat ty tvé ježky?"

Lillian mu podala talíř. Gaston chvatně snědl tři. Na jídle dosud šetřil; ale víno už pil s Lillian. Když už to musí platit, tak ať z toho taky něco má.

„Děvenko," řekl, když byla láhev prázdná, „jak ten čas letí. Vzpomínám si ještě, když jsi -"

Lillian pocítila krátkou, ostrou bolest. „O tom už nechci nic slyšet, strýčku Gastone. Ale prosím tě, pověz mi jedno: proč mě pojmenovali Lillian? Nenávidím to jméno."

„To tvůj otec."

„Proč?"

„Nechceš ke kávě likér? Koňak? Ani chartreusku? Armagnac? To jsem si mohl myslet!" Gaston viditelně

roztával. „Tak tedy dobrá, dvakrát Armagnac. Ano, tvůj otec -“

„Co?“

Marabu přimhouřil oko. „Za mlada byl několik měsíců v New Yorku. Sám. Později trval na tom, aby ses jmenovala Lillian. Tvé matce to bylo jedno. Pak jsem slyšel, že prý měl v New Yorku - nu, jakousi velmi romantickou aférku. S nějakou ženou, která se jmenovala Lillian. Odpusť, ale ptala ses nato.“

„Chválabohu,“ řekla Lillian. „Už jsem si myslela, že to jméno vyčetla maminka z nějaké knihy. Četla hodně?“

Ptačí hlava přikývla. „Četla. Zato tvůj otec nevzal knihu do ruky. A co ty, Lilly? Chceš tu teď,“ rozhlédl se, „žít? Nemyslíš, že je to omyl?“

„Právě jsem se chtěla na totéž zeptat tebe. Po víně jsi přece jen trošku zlidštěl.“

Gaston usrkl Armagnac. „Uspořádám pro tebe malý společenský večírek.“

„Tím už jsi mi jednou vyhrožoval.“

„Přijdeš?“

„Nepřijdu, bude-li to čaj o páté nebo coctail party.“

„Diner. Mám taky ještě pár lahví vína - jenom pár, ale s tímhle tady se mohou klidně měřit.“

„Dobrá!“

„Stala se z tebe krásná dívka, Lilly. Ale tvrdá. Tvrdá! To tvůj otec nebyl.“

Tvrdá, pomyslela si Lillian. Čemu říká tvrdá? A jsem taková? Nebo jenom nemám kdy na něžný klam, který vrhá na nepříjemné pravdy pozlátko dobrých způsobů, čemuž se říká takt?

Z okna viděla špičatou věž Sainte Chapelle. Nad šedivými zdmi věznice čněla k nebi jako jehla. Lillian se pamatovala na kapli ještě z dřívějška. První den, kdy začalo svítit slunce, tam zašla.

Bylo skoro poledne a kaple s vysokými, barevnými okny byla celá prozářená světlem, jako by byla průhlednou věží paprsků. Zdálo se, že se skládá jen z oken plných syté modře, žhavé červeně, žlutě a zeleně. Světlo bylo tak intenzívní, že přímo cítila barvy na své kůži, jako by se koupala v barevném světle. Kromě Lillian bylo v kapli jen několik amerických vojáků, kteří brzy odešli. Seděla v lavici zahalena světlem jako v nejlehčím a nejkrálovštějším hávu a měla chuť se svléknout a vidět, jak jí onen průsvitný brokát klouže po kůži. Byl to vodopád světla, beztížné opojení, pád a vznášení současně; měla pocit, jako by světlo vdechovala, jako by jí v plících a v srdci hrály modř, červeň a žluť, jako by se hranice mezi tělem a vědomím rozplývaly a světlo jí protékalo tělem tak, jak toho bývala svědkem při neviditelných rentgenových paprscích, jenže tam byla kostra odhalována, kdežto tady jako by tajuplná síla způsobovala, že jí tlouklo srdce a pulsovala krev. Byl to sám život, a jak tam tak seděla, tiše a nehybně, zaplavována a omývána světlem, splývala s tím vším, už nebyla izolovaným jedincem, ale světlo ji přijalo a ochraňovalo a Lillian měla náhle mystický pocit, že dokud ji bude světlo takto oblévat, nikdy nezemře a že v ní nikdy nezemře něco, co patří k tomuto magickému světlu. Byla to hluboká útěcha a říkala si, že na to nikdy nezapomene a že by její život, ty dny, jež jí ještě zbývaly, měl být takový jako toto zde, úl naplněný nejlehčím medově zlatým světlem - světlem bez stínů, životem bez lítosti, hořením bez popelu -

Vzpomínala si na svou poslední návštěvu v Sainte Chapelle. Zavedla ji sem matka. Bylo to v době, kdy jejího otce hledalo gestapo. Žily tenkrát přes den v kostelích, protože se jim to zdálo nejbezpečnější. Lillian tak poznala mnoho pařížských kostelů, kde vysedávala v nejtemnějších koutech a předstírala, že se modlí. Ale po nějaké době začali posílat špehy i do kostelů a tma v Notre Dame už přestala být bezpečná. Přátelé její matky radili, aby trávily dny v Sainte Chapelle; že je tam spolehlivý hlídač. Lillian si tenkrát připadala v planoucím světle jako zločinec vytažený z temného úkrytu do nemilosrdně oslnivého světla policejního reflektoru - nebo jako malomocná, vystavená bělostnému, pátravému jasu operačního sálu. Nenáviděla to a nikdy na to nezapomněla.

Teď už nic z toho všeho neexistovalo. Stíny minulosti se v první měkké záplavě světla rozplynuly jako mlha. Nenávist zmizela; bylo jen štěstí. Proti tomuto světlu se nelze bránit, pomyslela si. Strašlivá schopnost paměti v něm roztává, vzpomínka na to, co bylo, přechází do přítomnosti ne jako prosté poučení, ale jako zkamenělý život a přecpává ji tím jako pokoj neužitečným, starým nábytkem, spolu s tím, čím by přítomnost skutečně měla být: životem, který zkušenost dělá silnějším a uvědomělejším. Lillian se ve světle protáhla. Měla pocit, že světlo slyší. Člověk toho může tolik slyšet, pomyslela si, jen když umí být dostatečně zticha. Dýchala pomalu a zhluboka. Vdechovala zlato, modř a vínově rudou červeň. Cítila, jak se v těchto barvách rozpouští i sanatorium a jeho poslední stíny; šedé a černé želatinové listy rentgenových snímků se svíjely a dohořívaly v malém, jasném plamínku. Věděla, že to tak bude. Proto sem přišla. Zářivé štěstí, nejlehčí na světě.

Hlídač ji musel dvakrát oslovit. „Zavírá se, slečno.“

Vstala a uviděla mužův unavený a ustaraný obličej. Na okamžik nemohla pochopit, že muž necítí to, co ona - ale zřejmě i zázraky časem zevšední. „Jak už jste tu dlouho?“ zeptala se.

„Dva roky.“

„Znal jste hlídače, který tu byl za války?“

„Ne.“

„Musí to být krásné trávit tu dny.“

„Dá se z toho žít,“ řekl muž. „I když taktak. Však víte, inflace.“

Vytáhla z kabelky bankovku. Hlídači se rozzářily oči. Tohleto je zase jeho zázrak, pomyslela si, a těžko proti tomu co namítat - je to chleba a víno a život a snad i štěstí. Vyšla na šedý dvůr. Cožpak zázraky opravdu zevšední, když si na ně člověk zvykne? pomyslela si. Stávají se všední věci - tak jako se podle všeho stal tady dole i pojem život - všedním světlem, jež jen bliká, místo aby zůstalo rozzářenou kaplí?

Rozhlédla se. Slunce jednotvárně sálalo oslnivý žár na střechy sousední věznice, ale obsahovalo všechny

paprsky, které v kapli vytvářely hodokvas světel. Přes dvůr přešli policisté a přejel vůz s obličeji za zamřížovanými okénky. Zářící zázrak byl uzavřen mezi policejní budovy a úřady spravedlnosti a obklopen atmosférou registratur, zločinů, vražd, procesů, zášti, zloby a bezmocným stínem, který lidstvo nazývá spravedlností. Ironie byla silná - ale Lillian si nebyla jista, nemá-li také hlubší význam a nemá-li to také tak být, aby to zůstalo zázrakem. Náhle si vzpomněla na Clerfayta. Usmála se. Byla připravena. Od jeho odjezdu o něm neslyšela. Nebolelo ji to; ani to neočekávala. Ještě ho nepotřebovala; ale bylo dobré vědět, že tu je.

Clerfayt vysedával v Římě po kancelářích, kavárnách a dílnách. Večery trávil s Lydií Morelliovou. Zpočátku na Lillian často vzpomínal; pak na ni na několik dní zapomněl. Dojímala ho, což se mu jinak u žen nestávalo tak často. Připadala mu jako krásné štěně, které všechno, co dělá, přehání. Však si zvykne, pomyslel si. Zatím si myslí, že musí dohnat všechno, co, jak se domnívá, zmeškala. Brzy přijde na to, že nezmeškala pranic. Poučí se a stane se takovou jako ostatní - jako Lydie Morelliová, ale asi ne tak dokonalá. Nemá Lydiinu skeptickou chytrost ani její ženskou bezohlednost. Hodí se pro mírně sentimentálního muže s poetickými ideály, který by pro ni měl hodně času, ale pro mě to nic není, usoudil nakonec Clerfayt. Měla zůstat u Volkova. Volkov zřejmě žil jen pro ni, a proto ji taky přirozeně ztratil, tak už to chodí. Clerfayt byl zvyklý žít jinak. Do ničeho nechtěl být zatahován příliš hluboko. Lydie Morelliová mu vyhovovala. Lillian pro něho byla půvabnou, krátkou prázdninovou epizodou. Pro Paříž však byla příliš provinční, příliš náročná a příliš nezkušená.

Clerfaytovi se po tomto rozhodnutí ulevilo. Až se vrátí do Paříže, zavolá Lillian a ještě jednou se s ní sejde, aby jí to vysvětlil. Ale jistě nebude co vysvětlovat. Nepochybně si to už dávno ujasnila všechno sama. Ale proč se s ní tedy chce ještě sejít? Dlouho o tom nepřemýšlel. Proč ne? Vždyť mezi nimi skoro nic nebylo.

Podepsal smlouvu a zůstal ještě dva dny v Římě. Lydie Morelliová odjížděla do Paříže týž den co on. Clerfayt jel svým vozem. Lydie vlakem; nerada cestovala autem a letadlem.

10

Lillian se vždycky bála noci. Noc jako by ji dusila, jako by jí po hrdle sahaly přízračné ruce, a byla v ní strašlivá a nesnesitelná osamělost smrti. Když byla v sanatoriu, nechávala po celé měsíce svítit světlo, aby unikla pichlavé fádnosti sněžných nocí za úplňku a tísnivosti bledých, bezměsíčných nocí se šedivým sněhem, který pak býval tou nejbezbarvější věcí na světě. Noci v Paříži byly vlahá. Za okny byla řeka, Notre Dame a občas nějaký opilec povykující na chodníku nebo vůz šelestící na svištících pneumatikách ulicí. Když jí přinesli první šaty, Lillian je nepověsila do skříně, ale rozvěsila je kolem sebe po pokoji. Jedny ze sametu visely přes postel, stříbrné těsně vedle nich, takže se jich mohla dotknout, když se náhle probudila, vytržena ze starých děsivých snů, samotná, propadajíc se s přidušeným výkřikem z jedné propastné tmy do druhé; stačilo jen natáhnout ruku a dotknout se šatů, které pak byly jako stříbrná a sametová lana, po nichž se mohla vyšplhat z beztvaré hrůzy zpátky do pokoje, času, vztahu, prostoru a života. Přejela po nich dlaněmi, cítila látku, vstala a přecházela po pokoji, často nahá, a šaty ji obklopovaly jako přátelé, visely na ramínkách na zdech a na dveřích skříně, a na komodě stály seřazeny vedle sebe zlaté, kaštanově hnědé a černé střevíčky s vysokými podpatky, jako by je tam zanechal houf velmi elegantních Botticelliho andělů, kteří na chvilku odlétli do Sainte Chapelle k půlnoční bohoslužbě a s rozedněním se opět vrátí. Jenom žena ví, kolik útěchy tkví v nicotnosti, jako je klobouk, pomyslela si Lillian. V noci se procházela mezi svými věcmi, podržela brokát ve svitu měsíce, nasadila si malý klobouček, zkusila si několikery střevíčky a někdy i některé šaty, postála v bledém světle před zrcadlem a pátravě se dívala do matně se zrcadlícího obličeje a na ramena, nejsou-li už propadlá, na ňadra, zda už nepovadla, a na nohy, nejsou-li už na vnitřních křivkách stehen patrný stopy hubenosti. Ještě ne, myslívala si, ještě ne a pokračovala v této tiché, přízračné hře, obula si jiný pár střevíčků, vyzkoušela si klobouk, o němž si nebyla jista, bude-li jí držet na vlasech, ozdobila se několika šperky, které měla a které v noci jako by měly magickou moc, a pohledem sklouzla na obraz v zrcadle, který se na ni usmíval s němou otázkou a hleděl na ni, jako by věděl víc než ona sama.

Když Clerfayt znovu uviděl Lillian, nemohl z ní spustit oči, tak se změnila. Zavolal ji třetí den po návratu do Paříže - nepříjemná povinnost, smíšená s trochou zvědavosti - a chtěl zůstat hodinu. Zůstal celý večer. Nebylo to jenom zásluhou šatů, to si uvědomil ihned. Viděl dost žen, které se vkusně oblékaly, a Lydie Morelliová se v šatech vyznala jako zupák v honění nováčků. Ale změnila se Lillian. Připadalo mu, jako by byl před několika týdny opustil děvčátko, neohrabané a nedospělé děvčátko a teď našel někoho, kdo právě překročil mystickou hranici dospívání, měl ještě jeho půvab, ale už i podmanivou jistotu velmi krásné mladé ženy. Chtěl Lillian opustit; teď byl rád, že má ještě pozdní šanci si ji udržet. Během té doby, co ji neviděl, si namlouval, že Lillian má vlastnosti, které ji dělají provinční - nesoulad mezi příliš intenzívním projevem a nejistou formou považoval za mírnou hysterii. Ale po tom všem teď nebylo ani stopy. Plamen hořel klidně a silně a Clerfayt věděl, jak je to vzácné. Existovala spousta kuchyňských svíček ve stříbrných svícnech a mládí se často zaměňovalo za plamen, v němž z něho taky trochu bylo, dokud se vypočítavostí a rezignací nezkalilo - ale tady to bylo něco jiného. Proč to neviděl dřív? Cítil to, ale nepoznal to. Zdálo se mu, jako by viděl rybku z bystřiny, kterou dali do akvária, jež pro ni bylo příliš malé a v němž do všeho neobratně narážela, vytrhávala rostliny a zčeřovala kal. Ale teď už jí náhle skleněné stěny a kameny nebránily v pohybu - našla řeku, která k ní patřila a v níž byla volná; pohrávala si s vlastní hbitostí a s duhovými barvami třpytícími se na její kůži jako mihotavé záblesky.

„Strýc Gaston chce kvůli mně uspořádat večírek," řekla Lillian o několik večerů později.

„Tak?“

„Ano. Chce mě provdat.“

„ještě pořád?“

„Víc než kdy předtím. Obává se, že jestli si budu dál kupovat šaty, nezruinuji jenom sebe, ale i jeho.“

Seděli opět v Grand Véfour. Číšník jim přinesl tak jako poprvé mořské ježky s praženými mandlemi a opět pili mladé montrachetské víno. „Vrátil ses z Říma málomluvný,“ řekla Lillian.

Clerfayt vzhlédl. „Tak?“

Lillian se usmála. „Nebo za to může ona žena, která sem před chvílí přišla?“

„Která?“

„Musím ti ji ukazovat?“

Clerfayt neviděl Lydii Morelliovou vejít. Všiml si jí teprve teď. Co ji k čertu přivádí zrovna sem? Neznal muže, s nímž tu byla, ale věděl, že se jmenuje Johnson a že prý je velmi bohatý. Lydie opravdu neztrácela čas, když jí ráno řekl, že se s ní ani dnes večer nemůže sejít. Teď mu bylo taky jasné, proč ho tu vyslídila - před rokem sem s ní často chodíval. Člověk má být se svými oblíbenými restauracemi obezřetný, pomyslel si zlostně.

„Znáš ji?“

„Tak jako mnohé jiné; o nic víc a o nic míň.“ Viděl, že Lydie Lillian pozoruje a že už odhadla přesně na frank, co má na sobě, odkud to má a kolik to stálo. Byl přesvědčen, že dokonce ocenila i Lillianiny střevíčky, třebaže je nemohla vidět. V tomhle směru byla úplnou jasnovidkou. Kdyby na to byl pamatoval, byl by se téhle situaci vyhnul - když už tu však byla, rozhodl se, že jí využije. Nejjednodušší reakce jsou pořád ještě ty nejúčinnější. Jednou z nich je rivalita. Bude-li Lillian žárlit, tím líp.

„Je báječně oblečená,“ řekla Lillian.

Přikývl. „Je tím pověstná.“

Teď očekával poznámku o Lydiině věku. Bylo jí čtyřicet, ve dne vypadala na třicet a večer na pětadvacet, bylo-li dobré osvětlení. Světlo v podnicích, kam Lydie chodila, bylo vždycky dobré. Poznámka o Lydiině věku však nepřišla. „Je hezká,“ řekla Lillian. „Měl jsi s ní něco?“

„Ne,“ odvětil Clerfayt.

„Tos tedy byl hloupý,“ řekla Lillian.

Překvapeně na ni pohlédl. „Proč?“

„Je moc hezká. Odkud je?“

„Je Italka.“ „Z Říma?“

„Ano,“ řekl. „Z Říma. Proč? Žárlíš?“ Lillian klidně postavila sklenku se žlutou chartreuskou na stůl. „Chudáčku Clerfayte,“ odvětila. „Nežárlím. Na to nemám čas.“

Clerfayt se na ni zadíval. U kterékoli jiné ženy by to byl pokládal za lež; ale u Lillian věděl, že to lež není. Bylo to tak, jak to myslela. Byl každým okamžikem podrážděnější, aniž věděl proč. „Mluvme o něčem jiném.“

„Proč? Protože ses vrátil do Paříže s jinou ženou?“

„Ale to je hloupost! Proč si myslíš něco tak absurdního?“

„Není to pravda?“

Clerfayt bez dlouhého otálení odvětil: „Ano, je to pravda.“

„Máš velmi dobrý vkus.“

Mlčel a čekal na další otázku. Byl rozhodnut, že řekne pravdu. Ještě před dvěma dny si myslel, že si Lillian udrží jen tak mimo, ale teď, když je viděl vedle sebe, chtěl jenom ji. Věděl, že se sám chytil, a měl na sebe zlost; ale také věděl, že na tom nemůže nic změnit, nejméně logikou. Lillian mu v dané chvíli unikala, a to tím nejnebezpečnějším způsobem, totiž bez boje. Aby ji získal zpátky, nezbývalo než podstoupit to nejtěžší, co existuje v boji, který je veden obvykle jen proti zrcadlům - přiznat se, aniž by člověk prohrál.

„Nechtěl jsem se do tebe zamilovat, Lillian,“ řekl.

Usmála se. „To proti tomu přece není prostředek. Něco takového dělají školáci.“

„V lásce není nikdo dospělý.“

„Láska -“ řekla Lillian. „Jak široké slovo! A co všechno se v něm skryje.“ Pohlédla na Lydii Morelliovou. „Je to mnohem prostší, Clerfayte. Půjdeme?“

„Kam?“

„Chci k sobě do hotelu.“

Clerfayt neodpověděl a zaplatil. Je po všem, pomyslel si. Přešli kolem stolu Lydie Morelliové, která se tvářila, že Clerfayta nevidí, a vyšli středním vchodem ven.

Muž, který zaparkovával vozy, postavil v úzké uličce Clerfaytův vůz přímo na chodník před restaurací. Lillian ukázala na Giuseppa.

„Tady stojí ten tvůj zrádce. Dovez mě do hotelu.“

„Ne. Pojďme ještě do Palais Royal. Je zahrada otevřená?“ zeptal se muže.

„Arkády, pane.“

„Zahradu znám,“ řekla Lillian. „Co máš v úmyslu? Stát se bigamistou?“

„Nech toho! Pojď se mnou.“

Procházeli arkádami paláce. Byl chladný večer, pronikavě vonící zemí a jarem. Vítr v poryvech vanul shora do zahrady a byl mnohem teplejší než noc, která se nakupila mezi zdmi. Clerfayt se zastavil.

„Nic neříkej. A nechtěj, abych ti něco vysvětloval. Nemohu.“

„Co bys měl vysvětlovat?“

„Nic?“

„Opravdu nic,“ řekla Lillian.

„Miluji tě.“

„Protože ti nedělám scény?“

„Ne,“ řekl Clerfayt. „To by bylo strašné. Miluji tě proto, že mi děláš neobvyklou scénu.“

„Nedělám ti vůbec žádnou,“ odvětila Lillian a přitáhla si úzký kožešinový límec bolerka kolem krku. „Myslím, že bych to ani neuměla.“

Stála před ním a neklidný vítr jí čechral vlasy. Připadala mu úplně cizí, jako žena, kterou ještě ani nepoznal a už ji ztratil. „Miluji tě,“ řekl znovu, objal ji a políbil. Ucítil slabou vůni jejích vlasů a hořký parfém na jejím hrdle. Nebránila se. Ležela mu v náručí s široce otevřenýma a nepřítomnýma očima, jako by naslouchala větru.

Clerfayt jí náhle zatřásl. „Řekni něco! Udělej něco! Pro mě za mě třeba řekni, abych šel pryč. Uhoď mě do obličeje! Ale nestůj jako socha!“

Lillian se napřímila a Clerfayt ji pustil. „Proč bys měl jít pryč?“ zeptala se.

„Chceš tedy, abych zůstal?“

„Chtít něco je dnes večer příliš hutné slovo, jakoby z litiny. A litina se tak snadno rozbije. Cítíš vítr? Co chce?“

Pohlédl na ni. „Myslím, že to, co říkáš, si taky myslíš,“ řekl po chvíli hluboce udiven.

Usmála se. „Proč ne? Už jsem ti přece řekla, že všechno je mnohem prostší, než si myslíš.“

Chvíli mlčel. Nevěděl, co dělat. „Dobrá, odvezu tě do hotelu,“ řekl nakonec.

Šla klidně po jeho boku. Co to jenom se mnou je? pomyslel si. Jsem celý zmatený a mám vztek na ní i na Lydii Morelliovou a jediný, na koho bych měl mít vztek, jsem já.

Stanuli u vozu. V témž okamžiku vyšla ze dveří Lydie Morelliová se svým společníkem. Chtěla znovu Clerfayta ignorovat, ale byla příliš zvědavá na Lillian. Kromě toho musela se svým společníkem v úzké ulici čekat, až Clerfaytův vůz vymanévruje ze spleti zaparkovaných aut, aby mohli jít ke svému vozu. S bezvadnou nonšalancí pozdravila Clerfayta a představila svého společníka. Obratnost, s jakou chtěla vypátrat, kdo Lillian je a odkud je, byla obdivuhodná. Clerfayt se domníval, že bude muset Lillian chránit, ale brzy poznal, že to není třeba. Zatímco oba hlídači na parkovišti s pokřikováním popojížděli s vozy sem a tam a blokovali provoz a Clerfayt se bavil s Lydiiným společníkem o autech, mezi oběma ženami se rozpředl nevinně působící rozhovor, v němž se výpad a kryt vyznačovaly smrtící roztomilostí. Lydie Morelliová by byla na své úrovni nepochybně zvítězila; byla starší než Lillian a mnohem obratnější a zlomyslnější - ale zdálo se, jako by šermovala proti vatě. Lillian se k ní chovala s tak odzbrojující naivitou a s tak pobuřující úctou, že všechna Lydiina obezřetnost nebyla nic platná; byla demaskována jako útočnice a tím už zpola poražena. Dokonce i její společník musel poznat, že je z obou žen zaujatější. A starší.

„Váš vůz, pane,“ ohlásil hlídač na parkovišti Clerfaytovi.

Clerfayt projel ulicí a na nejbližším rohu odbočil. „Byl to prvotřídní výkon,“ řekl Lillian. „Neví ani kdo jsi, ani odkud jsi, ani kde bydlíš.“

„Bude-li chtít, zítra se to doví,“ odvětila Lillian lhostejně.

„Od koho? Ode mne?“

„Od mého krejčího. Viděla, od koho mám šaty.“

„Je ti to jedno?“

„A jak!“ řekla Lillian a zhluboka se nadechla nočního vzduchu. „Pojeďme přes Place de la Concorde. Dnes je neděle; fontány jsou osvětlené.“

„Tak se mi zdá, že je ti všechno jedno, co?“ řekl.

Otočila se k němu a usmála se. „V jistém velmi intenzívním smyslu ano.“

„To jsem si myslel. Co se to s tebou stalo?“

Vím, že zemřu, myslela si a cítila, jak jí po tváři klouže světlo pouličních lamp. Vím víc než ty, to je vše, proto taky to, co je pro tebe rámusem, pociťuji jako vzlykání a křik a jásot, a to, co je pro tebe všední každodenností, je pro mě milostí a darem. „Podívej, fontány,“ řekla.

Clerfayt objel velmi pomalu náměstí. Pod stříbrně šedým nebem Paříže tryskaly ozářené paprsky fontán, navzájem se chytaly a narcisticky se vinuly k sobě, kašny šuměly, obelisk tam stál se svou tisíciletou stálostí jako kolmá jasná osa mezi tím nejpomíjivějším, co existuje, mezi vodotrysky, které tryskaly k nebi a zmíraly, když na okamžik dosáhly rovnováhy a zapomněly na chorobu tíže, aby pak, když se znovu proměnily v pádu, zpívaly nejstarší ukolébavku světa: šumění vody, jednotvárnou píseň o věčném návratu hmoty a věčném zániku individua.

„Úžasné náměstí!“ řekla Lillian.

„Ano,“ odvětil Clerfayt. „Tady stávala gilotina. Tamhle naproti sťali Marii Antoinettu. Teď tu tryskají fontány.“

„Jeď ještě k Rond Point,“ řekla Lillian. „Tam jsou další.“

Clerfayt jel dolů po Champs Elysées. Na Rond Point se ke zpěvu a bělostné pěně vody přidružil ještě miniaturní lesík kopí žlutých tulipánů, které jako pruští vojáci s nasazenými bajonety květů cvičily stát v pozoru.

„Nechává tě lhostejnou i tohleto?“ zeptal se Clerfayt.

Lillian jako by se na okamžik zamyslela. Pomalu odvrátila pohled od šplíchající vody a noci. Trápí se, pomyslel si. Jak to bylo snadné!

„Ukolébává mě to,“ řekla. „Nechápeš?“

„Ne. Nechci být ukolébáván: chci se cítit silnější.“

„Tak to myslím. Je všude tolik pomoci, když se člověk nezpěčuje."

Byl by rád zastavil a políbil ji; ale nebyl si tak docela jist, co by se stalo pak. Cítil se kupodivu čímsi podveden a nejradši by byl vjel s vozem do záhonu tulipánů, aby je rozdrtil, všechno kolem sebe pobořil, Lillian strhl k sobě a někam s ní odjel - ale kam? Někam do jeskyně, do úkrytu, do pokoje - anebo nanovo do neosobní otázky jejích světlých očí, které jako by se na něho nikdy zplna nepodívaly?

„Miluji tě," řekl. „Na všechno ostatní zapomeň. I na tu ženu."

„Proč? Proč bys neměl někoho mít? Myslíš, že já jsem byla celý ten čas sama?"

Giuseppe poskočil a zhasl. Clerfayt znovu nastartoval. „Myslíš v sanatoriu?" zeptal se.

„Myslím v Paříži."

Zadíval se na ni. Usmívala se. „Neumím být sama. A teď mě zavez do hotelu. Jsem unavená."

„Dobrá."

Clerfayt jel kolem Louvru, věznice a pak přes most po bulváru St. Michel. Zuřil a byl v koncích. Nejradši by byl Lillian napráskal, ale byl bezmocný - přiznala mu něco, co jí předtím přiznal i on, a ani na okamžik nezapochyboval o tom, že je to pravda. Teď nechtěl nic jiného, než ji zase získat zpátky. Náhle byla tím nejdůležitějším a nejžádoucnějším, co znal. Nevěděl, co má dělat, ale něco udělat musel, nemohl ji jen tak vysadit u vchodu hotelu, už by se nikdy nevrátila, tohle byla jeho poslední příležitost, musel najít nějaké zaklínací slovo, jímž by ji zadržel, jinak vystoupí, s nepřítomným úsměvem ho políbí a zmizí za dveřmi hotelu, kde to páchne rybí polévkou bouillabaisse a česnekem, vystoupí po vyšlapaných, příkrých schodech, přejde kolem malého pultu, za nímž podřimuje podomek, který má vedle sebe kus lyonského salámu a láhev konzumního vína - vyjde nahoru a poslední, co z ní zahlédne, budou její štíhlé, světlé kotníky v přítmí úzké chodby, vystupující těsně vedle sebe po schodech nahoru, a nahoře v pokoji jí pravděpodobně ze zlatého bolerka náhle vyrostou dvě křídla a ona vyletí oknem ven, ne k Sainte Chapelle, o níž mu vyprávěla, ale na velmi elegantním čarodějnickém koštěti, které je bezpochyby také od Balenciagy nebo od Diora, rovnou na Valpuržinu noc, jíž se účastní jen čerti ve fracích, kteří zlomili všechny rychlostní rekordy, plynně hovoří šesti jazyky, znají vše od Platóna až po Heideggera a kromě toho jsou ještě klavírními virtuosy, světovými šampióny v boxu a básníky.

Podomek zívl a probudil se. „Nemáte klíč od kuchyně?" zeptal se Clerfayt.

„Jistěže. Minerálku? Šampaňské? Pivo?"

„Přineste z ledničky krabičku kaviáru."

„Do lednice nemůžu. Klíč má madam."

„Tak doběhněte na roh do restaurace Lapérouse a přineste odtamtud krabičku. Mají ještě otevřeno. Počkáme tady. Zatím za vás převezmu službu."

Vytáhl z kapsy peníze. „Já kaviár nechci," řekla Lillian.

„Co chceš?"

Zaváhala. „Clerfayte," řekla nakonec, „až dosud u mne v tuhle dobu nebyl žádný muž. To jsi přece chtěl vědět, ne?"

„To je tedy pravda," vmísil se podomek. „Madam chodí domů vždycky sama. Ce n'est pas normal, monsieur. Nemám přinést šampaňské? Máme ještě Dom Perignon ročník čtyřiatřicet."

„Skočte pro něj, anděli," zvolal Clerfayt. „A co k jídlu?"

„Měla bych chuť na salám." Lillian ukázala na podomkovo noční jídlo. „Dám vám svůj, madam. V kuchyni je ho ještě dost."

„Tak pro něj skočte do kuchyně," řekl Clerfayt. „A přineste ještě černý chleba a kousek sýra."

„A láhev piva," řekla Lillian.

„A šampaňské ne, madam?" Podomkův obličej se zasmušil. Myslel na svá procenta.

„Každopádně Dom Perignon," řekl Clerfayt. „I kdyby jenom pro mě. Chci něco oslavit."

„Copak?"

„Znovuzrození citu." Clerfayt se posadil ve vrátnici na podomkovo místo. „Jděte. Já vám to tu zatím spolehlivě ohlídám."

„Ty umíš obsluhovat tu kukaň?"

„Samozřejmě. Naučil jsem se to ve válce."

Opřela se lokty o stůl. „Ty ses naučil ve válce hodně věcem, vid?"

„Většině. Vždyť je skoro pořád válka."

Clerfayt zaznamenal objednávku láhve minerálky a přání jednoho cestujícího, aby ho probudili v šest ráno. Udivenému holohlavému muži dal klíč od pokoje dvanáct a dvěma mladým Angličankám klíče od pokojů čtyřiadvacet a pětadvacet. Z ulice přišel podnapilý muž a chtěl vědět, jestli je Lillian volná a co stojí. „Tisíc dolarů," řekl Clerfayt.

„Za to nestojí žádná ženská, kubo," řekl muž a zmizel v šplouchající noci na nábřeží.

Podomek přinesl láhve a salám a řekl, že je ochoten skočit k Tour d'Argent nebo k Lapérousovi, budou-li ještě něco potřebovat. Že má kolo.

„Až zítra," řekl Clerfayt. „Máte ještě nějaký pokoj volný?"

Podomek se na něho podíval, jako by Clerfaytovi přeskočilo. „Ale vždyť madam má pokoj."

„Madam je má žena," dodal Clerfayt a vyvolal v podomkovi nový zmatek, protože teď zřejmě nechápal, proč Clerfayt objednává Dom Perignon.

„Byla by tu ještě šestka," řekl podomek. „Vedle madam."

„Dobrá. Doneste to všechno nahoru."

Podomek složil všechny věci, a když se podíval na spropitné, prohlásil, že bude-li třeba, obstará jim se svým kolem jakoukoli pochůzku. Clerfayt mu napsal na lístek, aby mu na ráno obstaral kartáček na zuby, mýdlo a několik dalších věcí a položil mu je za dveře. Muž slíbil a odešel. Znovu se vrátil a přinesl zmrzlinu; pak už zmizel nadobro.

„Myslel jsem si, že už bych tě nikdy neuviděl, kdybych tě nechal dnes večer samotnou," řekl Clerfayt.

Lillian si sedla na parapet okna. „Myslím si to každou noc."

„Co?"

„Že už nikdy nic neuvidím."

Pocítil prudkou bolest. Lillian s něžným profilem proti noci vypadala náhle velmi osamělá - osamělá, ale ne opuštěná. „Miluji tě," řekl. „Nevím, jestli ti to pomůže, ale je to tak."

Neodpověděla. „Víš, že to neříkám kvůli dnešnímu večeru," řekl a netušil, že lže. „Zapomeň na ten večer. Byla to náhoda, hloupost a spousta zmatku. Za nic na světě jsem tě nechtěl ranit."

Lillian ještě chvíli mlčela. „Myslím, že jsem v jistém smyslu nezranitelná," řekla pak zamyšleně. „Snad je to u mne kompenzace za jiné věci."

Clerfayt nevěděl, co by odpověděl. Nejasně cítil, co tím myslela; ale raději by byl věřil opaku. Pohlédl na ni. „V noci máš pleť jako vnitřní strana lastury," řekl. „Leskne se. Nepohlcuje světlo, ale odráží je. Budeš opravdu pít pivo?"

„Ano. A dej mi kousek toho lyonského salámu. S chlebem. Vadí ti to moc?"

„Mně už nevadí nic. Mám pocit, jako bych odjakživa čekal na tuhle noc. Dole za vrátnicí, kde to páchne česnekem a spánkem, se propadl svět. Zachránili jsme se v posledním okamžiku."

„Zachránili?"

„Ovšem. Neslyšíš, jaké nastalo ticho?"

„Ty ses ztišil," odvětila. „Protože jsi dosáhl toho, co jsi chtěl."

„Dosáhl? Mám dojem, jako bych přišel do módního salónu."

„Ach, moji mlčenliví přátelé!" Lillian pohlédla na šaty visící kolem. „Vyprávěly mi v noci o fantastických plesech a karnevalech. Dnes večer je už nepotřebuji. Mám je sebrat a zavřít do skříně?"

„Nech je viset. Co ti vyprávěly?"

„O mnoha věcech. O slavnostech a městech a o lásce. A taky o moři. Nikdy jsem je neviděla."

„Můžeme si k němu zajet." Clerfayt jí podal sklenku. „Za několik dní musím na Sicílii na závod, který nevyhraju. Pojeď se mnou."

„Chceš vždycky vyhrát?"

„Někdy je to docela dobré. Idealisté mohou s penězi začít spoustu věcí."

Lillian se zasmála. „Tohle řeknu strýci Gastonovi."

Clerfayt si prohlížel šaty z tenounkého stříbrného brokátu, které visely v nohou postele.

„Tohle jsou šaty pro Palermo," řekl.

„Měla jsem je na sobě před několika dny v noci."

„Kde?"

„Tady."

„Sama?"

„Sama, chceš-li. Slavila jsem svátek se Sainte Chapelle, s lahví Pouilly, Seinou a měsícem."

„Už nebudeš sama."

„Nebyla jsem tak sama, jak si myslíš."

„Vím," řekl Clerfayt. „Mluvím o tom, že tě mám rád, jako bys za to měla být vděčná - ale nemyslím to tak. Vyjadřuji se tak primitivně proto, že je to pro mě nezvyklé."

„Nevyjadřuješ se primitivně."

„Každý muž se tak vyjadřuje, když nelže."

„Pojď," řekla Lillian. „Otevři tu láhev šampaňského. S chlebem, salámem a pivem pro mě začínáš být příliš nejistý, příliš všeobecný a příliš naivně filosofický. Co čicháš? Čím voním?"

„Česnekem, měsícem a lží, kterou nemohu objevit."

„Chválabohu. Vraťme se zpátky na zem a pevně na ní stůjme. Člověku se z ní tak snadno vzlétává, když je úplněk. A sny jsou beztížné."

11

Zpíval kanárek. Clerfayt ho slyšel ve spánku. Probudil se a rozhlédl se. Trvalo chvíli, než si uvědomil, kde je. Slunce a odlesk bílých oblaků a vody tančily po stropě pokoje, který jako by byl vzhůru nohama. Světle zelený saténový volán lemoval přikrývku. Dveře do koupelny a okno v koupelně byly dokořán a Clerfayt uviděl přes dvorek na protějším okně klec s kanárem. Za ní u stolu seděla žena s mohutným poprsím a žlutými vlasy a jedla - pokud to mohl Clerfayt rozeznat, nebyla to snídaně, ale oběd - a přihýbala si z polovypité láhve burgundského.

Natáhl se pro hodinky. Nebyl to klam; hodinky ukazovaly dvanáct. Už celé měsíce nespal tak dlouho a náhle pocítil ukrutný hlad. Opatrně otevřel dveře. Za dveřmi ležel balíček s věcmi, které si včera večer objednal. Podomek držel slovo. Rozbalil balíček, napustil si do vany vodu, umyl se a oblékl. Kanárek pořád ještě zpíval. Tlustá blondýna teď jedla jablkový závin a pila kávu. Clerfayt přešel k druhému oknu, vedoucímu na nábřeží. Dole vřel pouliční ruch. Stánky s knihami byly otevřené a po řece plul lesknoucí se remorkér se štěkajícím špiclem na zádi. Clerfayt se vyklonil a spatřil ve vedlejším okně Lillianin profil. Vykláněla se z okna tak soustředěně a pozorně, že si ani nepovšimla, že ji Clerfayt pozoruje, a na provázku spouštěla mělký košíček. Dole před vchodem do restaurace právě rozložil stánek

prodavač ústřic. Zdálo se, že už tuhle proceduru zná. Když k němu košík sjel, vyložil ho vlhkými chaluhami a pohlédl nahoru. „Mařeny? Belony? Belony jsou dnes lepší."

„Šest jehlic," řekla Lillian.

„Dvanáct," řekl Clerfayt.

Lillian se otočila a dala se do smíchu. „Copak nechceš snídat?"

„Právě tohleto. A místo pomerančové šťávy láhev lehkého Pouilly."

„Dvanáct?" zeptal se prodavač ústřic.

„Osmnáct," odvětila Lillian a zvolala na Clerfayta: „Přijď ke mně. A víno vezmi s sebou."

Clerfayt došel do restaurace pro láhev Pouilly a sklenky. Přinesl taky chléb, máslo a kousek uleželého Pont l'Eveque. „Provozuješ tohle často?" zeptal se.

„Skoro každý den." Lillian ukázala na dopis. „Pozítří pořádá strýc Gaston večeři na mou počest. Chceš být pozván?"

„Ne."

„Dobrá. Vlastně by to sabotovalo účel večeře - najít mi bohatého muže. Nebo snad jsi bohatý?"

„Vždycky jen na pár týdnů. Vdáš se, bude-li ten muž dost bohatý?"

„Nalej mi trošku vína," odvětila. „A nebuď pošetilý."

„Nadál bych se od tebe všeho."

„Od kdypak?"

„Přemýšlel jsem o tobě."

„Kdy?"

„Ve spánku. Člověk u tebe nikdy neví, co uděláš. Funguješ podle jiných zákonů, než jaké znám."

„To nemůže nikdy škodit," řekla Lillian. „Co budeme dělat dnes v poledne?"

„Dnes v poledne tě vezmu do Ritzu. Tam tě na patnáct minut posadím s něčím ke čtení do nejzastrčenějšího kouta v hale a půjdu do svého pokoje a převléknu se. Pak spolu poobědváme, povečeříme, opět poobědváme, povečeříme a ještě jednou poobědváme - jako sabotáž proti zítřejšímu večeru u strýce Gastona."

Dívala se z okna a mlčela. „Jestli chceš, půjdu s tebou taky do Sainte Chapelle," řekl Clerfayt. „Nebo do Notre Dame nebo i do muzea, ty nebezpečná kombinace modré punčochy a řecké hetéry pozdní doby, která byla zaváta do Byzance. Dokonce jsem ochoten vypravit se na Eifelovku nebo na projížďku po řece."

„Po Seině jsem se už projela. Mohla jsem se při tom stát milenkou jednoho velkořezníka s vlastním třípokojovým bytem."

„A na Eifelovku?"

„Tam půjdu s tebou, miláčku."

„To jsem si myslel. Jsi šťastná?"

„Co je to?"

„Ještě pořád nevíš? Jenže kdo opravdu ví, co to je? Snad tančit na špičce jehly."

Lillian se vrátila z večeře u strýce Gastona. Do hotelu ji odvezl vlastním vozem vikomt de Peystre. Strávila drtivě nudný večer při znamenitém jídle ve společnosti několika žen a šesti mužů. Z žen vyzařovala zvědavá nepřátelskost a působily skoro jako ježkové. Z mužů byli čtyři svobodní, všichni bohatí, dva mladí, a vikomt de Peystre nejstarší a nejbohatší. „Proč bydlíte na Rive Gauche?" zeptal se.„Z romantických důvodů?"

„Náhodou. To je ten nejlepší důvod, jaký znám."

„Měla byste bydlet na Place Vendôme."

„Je obdivuhodné," řekla Lillian, „kolik lidí ví líp než já, kde bych měla bydlet."

„Mám na Place Vendôme byt, který nepoužívám. Moderně zařízený ateliér."

„Chcete mi ho pronajmout?"

„Proč ne?"

„Co by stál?"

Peystre se napřímil. „Proč mluvit o penězích? Nejdřív si ho prohlédněte. Můžete ho mít, kdy chcete."

„Bez jakýchkoli podmínek?"

„Bez nejmenších. Samozřejmě, že by mě těšilo, kdybyste se mnou šla někdy poobědvat nebo povečeřet - ale ani to není podmínka."

Lillian se zasmála. „Ještě existují nezištní lidé."

„Kdy se na něj budete chtít podívat? Zítra? Mohu se pro vás v poledne zastavit na oběd?"

Lillian si prohlížela štíhlou hlavu s bílým knírkem. „Můj strýc mě vlastně chtěl provdat," řekla.

„Na to máte ještě dost času. Váš strýc má staromódní názory."

„Je ten byt dost velký pro dva?"

„Myslím, že ano. Proč?"

„Pro případ, že bych tam chtěla žít s jedním svým přítelem."

Peystre ji chvíli pozoroval. „I o tom by se snad dalo mluvit," řekl pak, „i když by na to byl, upřímně řečeno, poněkud skrovný. Ale proč nechcete žít nějakou dobu sama? Jste v Paříži teprve několik týdnů. Nejdřív si důkladně prohlédněte město. Nabízí spoustu možností."

Lillian přikývla.

„Máte pravdu."

Vůz zastavil a Lillian vystoupila. „Tedy zítra. Kdy?" zeptal se vikomt.

„Budu o tom uvažovat. Měl byste něco proti tomu, kdybych se zeptala strýčka Gastona?“

„To bych nedělal. Zbytečně by se znepokojil. A vy to taky neuděláte.“

„Ne?“

„Kdo se ptá předem, nikdy to neudělá. Jste velmi krásná a velmi mladá, mademoiselle. Bylo by požitkem vytvořit vám rámec, který potřebujete. A věřte muži, který už není mladý: tohleto zde je sice rozkošné, ale pro vás je to ztracený čas. O strýci Gastonovi není třeba mluvit. Co potřebujete, je přepych, spousta přepychu. Promiňte mi tu poklonu; ale mám dobré oči. Dobrou noc, mademoiselle.“

Šla po schodech nahoru. Galérie ženichů strýčka Gastona ji děsivým způsobem pobavila i zdeprimovala. Zpočátku si připadala jako umírající voják, jemuž někdo vypráví historky ze života plného hojnosti. Pak měla pocit, že je na cizí planetě, kde lidé žijí věčně a podle toho také mají své problémy. Nechápala, o čem mluví. To, co jim bylo lhostejné, bylo pro ni neobyčejně důležité - a to, co hledala, bylo pro ostatní obestřené podivným tabu. Nabídka vikomta de Peystre se jí z toho všeho zdála být ještě tím nejrozumnějším.

„Tak co, dal si strýček Gaston záležet?“ zeptal se Clerfayt z chodby.

„Ty už jsi tady? Myslela jsem, že někde popíjíš.“ „Už na to nemám chuť.“ „Čekals na mě?“

„Ano,“ řekl Clerfayt. „Děláš ze mě pořádného člověka. Už nebudu pít. Aspoň ne bez tebe.“ „Dřív jsi pil?“

„Ano. Mezi závody. A často mezi haváriemi. Myslím, že ze zbabělosti. Nebo proto, abych utekl sám před sebou. Ale s tím už je konec. Dnes v poledne jsem byl v Sainte Chapelle. Zítra půjdu do muzea Cluny. Někdo, kdo nás spolu viděl, tvrdí, že vypadáš jako dáma s nosorožcem na gobelínech, které tam visí. Máš ohromný úspěch. Máš chuť jít ještě ven?“

„Dnes večer už ne.“

„Dnes večer jsi byla hostem u měšťáků, kteří si myslí, že život je kuchyně, salón a ložnice a ne plachetnice se spoustou plachet, která se může každým okamžikem převrhnout. Musíš se z toho zotavit.“ Lillianiny oči se začaly lesknout. „Přece jsi pil?“ „To s tebou nemám zapotřebí. Nechceš se ještě trochu projet?“

„Kam?“

„Do kterékoli ulice a do kteréhokoli podniku, o němž jsi kdy slyšela. Jsi báječně oblečená - pro nápadníky strýčka Gastona to byla věčná škoda. Musíme vyvést alespoň tyhle šaty - dokonce i když nechceš. Člověk má vůči šatům jisté povinnosti.“

„Dobrá, ale pojedeme pomalu. Spoustou ulic. Bez sněhu. S květinářkami na nárožích. Naložíme si vůz fialkami.“

Clerfayt se propletl z dopravního chaosu na nábřeží a čekal před hotelem. Ve vedlejší restauraci už zavírali.

„Roztoužený milenec,“ poznamenal někdo vedle něho. „Nejsi moc starý na takovéhle role?“

Byla to Lydie Morelliová. Vyšla se svým společníkem z restaurace.

„Docela určitě,“ řekl Clerfayt. „Ale v tom je právě to kouzlo.“

Lydie si přehodila konec bílé kožešinové štoly přes rameno. „Nová role! Trošku provinční, drahoušku. S takovou husičkou.“

„Jaká poklona,“ odvětil Clerfayt. „Když řekneš něco takového ty, znamená to, že je určitě fascinující.

„Fascinující! Ta holka s tím svým kamrlíkem tady a s trojími šaty od Balenciagy!“

„Trojími? Myslel jsem, že jich má třicet. Tak jsou pokaždé jiné, oblékne-li je ona.“ Clerfayt se dal do smíchu. „Lydie! Odkdy špehuješ husičky a hloupé holky jako detektiv? Tomu jsme se přece už dávno odnaučili, ne?“

Lydie chtěla něco nakvašeně odseknout; ale ze dveří vyšel její společník. Chopila se jeho rámě jako zbraně a přešla kolem Clerfayta.

Za několik minut přišla Lillian. „Právě teď mi někdo řekl, že jsi fascinující,“ řekl Clerfayt. „Je načase, abych tě začal skrývat.“

„Nenudil ses, když jsi čekal?“

„Ne. Když člověk čekal dlouho na nic, tak čekáním o deset let omládne. O dvacet. Myslím, že už nebudu nikdy na nic čekat.“

„Já jsem vždycky na něco čekala.“ Lillian se podívala za ženou v krémových krajkách, která vyšla z restaurace s plešatým mužem; měla náhrdelník s brilianty velkými jako ořechy. „Jak se to třpytí,“ řekla.

Clerfayt neodpověděl. Šperky byly nebezpečnou oblastí; jestliže jim Lillian propadne, najdou se lidé, kteří budou moci splnit její přání mnohem lépe než on.

„To není nic pro mě,“ řekla Lillian se smíchem, jako by uhodla jeho myšlenky.

„To jsou nové šaty?“ zeptal se.

„Ano. Dnes mi je přinesli.“

„Kolik jich teď máš?“

„Osmery s těmihle. Proč?“

Lydie Morelliová byla zřejmě dobře informována. To, že řekla troje, patřilo k věci.

„Strýc Gaston se zhrozil,“ řekla Lillian. „Poslala jsem mu účty. A teď pojeďme do nejlepšího nočního klubu, jaký tu existuje. Máš pravdu, šaty mají své nároky.“

„Ještě někam jinam?“ zeptal se Clerfayt. Byly čtyři hodiny ráno.

„Ještě někam,“ řekla Lillian. „Nebo jsi unavený?“

Věděl, že se jí nesmí zeptat, je-li unavená. „Ještě ne,“ řekl. „Líbí se ti to?“

„Je to báječné.“

„Dobrá, zajedeme si tedy ještě do jednoho klubu, kde jsou cikáni.“

Montmartre a Montparnasse se ještě zachvívaly poválečnou horečkou. Pestrobarevná doupata kabaretů a nočních klubů tonula v mlze, jako by byla pod vodou. Všechno to bylo všední, nekonečné opakování, klišé, a Clerfayt by se byl bez Lillian hrozně nudil - ale pro ni to bylo nové, nevnímala to tak, jak to bylo, nebo jak to působilo, nýbrž tak, jak to chtěla vidět a viděla. Luxusní lokály pro ni byly ohněm života, hráči orchestrů, čekající na spropitné, hráli pro ni sóla, o nichž kdysi snila, a místnosti, přecpané gigoly, zbohatlíky, pochybnými potřeštěnými ženskými a lidmi, kteří nejdou domů, protože nevědí, co tam mají dělat, nebo kteří počítají s dobrodružstvím nebo obchodem, byly pro ni jiskřivými bakchanáliemi života, protože to tak chtěla a protože sem kvůli tomu přišla.

To je to, pomyslel si Clerfayt, to je to, co ji dělá jinou, než jsou všichni ti, co tu sedí kolem. Ti druzí chtějí dobrodružství, kšeft, trochu harmonického rámusu, aby vyplnili své životy - ona je však na stopě životu, vždycky jen životu, a žene se za ním jako posedlá lovkyně za pohádkovým bílým jelenem a jednorožcem, žene se za nimi tak neúnavně, že je to až nakažlivá; nezná překážek, dívá se jen přímo před sebe, a zatímco se člověk v její blízkosti cítí střídavě starý a opotřebovaný nebo dětsky mladý, ze zapomenutých let se náhle vynořují tváře, touhy, stíny snů a nad tím vším jako blesk v pološeru dávno zmizelý pocit jedinečnosti života.

Cikáni byli nalepeni kolem stolů, skloněni, s čilýma, plyšovýma očima, a hráli. Lillian uchváceně naslouchala. Pro ni je to všechno opravdové, pomyslel si Clerfayt, je to pustý, osamělý stesk noci, osamělost, první oheň, u něhož člověk hledal ochranu, a i ta nejstarší, nejobehranější a nejsentimentálnější píseň je pro ni písní lidství a smutkem nad nemožností zadržet to, co zadržet nelze. Lydie Morelliová má možná pravdu, že je provinční chtít něco takového, ale vem to čert, nemá-li ji člověk právě proto zbožňovat.

„Tak se mi zdá, že jsem moc pil.“

„Co je to moc?“

„Když už se člověk nepoznává.“

„To tedy chci pít strašně moc. Nemám se totiž ráda.“

Ničeho se nebojí, pomyslel si Clerfayt. Tak jako je pro ni tahle díra obrazem života, tak má pro ni půvab každá banálnost, je-li vyslovena poprvé a ještě duchaplně. Je to nesnesitelné! Musí zemřít, ví to, ale bere to, jako jiný bere morfium, a tím se pro ni všechno mění, nebojí se ničeho, blasfemie nic není, banalita nic není a - k čertu - proč tu sedím a cítím mírnou hrůzu a proč se taky bez rozmýšlení nevrhnu do tohoto víru?

„Zbožňuji tě,“ řekl.

„Neříkej to moc často,“ odvětila. „Na to musí být člověk velmi nezávislý.“

„V tvém případě ne.“

„Říkej to pořád,“ řekla. „Potřebuji to jako vzduch a víno.“

Clerfayt se zasmál. „Obojí je pravda. Ale kdo se ptá, jestli je něco pravda? Kam půjdeme teď?“

„.Do hotelu. Chci se odstěhovat.“

Clerfayt se rozhodl, že už se nebude ničemu divit.

„Dobrá. Pojďme tedy balit,“ řekl.

„Já už mám sbaleno.“

„Kam se chceš přestěhovat?“

„Do jiného hotelu. Už dva dny mě někdo v tuhle dobu volá. Nějaká žena, a říká mi, abych se vrátila tam, kam patřím - a ještě různé jiné věci.“

Clerfayt na ni pohlédl.

„Proč jsi neřekla nočnímu vrátnému, aby nepřepínal telefon?“

„Řekla jsem mu to. Ale i tak se jí to podařilo. Včera mu řekla, že je moje matka. Mluví s přízvukem, není to Francouzka.“

Lydie Morelliová, napadlo Clerfayta. „Proč jsi mi o tom nic neřekla?“

„K čemu? Je v Ritzu plno?“

„Ne.“

„Dobrá. Strýček Gaston omdlí, až uslyší, kde budu od zítřka bydlet.“

Lillian neměla sbaleno. Clerfayt si vypůjčil od nočního vrátného obrovský kufr, který tam při ústupu nechal nějaký německý major, a sbalil do něho Lillianiny věci. Lillian seděla na posteli a smála se.

„Odcházím odtud nerada,“ řekla. „Všechno jsem si tu zamilovala. Ale miluji bez lítosti. Chápeš to?“

Clerfayt zvedl hlavu. „Obávám se, že ano. Není ti líto něco opustit.“

Lillian se sklenkou vína v ruce se opět zasmála a natáhla nohy. „Už na tom nezáleží. Odešla jsem ze sanatoria - a od té doby si mohu jít, kam se mi zachce.“

Tak asi odejde i ode mne, pomyslel si Clerfayt. Jako když se změní hotel. „Tadyhle je kordík německého majora,“ řekl. „Zřejmě ho v rozčilení zapomněl, hanebné jednání na německého důstojníka. Nechám ho v kufru. Mimochodem, jsi rozkošně opilá. Naštěstí jsem ti už před dvěma dny objednal v Ritzu pokoj. Bez toho by bylo dnes večer těžké projít vrátnicí.“

Lillian vzala majorův kordík a vsedě zasalutovala. „Moc se mi líbíš. Proč ti nikdy neříkám křestním jménem?“

„Nikdo mi tak neříká.“

„Právě proto bych ti tak měla říkat.“

„Hotovo,“ řekl Clerfayt. „Chceš si vzít tu šavli s sebou?“

„Nech ji tady.“

Clerfayt schoval klíčky a podal Lillian plášť. „Jsem moc hubená?“ zeptala se.

„Ne; myslím, že jsi nějaké kilo přibrala."

„To je to jediné, na čem záleží," zamumlala.

Nechali odnést kufry do taxíku, který pak jel za nimi. „Mám v Ritzu pokoj na Place Vendôme?" zeptala se Lillian.

„Ano. Ne do rue Cambon."

„Kdes bydlel, když jsi tu byl za války?"

„Když jsem se vrátil ze zajateckého tábora, v pokoji s vyhlídkou na rue Cambon. Byl to dobrý úkryt; nikoho nenapadlo, že by se tam někdo takový ubytoval. Můj bratr bydlel tenkrát na Place Vendôme, na německé straně. Jsme Alsasané. Bratr měl německého otce, já francouzského."

„Nemohl tě bratr ochránit?"

Clerfayt se zasmál. „Neměl tušení, že jsem tady, a nejraději by mě byl viděl co možná nejdál. Vidíš nebe? Svítá. Slyšíš ptáky? Ve městech jsou slyšet jen v tuhle dobu. Milovníci přírody musí vydržet v nočních klubech, aby mohli cestou domů slyšet drozdy."

Zahnuli na Place Vendôme. Široké, šedé náměstí bylo ztichlé. Pod mraky probleskovala sytá žluť nového dne. „Když člověk vidí, jak báječně dřív lidé stavěli, mohl by se domnívat, že byli šťastnější než my," řekla Lillian. „Nemyslíš?"

„Ne," odvětil Clerfayt a zajel před vchod hotelu. „Já jsem v této chvíli šťastný," řekl. „A je mi jedno, jestli víme, co to je nebo není. Jsem šťastný v tomto okamžiku, v tomto tichu, na tomto náměstí, s tebou. A až se vyspíš, odjedeme. Po malých etapách na jih. Na Sicílii, na závod, o němž jsem ti už říkal: na Targa Florio."

12

Stoosmikilometrová trať Targa Florio s bezmála čtrnácti sty zatáček byla každý den na několik hodin uzavřena pro trénink. Protože jezdci pomalu projížděli trať i mimo tuto dobu, aby se seznámili se zatáčkami, spádem a stavem silnic, řev silných motorů se rozléhal po bílých silnicích a bílé krajině od rozednění do soumraku.

Clerfaytovým spolujezdcem byl čtyřiadvacetiletý Ital Alfredo Torriani. Oba byli skoro po celý den venku. Večer se vraceli opálení, vyhladovělí a žízniví.

Clerfayt nedovolil Lillian přihlížet tréninku. Nechtěl, aby byla jako jiné ženy a přítelkyně závodníků, které seděly se stopkami a lejstry na stanovištích, jež továrny postavily pro nezbytné opravy, tankování benzínu a výměnu pneumatik, a snažily se být užitečné. Místo toho ji seznámil s přítelem, který měl u moře dům, a tam ji odvezl. Jmenoval se Levalli a patřila mu flotila rybářských lodí na lov tuňáků. Clerfayt si ho nevybral náhodně. Levalli byl estét, plešatý, obtloustlý a homosexuální.

Lillian lehávala přes den u moře nebo v zahradě obklopující Levalliovu vilu. Zahrada byla divoce zarostlá, romantická a plná mramorových soch jako Eichendorffova báseň. Lillian nikdy nezatoužila vidět, jak Clerfayt jezdí; milovala však vzdálené dunění motorů, doléhající až do ticha pomerančového háje. Vítr je sem přinášel spolu s těžkou vůní květů, a se šuměním moře splývalo ve vzrušující koncert. Lillian při tom měla pocit, jako by s ní hovořil Clerfayt. Celý den to neviditelně viselo nad ní; poddávala se tomu stejně jako horkému sicilskému nebi a bělostnému třpytu moře. Clerfayt byl pořád s ní; ať spala ve stínu božích muk pod piniemi, nebo seděla na lavičce a četla Petrarku či Augustinovo Vyznání, nebo vysedávala u moře a na nic nemyslela, anebo seděla na terase v tajuplné podvečerní hodině, kdy Italky už říkají felicissima notte a kdy jako by za každým slovem stál otazník neznámého boha - vzdálené dunění bylo ustavičně s ní, buben nebe a večera, a stále nalézalo ozvěnu v její krvi, která se lehce chvěla a odpovídala.

Večer se Clerfayt vracel provázen duněním, které se vystupňovávalo v burácení, když vůz přijel.

„Jako antičtí bohové," řekl Levalli Lillian. „Naši moderní kondotiéři se zjevují s hromy a blesky, jako by byli syny Jupiterovými."

„Vy to nemáte rád?"

„Už nemám rád žádné motory. Příliš mi připomínají rachot bombardérů za války."

Senzitivní, obtloustlý muž pustil desku s Chopinovým klavírním koncertem. Lillian se na něho zamyšleně dívala. Zvláštní, jak jednostranně je člověk vždy vázán jen na svou vlastní zkušenost a vlastní nebezpečí, pomyslela si; jestlipak někdy tenhle estét a znalec umění uvažoval o tom, co cítí tuňáci, když je jeho flotila zabíjí?

Několik dní nato uspořádal Levalli slavnost. Pozval na ni asi sto hostů. Svítily svíce a lucerny, noc byla teplá a hvězdnatá a moře hladké jako obrovské zrcadlo pro veliký rudý měsíc, který se vznášel nízko nad obzorem jako balón z nějaké jiné planety.

Lillian byla uchvácena. „Líbí se vám to?" zeptal se Levalli.

„Je to všechno, co jsem si přála."

„Všechno?"

„Skoro všechno. Snila jsem o tom čtyři roky, když jsem seděla uvězněna v horách mezi sněhovými zdmi. Je to absolutní opak sněhu - a absolutní opak hor -"

„To mě těší," řekl Levalli. „Pořádám už jen zřídkakdy slavnosti."

„Proč? Že by to zevšednělo?"

„To ne. Ale dělá mě to - jak bych to řekl - melancholickým. Když člověk pořádá slavnost, chce většinou něco zapomenout, ale nezapomene. Ani ostatní nezapomenou."

„Já nechci nic zapomenout."

„Ne?" zeptal se Levalli zdvořile.

„Už ne," odvětila Lillian.

Levalli se usmál. „Na tomto místě prý stávala stará římská vila a pořádaly se tu velké slavnosti s krásnými Římankami, pochodněmi a ohnivou záplavou soptící Etny. Myslíte, že se staří Římané přiblížili k tajemství?"

„K jakému?"

„K tajemství, proč žijeme?"

„A žijeme?"

„Asi ne, protože se ptáme. Odpusťte, že o tom mluvím. Italové jsou melancholičtí lidé; vypadají opačně, ale nejsou takoví."

„Kdo je takový?" řekla Lillian. „Ani čeledíni nejsou trvale spokojeni."

Slyšela přijet Clerfaytův vůz a usmála se.

„Vypráví se," řekl Levalli, „že poslední římská majitelka této vily nechávala své milence ráno zabít. Byla to romantická duše a nedovedla snést rozčarování po iluzích noci."

„Jak nepohodlné," řekla Lillian. „Copak je nemohla prostě poslat před svítáním pryč? Nebo odejít sama?"

Levalli jí nabídl rámě. „Odejít není vždy tak snadné, zvlášť když člověk s sebou musí vzít i své vlastní já."

„Je to vždycky to nejsnazší, když ví, že chtít vlastnit druhého nás jen omezuje - a že trvale nemůžeme nic udržet, ani sami sebe -"

Kráčeli vstříc hudbě. „Vy nechcete mít nic?" zeptal se Levalli.

„Chci toho mnoho," odpověděla Lillian. „A tudíž nic. Je to skoro totéž."

„Skoro!" Políbil jí ruku. „Zavedu vás teď na druhou stranu, kde jsou cypřiše. Za nimi jsme položili skleněný parket, který je osvětlen zevnitř. Viděl jsem to v zahradních lokálech na riviéře a okopíroval jsem to. A tady už taky přicházejí vaši tanečníci - napůl Neapol, Palermo a Řím."

„Člověk může být divákem nebo hrát s sebou," řekl Levalli Clerfaytovi. „Nebo obojí. Dávám přednost být divákem. Kdo dělá obojí, dělá obojí nedokonale."

Seděli na terase a dívali se na ženy tančící na osvětleném skleněném parketu před cypřišemi. Lillian tančila s princem Fiolou.

„To je plamen," řekl Levalli Clerfaytovi. „Jen se podívejte, jak tančí! Znáte ženy na pompejských mozaikách? Krása žen v umění je v tom, že nahodilost zmizela a zůstala jen samotná krása. Viděl jste obrazy z minójského paláce na Krétě? Egypťanky z dob Achnatóna? Ženy s mandlovýma očima a štíhlými tvářemi, prostopášné tanečnice a mladičké královny? V těch všech hoří plamen. Podívejte se na taneční parket! Na jemném umělém ohni pekel, který tam plane ze skla, elektrického proudu a techniky jako by se ženy vznášely - proto jsem to tam dal postavit. Světlo umělého pekla, jehož plameny jako by zespoda vnikaly pod šaty a jako by se po nich šplhaly vzhůru, a studené světlo měsíce, které spolu se září hvězd oblévá jejich spánky a ramena, je alegorií, jíž se můžete smát nebo nad níž můžete chvíli snít. Jsou krásné, tyhle ženy, které nám zabránily stát se polobohy tím, že z nás dělají otce rodin, měšťáky, stroje na vydělávání peněz, když nás zajaly, nachytaly na iluze, že z nás udělají bohy. Nejsou krásné?"

„Jsou krásné, Levalli."

„V každé už vězí Kirké. Ironií je, že tomu samy nevěří. Když tam tančí, mají v sobě oheň mládí, ale za nimi, téměř neviditelný, už tančí stín maloměšťáctví, s deseti kily váhy, které přiberou, s rodinnou nudou, se ctižádostí omezených přání a cílů, s postupující únavou a touhou po odpočinku, s věčným opakováním všeho, co už prožily, s pozvolným opotřebováváním, pozvolným spěním k nenávratnému konci. Jenom v té jedné to není, v té, která tančí s Fiolou, v té, kterou jste přivedl. Jak jste to dokázal?"

Clerfayt pokrčil rameny.

„Kde jste ji našel?"

Clerfayt váhal s odpovědí. „Abychom zůstali ve vašem stylu, Levalli - tedy před branami Hádu. Je to poprvé po letech, co jste tak lyrický."

„Nemám k tomu tak často příležitost. Před branami Hádu? Nebudu se vás už víc vyptávat. To stačí, aby člověk popustil uzdu fantazii. V šedém přítmí beznaděje, jíž unikl jen Orfeus. Ale i on za to musel zaplatit: dvojnásobnou osamělostí - i když to zní paradoxně - protože chtěl z Hádu odvést zpátky ženu. Jste ochoten platit, Clerfayte?"

Clerfayt se usmál. „Jsem pověrčivý. Těsně před závodem na takovéhle otázky neodpovídám."

Je to Oberonova noc, pomyslela si Lillian, když tančila s Fiolou a Torrianim. Všechno je očarováno spoustou světla, modrými stíny, životem a neskutečností zároveň. Není slyšet kroky; jen klouzání a hudbu. Takhle jsem o tom snila, když jsem seděla obklopena sněhem ve svém pokoji, s teplotním záznamem u postele a poslouchala z rádia koncerty z Neapole a Paříže. V takovéhle noci mezi měsícem a mořem a něžným vánkem s vůní mimóz a pomerančových květů snad ani nelze zemřít. Potkáváš se s druhými, chvíli se pozdržíš, ztratíš se a opět se najdeš v náručí někoho jiného, tváře se střídají, ale ruce jsou tytéž.

Jsou tytéž? pomyslela si. Tamhle sedí můj milenec s melancholickým mužem, který je po krátký čas pozemského bytí majitelem této pohádkové zahrady, a já vidím, že hovoří o mně. Je to ten melancholický muž, který mluví a chce se asi dovědět to, nač už se ptal mne. Tajemství! Neexistuje stará pohádka, v níž se trpaslík skrytě směje, protože nikdo nezná jeho tajemství?

Usmála se. „Nač myslíte?" zeptal se Fiola, který to postřehl.

„Na pohádku, v níž tajemství jednoho člověka spočívalo v tom, že nikdo neznal jeho jméno."

Fiola ukázal v úsměvu zuby. V jeho snědém obličeji vypadaly dvojnásob bělejší než u ostatních. „Není to také vaše tajemství?" zeptal se.

Zavrtěla hlavou. „Co znamená jméno?"

Fiola pohlédl na řadu matron, které pod palmami lemovaly část parketu. „Pro některé lidi všechno," řekl.

Když tančili kolem Clerfayta, Lillian viděla, že ji zamyšleně pozoruje. Připoutal mě k sobě a já ho miluji, pomyslela si, protože je tady a na nic se neptá. Kdy se začne ptát? Doufám, že nikdy. Nebudeme mít na to kdy.

„Usmíváte se, jako byste byla velmi šťastná," řekl Fiola. „Je to vaše tajemství?"

Jak pošetile se ptá, pomyslela si Lillian. Proč se nenaučil už ve škole, že žen se člověk neptá, jsou-li šťastné.

„Co je vaším tajemstvím?" zeptal se Fiola. „Velká budoucnost?"

Opět zavrtěla hlavou. „Žádná," řekla pobaveně. „Ani nevíte, jak mnoho to může usnadnit."

„Podívejte se na Fiolu," řekla stará komtesa Vitelleschiová v koutě matron. „Chová se, jako by tu kromě té cizinky nebyly žádné jiné mladé ženy."

„To je celkem přirozené," odvětila Teresa Marchettiova. „Kdyby tak často tančil s některou z našich žen, byl by už napolo zasnouben a její bratři by považovali za urážku, kdyby si ji nevzal."

Vitelleschiová měla u očí lorňon a nespouštěla z Lillian pohled.

„Odkud je ta osoba?"

„Z Itálie ne."

„To vidím. Pravděpodobně nějaký kříženec -"

„Tak jako já," řekla Teresa Marchettiova jízlivě, „americko-indiánsko-španělský, ale natolik vítaný, abych tatíčkovými dolary pomáhala Ugo Marchettiovi zbavovat jeho zchátralý palác krys, zařizovat koupelny a vydržovat jeho milenky."

Komtesa Vitelleschiová dělala, že to neslyší.

„Vám se to mluví. Máte syna a bankovní konto. Já mám čtyři dcery a dluhy. Fiola by se měl oženit. Kam to povede, když si těch pár zámožných mládenců, které ještě máme, vezme anglické manekýnky, jak je to teď v módě. Země je rabována."

„Měl by na to být vydán zákon," řekla Teresa Marchettiova ironicky. „A taky na to, aby si chudí mladší bratři brali bohaté Američanky, které netuší, že se po bouřlivém dvoření před sňatkem octnou ve středověkém harému s jednou ženou, totiž v italském manželství."

Komtesa opět neslyšela. Dirigovala své dvě dcery. Fiola se zastavil u jednoho stolu. Lillian se s ním rozloučila a Torriani ji doprovodil ke Clerfaytovi. „Proč se mnou netančíš?" zeptala se Clerfayta.

„Tančím s tebou," odvětil, „vsedě."

Torriani se zasmál. „Tančí nerad. Je ješitný."

„To je pravda," řekl Clerfayt. „Tančím pod psa, Lillian. Měla bys to ještě vědět z Palace baru."

„Na to už jsem dávno zapomněla."

Vrátila se s Torrianim zpátky na parket. Levalli si znovu přisedl ke Clerfaytovi. „Temný oheň," řekl. „Nebo dýka. Nepřipadá vám tahle osvětlená skleněná deska skutečně nevkusná?" pokračoval po chvíli prudce. „Měsíc je dost jasný. Luigi!" zvolal, „zhasni světla pod parketem. A přines trochu staré grappy. - Rozesmutňuje mě," řekl náhle Clerfaytovi a jeho vpadlý obličej vypadal ve tmě žalostně. „Krása ženy mě rozesmutňuje. Proč?"

„Protože víme, že je pomíjivá, a chtěli bychom, aby zůstala."

„Je to tak jednoduché?"

„To nevím. Ale mně to stačí."

„Taky vás to rozesmutňuje?"

„Ne," řekl Clerfayt. „Existují zcela jiné věci, které mě rozteskňují."

„Chápu." Levalli se napil koňaku. „Taky je znám, ale utíkám před nimi. Chci zůstat tlustým Pierotem." Popíjeli a mlčeli. Lillian opět přešla kolem nich. Nemám budoucnost, pomyslela si. Je to jako být bez tíže. Pohlédla na Clerfayta, který teď seděl ve tmě. Stěží rozeznávala jeho tvář. Ale zdálo se jí, že není třeba, aby ji viděla. Životu není třeba hledět do tváře. Stačí ho jen cítit.

13

„Jak to se mnou vypadá?" zeptal se Clerfayt v rámusu, když zastavil u depa.

„Na sedmém místě," vykřikl Torriani. „Jaká je trať?"

„Strašná. Žere v tom vedru gumy, jako by to byl kaviár. Viděls Lillian?"

„Ano. Je na tribuně."

Torriani podržel Clerfaytovi u úst džbán s citronádou. Přišel manažer. „Hotovo?" zvolal. „Tak honem, honem!"

„Neumíme čarovat," řekl hlavní mechanik.

„Vyměnit pneumatiky za třicet vteřin nedokáže ani ďábel!"

„Hoďte sebou! Rychle!"

Benzín vletěl do nádrže. „Clerfayte," řekl manažer. „Před vámi je Duval. Přilepte se mu na paty! Hoňte ho, až se zavaří! Pak ho držte za sebou. Víc nepotřebujeme. Držíme obě místa před ním."

„Hotovo!" vykřikl hlavní mechanik.

Vůz vypálil. Pozor, pomyslel si Clerfayt, jen ho nezahltit! Tribuny se proměnily v cosi pestrého, bílého a mihotavého, a pak už byla jen silnice, ostře modré nebe a na obzoru bod, který byl nepochybně prachem, Duvalem a jeho vozem.

Trať stoupala do výše čtyř set metrů. Přiblížil se horský masív Madonie, lesy citronovníků, stříbřitě se třpytící olivové háje, pak kilometr za kilometrem zatáčky, serpentiny, vlásenkovité zákruty, létající štěrk, žhavý dech motoru, hmyz, narážející do brýlí jako střely, kaktusové křoví, zatáčky nahoru a dolů, skály, suť, pak šedohnědé staré pevnostní

město Caltavuturo, prach, oblaka prachu, a náhle pavoukovitý hmyz: vůz!

Clerfayt byl rychlejší v zatáčkách. Pomalu se přibližoval. Za deset minut rozeznal vůz; nemohl to být nikdo jiný než Duval. Clerfayt se mu pověsil na paty, ale Duval mu cestu neuvolnil. Při každém pokusu o předjetí Clerfayta blokoval. Bylo vyloučeno, že by ho neviděl. Dvakrát jely oba vozy v úzké zatáčce vedle sebe tak těsně, že si jezdci viděli do tváří. Duval za zatáčkou a Clerfayt před ní. Duval Clerfaytovi záměrně bránil v jízdě.

Vozy se hnaly těsně za sebou. Clerfayt netrpělivě číhal v oblacích prachu, až začne silnice v širokém oblouku stoupat a bude mít volný rozhled. Věděl, že tam přijde široká zatáčka; Duval ji nadjel hluboko po vnější straně, aby Clerfaytovi znemožnil předjet ho po pravé straně a aby ji zprostředka řízl. Clerfayt s tím počítal; ostře řízl zatáčku před Duvalem, prolétl kolem něho po vnitřní straně zatáčky, vůz dostal smyk, který však Clerfayt vyrovnal, překvapený Duval se o vteřinu opozdil a Clerfayt se octl před ním. Teď měl prach za sebou, na okamžik spatřil na pozadí vařícího se nebe majestátní Etnu se světlým obláčkem kouře, a pak se řítili dál, Clerfayt vpředu, nahoru k Polizzi, nejvyššímu bodu trati.

Tento krátký úsek, okamžik předjetí po kilometrech jízdy hustým prachem, a pak náhle modré nebe, čistý vzduch, který Clerfaytovi stříkl do zaprášeného obličeje jako víno, žár uhánějícího motoru, slunce, sopka v dálce, svět, který byl opět zde, prostý, velký, tichý, neúčastný na závodu i lidech, a prométeovský okamžik, když vůz vyjel na kopec, to všechno strhlo a přemohlo Clerfayta tak, že už nemyslel na nic, ale všechno zaregistrovával současně: vůz, jehož volant svíral v rukou, sopku, jejíž trychtýř vedl do pekel, a nebe z modrého, žhavého kovu, proti němuž se hnal. Vzápětí se silnice opět propadala z výšin dolů, zatáčka stíhala zatáčku a vůz se řítil s nimi, Clerfayt musel bez ustání řadit - kdo tu dokáže řadit nejrychleji, ten vyhraje - dolů do údolí Fiume Grande, hned nato zase devět set metrů vzhůru do měsíční krajiny, pak znovu dolů, jako na obrovské houpačce, až pak zase u Collesana začaly nanovo palmy, agáve, květiny, zeleň a moře, a u Campo Felice jediný rovný úsek závodu, vedoucí sedm kilometrů podél pobřeží.

Když Clerfayt zastavil, aby vyměnil pneumatiky, poprvé si vzpomněl na Lillian. Vnímal rozplývající se tribuny jako pestrobarevný květinový truhlík; řev motoru jako by odumřel a v neexistujícím tichu, které slyšel jen on, měl pocit, jako by byl před chvílí vymrštěn výbuchem z kráteru sopky a teď že se jako Ikaros s širokými azbestovými perutěmi snáší k zemi, do čekající náruče nekonečného pocitu, který byl propastnější než láska a který se kdesi na tribuně personifikoval v ženu, jméno a ústa.

„Jeď!“ vykřikl manažer.

Vůz se znovu vyřítil kupředu. Ale teď už Clerfayt náhle nejel sám, ale spolu s ním letěl i tento pocit, pocit jako stín vysoko letícího plameňáka, chvílemi letěl za ním jako vítr a chvílemi zase před ním jako průhledný praporek, ale pořád těsně u něho.

V příštím kole začal vůz tancovat. Sotvaže jej Clerfayt zvládl, zadní kola mu opět ujela; pokusil se vůz vyrovnat řízením, ale tu se před ním vynořila zatáčka, osypaná diváky jako koláč vesnického pekaře mouchami. Marně se snažil získat nad vozem kontrolu, vůz dostal smyk a začal poskakovat, Clerfayt na krátkém úseku, který mu ještě zbýval do zatáčky, bleskurychle přeřadil, přidal plyn, ale vůz mu strhl ruce, Clerfayt ucítil v rameni škubnutí, zatáčka obrovitě vyrostla do zářivého nebe, diváci se ztrojnásobili a taky vyrostli, proměnili se v obry, zdálo se mu, že je nemožné se jim vyhnout, z nebe se na něho řítila čerň, do čehosi kousl, měl pocit, jako by mu někdo rval paži, ale paže držela, do ramene mu vyšlehla horká láva, z řítící se krajiny viděl už jen ostrý, oslepující kousek modře, jehož se zachytil očima, zatímco se pod ním vůz vzpínal, a pak uviděl volné místo, jediné, kde se to nehemžilo gigantickými dvounohými mouchami, znovu strhl volant, šlápl na plyn a - zázrak - vůz ho uposlechl, proletěl mezerou vzhůru po svahu, zachytil se mezi křovisky a kameny, urvaný povrch zadní pneumatiky práskal jako bič a vůz se zastavil.

Viděl, jak se k němu blíží lidé. Předtím se rozstříkli jako voda, do níž padne kámen - teď se s křikem a s vyjevenými obličeji zase vraceli, rozpřahovali ruce, hrozili pěstmi a místo úst měli zející, černé otvory. Nevěděl, jestli ho chtějí zabít nebo mu blahopřát, a v té chvíli mu to bylo lhostejné; jedno mu však lhostejné nebylo: nesmí se dotknout jeho vozu, nesmí mu poskytnout pomoc, jinak bude diskvalifikován. „Pryč! Nedotýkat se!“ vykřikl Clerfayt, vstal, znovu ucítil bolest, zalilo ho horko, uviděl krev, která mu kapala z nosu na modrý overal, mohl zvednout jen jednu ruku, hrozil a křičel na ně: „Nedotýkat se! Nepomáhat!“ Vypotácel se z vozu, stanul před chladičem a křičel: „Nepomáhejte mi! Je to zakázané!“

Zastavili se. Viděli, že může chodit. Zranění nevypadalo nebezpečně; jenom si odřel obličej. Oběhl vůz a podíval se na pneumatiku. Svrchní část se odtrhla. Clerfayt zaklel. Něco takového u nové pneumatiky! Rychle rozřízl pruh gumy a urval jej, pak ohmatal pneumatiku. Ještě v ní byl vzduch, sice málo, ale zdálo se mu, že by to stačilo na utlumení nárazů, kdyby neprojížděl zatáčkami příliš rychle. Rameno zlomené neměl, měl jen vymknutou paži. Musí se pokusit řídit dál pravou rukou. Musí dojet do depa; tam je Torriani, který ho vystřídá, a jsou tam i mechanici a lékař.

„Pryč ze silnice!“ vykřikl. „Přijíždějí vozy!“

Nemusel víc říkat. Za úbočími se ozval rachot dalšího vozu, řev motoru zesílil, lidé vylezli na stráň, vzduch naplnilo vytí, pneumatiky pištěly a vůz proletěl zatáčkou jako projektil, jako prašná bomba.

Clerfayt opět nasedl do vozu. Vytí druhého vozu bylo lepší než jakákoli injekce. „Pryč!“ vykřikl. „Jedu!“

Vůz sjel nazpátek, a když Clerfayt trhl volantem a nařídil vůz vpřed, motor naskočil. Vyšlápl spojku, zařadil rychlost, znovu sevřel volant, vjel na silnici, zastavil, pomalu se rozjel a myslel jen na jedno: vůz musí dojet do depa, už to není daleko, jen co začne rovný úsek, odtamtud ho už udržím, není tam moc zatáček.

Za ním se s řevem hnal další vůz. Clerfayt se držel uprostřed silnice, jak jen mohl nejdéle. Zatínal zuby. Věděl, že druhému brání v jízdě, věděl, že je to zakázané, že je to sprosté, ale nemohl si pomoci, držel se uprostřed, dokud ho druhý vůz v zatáčce zprava nepředjel. Když ho jezdec se zaprášenou tváří, zakrytou brýlemi, předjel, zvedl ruku. Uviděl Clerfaytův zakrvácený obličej a rozervanou pneumatiku. Clerfayt na okamžik pocítil vlnu kamarádství; pak za sebou

zaslechl další vůz a kamarádskost se proměnila ve vztek, v ten ze všech nejhorší vztek: bezdůvodný a bezmocný.

To je z toho, že jsem měl dávat pozor a ne snít, uvažovalo v něm cosi. Jízda autem je romantickou záležitostí jen pro diletanty, existuje jenom vůz a jezdec a všechno ostatní mezi tím je nebezpečí nebo to nebezpečí přináší - k čertu se všemi plameňáky, k čertu se všemi pocity, měl jsem líp řídit, měl jsem řezat zatáčky mírněji, měl jsem šetřit pneumatiky, teď už je pozdě, ztrácím spoustu času, tady mě už zase předjíždí jedna kraksna, rojí se jako sršni a já je musím pouštět před sebe, k čertu s Lillian, co tu má co dělat, a k čertu se mnou, co já s ní mám co dělat?

Lillian seděla na tribuně. Cítila hypnózu namačkaných řad lidí a snažila se jí ubránit; ale nebylo možné jí uniknout. Rámus tolika motorů byl jako tisícinásobná anestézie, která pronikala ušima do mozku, ochromovala jej a současně strhávala s sebou a vydávala na pospas davové horečce.

Po nějaké době si zvykla a pak se náhle dostavila reakce. Hlomoz jako by se oddělil od toho, co se odehrávalo dole. Visel samostatně nad krajinou, zatímco se pod ním jako blesky míhaly malé, barevné vozy. Bylo to jako dětská hra; človíčkové v bílých a barevných kombinézách kutáleli kolečka a tahali zvedáky, manažeři zvedali do výšky praporečky a cedule jako biskvity a do toho zaznívalo nepřirozený hlas z ampliónu, oznamující v minutách a vteřinách časy, které jen velmi ponenáhlu nabývaly smyslu. Podobně tomu bylo při dostizích; a také při býčích zápasech - nebezpečí se dobrovolností měnilo ve hru a v hračku, kterou člověk nebral vážně, pokud se jí sám bezprostředně neúčastnil.

Lillian cítila, jak se v ní cosi bouří proti tomuto povrchnímu opojení. Byla příliš dlouho a příliš blízko smrti, aby se jí tato hra se smrtí nezdála být frivolní. Připadalo jí to, jako když se děti na ulici snaží v posledním okamžiku přeběhnout na druhou stranu před přijíždějícími auty. Věděla, že tohle dělávají slepice a přijdou přitom o krk; nebylo však nijak obdivuhodné, že totéž dělají lidé. Život je něco příliš velkého a i smrt je něco příliš velkého - s tím si člověk nezahrává. Mít odvahu je něco jiného než nemít strach; to první je vědomí nebezpečí, to druhé nevědomost.

„Clerfayt!“ řekl někdo vedle ní. „Kde vězí?“

Vyděsila se. „Co je s ním?“

„Už tu měl dávno být.“

Lidé na tribuně zneklidněli. Lillian spatřila Torrianiho, který k ní pohlédl, zamával, pak ukázal na trať a znovu k ní pohlédl a zamával, aby byla klidná, že se nic nestalo. To ji polekalo víc než všechno ostatní. Havaroval, pomyslela si a seděla tiše jako pěna. Osud zasáhl v některé z bezpočtu zatáček na téhle proklaté trati a ona to ani netušila. Vteřiny se proměnily v olovo, minuty v hodiny. Pekelný kolotoč na bílé stužce existoval už jen jako zlý sen, hruď se proměnila v černou dutinu, vyprahlou očekáváním. Pak se z tlampače ozval mechanický hlas: „Clerfaytův vůz číslo dvanáct vyletěl ze zatáčky. Zatím nemáme další zprávy.“

Lillian pomalu zvedla hlavu. Všechno tu bylo jako dřív - nebe, modrý jas, květinové záhony šatů, bělostná láva ohromujícího sicilského jara - ale kdesi byl teď bod bez barvy, mlha, v níž Clerfayt bojoval nebo už byl udušen. Neuvěřitelnost umírání po ní náhle znovu sáhla vlhkýma rukama, bezdechost, následující po tichu, jež nešlo nikdy pochopit; nebytí. Pozvolna pohlédla na sebe dolů a kolem sebe. Je jenom ona poskvrněna neviditelným malomocenstvím vědění? Cítí jen ona, jako by se v ní rozpadly všechny buňky, jako by se byly zalkly a každá jednotlivá umírala svou vlastní smrtí? Podívala se na tváře kolem. Neviděla na nich nic než touhu po senzaci, dychtivost vychutnávající smrt jako vydráždění, ne otevřeně, ale utajeně, lačnost zahalenou falešnou lítostí, falešnou hrůzou a spokojeností, že to nepotrefilo je, dychtivost, která na okamžik vybičovala lhostejný pocit života jako dávka digitalisu ochablé srdce.

„Clerfayt žije,“ oznamoval hlasatel. „Není vážně zraněn. Sám opět vyjel s vozem na trať. Jede. Pokračuje v závodě.“

Lillian slyšela šum, který prolétl tribunami. Viděla, jak se obličeje změnily. Teď se v nich zračilo ulehčení, zklamání i obdiv. Někdo vyvázl, projevil odvahu, nebyl sražen na kolena, jel dál. Každý na tribuně v sobě náhle pocítil tutéž odvahu, jako by to byl právě on, kdo pokračuje v jízdě, a na pár minut si připadal i ten nejúlisnější gigolo jako hrdina a nejelegantnější bačkora jako nebojsa, pohrdající smrtí. Sex, průvodce každého nebezpečí, při němž člověk sám v nebezpečí není, vstříkl divákům do krve adrenalin z tisíce nadledvinek. To bylo to, zač přece zaplatili vstupné!

Lillian se prudkým hněvem téměř zatmělo před očima. Náhle nenáviděla lidi kolem sebe, nenáviděla každého jednotlivě, nenáviděla muže, kteří vypínali hruď, a ženy, které vydávaly svůj půvab všanc skrytým pohledům, nenáviděla vlnu sympatie, která se teď rozlévala kolem, velkomyslnost davu, jemuž unikla oběť a který se teď přeladil na obdiv, a nenáviděla i Clerfayta a uvědomovala si, že je to jen reakce na její strach, ale přesto ho nenáviděla, že si tak dětinsky zahrával se smrtí.

Poprvé, co opustila sanatorium, si vzpomněla na Volkova. Pak viděla, jak dole přijel Clerfayt. Viděla jeho zakrvácený obličej a viděla, jak vystupuje z vozu.

Mechanici překontrolovali vůz a vyměňovali pneumatiky. Torriani stál vedle Clerfayta. „Zatracené pneumatiky!“ řekl Clerfayt. „Nabil jsem si hubu a vymkl ruku. Vůz je v pořádku. Dál musíš jet ty.“

„Samozřejmě!“ zvolal manažer. „Honem, Torriani!“

Torriani naskočil do vozu. „Hotovo!“ vykřikl první mechanik. Vůz vypálil.

„Co máte s rukou?“ zeptal se manažer Clerfayta. „Zlomená?“

„Ne. Vymknutá nebo něco takového. V rameni.“

Přišel lékař. Clerfayt pocítil šílenou bolest. Posadil se na bednu. „Konec?“ zeptal se. „Doufám, že Torriani vydrží.“

„Vy už jet nemůžete,“ řekl lékař.

„Dejte mu náplast,“ poznamenal manažer. „Široké pruhy kolem ramene. Slepte ho dohromady, pro všechny

případy.“

Lékař zavrtěl hlavou. „To by moc nepomohlo. Kdyby jel dál, tak by to hned poznal.“

Manažer se zasmál. „Minulý rok si spálil obě chodidla. Přesto pokračoval v jízdě. Říkám: spálil - ne připálil.“

Clerfayt dřepěl na bedně. Cítil se ochablý a prázdný. Lékař mu rameno pevně stáhl obvazy. Měl jsem dávat pozor, myslel si Clerfayt. Překonat vlastní rychlost ještě neznamená být bohem. Není pravda, že jenom člověk dokáže svým mozkem vymýšlet prostředky, které ho činí rychlejším, než je jeho přirozená rychlost. Není i veš rychlejší, sedí-li v peří orla?

„Co se stalo?“ zeptal se manažer.

„To ta zatracená pneumatika! Vyletěl jsem ze zatáčky, vzal strom a praštil se o volant. Je to na draka.“

„Na draka by to bylo, kdyby bylo po brzdách, motoru a řízení. Ale kára ještě jede. Kdoví, kdo všechno nevypadne. Závod ještě dávno neskončil. Tohle je Torrianiho první Targa. Doufejme, že to dokáže!“

Clerfayt se nehnutě díval na kovové části, které mechanici uštípli. Už jsem moc starý, pomyslel si. Co tu vůbec dělám? Ale co jiného umím?

„Už je tady!“ zařval manažer s dalekohledem na očích. „Hrom a peklo, to je ale sekáč! Ale už to nedohoní, moc jsme ztratili.“

„Kdo z nás je ještě v závodě?“

„To je to nejzatracenější. Už jenom Weber. Na patám místě.“

Kolem se přehnal Torriani. Zamával a zmizel. Manažer spustil indiánský tanec.

„Duval vypadl! A Torriani snížil časovou ztrátu o čtyři minuty. Čtyři minuty! Panenkomarjá, ochraňuj ho!“

Vypadal, jako by se chtěl modlit. Torriani dotahoval dál. „Hurá, ty stará rachotino!“ křičel manažer. „Já toho kluka zlatého zlíbám. Zajel traťový rekord. Svatý Antoníčku, drž nad ním svou ochrannou ruku!“

Torriani dohánělztrátu kol. Clerfayt mu chtěl tu radost dopřát, ale cítil, jak je mu trpko. Šestnáct let věkového rozdílu bylo znát. Věděl, že ne vždycky na tom záleží. Caracciola se zlámanou kyčlí a pekelnými bolestmi zvítězil nad mnohem mladšími jezdci a Nuvolari a Lang jezdili po válce, jako by o deset let omládli - jednou však musí odstoupit každý a Clerfayt věděl, že jeho čas se už taky přiblížil.

„Valente má zadřené písty! Monti zůstává vzadu. Weber je na třetím místě!“ křičel manažer. „Mohl byste vystřídat Torrianiho, kdyby se něco stalo, Clerfayte?“

Clerfayt postřehl v manažerově pohledu pochybnost. Ještě se mě ptají, pomyslel si. Brzy se už ptát nebudou. „Jen ať jede dál,“ řekl. „Dokud bude moci. Je mladý, vydrží to.“

„Je moc nervózní.“

„Jede ohromně.“

Manažer přikývl. „V zatáčkách by to s tím vaším ramenem pro vás byla beztak sebevražda,“ řekl upřímně.

„Žádná sebevražda by to nebyla, ale musel bych jet pomaleji.“

„Panenkomarjá!“ modlil se manažer dál. „Ať se Torellimu zadřou brzdy! Ale ne aby havaroval, jen tak, aby nemohl jet dál. Ochraňuj Webera a Torrianiho! Udělej Bordonimu díru do nádrže!“ Při každém závodě byl svým způsobem zbožný; v okamžiku, kdy závod skončil, začal zase s ulehčením klít.

V předposledním kole přijel Torrianiho vůz k depu. Torriani ležel na volantu. „Co se děje?“ zařval manažer. „Nemůžete jet dál? Co je? Vytáhněte ho! Clerfayte! Svatá, požehnaná Madono, matko sedmibolestná - dostal úžen! Já se zblázním! Vždyť přece takový hic není! Na jaře! Nemůžete jet dál? Vůz -“

Mechanici se už dali do práce. „Clerfayte!“ žebronil manažer. „Stačí, když jenom dojedete! Weber jede vpředu na třetím postu, nic se nestane, i když ztratíme pár minut. Pořád ještě budete čtvrtý. Šup do káry! Krucinálfagot, to je ale závod!“

Clerfayt už seděl ve voze. Torriani se zhroutil. „Jenom dojeďte!“ prosil úpěnlivě manažer. „Jenom dojeďte! A přivezte čtvrtou cenu! Weber samozřejmě třetí! Nebo druhou! A kdyby tak měl ještě Bordoni maličkou dírčičku v nádrži, svatá panenkomarjá, dej ve své neskonalé dobrotivosti, ať zbývající konkurenci zařve ještě nějaká ta pneumatika! Sladká krvi Ježíšova -“

Poslední kolo, pomyslel si Clerfayt. Za chvíli je konec. Bolest se dá vydržet. Rozhodně to bolí míň, než viset v koncentráku na kříži. Viděl jsem chlapce, jemuž SD v Berlíně vyvrtali zdravé zuby až ke kořenům, jen aby prozradil své kamarády. Neprozradil je. Weber je přede mnou. Je fuk, co udělám. Ne, není to fuk. Jak se to točí! Tahle kára není letadlo. Zdupnout ten všivý pedál až k zemi! Mít strach - už je poloviční neštěstí!

Hlasatelův mechanický hlas zaburácel: „Clerfayt opět jede! Torriani vypadl!“

Lillian viděla, jak kolem proletěl vůz. Zahlédla ovázané rameno. Blázen jeden! pomyslela si. Tohle dítě, které nedospělo! Lehkomyslnost není odvaha. Znovu havaruje! Co vědí všichni tihle lehkomyslní zdraví lidé o smrti? Ti tam nahoře v horách, pro které je každé vybojované nadechnutí darem, ti to vědí.

Čísi ruka vedle ní jí vsunula do ruky navštívenku. Zahodila ji a vstala. Chtěla odejít. Upřely se na ni stovky očí. Bylo to, jako by ji sledovalo sto prázdných čoček, odrážejících sluneční světlo. Sledovaly ji pozorně. Prázdné oči, pomyslela si. Oči, které se dívají a nevidí. Nebylo tomu tak vždycky? Kde tomu tak nebylo? Znovu si vzpomněla na sanatorium ve sněhu. Tam to bylo jiné. Tam byly oči, které věděly.

Sešla po schodech z tribuny. Co tu dělám, mezi těmito cizími lidmi? pomyslela si a zastavila se, jako by ji zasáhl prudký poryv větru. Ano, co tu dělám? pomyslela si. Chtěla jsem sem zpátky; ale je možné se vrátit? Chtěla jsem zpátky celým svým srdcem; ale patřím teď k nim? Jsem jako ti ostatní tady? Rozhlédla se. Ne, pomyslela si, nepatřím k nim. Není možné se vrátit do hřejivé nevědomosti. Co se stalo, nelze anulovat! Temné tajemství, jež znala a které ostatní jako by ignorovali, nešlo zapomenout. Bylo s ní, ať utekla kamkoli. Bylo jí, jako by se náhle zřítila pestrá a zlatá dekorace

nějaké divadelní hry a ona za ní uviděla holé provaziště. Nebylo to vystřízlivění, byl to jen okamžik velkého jasnozření, že se nemůže vrátit a že z vnějšku nemůže očekávat žádnou pomoc. Zároveň však pocítila, že v témž okamžiku vytryskla tím výše poslední fontána, která jí zbyla, její síla už nebyla rozdrobena v řadu studní, ale jen v jedinou, aby se pak pokusila dosáhnout oblaků a Boha. Nikdy jich nedosáhne - nebylo ale už dost na tom, že se o to pokusila, a nebyl návrat tančící vody k sobě samé už také naplněním? K sobě samé, pomyslela si. Jak daleko musí člověk utéct a jak dalece musí zemřít, aby k tomu dospěl!

Náhle cítila, jako by z ní někdo sňal neznámé břímě. Cosi jako tupá, přežitá odpovědnost spadlo z jejích ramen na dřevěné schody tribuny a ona z toho vystoupila jako ze starých šatů. A i kdyby spadly dekorace divadelní hry, provaziště zůstalo, a kdo se nebál jeho holosti, byl svobodný a mohl hrát na něm i před ním, jak chtěl a jak to odpovídalo jeho strachu nebo jeho odvaze. Mohl předvádět svou vlastní osamělost v tisícerých obměnách, dokonce i v lásce - hra nikdy nekončila. Jen se proměňovala. Člověk byl hercem i divákem současně.

Kolem ní zaburácel potlesk davu jako kulometná dávka. Závodníci přijížděli. Maličcí a barevní prolétávali cílem. Lillian se zastavila na schodech a čekala, dokud nespatřila Clerfaytův vůz. Pak pomalu, omámena cizím potleskem, sestupovala po schodech do chladu nového, vzácného poznání, které se mohlo nazývat právě tak dobře svobodou jako osamělostí, a vstříc teplu lásky, v níž už šumělo slovo loučení - a obojí jí přicházelo v ústrety jako letní noc, v níž tryskají fontány.

Clerfayt si setřel krev, ale rty mu ještě krvácely. „Nemohu tě políbit," řekl. „Měla jsi strach?"

„Ne. Ale už bys neměl jezdit."

„Samozřejmě že ne," odvětil trpělivě. Znal tyto reakce. „To jsem byl tak špatný?" zeptal se a opatrně se zašklebil.

„Byl ohromný," řekl Torriani, který seděl s pobledlým obličejem na bedně a pil koňak.

Lillian se na něho nepřátelsky podívala. „Je to za námi," řekl Clerfayt. „Už na to nemysli, Lillian. Nebylo to nebezpečné. Jen to tak vypadalo."

„Neměl bys jezdit," opakovala.

„Dobrá. Zítra roztrháme smlouvu. Spokojena?"

Torriani se zasmál. „A pozítří ji zase slepíme."

Manažer Gabrielli šel kolem a mechanici tlačili vozy do depa. Byl cítit spálený olej a benzín „Přijdete dnes večer, Clerfayte?" zeptal se Gabrielli.

Clerfayt přikývl. „Překážíme tu, Lillian," řekl pak. „Zmizme z téhle špinavé stáje." Uviděl její tvář. Byla v ní stále ještě ona zvláštní vážnost jako předtím. „Copak?" zeptal se. „Opravdu chceš, abych už nejezdil?"

„Ano."

„Proč?"

Zaváhala. „Nevím, jak bych to řekla - ale je to tak nějak - hrozně nemorální."

„Kristepane," utrousil Torriani.

„Mlč, Alfredo," řekl Clerfayt.

„Vím, zní to hloupě," řekla Lillian. „Taky to tak nemyslím. Před několika minutami jsem to věděla docela jasně; teď už ne."

Torriani si pořádně přihnul. „Závodníci jsou po závodě tak netýkaví jako krabi bez krunýře. Nevyvolávejte v nás komplexy!"

Clerfayt se dal do smíchu. „Myslíš, abychom jako nepokoušeli pánaboha, Lillian?"

Přikývla. „Jenom když už vůbec nic jiného nezbývá. Ne z frivolnosti."

„Kristepane," opakoval Torriani. „Frivolnost!" Vstal a zamířil ke Gabriellimu.

„Mluvím hlouposti," řekla Lillian Clerfaytovi zoufale. „Neposlouchej mě."

„Nemluvíš hlouposti. Jen mě překvapuješ."

„Jak to?"

Zastavil se. „Ptám se tě někdy, jestli se vrátíš do sanatoria?" řekl klidně.

Pohlédla na něho. Až dosud byla přesvědčena, že nic neví nebo si myslí, že jí moc nechybí. „Není třeba, abych se tam vracela," odvětila rychle.

„To vím. Ale říkal jsem ti to někdy?"

Vycítila ironii. „Neměla bych mluvit, viď?"

„Ale ano," řekl. „Pořád."

Zasmála se. „Moc tě miluji, Clerfayte. Jsou všechny ženy po závodě tak hloupé jako já?"

„To už jsem zapomněl. To jsou šaty od Balenciagy?"

„To už jsem taky zapomněla."

Ohmatal si lícní kosti a rameno.

„Dnes večer budu mít obličej jako pudink hrající všemi barvami a oteklé rameno. Neměli bychom jet k Levallimu, dokud mohu ještě řídit?"

„Nemusíš k vašemu manažerovi?"

„Ne. Budou jen v hotelu oslavovat vítězství."

„Ty neoslavuješ rád vítězství?"

„Každé dobyté vítězství znamená o jedno méně. O jedno méně, které lze vyhrát," řekl. Obličej mu už začínal otékat. „Budeš mi dnes večer dávat na obličej obklady a předčítat mi přitom nějakou kapitolu z Kritiky čistého rozumu?"

„Ano," řekla Lillian. „A jednou bych se ráda podívala do Benátek."
„Proč?"
„Nejsou tam ani hory, ani automobily."

14

Na Sicílii zůstali ještě čtrnáct dní. Clerfaytovi se zahojilo rameno. Žili v Levalliho zpustlé zahradě a u moře. Vila byla kabinou visící nad mořem a časem, jež pod ní s šuměním plynuly bez začátku a konce.

Clerfaytovi zbývalo do příštího závodu ještě několik týdnů. „Zůstaneme tady?" zeptal se. „Nebo se vrátíme zpátky?"

„Kam?"

„Do Paříže. Nebo někam jinam. Nemá-li člověk nikde domov, může jet, kam se mu zachce. Tady teď už bude horko."

„To už jaro skončilo?"

„Tady dole ano. Ale můžeme osedlat Giuseppa a jet za ním. V Římě teď teprve začíná."

„A až tam skončí?"

Clerfayt se zasmál. „Pak za ním pojedeme dál, budeš-li chtít. Pak zase začne v Lombardii u jezer. Můžeme se za ním vydat do Švýcarska a dál dolů po Rýnu, až je uvidíme hrát všemi barvami na holandských tulipánových polích u moře. Budeme mít pocit, že se zastavil čas."

„Už jsi to někdy udělal?"

„Ano, před sto lety. Před válkou."

„S nějakou ženou?"

„Ano, jenže to bylo jiné."

„Vždycky je to jiné. I s jednou a touž ženou. Nejsem žárlivá."

„Chtěl bych, abys byla."

„Připadalo by mi to hrozné, kdybys nic neprožil a vykládal mi, že jsem první ženou v tvém životě."

„Jsi jí.

„Nejsem; ale stačí mi, když kvůli mně zapomeneš na nějaký čas jména těch druhých."

„Pojedeme?"

Lillian zavrtěla hlavou. „Ještě ne. Nechci si namlouvat, že čas stoji. Chci jej cítit a nechci obelhávat sama sebe. Čas se vždycky zastavil během zim v sanatoriu; jenže já stát nezůstala. Lomcoval mnou jako kolem ledové stěny sem a tam."

„Teď už stojíš?"

Políbila ho. „Otáčím se v kruhu. Chvilenku. Jako tanečník."

Pak zneklidněla a chtěla pryč. Přes noc měla najednou pocit, jako by byla na Sicílii už celé měsíce. Také to jsou měsíce, myslela si - pro ni měsíce. Měla vlastní počítání času. Mezi jedním a druhým dnem ji vždycky čekala noc jako propadliště týdnů a po ní osamělé probuzení. Nikdy Clerfaytovi nedovolila, aby u ní zůstal po celou noc. Dbala na to, aby u ní nebyl ráno, když se probudila. Clerfayt to považoval za rozmar; ale Lillian nechtěla, aby ji slyšel, jak kašle.

Letěla do Říma, aby odtud pokračovala v letu dál. Clerfayt jel vozem s Torrianim. Chtěli se opět sejít v Paříži.

Odpoledne prochodila mezi římskými zříceninami. Příští den seděla před kavárnou na Via Veneto. Večer měla letět dál, ale váhala. Náhle ji docela bezdůvodně přepadla melancholie, nekonečně sladký pocit s jediným smutkem, který snad je poslední a stojí stříbřitě a šedě na obzoru každého života, který zůstal nenaplněn jako život nějakého účetního. Přespala v hotelu a teprve druhý den ráno šla do kanceláře letecké společnosti. Tam uviděla ve výkladní skříni plakát Benátek a znovu si vzpomněla na to, co říkala u Levaliiho Clerfaytovi; dlouho se nerozmýšlela, vstoupila a nechala si letenku přepsat do Benátek. Měla pocit, že se tam musí podívat, než se vrátí do Paříže. Chtěla si něco ujasnit, jen ještě nevěděla co; ale musela to udělat, než se opět shledá s Clerfaytem.

„Kdy letí letadlo?" zeptala se.

„Za dvě hodiny."

Vrátila se do hotelu a sbalila. Předpokládala, že Clerfayt už je v Paříži, ale váhala, má-li mu zatelefonovat nebo mu napsat, že ještě nepřijede. Bude to moci udělat z Benátek, pomyslela si, ale věděla, že to neudělá. Cítila, že chce být několik dní sama, že se nechce s nikým stýkat a od nikoho být ovlivňována, než se vrátí zpátky. Zpátky? pomyslela si. Kam zpátky? Což neodlétla a neodlétává stále jako jeden z oněch pohádkových ptáků, kteří se rodí bez noh a musí létat, dokud nezemřou? Ale copak to nechtěla? A nechce si teď ujasnit, nemá-li opustit taky Clerfayta?

Letadlo se sneslo do narůžovělého pozdního odpoledne laguny. Lillian dostala rohový pokoj v hotelu Danieli. Když jela zdviží nahoru, liftboy jí vyprávěl, že tento hotel byl svědkem bouřlivé romance mezi stárnoucí George Sandovou a mladým Alfredem Mussetem.

„A co se stalo? S kým ji podváděl?"

„S nikým, mademoiselle. Byl zoufalý. Madame Sandová podváděla jeho." Liftboy se usmál. „S jedním italským lékařem. Monsieur Musset byl poeta."

Lillian zahlédla v mužově pohledu záblesk ironie a pobavení. Pravděpodobně podváděla sama sebe, pomyslela si Lillian, a když byla s jedním, milovala druhého.

Liftboy otevřel dveře. „Opustila ho," řekl. „Nic mu neřekla a odjela."

Tak jako já, pomyslela si Lillian. Chci snad taky podvádět sama sebe?

Vešla do pokoje a zůstala stát. Místnost byla naplněna tetelivým narůžovělým světlem večera, jaké je jenom v Benátkách. Šla k oknu a vyhlédla ven. Voda byla modrá a tichá, ale když od San Zaccaria přihučel parníček a zastavil, rozhoupala řady gondol. Rozsvítila se první světla, bělostná a ztrácející se ve vší té růžovosti a modři, kromě výstražných oranžových světel podél mělčin, něžně se pokládajících kolem šíje San Giorno Maggiore jako zářivý náhrdelník. Toto město je nejdál od všech hor, pomyslela si Lillian. Dál nelze utéci. Tady člověka nic nedrtí; všechno jej hladí. A všechno je neznámé a kouzelné. Nikdo mě tu nezná, pomyslela si. A nikdo neví, že tu jsem! Pociťovala tuto anonymitu jako zvláštní, bouřlivé štěstí, že unikla jinému štěstí, nakrátko nebo navždy.

Tento pocit zesílil, když šla přes náměstí. Bylo v tom něco z dobrodružství každého začátku. Neměla žádný cíl; nechala se unášet a zakotvila v dolní restauraci Quadri, která ji okouzlila, protože malá jídelnička s nástěnnými malbami s výjevy z osmnáctého století vedla přímo do ulice. Jedla scampi a popíjela lehké, bílé víno. Vedle ní na stěnách tančily masky. Měla podobný pocit, jako by byla unikla a skryla se v neviditelné masce, v témže lehkém opojení svobody bez odpovědnosti, jakou člověku propůjčuje každá maska. V narůžovělém soumraku před ní leželo tisíce začátků, tak jako tisíce uliček tohoto města, které masky zbožňuje a miluje. Kam vedou? K neznámým, bezejmenným novým objevům, nebo jen k půvabným, únavným opakováním, z nichž se člověk probouzí s kocovinou, že promarnil to nejcennější, co má: čas? Ale nezbývá, než ho promarnit, uvažovala Lillian, bezmyšlenkovitě a přese všechno, nebo by byl člověk jako onen muž v pohádce, který toho chtěl za svůj kousek zlata tolik, že se nemohl rozhodnout, co vlastně chce, až z toho zemřel.

„Kam bych se měla jít dnes večer podívat?“ zeptala se číšníka.

„Dnes večer? Co takhle do divadla, signora?“

„Dostanou se ještě lístky?“

„Snad ano. V divadle vždycky nějaké mají.“

„Jak se tam dostanu?“

Číšník jí začal popisovat cestu. „Nemohla bych si vzít gondolu?“ zeptala se.

„Ale jistě. Dřív se jezdívalo vždycky gondolou. Teď už ne. Divadlo má dva vchody. Pěšky to není daleko.“

Lillian si vzala gondolu u Dózecího paláce. Číšník měl pravdu, kromě ní jela jen jedna gondola. Seděli v ní postarší američtí milenci a fotografovali s bleskovým světlem. Vyfotografovali si taky Lillianinu gondolu. „V Benátkách by žena neměla být sama,“ řekl gondoliér, když jí pomáhal vystoupit. „A tím méně mladá žena. Krásná pak už vůbec nikdy.“

Lillian se na něho podívala. Byl starý a nevypadal, že by se nabízel coby vhodný lék. „Může tu být člověk vůbec sám?“ zeptala se a zadívala se do červeného večera nad střechami.

„Tady víc než kdekoli jinde, signora. Pakliže se tu ovšem nenarodil!“

Lillian přišla právě včas, když už se zvedla opona. Hrála se veselohra z osmnáctého století. Rozhlédla se po divadle tlumeně ozářeném světlem z jeviště a sufit. Bylo to nejkrásnější divadlo na světě, a než v něm zavedli elektrické osvětlení, bylo jistě se spoustou svíček a s pomalovanými balkóny kouzelné. A bylo jím dosud.

Pohlédla na jeviště. Italsky mnoho nerozuměla a brzy přestala poslouchat. Znovu se jí zmocnil podivný pocit osamělosti a melancholie, jaký už měla v Římě. Že by měl gondoliér pravdu? Nebo to bylo tím, že jí připadalo tak nesmírně symbolické, že někam přišla, že poslouchala hru, které nerozuměla, a že ji bude muset opustit právě v okamžiku, kdy začne aspoň něco tušit? Na jevišti se neodehrávalo nic vážného, to šlo poznat - obvyklá komedie, svádění, klamání, poněkud kruté žerty s ťulpasem, a Lillian nechápala, co na ni tak zapůsobilo, že pocítila podivné zalykání, takže si musela na rty přitisknout kapesník. -Teprve když se to opakovalo a Lillian uviděla na kapesníku temné skvrny, pochopila.

Okamžik zůstala sedět a snažila se to potlačit; ale znovu se objevila krev. Musela jít ven, ale nevěděla, jestli to dokáže sama. Francouzsky požádala muže vedle sebe, aby ji vyvedl ven, ale muž neochotně zavrtěl hlavou a ani se na ni nepodíval. Sledoval hru a nerozuměl, co od něho chce. Obrátila se na ženu po levici. Zoufale hledala v paměti, jak se italsky řekne „pomoc“. Nemohla, si vzpomenout. „Misericordia,“ zamumlala konečně. „Misericordia, per favore!“

Žena udiveně vzhlédla. „Are you sick?“

Lillian s kapesníkem na rtech přikývla a naznačila, že chce ven.

„Too many cocktails,“ řekla starší plavovlasá žena. „Mario, darling, help the lady to get some fresh air. What a mess!“

Mario se zvedl. Podepřel Lillian. „Just to the door,“ zašeptala.

Vzal ji pod paží a odvedl ven. Hlavy diváků se na okamžik otočily. Mazaný milenec právě slavil na scéně triumf. Mario otevřel dveře do foyeru a zahleděl se na Lillian. Náhle před ním stála velmi bledá žena v bílých šatech, jíž mezi prsty stékala na prsa krev. „But, signora, you are really sick,“ řekl nechápavě. „Shall I take you to a hospital?“

Lillian zavrtěla hlavou. „Hotel Danieli. Vůz - prosím -“ dávila se „taxi -.“

„Ale signora, v Benátkách taxi nejsou. Jen gondola! Nebo motorový člun. Musíte na kliniku.“

„Ne, ne! Člun. Do hotelu. Tam bude určitě lékař.

Prosím vás - jen ke člunu - musíte se přece vrátit -“

„Ach,“ řekl Mario, „Mary počká. Beztak nerozumí ani slovo italsky. A ta hra je nudná.“

Vybledlá pompejská červeň foyeru po syté červeni opony. Běl dekorací. Dveře. Schody a vítr; pak náměstíčko s cinkotem talířů, vidliček, restaurace na ulici se smíchem a shonem, doprovázejícím jídlo. Kolem toho k temnému, páchnoucímu, úzkému kanálu, z něhož se vynořil člun a převozník jako na Styxu. „Gondolu, signora, gondolu?“

„Ano. Rychle! Rychle! Signora je nemocná!“

Gondolier strnul. „Postřelená?“

„Neptej se a jeď. Rychle!“

Úzký kanál. Malý můstek. Domovní zdi. Šplouchání vody. Táhlé volání gondoliéra na křižovatkách. Zpuchřelé schody; zrezivělé dveře; maličké zahrádky s pelargóniemi; pokoje s rádii a holými, žlutými žárovkami; prádlo, rozvěšené, aby uschlo; krysa, balancující podél domu jako provazolezkyně; ječivé hlasy žen, zápach cibule, česneku a oleje, a těžký mrtvý pach vody.

„Hned tam budeme,“ řekl Mario.

Druhý kanál, širší. Pak vzedmutější vlny a široký prostor Canale Grande. „Neměli bychom zastavit motorový člun?“

Lillian ležela napříč na zadních sedadlech, tak jak tam sklesla. „Ne,“ zašeptala. „Dál! Neměnit -“

Osvětlené hotely, terasy, prskající a čoudící vaporetti, nacpaný cestujícími, motorové čluny s bílými uniformami - jak je člověk osamělý uprostřed života, když o něj bojuje, a jak se všechno mění v přízrak, s nímž zápasí o dech! Řady gondol, pohupujících se na zrcadlící se hladině před přístavištěm jako černé rakve, jako černí, velcí mořští supi, kteří se ji snaží chňapnout svými kovovými zobáky, a pak piazetta, přeludná světla, nedohledno a hvězdy, jasný prostor s nebem jako stropem a pod Mostem vzdechů nesnesitelně sladký tenor, který v člunu s turisty zpívá Santa Lucia. Tohle že je umírání? myslela si Lillian, takhle jak tu ležím s hlavou zvrácenou nazad, těsně vedle sebe slyším šplouchání vody a před sebou útržky nějaké písně, po boku neznámého muže, který se neustále ptá: „How are you feeling? Vydržíte ještě dvě minuty? Hned tam budeme.“ Ne, věděla, že tohle není umírání -

Mario jí pomohl z člunu. „Zaplaťte za mě,“ zašeptala vrátnému u vchodu z laguny do hotelu Danieli. „A zavolejte lékaře! Okamžitě!“

Mario ji provedl halou. Bylo tam jen pár lidí. Od jednoho stolu na ni civěli Američani. Kdesi zahlédla obličej, který znala, ale nemohla se upamatovat.

Chlapec u výtahu měl ještě službu. Lillian se namáhavě usmála. „Tohle je ale dramatický hotel,“ zašeptala. „Neříkal jste to?“

„Nemluvte, madam,“ řekl Mario. Byl dobře vychovaným andělem strážným se sametovým hlasem.

„Lékař přijde hned. Doktor Pisani. Je znamenitý. Nemluvte! Přines led,“ řekl liftboyovi.

Týden ležela v pokoji. Už bylo tak teplo, že měla okna dokořán. Clerfayta nevyrozuměla. Nechtěla, aby ji našel nemocnou. A taky ho nechtěla vidět u své postele. Tohle byla její věc; jedině její. Přes den spala a podřimovala, a dlouho do noci slyšela drsná volání gondoliérů a pleskání gondol přivázaných u Riva degli Schiavoni. Občas k ní přišel lékař i Mario. Nebylo to nic nebezpečného, jen lehčí chrlení krve, lékař jí rozuměl a Mario jí nosil květiny a vyprávěl jí o svém těžkém životě se staršími dámami. Kdyby tak jednou našel bohatou a mladou, která by mu rozuměla. Nemyslel Lillian. Lillian prohlédl a pochopil za jediný den. Byl k ní naprosto upřímný a mluvil s ní jako s kolegyní z téhož oboru. „Ty žiješ ze smrti jako já z žen, které mají hrůzu z toho, že co nevidět budou mít odtroubeno,“ řekl a zasmál se. „Anebo jinak řečeno: taky podléháš téhle panice, jenomže tvým gigolem je smrt. Rozdíl je jenom v tom, že je ti věrný. Zato ty ho podvádíš, kde můžeš.“

Lillian mu pobaveně naslouchala. „Gigolem nás všech je smrt. Jenomže většina to neví,“ řekla. „Co chceš dělat později, Mario? Oženit se s některou z tvých postarších dam?“

Mario vážně zavrtěl hlavou. „Šetřím. Až budu mít za pár let dost, otevřu si malý, elegantní bar. Něco jako je Harryho bar. V Padově mám snoubenku, která prvotřídně vaří. Ty její fettucini!“ Mario si políbil špičky prstů. „Přijdeš se svými známými?“

„Přijdu,“ řekla Lillian, dojata lahůdkami, jimiž se ji snažil utěšit, a tím, jak předstíral, že věří, že bude ještě dlouho žít. Ale nevěřila kdysi taky sama v skrytu duše v maličký soukromý zázrak? Nemyslela si, že právě to, před čím ji zrazovali, by pro ni mohlo být dobré? Byla jsem romantická, sentimentální duše, pomyslila si, a naivně jsem očekávala, že mě nějaká bohyně matka zachrání z každé zoufalé situace dobráckým pohlavkem. V odpoledním růženínovém světle viděla v okně Mariovu hlavu a vzpomněla si na poznámku, kterou zaslechla na Sicílii od jednoho anglického závodníka: že latinské národy nemají smysl pro humor. Žádný nepotřebují, pomyslela si; vyrovnávat se s životem takhle mají už dávno za sebou. Humor byl výkvětem civilizovaného barbarství; osmnácté století jím neoplývalo, ale zato mělo hodně kurtoazie a dovedlo ignorovat to, co nemohlo zvládnout. Ti, kdož byli za Francouzské revoluce odsouzeni k smrti, šli na popraviště s noblesou a nikoli se smíchem; šli, jako by šli ke dvoru.

Mario jí přinesl růženec posvěcený papežem a malovanou benátskou skřínku na dopisy.

Lillian byla dojata.

„Ale já ti nemohu dát nic, Mario,“ řekla.

„Taky nic nechci. Je krásné, může-li člověk něco darovat, namísto muset žít ustavičně z darů.“

„Ty musíš?“

„Mé povolání je příliš výnosné, abych se ho vzdal. Ale není lehké. Je to dřina. Je tak příjemné, že ode mne nic nechceš.“

Tvář, kterou Lillian zahlédla v hale hotelu, když ji tam Mario odvedl z divadla, patřila vikomtu de Peystrovi. Vikomt ji poznal a od příštího dne jí začal posílat květiny.

„Proč jste v hotelu?“ zeptal se, když mu konečně zavolala.

„Mám ráda hotely. Chcete mě poslat někam na kliniku?“

„Jistěže ne. Kliniky jsou pro operace. Nenávidím je právě tak jako vy. Ale dům se zahradou u některého tichého kanálu -“

„Máte nějaký i tady? Tak jako byt v Paříži?“

„Nebylo by zatěžko nějaký najít.“

„Máte jej?“

„Ano,“ řekl Peystre.

Lillian se zasmála. „Vy máte byty všude a já je nechci mít nikde. Kdo z nás dvou se jich bude lehčeji vzdávat? Vezměte mě raději někam na oběd.“

„Smíte ven?“

„Ne tak docela. Tím to bude dobrodružnější, nebo ne?“

Tím to bude dobrodružnější, pomyslela si, když sestupovala dolů do haly. Kdo často uniká smrti, právě tak často se rodí znovu a pokaždé s hlubší vděčností, jestliže se ovšem vzdá iluze, že má právo na život.

Překvapeně se zastavila. To je to! napadlo ji. To je to tajemství! Musela jsem přijet do Benátek a prožít v tomto kouzelném hotelu spoustu odpolední z rumělky a kobaltové modře, abych toto tajemství objevila?

„Usmíváte se,“ řekl Peystre. „Pročpak? Protože podvádíte lékaře?“

„Lékaře ne. Kam půjdeme?“

„.Do Taverny. Zajedeme si tam.“

Postranní vchod do hotelu. Kolébající se gondoly. Záblesk vzpomínky a nevolnosti, který okamžitě zmizel, když nastoupila. Gondola nebyla plující rakví; nebyla už ani černým supem, který po ní chňapal kovovým zobákem. Byla to gondola, temný symbol kdysi mocného města, překypujícího radostí tak, že bylo nutno vydat zákon, podle něhož směly být gondoly už jen černé, neboť jinak by se byli jejich majitelé rozmařilou nádherou přivedli na mizinu.

„Znám Benátky jen z okna svého pokoje, řekla Lillian. „A z několika hodin prvního večera.“

„Pak je znáte lépe než já. Já je znám už třicet let.“

Kanál. Hotely. Terasy s bíle prostřenými stoly a sklenkami. Šplouchající voda. Úzký kanál, jako vody Styxu. Odkud to všechno znám? myslela si Lillian a na okamžik se jí sevřelo srdce. Nepřijde teď okno s kanárčími klecemi?

„Kde je Taverna?“ zeptala se.

„Vedle divadla.“

„Má terasu?“

„Ano. Už jste tam byla?“

„Znám ji jen letmo. Nejedla jsem tam. Jela jsem kolem.“

„Je to znamenitá restaurace.“

Ještě než zahnuli za roh, uslyšela cinkot talířů a hlasy.

„Smějete se,“ řekl Peystre. „Pročpak?“

„Ptáte se mě na to už podruhé. Protože mám hlad. A protože vím, že dostanu najíst.“

Obsluhoval je sám majitel. Přinesl mořské živočichy, čerstvé, pečené i vařená, a bílé stolní víno. „Proč jste tu sama?“ zeptal se Peystre, když usedli ke stolu.

„Z rozmaru; ale odjedu zpátky.“

„Do Paříže?“

„Do Paříže.“

„Ke Clerfaytovi?“

„I to už víte? Ano, ke Clerfaytovi.“

„Nepočkalo by to ještě?“ zeptal se Peystre opatrně.

Lillian se dala do smíchu. „Jste umíněný. Máte nějakou nabídku?“

„Ne, když nechcete. A kdybyste chtěla, pak bez podmínek. Ale proč se nechcete aspoň na nějaký čas - řekněme: porozhlédnout?“

Ke stolu přišel muž s hračkami. Vytáhl dva plyšové skotské teriéry, natáhl je a nechal je špacírovat po stole. „Už se nechci rozhlížet,“ řekla Lillian. „Nemám čas na opakování.“

Peystre vzal plyšové psíky a vrátil je muži. „Jste si tak jista, že je to vždycky jenom opakování?“

Lillian vesele přikývla. „Pro mě ano. Změny v detailech nejsou důležité. Variace mě nezajímají.“

„Jen podstata?“

„Jen to, co z toho mohu udělat. A bylo by to totéž, i kdyby se změnil muž. To jste myslel, ne? Zdá se mi, že mám velmi jednoduché reakce."

Muž s hračkami postavil na stůl celou drůbežárnu. Přišel restauratér, odsunul ji stranou a servíroval na stůl broskve v hořícím rumu a espresso. „Nemáte nikdy pocit, že byste mohla něco propást?“ zeptal se Peystre.

Lillian na něho pohlédla a okamžik mlčela.

„Co?“ zeptala se pak.

„Dobrodružství. Překvapení. Něco nového. Něco, co neznáte.“

„Měla jsem ho, když jsem sem přijela. Měla jsem pocit, že jsem propásla New York, Yokohamu, Tahiti, Apolla, Dionýse, Dona Juana a Buddhu; - ale už jej nemám.“

„Odkdy?“

„Pár dní.“

„Proč už jej nemáte?“

„Protože jsem došla k poznání, že člověk může propást jen sám sebe.“

„Kde jste k tomu poznání došla?“

„U okna v hotelu.“

„Teď se vás ptám potřetí, proč se usmíváte?“ řekl Peystre.

„Protože dýchám. Protože jsem tady, protože je večer a protože mluvíme hlouposti.“
„Je to hloupost?“
„Vždycky je to hloupost. Mají tu koňak?“
„Starou a moc dobrou grappu,“ řekl Peystre. „Závidím vám.“
Lillian se zasmála.
„Změnila jste se,“ řekl Peystre. „Jste jiná než v Paříži. Víte, čím to je?“
Lillian pokrčila rameny. „Nevím. Snad že jsem se vzdala jedné iluze - iluze, že má člověk právo na život - a tím taky asi iluze o bezpráví, které člověka v životě potkává.“
„Velmi nemorální.“
„Velmi,“ opakovala Lillian a vypila koňak. „Doufám, že při tom budu moci zůstat. Aspoň nějaký čas.
„Zdá se, že jsem přišel pozdě,“ řekl Peystre. „O několik hodin nebo dní. Kdy odjíždíte? Zítra?“
„Pozítří.“
„Tak? Škoda.“
„Škoda není tak smutné slovo, jak si člověk myslí,“ řekla Lillian.
„To také patří k vašim novým poznatkům?“
„K těm z dneška.“
Peystre odsunul její židli. „Já věřím v poznatky zítřka.“
„Věřit,“ řekla Lillian, „je naproti tomu mnohem smutnější slovo, než si člověk myslí.“

15

Clerfayt ji hledal v Paříži; pak ho napadlo, že se vrátila do sanatoria. Telefonoval tam a zjistil, že ne. Hledal ji dál v Římě a v Paříži, ale po Lillian jako by se slehla zem. Nakonec došel k přesvědčení, že ho opustila. Dokonce i strýc Gaston mu rozmrzele sdělil, že neví, kde jeho neteř je, a že se o to taky nestará. Pak se Clerfayt pokoušel na Lillian zapomenout a žít dál tak, jak žil, než se s ní setkal; ale bylo to, jako by se pokoušel tančit v klihu.
Týden po svém návratu potkal Lydii Morelliovou. „Vlaštovička ti uletěla?“ zeptala se.
„Ta ti ale dělá starosti. Dřív ses mě na jiné ženy neptala.“
„Opustila tě?“
„Opustila!“ opakoval Clerfayt s úsměvem. „Co je to za staromódní slovo?“
„Jedno z nejstarších na světě.“ Lydie ho pozorovala.
„Hrajeme manželskou scénu z roku osmnáct set devadesát?“
„Jsi tedy opravdu zamilován!“
„A ty jsi žárlivá.“
„Jsem žárlivá; ale ty jsi nešťastný. To je rozdíl.“
„Opravdu?“
„Ano. Já vím, na koho žárlím; ty ne. Pojď se něčeho napít.“
Clerfayt s ní šel povečeřet. Během večera vzrostla jeho bezradnost vůči Lillian v primitivní vztek muže, který byl opuštěn dřív, než opustil sám. Lydie bodla ostrou jehlou do citlivého místa.
„Měl by ses oženit,“ řekla později.
„S kým?“
„To nevím. Ale jsi na to zralý.“
„S tebou?“
Usmála se. „To bych ti přece neudělala. Taky máš pro mě moc málo peněz. Ožeň se s některou, která má peníze. Však je dost bohatých žen. Jak dlouho chceš ještě závodit? To už se hodí pro mladé.“
Clerfayt přikývl.
„Já vím, Lydie.“
„Netvař se tak zdrceně. Všichni stárneme, člověk musí myslet na zadní kolečka.“
„Musí?“
„Nebuď blázen. Co jiného?“
Znám někoho, kdo nechce myslet na zadní kolečka, pomyslel si. „Ty už jsi přemýšlela, koho bych si měl vzít, Lydie? Jsi najednou tak starostlivá.“
Pátravě se na něho podívala. „Můžeme si o tom promluvit. Změnil ses.“
Clerfayt zavrtěl hlavou a vstal. „Měj se dobře, Lydie.“
Přistoupila těsně k němu. „Zase se vrátíš?“
„Jak dlouho už se známe?“
„Čtyři roky. Se spoustou děr mezi tím.“
„Jako brokát, do něhož se dali moli?“
„Jako dva lidé, kteří na sebe nikdy nechtěli vzít odpovědnost - kteří mají všechno a nic nechtějí dát.“
„Jedno ani druhé není pravda.“
„Hodili jsme se k sobě, Clerfayte.“
„Jako všichni ti, co se nehodí nikam?“
„To nevím. Mám ti prozradit tajemství?“
„Že žádné neexistuje a všechno je tajemstvími“
„Ne, to je pro muže. Tajemství žen. Nic není tak docela špatné a nic tak docela dobré, jak si myslíme. A nic

není definitivní. Přijď dnes večer.“

Nešel. Byl otupělý a bylo mu pod psa. Nebylo to tak jako obvykle v podobných případech. Nepostrádal Lillian, postrádal něco sám v sobě. Aniž si toho povšiml, převzal cosi z jejího způsobu života. Života bez zítřka, napadlo ho. Ale takhle se žít nedá; je zítřek, aspoň pro něho, navzdory jeho povolání; měl by být.

Izolovala mě, pomyslel si zmateně. Udělala mě o mnoho mladším, ale taky pošetilejším. Dřív bych šel k Lydii Morelliové a zůstal s ní, jak dlouho bych chtěl a hotovo; kdybych to udělal teď, připadal bych si jako gymnasista a pak bych měl kocovinu jako po mizerném víně. Měl bych se s Lillian oženit, pomyslel si. To je řešení! Lydie má pravdu, i když jinak, než si myslí. Náhle se cítil jako osvobozený a byl tím udiven. Až dosud ho nikdy nenapadlo, že by se někdy oženil; teď mu to najednou připadalo samozřejmé a nechápal, že ho to nenapadlo už dřív. Stejně už si nedovedl život bez Lillian představit. Nebylo to ani tragické, ani romantické nebo sentimentální; život bez ní mu náhle připadal jako monotónní řada let - jako pokoje, jeden jako druhý, v nichž nesvítí světlo.

Přestal ji hledat. Věděl, že je to zbytečné; jestliže se vrátí, buď k němu přijde, nebo nepřijde. Netušil, že Lillian už zase bydlí v hotelu Bisson. Chtěla zůstat ještě několik dní sama. Nechtěla, aby ji Clerfayt viděl, dokud se nebude opět cítit tak, jak bylo nutné, aby vypadala zdravě. Hodně spala a nechodila ven. Zatímco Clerfayt hlídal její kufry v hotelu Ritz, žila z toho, co měla ve svých dvou příručních kufřících, které si vzala na Sicílii.

Bylo jí, jako by se po divoké bouři navrátila do přístavu, ale jako by se tento přístav mezitím změnil. Změnily se kulisy; nebo spíše kulisy byly ještě tytéž, ale světlo se změnilo. Bylo teď jasné, určité a nemilosrdné, ale bez smutku. Bylo po bouři. A taky po růžovém mámení. Nebylo úniku. Ani stesku. Hluk utichal. Nebude trvat dlouho a uslyší své srdce. Nejenom jeho volání - ale i odpověď.

První, koho opět vyhledala, byl strýc Gaston. Byl překvapen, že ji vidí, ale po několika minutách projevil jakousi opatrnickou radost. „Kdepak teď bydlíš?“ zeptal se.

„V Bissonu. Není to tam drahé, strýčku Gastone.“

„Ty si myslíš, že se peníze líhnou přes noc. Budeš-li takhle pokračovat dál, nebudeš mít brzy ani vindru. Víš, na jak dlouho ti peníze vystačí, budeš-li dál takhle rozhazovat?“

„Ne. A taky to nechci vědět.“

Musím si pospíšit zemřít, pomyslela si ironicky.

„Vždycky jsi žila nad poměry. Dřív člověk žil z úroků svého kapitálu.

Lillian se dala do smíchu. „Slyšela jsem, že se v Basileji na švýcarských hranicích lidé dívají na člověka jako na marnotratníka, když nežije z úroku úroků.“

„Ach, Švýcarsko,“ vzdychl Gaston, jako by mluvil o Venuši Kallipygóské. „Ta jeho měna! Šťastný národ!“ Pohlédl na Lillian. „Mohl bych ti uvolnit jeden pokoj. Ušetřila bys za hotel.“

Lillian se rozhlédla. Kul by své pikle a pletichy a snažil by se mě dostat pod čepec, pomyslela si. A hlídal by ji! Měl strach, že by ho mohla stát jeho vlastní peníze. Na okamžik jí bleskla hlavou myšlenka, aby mu řekla pravdu.

„Nebudu tě nic stát, strýčku Gastone,“ prohlásila. „Nikdy.“

„Mladý Boileau se po tobě často ptal.“

„Kdo je to?“

„Syn Uhren-Boileauových. Velmi spořádaná rodina. Matka -“

„Ten s tím zaječím pyskem?“

„Zaječím pyskem! Jaké vulgární výrazy to používáš?! Maličkost, jaká se často vyskytuje ve starých rodinách. Kromě toho to má operované. Není to ani vidět. Muži koneckonců nejsou manekýni!“

Lillian si prohlížela malého, neústupného mužíka.

„Kolik je ti, strýčku Gastone?“

„Co má zas tohle znamenat? Vždyť to víš.“

„A kolika myslíš, že se dožiješ let?“

„To je ale nestydatá otázka. Na něco takového se nikdo starších lidí neptá. To ví jen pámbu.“

„Pámbu ví mnoho. Nemyslíš, že mu jednou budeme muset zodpovědět spoustu otázek? Taky bych se ho na leccos zeptala.“

„Cože?“ Gaston vytřeštil oči. „Co to tu mluvíš?“

„Nic.“ Lillian musela potlačit zlost, která se jí na okamžik zmocnila. Tady před ní stál tenhle načepýřený trpaslík, jako kohoutek, nezničitelný šampión na třiceticentimetrovou závodní trať, který je starý, ale bude žít určitě o pár let déle než ona, který všechno zná, na všechno má svůj názor a tyká si s Pánem Bohem.

„Strýčku Gastone,“ řekla, „kdybys mohl ještě jednou žít svůj život, žil bys jej jinak?“

„Samozřejmě.“

„Jak?“ zeptala se Lillian se slabou nadějí.

„Určitě bych se už nestal obětí devalvace franku. Už v roce 1914 bych nakoupil americké akcie - a pak nejpozději v roce 1938 -“

„Ano, strýčku Gastone,“ přerušila jej Lillian. „Rozumím.“ Zlost z ní vyprchala.

„Vůbec ničemu nerozumíš. Jinak bys takhle nehospodařila s tou troškou peněz, co ještě máš! Ovšem tvůj otec -“

„Vím, strýčku Gastone. Byl to rozmařilec! Ale je ještě jeden mnohem větší než on.“

„Kdo?“

„Život. Utrácí tebe a mne a všechny ostatní.“

„Jalové řečičky. Nejsou na nic. Odvykni si takhle mluvit. Na to je život příliš vážný.“

„To je. Člověk musí platit své účty. Dej mi peníze. A netvař se, jako by byly tvoje. Jsou to moje peníze.“

„Peníze! Peníze! To je všechno, co od života chceš?“

„Ne, strýčku Gastone. To je všechno, co ty znáš!“

„Buď ráda. Jinak bys už dávno nic neměla.“ Gaston neochotně vyplnil šek. „A co dál?“ zeptal se zatrpkle, když mával papírem ve vzduchu, aby inkoust oschl. „Co bude dál?“

Lillian se na něho fascinovaně dívala. Tak se mi zdá, že šetří i na pijáku, pomyslela si. „Žádné dál neexistuje,“ řekla.

„To tvrdí všichni. A když už nic nemají, přijdou a člověk aby pak své skrovné úspory -“

Lillian náhle znovu ostře a pronikavě pocítila hněv. Vytrhla strýci šek z ruky.

„Přestaň bědovat! A jdi a kup si americké akcie, ty vlastenče!“

Kráčela mokrými ulicemi. Když byla u Gastona, sprchlo, ale teď už zase svítilo slunce a zrcadlilo se na asfaltu a v kalužích u chodníků. Dokonce v kalužích se zrcadlí nebe, pomyslela si a musela se zasmát. Možná že pak se Bůh zrcadlí i v strýci Gastonovi. Ale kde se v něm zrcadlí? Najít Boha v Gastonovi bylo těžší než najít modř a třpyt nebe ve špinavé vodě odtékající do kanálů. Najít ho bylo těžší u většiny lidí, jež znala. Dřepí ve svých kancelářích za psacími stoly, jako by byli všichni dvojnásobnými Metuzalémy, to je jejich bezútěšné tajemství! Žijí, jako by smrt neexistovala. Ale žijí jako kramáři, ne jako hrdinové. Zapudili tragické vědomí konce a hrají si na pštrosa a maloměšťáckou iluzi o věčném životě. S pokyvujícími hlavami se ještě nad hrobem pokoušejí vzájemně napálit a hromadit to, co z nich udělalo otroky jich samotných: peníze a moc.

Vzala stofrankovou bankovku, chvíli si ji prohlížela a pak ji energicky hodila do Seiny. Byl to velmi dětinsky symbolický čin protestu, ale bylo jí to jedno. Cítila uspokojení, že to udělala. Šek strýce Gastona ovšem nezahodila. Šla dál a došla na bulvár St. Michel. Kolem ní hřměl pouliční ruch. Lidé spěchali, tlačili se a měli napilno, slunce se blýská na stovkách střech automobilů, motory hučely, všichni měli nějaký cíl, jehož museli co nejrychleji dosáhnout, a každý z těchto malých cílů zakrýval ten poslední tak, že se zdálo, jako by ani neexistoval.

Přešla ulici mezi dvěma chvějícími se řadami rozpálených oblud, zakletých červeným světlem semaforu, tak jako kdysi Mojžíš s lidem Izraelským Rudé moře. V sanatoriu to bývalo jiné, pomyslela si, tam poslední cíl stál vždycky na nebi jako ponuré slunce, žili pod ním, ignorovali ho, ale nezapuzovali ho; a to jim dodávalo hlubší a větší odvahu. Kdo věděl, že půjde na porážku a že neunikne, a kdo tomu hleděl vstříc s tímto posledním poznáním a s touto poslední odvahou, nebyl už tak docela obětním zvířetem. O něco se povznesl nad řezníka.

Došla k hotelu. Opět měla pokoj v prvním poschodí, aby nemusela chodit vysoko.

Před dveřmi restaurace stál muž s mořskými živočichy. „Dneska jsou báječní garnáti,“ řekl. „S ústřicemi bude brzo konec. Až zase v září budou dobré. Budete tu ještě?“

„Jistě,“ odvětila.

„Mám vám připravit svazek garnátů? Ti šedí jsou nejlepší. Růžoví zas vypadají líp . Tak tedy ty šedé?“

„Ty šedá. Spustím dolů košík. Přidejte mi k tomu lahvičku vína, hodně studeného. Vyřiďte to vrchnímu Lucienovi.“

Pomalu vyšla po schodech nahoru. Pak spustila košík a znovu ho vytáhla. Víno bylo odzátkované a tak studené, že láhev byla orosená. Usedla na okno, zvedla nohy a zapřela si je o okenní rám, a víno postavila vedle sebe. Lucien přibalil taky sklenku a ubrousek. Napila se a začala stahovat garnáty. Takhle je život pěkný, myslela si a dál už přemýšlet nechtěla. Temně cítila jakési hluboké vyrovnání se vším, ale teď o tom nechtěla nic vědět. V této chvíli ne. To, že její matka zemřela na rakovinu po velmi těžkých operacích, s tím tak trochu souviselo. Přece jen existují ještě horší věci než ty, jaké má člověk sám. Zamžourala do slunce. Cítila světlo. Takhle ji uviděl Clerfayt, když se nečekaně vydal ještě jednou na obhlídku kolem hotelu Bisson.

Prudce otevřel dveře. „Lillian! Kde jsi byla?“ zvolal.

Viděla ho, jak přecházel ulici. „V Benátkách, Clerfayte.“

„Ale proč?“

„Vždyť jsem ti na Sicílii říkala, že se chci ještě podívat do Benátek. Napadlo mě to znovu v Římě.“

Zavřel dveře. „V Benátkách tedy! Proč jsi mi neposlala telegram? Byl bych přijel. Jak dlouho jsi tam byla?“

„Vyslýcháš mě?“

„Ještě ne. Hledal jsem tě všude, ale na Benátky jsem si nevzpomněl. S kým jsi tam byla?“

„Tohle podle tebe není vyslýchání?“

„Scházelas mi. Měl jsem o tebe velké starosti. Copak to nechápeš?“

„Chápu,“ řekla Lillian. „Nemáš chuť na tyhle garnáty? Chutnají mořskými řasami a mořem.“

Clerfayt vzal papírový talířek s garnáty a vyhodil je z okna

Lillian pohlédla za nimi. „Strefil ses do zavřeného zeleného citroënu. Kdyby ses byl o vteřinu opozdil, byl bys ho hodil do vlasů tlusté blondýně v otevřeném renaultu. Podej mi, prosím tě, košík s provazem. Mám ještě hlad.“

Na vteřinu se zdálo, že Clerfayt vyhodí košík za garnáty. Pak jej podal Lillian.

„Řekni mu, ať pošle nahoru ještě jednu láhev červeného,“ řekl. „A slez z okna, abych tě mohl obejmout.“

Lillian sklouzla z okna. „Jsi tu s Giuseppem?“

„Ne. Nechal jsem ho na Place Vendôme, kde pohrdavě shlíží na tucet bentleyů a rolls-royců, které parkují kolem něj.“

„Dojdi pro něj a zajedeme si do Bouloňského lesa.“

„Zajedeme,“ řekl Clerfayt a políbil ji. „Ale pro Giuseppa půjdeme spolu; jinak mi zase zmizíš, než se vrátím. Já

už neriskuji.“

„Chyběla jsem ti?“

„Tu a tam, když jsem tě zrovna neproklínal nebo neměl strach, že tě někdo z vilnosti zavraždil. S kým jsi byla v Benátkách?“

„Sama.“

Podíval se na ni. „I to je možné. U tebe člověk nikdy neví. Proč jsi mi nic neřekla?“

„My to přece neděláme. Nezajedeš si taky někdy do Říma a nevrátíš se až za pár týdnů? A dokonce s milenkou?“

Clerfayt se zasmál. „Věděl jsem, že to jednou přijde. Proto jsi tedy byla pryč?“

„Samozřejmě že ne.“

„Škoda.“

Lillian se vyklonila z okna, aby zase vytáhla nahoru košík. Clerfayt trpělivě čekal. Někdo zaklepal na dveře. Clerfayt otevřel a vzal od číšníka víno. Vypil sklenku a slyšel Lillian, jak volá z okna, že chce ještě nějaké garnáty. Pak se rozhlédl po pokoji. Uviděl její střevíčky rozházené po podlaze, prádlo ležící na křesle a za pootevřenými dveřmi skříně její šaty. Zase je tady, pomyslel si, a naplnil ho hluboký, nepoznaný, vzrušující klid.

Lillian s košíkem v ruce se otočila. „Jak voní! Zajedeme si taky jednou k moři?“

„Ano. Do Monte Carla, chceš-li. Budu tam muset jet závod.“

„Můžeme se tam podívat brzy?“

„Kdy budeš chtít. Dnes? Zítra?“

Usmála se. „Znáš mě. Ne, ani dnes, ani zítra, když můžeme dnes nebo zítra odjet.“ Vzala sklenku, kterou jí Clerfayt podal. „Nechtěla jsem zůstat v Benátkách tak dlouho, Clerfayte,“ řekla. „Jen několik dní.“

„A proč jsi tam tedy zůstala déle?“

„Nebylo mi dobře.“

„Co ti bylo?“

Zaváhala. „Nachladila jsem se.“

Viděla, že jí to nevěří. Pocítila velkou radost. Jeho nedůvěra způsobila, že i jí připadalo neskutečné, že měla chrlení krve; snad bylo přece jen menší, než si sama myslela. Cítila se náhle jako tlustá žena, která shodila deset kilo, aniž si toho všimla.

Opřela se o něho. Clerfayt ji pevně sevřel. „A kdy zase odjíždíš?“ zeptal se.

„Neodjíždím, Clerfayte. Jenom tu někdy nejsem.“

Od řeky zahoukal remorkér. Na palubě věšela mladá žena barevné prádlo. Ve dveřích kuchyně si hrála holčička s vlčákem. Lodník stál s vykasanými rukávy u kormidla a pískal si.

„Vidíš?“ řekla Lillian. „Vždycky, když tohle vidím, pocítím závist. Mír rodinného krbu, to, co chtěl Bůh.“

„Kdybys ho měla ty, tak bys v nejbližším přístavu tajně vystoupila.“

„To mi nebrání, abych nebyla závistivá. Dojdeme si teď pro Giuseppa?“

Clerfayt ji opatrně zvedl do výše. „Teď nechci jít ani pro Giuseppa, ani jet do Lesíka. Na to budeme mít dnes večer ještě spoustu času.“

16

„Zkrátka a dobře mě chceš uvěznit,“ řekla Lillian a zasmála se.

Clerfayt se nesmál. „Nechci tě uvěznit. Chci si tě vzít.“

„Proč?“

Lillian ležela v posteli a proti světlu si prohlížela láhev Rose. Okno prosvítalo vínem, jako by bylo zalitá krví. Clerfayt jí vzal láhev z ruky. „Abys jednoho dne zase beze stopy nezmizela.“

„Nechala jsem kufry v Ritzu. Myslíš, že když si mě vezmeš, budeš mít větší jistotu, že se zas vrátím?“

„Ne že se vrátíš, ale že zůstaneš. Vezměme to z jiného konce. Nemáš už moc peněz. Ode mne si nechceš nic vzít -“

„Vždyť sám nic nemáš, Clerfayte.“

„Mám podíl ze dvou závodů. K tomu připočti to, co ještě mám a co ještě vydělám. Na tenhle rok nám to bohatě stačí.“

„Dobrá, počkejme tedy do příštího roku.“

„Proč bychom měli čekat?“

„Abys viděl, že je to nesmysl. Z čeho mi koupíš příští rok šaty a střevíce? Sám jsi říkal, že ti koncem letošního roku vyprší smlouva.“

„Nabídli mi, abych převzal zastoupení našich vozů.

Lillian zvedla nohu a prohlížela si její křivku. Hubnu, pomyslela si. „Ty chceš prodávat auta?“ zeptala se. „To si nedovedu představit.“

„Já taky ne; ale neuměl jsem si představit leccos, co jsem později dělal. Nebo chtěl udělat. Například si tě vzít.“

„Proč chceš všechno hned najednou? Stát se váženým obchodníkem, prodávajícím automobily a oženit se?“

„Tváříš se, jako by obojí bylo národní katastrofou.“

Lillian sklouzla z postele a vzala si župan. „Kde chceš prodávat auta?“

Clerfayt zaváhal. „Uvolní se toulouský okres.“

„Dobrý bože,“ řekla Lillian. „Kdy?“

„Za pár měsíců. Na podzim. Nejpozději do konce roku.“

Lillian se začala česat „Brzy budu příliš starý, abych vyhrával závody,“ řekl Clerfayt z postele k jejím zádům. „Nejsem ani Nuvolari, ani Caracciola. Snad bych se mohl pokusit uchytit se někde jako manažer, ale to bych se pak musel zase stěhovat z jedné závodní dráhy na druhou jako náš tlustý Césare - teď svou ženu neuvidí ani v zimě, když se zase znovu chystají závody v Africe a v Jižní Americe. Kdepak, už toho mám dost. Chci změnit svůj život.“

Proč jenom chtějí pořád měnit svůj život, pomyslela si Lillian. Proč chtějí měnit to, čím ženu získali? Copak je nikdy nenapadne, že tím ženu nejspíš ztratí? Dokonce i Mario chtěl poslední den zanechat svého života gigola a začít se mnou počestný život. A Clerfayt, který si myslí, že mě miluje a kterého miluji, protože se zdá být bez budoucnosti jako já, chce teď taky změnit svůj život a ještě si myslí, že z toho musím být šťastná.

„Často jsem přemýšlela o tom, jestli se lidé jako my mají brát,“ řekla Lillian. „Nebyl mi nijak zvlášť jasný žádný obvyklý důvod; většinou jenom ten, který mi řekl jeden nemocný šachista: že ve chvíli, kdy má člověk strach ze smrti, je rád, když u něho někdo je. Ale nevím, jestli pak člověk není stejně beznadějně sám, i když kolem jeho postele postávají houfy věrných, tak sám, že si to ani neuvědomí. Camilla Albeiová, která v sanatoriu zemřela, si přála, aby u ní byl aspoň jeden z jejích milenců, a aby se pojistila, udržovala s velkou námahou styky hned se třemi najednou a dbala na to, aby se všichni během dne objevovali u jejího lůžka. Svou poslední milostnou aféru s jedním protivným, arogantním chlapem dokonce nemožně protahovala. Na silnici ji přejelo auto a za půl hodiny zemřela. A nebyl u ní ani ten protivný chlap - seděl v cukrárně, kde nikdo nepředpokládal, že by byl, a pochutnával si na indiánkách se šlehačkou. Camillu držel za ruku vesnický četník, kterého předtím nikdy neviděla, a byla mu za to tak vděčná, že se mu ji snažila políbit. Ale už se k tomu nedostala.“

„Lillian,“ řekl Clerfayt klidně. „Proč pořád uhýbáš?“

Odložila hřeben. „Ty to nechápeš? Co se vlastně stalo, Clerfayte? Svedla nás dohromady náhoda - proč nechceš, aby to tak zůstalo?“

„Chci si tě udržet. Dokud budu moci. Jednoduché, co?“

„Ne. Tak si člověk druhého neudrží.“

„Dobrá. Řekněme to tedy jinak: Už nechci žít dál tak jako dosud.“

„Chceš jít na penzi?“

Clerfayt pohlédl na zválenou postel. „Ty vždycky bezpečně najdeš to nejohavnější slovo. Dovol, abych je nahradil jiným výrazem. Miluji tě a chci s tebou žít. Pro mě za mě vysměj se i tomu.“

„Tomuhle se nikdy nesměju.“ Vzhlédla. Oči měla plné slz. „Ach, Clerfaytel co to mluvíme za hlouposti?!“

„Viď?“ Vstal a vzal ji za ruce. „Byli jsme si tak jisti, že nám se něco takového nemůže nikdy stát.“

„Zůstaň při tom! Zůstaň při tom! Nenič nic!“

„Co bych měl ničit?“

Všechno, pomyslela si. Na motýlích křídlech nelze vybudovat domácké štěstí v Toulouse, i kdyby je zalil do cementu. Jak může sobectví člověka zaslepit! Kdyby šlo o kohokoli jiného, hned by mě pochopil - ale když jde o něho, je slepý. „Vždyť jsem nemocná, Clerfayte,“ řekla nakonec váhavě.

„O důvod víc, abys nebyla sama.“

Mlčela. Boris, pomyslela si, Boris by mi rozuměl. Najednou mluvil Clerfayt jako on; ale Clerfayt nebyl Boris. „Dojdeme si teď pro Giuseppa?“ zeptala se.

„Dojdu pro něho sám. Počkáš tu?“

„Ano.“

„Kdy chceš jet na riviéru? Brzy?“

„Brzy.“

Clerfayt stanul za ní. „Mám na riviéře malý ošklivý domek.“

V zrcadle spatřila jeho obličej a ruce na svých ramenou. „Opravdu člověka překvapuješ.“

„Dal by se přestavět,“ řekl Clerfayt.

„Nemůžeš ho prodat?“

„Nejdřív se na něj podívej.“

„Dobrá,“ řekla náhle netrpělivě. „Pošli mi kufry, až se vrátíš do hotelu.“

„Přinesu ti je.“

Odešel. Lillian zůstala sedět a pohlížela do pohasínajícího večera. Na břehu seděli rybáři. U zdi nábřeží si několik tuláků chystalo večeři. Po jakých podivuhodných cestách se někdy ubírá to, co nazýváme láskou, napadlo ji. Neříkal Levalli, že za bakchantkou mládí stojí vždycky stín hospodyně a za smějícím se dobyvatelem majetku chtivý měšťák? Ale ne v mém případě, pomyslela si. Co se to však stalo s Clerfaytem? Nemilovala ho proto, že sahal po životě, jako by každý okamžik byl poslední? Toulouse! Dala se do smíchu. Nikdy nechtěla mluvit o své nemoci, protože si myslela, že nemocný člověk je zdravému vždycky tak trochu protivný; teď cítila, že tomu může být také obráceně, že nemocnému může připadat zdravý člověk poněkud vulgární, tak jako zchudlému aristokratovi zbohatlík. Bylo jí, jako by ji dnes Clerfayt zvláštním způsobem opustil a přešel na velkou a širokou stranu, která pro ni byla nedosažitelná. Už nebyl ztracencem; najednou měl budoucnost. Proto jsem se k němu vrátila, pomyslela si a s překvapením si uvědomila, že tiše pláče; ale nebyla nešťastná. Jen by si byla ráda to všechno podržela déle.

Clerfayt přivlekl kufry. „Jak jen jsi to mohla tak dlouho vydržet bez svých věcí?“

„Obstarala jsem si nové. Se šaty je to jednoduché.“

Nebyla to pravda; ale najednou jí připadalo, že má pro to důvod. Dokonce dvojnásobný - musí oslavit, že z toho v Benátkách vyvázla, a musí být marnotratná na protest proti Clerfaytově nabídce, že si ji vezme a že budou žít v

Toulouse.

„Nemohl bych ti pár šatů koupit?“ zeptal se Clerfayt. „Momentálně jsem celkem dost bohatý.“

„Abys mi pořídil svatební výbavu?“

„Naopak. Protože jsi odjela do Benátek.“

„Dobrá, kup mi jedny. Kam půjdeme dnes večer? Dá už se sedět v Lesíku?“

„V plášti. Jinak je ještě dost chladno. Ale můžeme se Lesíkem projet. Na jaře a v modrám benzínovém oparu je neobyčejně kouzelný. Večer jsou aleje přecpané auty, které parkují i na postranních cestičkách. Láska všude vyvěšuje z oken své prapory.“

Lillian vzala šaty z černé, průsvitné látky, jež měly dramatické nařasení z mexické červeně, a zamávala jimi z okna. „Ať žije láska,“ řekla, „božská, pozemská, malá i velká, jenom ne ta v Toulouse. Kdy zase odjedeš?“

„Odkud víš, že musím zase odjet? Sleduješ kalendář závodů?“

„Ne. Ale pokud jde o nás, nikdo neví, kdo koho opustí.“

„To se změní.“

„Do konce roku ne.“

„Vzít se můžeme i dřív.“

„Nejdřív oslavme shledání a rozloučení. Kam musíš?“

„Do Říma. A pak na závod Tisíc mil napříč Itálií. Za týden. Nemůžeš jet se mnou. To jedeš a jedeš, až je z tebe nakonec jen kus silnice a motoru.“

„Vyhraješ?“

„Mille Miglie je závod pro Italy. Jednou vyhrál Caracciola za Mercedes, ale jinak se o to bijí Italové. Torriani a já jedeme jen jako třetí tým. Pro případ, že by se něco stalo. Mohu tu zůstat, až se budeš oblékat?“

Lillian přikývla. „Které si mám vzít šaty?“ zeptala se.

„Jedny z těch, co byly u mě v zajetí.“

Otevřela kufr. „Tyhle?“

„Ano. Ty znám dobře.“

„Vždyť jsi je nikdy neviděl.“

„Na tobě ne; ale přesto je znám. Visely po několik nocí v mém pokoji.“

Lillian, držící v ruce zrcadlo, se obrátila. „Opravdu?“

„Přiznávám se,“ řekl Clerfayt. „Rozvěsil jsem tvoje šaty jako zaklínač čarodějnic, abych tě přivolal zpátky. Naučil jsem se to od tebe. Byla to černá magie a kromě toho taky útěcha. Žena dokáže opustit muže, ale nikdy své šaty.“

Lillian si zkoumavě prohlížela v zrcadle oči. „Mé stíny tedy byly u tebe.“

„Tvé stíny ne - ale tvá hadí kůže, z níž ses vysvlékla a zanechala tady.“

„Spíš bych si myslela, že to byla nějaká jiná žena.“

„Zkoušel jsem to. Ale tys mě pro ostatní ženy znemožnila. Vypadají proti tobě jako špatné barvotisky ve srovnání s Degasovou tanečnicí.“ Lillian se zasmála. „S některou z těch ošklivých, tlustých baleťaček, které maloval?“

„Ne. Jako kresba, kterou má Levalli. Vidělas ji u něho - je to tanečnice ve strhujícím pohybu, ale její obličej je jen naznačen, takže si do něho může každý promítnout svůj vlastní sen.“

Lillian odložila tužku na obočí. „Na to ale musí být vždycky dostatek místa, ne? Je-li všechno úplně domalováno, tak už nezbývá místo pro fantazii, nemyslíš?“

„Jistě,“ řekl Clerfayt. „Člověk se vyžívá jen ve svých vlastních snech - nikdy ve snech těch druhých.“

„Vyžívá nebo ztrácí.“

„Obojí. Tak jako se člověku někdy zdá krátce před procitnutím, že padá a padá do bezedného, černého prostoru. Znáš to?“

„Znám,“ řekla Lillian. „Tohle se mi zdávalo skoro každé odpoledne v sanatoriu, když jsme mívali siestu, jak tomu říkal Krokodýl - odpolední spánek, do něhož se člověk propadal jako kámen do propasti. Zbylo ti ještě trochu vína?“

Clerfayt jí přinesl sklenku. Objala ho kolem krku. „Je to zvláštní,“ zamumlala, „ale dokud si člověk uvědomuje, že padá, není ještě nic ztraceno. Zdá se, že život miluje paradoxy - když si myslíš, že jsi v bezpečí, jsi vždycky směšný a těsně před pádem - ale když víš, že jsi ztracen, jsi zahrnován dary.

Nemusíš pro to ani hnout prstem - a máš všecko.“

Clerfayt usedl vedle ní. „Odkud tohle všechno víš?“

„Jenom tak plácám. Jsou to polopravdy - jako všechno.“

„I láska?“

„Co má láska společného s pravdou?“

„Nic. Je jejím opakem.“

„Ne,“ řekla Lillian a vstala. „Opakem lásky je smrt - a láska je hořké okouzlení, které dává člověku na smrt nakrátko zapomenout. Proto každý, kdo ví něco o smrti, ví taky něco o lásce.“ Oblékla si šaty. „I to je polopravda. Neboť kdo ví co o smrti?“

„Nikdo - jenom to, že je opakem života a ne opakem lásky, a i to je pochybné.“

Lillian se zasmála. Clerfayt byl opět tím starým Clerfaytem.

„Víš, co bych chtěla?“ řekla. „Žít deset životů najednou.“

Přejel po úzkých ramínkách jejích šatů.

„Proč? Vždyť by to byl vždycky jen jeden, Lillian - tak jako šachista hrající proti deseti různým soupeřům hraje

vlastně vždycky jenom jednu jedinou partii - svou vlastní.“

„Na to jsem taky přišla.“

„V Benátkách?“

„Ano, ale ne tak, jak si myslíš.“

Stáli u okna. Nad věznicí visely bledé večerní červánky. „Chtěla bych svůj život zpřeházet,“ řekla Lillian. „Chtěla bych teď prožít den nebo hodinu ze svého padesátého roku - pak jednu z třicátého, pak z osmdesátého - všechny v jeden den, tak jak bych měla právě chuť - ne jednu po druhé na řetězu času.“

Clerfayt se dal do smíchu. „Mně se měníš dost rychle, tak jak jsi. Kde se najíme?“

Sešli dolů. Nechápe, co mám na mysli, pomyslela si Lillian. Považuje mě za náladovou a rozmarnou; necítí však, že bych nejraději zapřísahala záhrobí, aby mi darovalo několik dní z těch, které nikdy ne budu žít. Ale budiž, aspoň nikdy nebudu osmdesátiletou, hašteřivou babiznou nebo stárnoucí deziluzí muže, s níž by se už nechtěl shledat a jíž by se zhrozil, kdyby se s ní po letech setkal - zůstanu ve vzpomínce svého milého mladá, a tím silnější než všechny ženy, které přijdou po mně, které budou žít déle a které budou taky starší než já.

„Čemu se směješ?“ zeptal se Clerfayt na schodech. „Mně?“

„Sobě,“ řekla Lillian. „Ale neptej se proč - časem na to přijdeš sám.“

O dvě hodiny později ji přivezl zpátky. „Pro dnešek dost,“ řekl s úsměvem. „Potřebuješ se vyspat.“

Udiveně na něho pohlédla. „Vyspat?“

„Odpočinout si. Říkalas mi, že jsi byla nemocná.“

Pátrala v jeho tváři, jestli snad nežertuje. „Myslíš to doopravdy?“ zeptala se pak. „Ještě řekni, že vypadám unaveně.“

Objevil se noční vrátný a významně se usmíval. „Budete chtít dnes večer salám? Kaviár? Patronka nechala kaviár venku.“

„Prášek pro spaní,“ řekla Lillian. „Dobrou noc, Clerfayte.“

Pevně ji sevřel. „Pochop mě, Lillian. Nechci, aby ses přepínala a zítra došlo k recidivě.“

„V sanatoriu jsi tak ohleduplný nebyl.“

„Tenkrát jsem si myslel, že za pár dní odjedu a už tě nikdy neuvidím.“

„A teď?“

„Teď rád obětuji i několik hodin, protože tě chci mít co nejdéle.“

„Praktické,“ řekla Lillian zlostně. „Dobrou noc, Clerfayte.“

Ostře na ni pohlédl. „Přineste nahoru láhev Vouvray,“ řekl pak nočnímu vrátnému.

„K službám pane.“

„Pojď.“ Clerfayt vzal Lillian za ruku. „Odvedu tě nahoru.“

Zavrtěla hlavou a vyprostila se. „Víš, kdo mi takhle argumentoval naposled? Boris. Ale uměl to líp. Máš pravdu, Clerfayte. Uděláš dobře, když půjdeš brzy spát; musíš si na příští závod odpočinout.“

Vrhl na ni zlostný pohled. Vrátný přišel s lahví a dvěma sklenkami. „Už to víno nepotřebujeme,“ řekl Clerfayt.

„Ale ano, já je potřebuji.“

Lillian vzala láhev, dala si ji pod paži a vzala si jednu sklenku. „Dobrou noc, Clerfayte. Ať se nám dnes nezdá o tom, že padáme - do bezedného, nekonečného prostoru - dnes ať se ti raději zdá o Toulouse!“

Zamávala sklenkou a šla do schodů. Clerfayt stál, dokud mu nezmizela z očí. „Koňak, pane?“ zeptal se noční vrátný. „Nebo radši dvojitý?“

„Pro vás!“ odvětil Clerfayt a strčil mu do ruky pár bankovek.

Šel po Quai des Grands-Augustins až k restauraci La Périgordine. Za osvětlenými okny viděl, jak poslední dvojice pojídají lanýže pečené v popelu, specialitu restaurace. Staří manželé platili, párek mladých milenců si cosi horoucně nalhával. Clerfayt přešel ulici a pomalu se vracel kolem zavřených stánků bukinistů. Boris, pomyslel si vztekle. Ještě tohle! Vítr přival pach Seiny. V dechu temnoty leželo několik černých nákladních člunů. Z jednoho zaznívalo kvílení tahací harmoniky.

Lillianina okna byla osvětlená; záclony však byly zataženy. Clerfayt viděl, jak se za nimi míhá její stín. Nevyhlédla ven, třebaže okna byla otevřená. Clerfayt věděl, že se zachoval nesprávně, ale nemohl jinak. Řekl, co si myslel. A Lillian opravdu vypadala velmi unaveně; její obličej se v restauraci náhle propadl. Jako by bylo zločinem mít o druhého starost, pomyslel si. Co teď asi dělá? Balí? Náhle ho napadlo, že určitě ví, že je ještě tady - ještě neslyšela odjíždět Giuseppa. Rychle přešel ulici a skočil do vozu. Nastartoval, prudce sešlápl akcelerátor a vypálil směrem k Place de la Concorde.

Lillian opatrně postavila láhev vína na podlahu vedle postele. Slyšela, jak Giuseppe odjíždí. Pak vytáhla z kufru plášť do deště a oblékla si ho. Vzhledem k elegantním šatům, které měla na sobě, to byla zvláštní kombinace, ale neměla chuť se převlékat; plášť šaty přece jen zakrýval. Nechtěla jít spát. Toho užila v sanatoriu v posledních týdnech bohatě.

Sešla dolů. Přiběhl noční vrátný. „Taxi, madam?“

„Ne, děkuji.“

Vyšla na ulici a bez zvláštních zážitků došla až na bulvár St. Michel. Ale pak se na ni sesypaly nabídky, bílé, hnědé, černé i žluté. Bylo to, jako by zapadla do bažin a vrhli se na ni komáři. V několika minutách absolvovala krátký, ale intenzívní kurs šeptané, nejsprostší erotiky, proti níž byla dvojice toulavých psů ideálním milostným párem.

Poněkud otřesena usedla u jednoho ze stolků stojících před kavárnou. Prostitutky si ji ostře měřily; byl to jejich revír a byly připraveny bránit se zuby nehty jakékoli konkurenci. Stůl se taky okamžitě stal středem všeobecné

pozornosti; ženy téhle profese nesedávaly v této pozdní době v těchto kavárnách samy. Ani Američanky ne.

Lillian dostávala další nabídky - aby si koupila pornografické fotografie, aby přijala ochranu, aby si vyjela autem. Kromě toho jí nabízeli laciné šperky, mladé černochy, štěňata teriérů a několik lesbičanek. Neztratila klid a dala číšníkovi spropitné předem. Podíval se na ni a okamžitě se postaral, aby ji už nikdo neobtěžoval. Tak mohla konečně v klidu popíjet svůj pernod a dívat se kolem sebe.

Bledý, vousatý muž u sousedního stolu ji začal kreslit; prodavač koberců se jí pokoušel prodat trávově zelený modlák, ale číšník ho zahnal; jako poslední se po chvíli přiblížil mladík, který se představil jako chudý básník. Lillian viděla, že by měla málo klidu, kdyby zůstala sama, a proto pozvala básníka na sklenku vína. Požádal ji, jestli by to mohla změnit v obložený chlebíček. Objednala mu rostbíf.

Básník se jmenoval Gérard. Po jídle jí přečetl dvě básně; dvě další zarecitoval zpaměti. Byly to elegie o smrti, umírání, pomíjejícnosti a nesmyslnosti života. Lillian se rozveselila. Básník byl hubený, ale úžasný jedlík. Zeptala se ho, jestli by dokázal spořádat další rostbíf. Gérard prohlásil, že by mu to nedělalo žádné potíže a že Lillian rozumí poezii; zeptal se jí, jestli také neshledává, že život je bezútěšný. Proč vlastně žijeme? Snědl další dva rostbífy a jeho verše začaly být ještě trudnomyslnější. Začal diskutovat o problému sebevraždy. Sám by k ní byl ochotný - zítra přirozeně, dnes ne, po tak bohatém jídle. Lillian se rozveselila ještě víc; Gérard byl sice hubený, ale vypadal natolik zdravě, aby žil ještě padesát let.

Clerfayt poseděl delší chvíli v baru Ritz a pak se rozhodl, že zavolá Lillian. Ohlásil se noční vrátný. „Madam není v hotelu," prohlásil, když poznal Clerfayta.

„Kde je?"

„Odešla. Před půlhodinou."

Clerfayt uvažoval; v tak krátké době nemohla sbalit. „Vzala si kufry?" zeptal se pro jistotu.

„Ne, pane. Měla na sobě jen plášť do deště."

„Dobrá, děkuji."

Plášť do deště, pomyslel si Clerfayt. Je schopna jít bez zavazadel na nádraží a odjet - zpátky ke svému Borisi Volkovovi, který je o tolik lepší než já. Šel k vozu. Měl jsem u ní zůstat, myslel si. Co to se mnou je? Jak se člověk stane nešikovný, když opravdu miluje! Jak z něj opadne slupka převahy! Jak je sám a jak se všechny zkušenosti vypaří v mlhu, která člověku jen znejasní pohled! Nesmím ji ztratit!

Ještě jednou si dal od nočního vrátného popsat, kterým směrem šla.

„K Seině ne, pane," řekl chlapík chlácholivě. „Dala se vpravo. Asi se chtěla ještě trošku projít a brzy se vrátí."

Clerfayt jel pomalu po bulváru St. Michel. Lillian zaslechla Giuseppa a vzápětí ho spatřila.

„A co smrt?" zeptala se Gérarda, který měl před sebou mísu se sýrem. „Co když je smrt ještě bezútěšnější než život?"

„Kdo nám poví," opáčil Gérard, melancholicky přežvykuje, „není-li život trestem, který musíme snášet za nějaký zločin, jehož jsme se dopustili v jiném světě? Třeba je peklo tohle tady a ne to, co nám slibuje církev po smrti."

„Slibuje taky nebe."

„Pak jsme třeba všichni padlí andělé, kteří byli odsouzeni k určitému počtu let galejí na zemi."

„Když chceme, můžeme si tu cestu zkrátit."

„Dobrovolná smrt!" Gérard nadšeně přikývl. „A my se toho lekáme. Přitom je to vysvobození! Kdyby byl život ohněm, věděli bychom, co dělat. Vyskočit! -Ironií -"

Giuseppe jel podruhé kolem; tentokrát od Place Edmond-Rostand. Ironií, pomyslela si Lillian, je všechno, co máme, a někdy není bez půvabu, jako je tomu třeba teď, při téhle přednášce. Viděla Clerfayta, který ji hledal pohledem mezi davy lidí na ulici tak intenzívně, že ji deset kroků za nimi neviděl.

„Co by bylo to nejvyšší, co byste chtěl od života, kdyby mohla být splněna vaše přání?" zeptala se Gérarda.

„To, co je věčně nesplnitelné," odvětil básník okamžitě.

Vděčně na něho pohlédla. „Pak už si tedy nemusíte nic přát," řekla. „Už to máte."

„Teď ještě jednoho takového posluchače, jako jste vy," řekl Gérard se zasmušilou galantností a zahnal kreslíře, který dokončil zdálky Lillianin portrét a teď opět přistoupil ke stolu. „Navždycky. Vy mi rozumíte."

„Dejte ten obrázek mně," řekl Clerfayt zklamanému kreslíři.

Přišel zezadu a s nelibostí si prohlížel Gérarda. „Zmizte," řekl mu Gérard. „Nevidíte, že nemáme čas? Bůhví, že už jsme rušeni víc než dost. Garcon, ještě dva pernody! A tohohle pána vyhoďte!"

„Tři pernody," odvětil Clerfayt a posadil se. Kreslíř stál s výmluvným mlčením vedle něho. Clerfayt mu zaplatil. „Je tu krásně," řekl Lillian. „Proč jsme si sem nezašli častěji?"

„A kdo jste vy, nevítaný cizinče?" zeptal se Gérard, stále ještě značně jist, že Clerfayt je nějaký pasák a že zkouší jeden z obvyklých triků, jak se seznámit s Lillian.

„Ředitel blázince v St. Germain des Pres, chlapče, a tato dáma je jedna z našich pacientek. Má dnes vycházku. Stalo se něco? Přišel jsem už pozdě? Číšníku, odneste odtud ten nůž! A vidličku taky!"

Zájem básníka zvítězil nad skepticismem Gérarda. „Opravdu?" zašeptal. „Už jsem chtěl -"

„Můžete klidně mluvit nahlas," přerušil ho Clerfayt. „Miluje situace, v níž je. Není vůbec odpovědna za své počínání. Nepodléhá žádnému zákonu. I kdyby zavraždila, byla by osvobozena."

Lillian se zasmála. „Je tomu obráceně," řekla Gérardovi. „Je to můj bývalý manžel. Utekl z ústavu. Je typické, že obviňuje mě."

Básník nebyl blázen. Krom toho to byl Francouz. Bylo mu teď všechno jasné a s kouzelným úsměvem vstal. „Mnozí odcházejí příliš pozdě, mnozí zas příliš brzy," řekl. „Jdi v pravý čas - tak pravil Zarathustra. Zítra, madam, bude tady u číšníka báseň pro vás."

„Jsem ráda, že jsi přišel," řekla Lillian. „Kdybych teď spala, byla bych o tohle všechno přišla. O zelené světlo a sladkou vzpouru krve. A o bahno a vlaštovky nad ním."

Clerfayt přikývl. „Odpusť. Ale někdy jsi na mě moc rychlá. Za hodinu uděláš to, k čemu jiní potřebují léta - jako kouzelné rostliny, které pod rukama jogína během pár minut vyrostou a rozkvetou -

- a zemřou, pomyslela si Lillian. „Musím tak jednat, Clerfayte," řekla. „Mám toho tolik co dohánět. Proto jsem taky tak povrchní. Na moudrost je ještě dost času později."

Vzal její ruku a políbil ji. „Jsem idiot. A denně budu větší. Ale neprotestuji proti tomu. Jen když jsi tady. Moc tě miluji."

Před kavárnou náhle vzplanula prudká hádka. V okamžiku tu byl policista, několik Alžířanů gestikulovalo, nějaká dívka nadávala, kameloti utíkali a vyvolávali.

„Pojď," řekla Lillian. „Mám v pokoji ještě víno."

17

„A kdy mi je pošlete?" zeptala se Lillian. Prodavačka u Balenciagy se usmála.

„Jak jen to bude možné."

„Za týden?"

„Za čtrnáct dní. Ty šaty dají hodně práce. Rychleji je neuděláme. Ještě dnes se do nich pustíme.

Prodavačka si zapsala míry. „Trochu jste pohubla, madam."

„Máte pravdu. Ať dělám, co dělám, prostě nepřiberu."

„To máte ale štěstí."

„Ano," řekla Lillian. „Pro některé lidi by to bylo opravdu štěstím."

Vyšla na avenue George V. Odpoledne ji uvítalo zlatem, větrem a automobily. Na chvíli se zastavila a uvažovala o šatech, které si objednala. Vlastně už si nechtěla žádné kupovat, protože si myslela, že už jich má dost na celý život, ale Clerfayt na ni znovu naléhal, aby jí směl jedny darovat a pak k tomu přidala ještě jedny za Benátky; chrlení krve, které tam měla, ji bude pravděpodobně stát dny a týdny života a připadalo jí mnohem jednodušší, místo aby se nad tím utápěla v trudnomyslnosti, sebeobžalobách a lítosti, říct si, že tím taky bude potřebovat míň peněz na živobytí a že si tudíž může koupit o jedny šaty víc. Vybírala si je s neobyčejnou pečlivostí. Zpočátku chtěla mít nějaké dramatické, ale pak to byly ty nejprostší ze všech, které měla. Dramatickým místo toho bylo to, že jí je věnoval Clerfayt - byl to jediný protest proti Toulouse a proti tomu, co si pod tím představovala.

Usmála se na sebe v zrcadle výkladní skříně. V některých věcech nemůže být člověk nikdy dost povrchní, uvažovala. A šaty mohou být mnohem větší morální oporou než všechny nároky na právo, víc než všechen soucit a všechno pochopení, víc než všichni zpovědníci, víc než všechna moudrost a všichni zrádní přátelé, a dokonce i milenec. To nebyla frivolnost, ale prosté vědomí toho, jaká útěcha a velký účinek je v malých věcech.

Je dobře, když tohle člověk ví, pomyslela si Lillian, a pro ni to bylo skoro už jen to jediné, co věděla. Neměla čas na velká ospravedlňování a už vůbec žádný ke vzpourám. Provedla tu jednu, kterou chtěla udělat, a mnohdy už o ní začala pochybovat - teď už mohla jen bilancovat se svým osudem.

Věděla, že všechno to, čím se klame i utěšuje, se může považovat za celkem laciné triky; ale byla už tak vzdálena oněm ctihodným velkým trikům, jimiž se člověk snaží udělat svůj život snesitelným, že už pro ni neexistovaly rozdíly velikostí. Kromě toho se jí zdálo, že k tomu, věřit v malé triky platící jen na chvilku a umět je vychutnávat, je zapotřebí právě tolik kázně, odvahy a přemáhání - ne-li ještě víc - než věřit v ty, které mají velká jména. Proto si kupovala šaty a nacházela v tom stejnou útěchu jako někdo jiný ve veškerá filosofii světa, a právě tak záměrně zaměňovala svou lásku ke Clerfaytovi za lásku k životu, vyhazovala ji do vzduchu a opět ji chytala a věřila v ni, a přesto věděla, že se jednoho dne určitě roztříští. S balónem lze létat, dokud neklesne - ale nejde na něj zavěšovat domy.

A když balón klesne, je mrtvým kusem látky - už není balónem.

Když zahýbala u Fouqueta na Champs Elysées, potkala vikomta de Peystra. Zarazil se, když ji spatřil.

„Jak šťastně vypadáte," řekl. „Jste zamilovaná?"

„Ano. Do šatů."

„Jak rozumné," řekl Peystre. „Láska bez úzkosti a bez nesnází."

„Tedy žádná."

„Část jediné lásky, která má smysl: k sobě samému."

Lillian se dala do smíchu. „Myslíte, že je bez úzkosti a nesnází? Jste z litiny nebo z pěnové gumy?"

„Ani jedno, ani druhé. Jsem pozdní potomek osmnáctého století a sdílím osud všech potomků, že budu nepochopen. Nevypijete si se mnou tady na terase šálek kávy? Nebo koktail?"

„Kávu."

Dostali stůl zaplavený pozdním sluncem. „V jistý čas," řekl Peystre, „je skoro jedno a totéž sedět na slunci nebo mluvit o lásce nebo o životě - anebo o ničem. Například v tuhle hodinu. Bydlíte ještě v tom hotýlku u Seiny?"

„Myslím, že ano. Někdy to dost dobře nevím. Když mám po ránu otevřená okna, často se mi zdá, jako bych spala uprostřed hluku Place de l'Opera. A v noci mi často připadá, jako bych plula po Seině - v mlčenlivé loďce nebo ve vodě, na zádech s očima široce rozevřenýma, aniž bych si sama sebe uvědomovala a přitom byla plně soustředěna do sebe."

„Máte podivuhodné myšlenky."

„Naopak, nemám skoro žádné. Někdy mívám sny, ale taky ne často."

„Nepostrádáte je?"

„Ne," řekla Lillian. „Opravdu je nepostrádám."

„Pak jsme si podobni. Ani já je nepostrádám."

Číšník přinesl Peystrovi sherry a Lillian konvičku kávy. Peystre pohlédl s nevolí na kávu. „Káva se hodí spíš po jídle," řekl. „Nechcete raději aperitiv?"

„Ne, děkuji. Kolik je hodin?"

„Pět," odvětil Peyestre udiveně. „Pijete podle toho, kolik je hodin?"

„Jen dnes." Lillian kývla na vrchního. „Už jste něco slyšel, pane Lamberte?"

„Samozřejmě! Z Říma. Poslouchám už několik hodin. Celá Itálie je u rádia nebo stojí na ulicích," řekl vrchní vzrušeně. „V příštích minutách budou odstartovány silné kubatury. Monsieur Clerfayt jede s monsieurem Torrianim. Nestřídají se: řídí Clerfayt; Torriani jede s ním jako mechanik. Je to závod sportovních vozů. Ale neměl bych skočit pro rádio? Mám ho tu."

„Ano, přineste ho."

„Clerfayt je v Římě?" zeptal se Peystre.

„Ne. V Brescii."

„Já závodům nerozumím. Co je to za závod?"

„Na tisíc mil, z Brescie přes celou Itálii a zase zpátky do Brescie."

Vrchní přinesl přenosné rádio. Byl vášnivým fanouškem automobilových závodů a už hodiny sledoval závod. „Pouštějí je v minutových intervalech," řekl. „Nejrychlejší vozy jako poslední. Je to závod proti stopkám. Chytím Milán. Pět hodin - teď budou zprávy."

Otáčel knoflíky. Z rádia se ozvalo pískání. Pak uslyšeli politické zprávy z Milána, rychle, jako by hlasatel strašně spěchal, aby už přešel na sportovní výsledky. „Teď uslyšíte přenos z Brescie," začal změněným, vášnivým hlasem. „Na trať už byla poslána větší část jezdců. Náměstí je tak přeplněno, že se lidé nemohou ani hnout -"

Z rádia se ozval praskot a prskání. Pak byl jasně slyšet hukot motoru, který vzápětí utichl. „To se kolem přehnal jeden z nich," zašeptal rozčileně monsieur Lambert. „Patrně Alfa-Romeo."

Na terase zavládlo ticho. Zvědavci přistoupili blíž nebo se nakláněli od svých stolů.

„Kdo vede?"

„Ještě je předčasné něco říkat," pravil vrchní autoritativně. „Teď teprve startují rychlé vozy."

„Kolik vozů jede ten závod?" zeptal se Peystre.

„Skoro pět set."

„Panenkomarjá," poznamenal někdo. „A jak dlouho pojedou?"

„Víc než šestnáct set kilometrů, pane. Při dobrém průměru patnáct až šestnáct hodin. Možná že i míň. Ale v Itálii prší. Nad Brescií zuří bouře."

Přenos skončil. Vrchní odnesl rádio zpátky do restaurace. Lillian se opřela o opěradlo židle. Zdálo se, jako by obraz zůstal ještě okamžik skoro zřetelně viset v tichém, nazlátlém odpoledním světle terasy mezi tichým zvoněním kousku ledu ve sklenkách a cinkotem porcelánových talířů, které naskládány na sebe dosvědčovaly, kolik se toho snědlo - obraz bez barvy, průsvitný jako některé medúzy ve vodě, takže se za ním daly rozeznat stolky a židle Fouquetových teras - obraz šedého náměstí, plného abstraktního rámusu, který spoustou ozvěn ztratil svůj vlastní, individuální tón, a přízraky vozů, jeden za druhým, se dvěma nepatrnými jiskřičkami života v každém z nich, které nechtěly nic než dát v sázku samy sebe. „V Brescii prší," řekla Lillian. „Kde vlastně leží Brescia?"

„Mezi Milánem a Veronou," odvětil Peystre. „Nepovečeřela byste se mnou dnes večer?"

Deštěm potrhané girlandy visely splihle a mokré vlajky pleskaly o žerdě. Bouře zuřila, jako by se nejel závod jenom na zemi, ale ještě jeden s neviditelnými vozy v mračnech. Umělé i přírodní hřmění se střídalo; na burácení aut odpovídaly blesky a rachot seshora, „ještě pět minut," řekl Torriani.

Clerfayt seděl za volantem. Věděl, že nemá mnoho šancí; ale při závodech nebývá o překvapení nouze, zvláště na dlouhých tratích.

Myslel na Lillian a na Targa Florio. Tenkrát na ni zapomněl a nenáviděl ji, protože si na ni během závodu náhle vzpomněl a ona ho rušila. Závod byl důležitější než ona. Teď tomu bylo jinak. Už si jí nebyl jist a myslel na ni, ale nepřiznával si, že to záleží jenom na něm. Čertví, jestli je ještě v Paříži, pomyslel si. Ráno s ní ještě mluvil telefonicky; ale v tomto rámusu mu ráno připadalo nesmírně daleko. „Telegrafoval jsi Lillian?"

„Ano," odvětil Torriani. „Ještě dvě minuty."

Clerfayt přikývl. Vůz pomalu zamířil k náměstí Viale Venezia a zastavil. Před nimi už nikdo nebyl. Od této chvíle byl pro ně muž se stopkami na déle než polovinu dne a polovinu noci nejdůležitějším mužem na světě. Měl by být, pomyslel si Clerfayt; ale už není. Mám plnou hlavu Lillian. Měl bych nechat jet Torrianiho, ale už je pozdě. „Dvacet vteřin," řekl Torriani.

„Zaplať pámbu! Tak do toho, jedem!"

Startér mávl a vůz vystřelil. Za nimi letěly výkřiky. „Odstartoval Clerfayt," zvolal hlasatel, „s Torrianim jako mechanikem."

Lillian se vrátila do hotelu. Cítila, že má teplotu, ale rozhodla se, že tomu nebude věnovat pozornost. Mívala ji často, někdy jen o stupínek, jindy o víc a věděla, co to znamená. Pohlédla do zrcadla. Aspoň večer člověk nevypadá tak vyhasle, pomyslela si a usmála se nad trikem, který znovu použila: udělat z horečky místo nepřítele večerního

přítele, který propůjčuje očím lesk a obličeji jemné vzrušení zvýšené teploty.

Když odstoupila od zrcadla, spatřila na stole oba telegramy. Clerfayt, pomyslela si a srdce se jí rozbušilo strachy. Ale co by se mohlo tak brzy stát? Chvíli čekala a dívala se na složené a zalepené papírky. Pak opatrně vzala první a otevřela jej. Byl od Clerfayta. „Za patnáct minut startujeme. Je tu hotová potopa. Nadlétávej, plameňáku."

Odložila telegram vedle sebe. Po chvíli otevřela druhý. Měla ještě větší strach než předtím; mohl telegrafovat manažer, že se Clerfaytovi něco stalo, ale telegram byl rovněž od Clerfayta. Proč to dělá? pomyslela si. Copak neví, že každý telegram v tuhle dobu člověka jen vyděsí?

Otevřela skříň a vybírala si šaty na večer. Někdo zaklepal. Za dveřmi stál podomek. „Tady máte rádio, mademoiselle. Snadno na to chytíte Řím i Milán."

Zapojil šňůru. „A tady je ještě jeden telegram."

Kolik jich ještě pošle? napadlo ji. Byl by udělal nejlíp, kdyby byl posadil do mého pokoje detektiva, aby mě hlídal. Vybrala si šaty. Byly to ty, které měla na sobě v Benátkách. Byly vyčištěny a po krvi už na nich nebylo ani stopy. Od té doby věřila, že přinášeli štěstí, a dívala se na ně jako na maskota. Když otvírala poslední telegram, pevně tiskla šaty v ruce. Telegram nebyl od Clerfayta; ale bylo v něm pro Clerfayta blahopřání. Jak se dostal sem k ní? Znovu si ve večerním soumraku prohlédla podpis. Hollmann. Hledala, odkud byl poslán. Přišel ze sanatoria Bella Vista.

Pomalu a opatrně položila telegram na stůl. Dnes je den duchů, pomyslela si a sedla si na postel - Clerfayt, který je uvězněn támhle v té rádiové skříňce a čeká, aby svým burácejícím motorem naplnil pokoj - a teď tenhle telegram, jímž jako by k ní nahlédly oknem mlčenlivé tváře.

Byla to první zpráva, kterou dostala ze sanatoria od chvíle, kdy odtamtud odjela. Sama taky nepsala. Nechtěla psát. Chtěla za sebou jednou provždy spálit všechny mosty. Byla si tak jista, že se tam už nikdy nevrátí, že odchod odtamtud byl jako smrt.

Dlouho seděla tiše, pak otočila knoflíkem rádia; byla hodina zpráv. Řím se k ní vřítil přívalem hluku, jmen známých i neznámých osad a měst, Mantua, Ravenna, Bologna, Aquila - hodin, minut a s rozčileným hlasem hlasatele, který mluvil o získaných minutách jako o svatém Grálu a který líčil závady na vodních pumpách, zadřené písty a porouchané benzínové přívody, jako by líčil světové katastrofy, a který jako bouři vnesl do setmělého pokoje závod s časem, zběsilý let o vteřiny, ne o vteřiny života, ale o to být na mokré silnici s deseti tisíci zatáčkami a jásajícím davem o několik set metrů dřív na místě, která se zase okamžitě opustí, zběsilý úprk, jako by měl člověk v patách atomovou bombu. Proč tomuhle nerozumím? pomyslela si Lillian. Proč necítím nic z opojení miliónů lidí, kteří tento večer a tuto noc lemují silnice Itálie? Neměla bych to cítit právě já pronikavěji? Nepodobá se to mému vlastnímu životu? Závod o to, urvat co nejvíce, honba za přeludem, který před člověkem prchá jako umělý zajíc před smečkou na závodech chrtů?

„Florencie," oznamoval vítězoslavně hlas z rádia a začal znovu vypočítávat časy, jména a značky vozů, průměrnou rychlost a nejvyšší dosaženou rychlost a pak pln chlouby dodal: „Pojedou-li vedoucí vozy jako až dosud, dorazí do Brescie v novém rekordním čase!"

Lillian užasla. Do Brescie, pomyslela si. Zpátky do malého, venkovského městečka s garážemi, kavárničkami a obchody, odkud vyrazili. Zahrávali si se smrtí, řítili se nocí, se strnulými, maskám podobnými a špínou pokrytými obličeji, zápasili se strašlivou únavou časného jitra, uháněli dál a dál, jako by šlo o to největší na světě - a to všechno jen proto, aby se zase vrátili zpátky do malého venkovského městečka, z něhož vyjeli! Z Brescie do Brescie!

Vypnula rádio a šla k oknu. Z Brescie do Brescie! Existoval větší symbol nesmyslnosti? K tomu jim život daroval takový zázrak, jako jsou zdravé plíce a srdce, nepochopitelné chemické továrny jako játra a ledviny a bílou, měkkou hmotu v lebce, fantastičtější než všechny hvězdné systémy, to všechno proto, aby to dávali v sázku a aby, budou-li mít štěstí, dojeli z Brescie do Brescie! Jaké absurdní šílenství.

Pohlédla na řetěz aut projíždějících bez ustání po nábřeží. Nejede vlastně každé z Brescie do Brescie? Z Toulouse do Toulouse? Od sebeuspokojení k sebeuspokojení? A od sebeklamu k sebeklamu? Já také, pomyslela si. Já pravděpodobně také! Přesto přese všechno! Ale kde je ta má Brescie? Pohlédla na Hollmannův telegram. Tam, odkud přišel, neexistovala žádná Brescie. Ani Brescie, ani Toulouse. Tam byl jen tichý, neúprosný boj, boj o dech na pomezí života. Tam neexistovalo ani sebeuspokojení, ani sebeklam. Otočila se a chvíli přecházela po pokoji. Ohmatávala si šaty a náhle měla pocit, jako by se v nich drolil popel. Zvedla kartáče a hřebeny a opět je položila, aniž si uvědomila, že je vůbec vzala do ruky. Co jsem to udělala? pomyslela si. A co to dělám? Jako stín vstoupila oknem předtucha, že se snad dopustila nějakého strašlivého omylu, omylu, jemuž se nebylo možno vyhnout a který teď už nešlo odčinit.

Začala se oblékat na večer. Telegram ještě ležel na stole. Ve světle lamp se zdál být jasnější než všechno ostatní v pokoji. Chvílemi na něj pohlédla. Slyšela šplouchání řeky a cítila vůni vody a listí. Co teď dělají tam nahoře? napadlo ji a poprvé začala vzpomínat. Co dělají, zatímco se Clerfayt žene po temných silnicích před Florencií za světly svých reflektorů? Ještě chvíli otálela - pak vzala telefon a ohlásila číslo sanatoria.

„Za chvíli jsme v Sieně!" vykřikl Torriani. „Musíme tankovat a vyměnit pneumatiky."

„Za jak dlouho?"

„Za pět minut. Zatracený déšť!"

Clerfayt se ušklíbl. „Nepršíjenom nám. Ostatním taky. Dávej pozor, kde je depo."

Domů přibývalo. Reflektory je vytrhávaly z pleskající tmy. Všude stáli lidé v pláštích do deště a s deštníky. Vynořily se bílé zdi, lidé se zase rychle ztratili z dohledu, deštníky, kymácející se jako houby ve vichřici, vůz se smýkl - „Depo!" vykřikl Torriani.

Brzdy zaskřípěly, vůz se otřásl a zastavil. „Benzín, vodu, pneumatiky, rychle!" zvolal Clerfayt do doznívajícího rachotu motoru. Seděl mu v uších, jako by to byly prázdné, staré sály za bouřky.

Někdo mu podal sklenici citronády a nové brýle. „Jak jsme na tom?" zeptal se Torriani.

„Skvěle! Na osmnáctém místě.“

„To je bída,“ poznamenal Clerfayt. „A co ostatní?“

„Weber je na čtvrtém, Marchetti na šestém a Frigerio na sedmém místě. Conti odpadl.“

„Kdo vede?“

„Sacchetti s desetiminutovým náskokem před Lottim.“

„A my?“

„Má před vámi náskok devatenácti minut. Ale žádný strach - kdo je první v Římě, nikdy závod nevyhraje. To ví každý.“

Náhle u nich stanul manažer Gabrielli.

„Bůh tomu tak chtěl!“ zahučel. „Matko boží, sladká krvi Ježíšova, vždyť to víš taky!“ modlil se. „Ztrestej Sacchettiho za to, že je první! Stačí docela malinký defekt na benzínové pumpě, nic víc! A hned taky zároveň jeden Lottimu! A vy, archandělé, ochraňujte -“

„Co tu děláte?“ zeptal se Clerfayt. „Proč na nás nečekáte v Brescii?“

„Hotovo!“ křikli mechanici.

„Jedeme!“

„Počkat! Zbláznil jste se?“ spustil manažer. „Letím -“ motor mu oderval slova od úst. Vůz vypálil, lidé uskočili a stužka silnice, na níž byli přilepeni, se opět začala do nekonečna odvíjet. Co teď asi dělá Lillian? napadlo Clerfayta. Nevěděl proč, ale čekal, že bude mít v depu telegram. Telegramy se však mohou zpozdit, možná že bude v příštím depu. A znovu tu byla noc a světla a lidé, jejichž křik neslyšel v řevu motoru, jako by to byly postavy z němého filmu, a nakonec už jen silnice, had, který jako by se táhl kolem země, a mystické zvíře, řvoucí pod kapotou vozu.

18

Spojení dostala velmi rychle. Lillian je čekala až za několik hodin, jednak proto, že znala francouzské telefonní spoje, a za druhé proto, že měla pocit, že sanatorium je tak daleko, jako by bylo na jiné planetě.

„Sanatorium Bella Vista.“

Lillian nevěděla, jestli ten hlas zná. Bylo docela možné, že to byla stále ještě slečna Hegerová.

„Prosila bych pana Hollmanna,“ řekla a cítila, jak se jí náhle rozbušilo srdce.

„Okamžik, prosím.“

Naslouchala téměř neslyšnému bzučení drátu. Zdálo se, že musejí Hollmanna hledat. Podívala se na hodinky; v sanatoriu už byli po večeři. Proč jsem tak rozrušená, jako bych vyvolávala ducha mrtvého? pomyslela si.

„Hollmann. Kdo je tam?“

Lekla se, jeho hlas zněl tak neobyčejně jasně. „Lillian,“ zašeptala.

„Kdo?“

„Lillian Dunkerqueová.“

Hollmann se na okamžik odmlčel. „Lillian,“ řekl pak nevěřícně. „Kde jste?“

„V Paříži. Přišel sem váš telegram pro Clerfayta. Poslali mi ho z jeho hotelu. Nedopatřením jsem ho otevřela.“

„Vy nejste v Brescii?“

„Ne,“ řekla a pocítila slabou bolest. „Nejsem v Brescii.“

„Clerfayt nechtěl?“

„Ne, nechtěl.“

„Já sedím u rádia,“ řekl Hollmann. „Vy jistě taky.“

„Ano, Hollmanne.“

„Jede ohromně. Závod ještě není zdaleka rozhodnut. Znám Clerfayta; vyčkává. Nechává ostatní, aby se oddělali. Nešlápne do toho dřív než před půlnocí; možná že i o něco později - ne, myslím, že o půlnoci, je to závod proti hodinkám, však víte. Ani sám
neví, na kterém místě jede, to je ten nervák, doví se to, jen když tankuje, a to už třeba zase není pravda. Je to závod v nejistotě - rozumíte mi, Lillian?“

„Ovšem, Hollmanne. Závod v nejistotě. A co vy, jak se máte?“

„Dobře. Časy jsou fantastické. Průměrné rychlosti od sto dvaceti výš. Přitom spousta silných kubatur přijde teprve teď na dlouhé, rovné tratě. Průměrné rychlosti, Lillian, žádné maximální!“

„Ovšem, Hollmanne. Máte se dobře?“

„Moc dobře. Mnohem líp, Lillian. Kterou stanici posloucháte? Chyťte si Řím; závod je teď blíž k Římu než Milánu.“

„Poslouchám Řím. Mám radost, že se vám vede líp.“

„A jak se máte vy, Lillian?“

„Moc dobře. A - “

„Možná, že je dobře, že nejste v Brescii; je tam bouřka a leje tam - ačkoliv, já bych to nevydržel, já bych musel být přitom. Jak se vám daří, Lillian?“

Věděla, co tím myslí. „Dobře,“ řekla. „A co u vás nahoře?“

„Pořád stejně. Za pár měsíců se toho moc nezměnilo.“

Za pár měsíců, pomyslela si. Nebyly to roky?

„A jak se daří -“ zaváhala, ale náhle si uvědomila, že volala jen kvůli tomu. „Jak se daří Borisovi?“

„Komu?“

„Borisovi.“

„Borisů Volkovovi? Je ho málo vidět. Do sanatoria už nechodí. Myslím, že se mu vede dobře.“

„Viděl jste ho někdy?“

„Ano, samozřejmě. Už jsou to ovšem asi dva tři týdny. Šel na procházku se svým psem, s tím vlčákem, však ho znáte. Ale nemluvili jsme spolu. Jaké je to tam dole? Takové, jak jste si představovala?

„Přibližně,“ řekla Lillian. „Záleží ovšem vždycky na tom, co z toho člověk udělá. Je nahoře ještě sníh?“

Hollmann se zasmál. „Už je pryč. Louky rozkvétají. Lillian -“ odmlčel se, „- za pár týdnů odtud odcházím. Opravdu. Říkal mi to Dalajláma.“

Lillian tomu nevěřila. Jí to před lety taky říkali. „To je ohromné,“ řekla. „Pak se zase uvidíme. Mám to říct Clerfaytovi?“

„Radši ještě ne; v tomhle jsem pověrčivý. Počkejte - teď budou další zprávy. Musíte si je taky poslechnout! Tak na shledanou, Lillian!“

„Na shledanou, Hollmanne.“

Chtěla se ještě zeptat na Borise, ale nezeptala se. Chvíli se dívala na černé sluchátko; pak je opatrně položila zpátky do vidlice, dala se unášet svými myšlenkami, aniž je sledovala, a najednou zpozorovala, že pláče. Jak jsem pošetilá, pomyslela si a vstala. Za všechno se musí platit. Copak jsem si mohla myslet, že už jsem zaplatila?

„Slovo štěstí nabylo v naší době přehnaného významu,“ řekl vikomt de Peystre. „Byla staletí, kdy je lidé ani neznali. Nepatřilo k životu. Přečtěte si čínskou literaturu z nejlepších epoch nebo indickou, či řeckou. Namísto emocí, v nichž má slovo štěstí své kořeny, hledali neměnný, hluboký pocit života. Když se tento pocit ztrácí, začíná krize, zaměňování s emocemi, romantika a pošetilá náhražka v hledání štěstí.“

„Není to druhé také jenom náhražka?“ zeptala se Lillian.

„Je, ale je člověka důstojnější,“ odvětil Peystre.

„Je jedno bez druhého nemožné?“

Zamyšleně na ni pohlédl. „Téměř vždycky. Ale u vás, myslím, že ne. Vy máte obojí. A to mě fascinuje. Zřejmě to předpokládá takový stav čirého zoufalství, že už nezáleží na jménu pro něj, ani pro zoufalství. Je to na druhé straně anarchie - na pólu osamělosti bez jakéhokoli smutku. Myslím, že u vás se smutek a vzpoura už dávno vzájemně zničily. Proto mají malé věci stejnou cenu jako velké. Detail začíná zářit.“

„Promluvilo z vás osmnácté století,“ poznamenala Lillian napůl žertem. „Nejste jeho posledním potomkem?“

„Jsem jeho posledním ctitelem.“

„Což se tenkrát nemluvilo o štěstí víc než kdy jindy?“

„Jen ve špatných obdobích. A i pak se o něm sice mluvilo a horovalo, ale člověk nepřestal být praktickým v širokém smyslu toho slova.“

„Dokud nepřišla gilotina.“

„Dokud nepřišla gilotina a nevynašlo se právo na štěstí,“ souhlasil Peystre. „Gilotina přichází vždycky.“

Lillian dopila sklenku. „Není to všechno jenom dlouhý úvod k návrhu, který mi chcete učinit, totiž abych se stala vaší milenkou?“

Peystre nehnul ani brvou. „Nazývejte to tak, jestli chcete. Je to návrh, dát vám takový rámec, jaký potřebujete. Nebo ještě lépe, rámec, jaký by se k vám podle mého soudu hodil.“

„Jako obruba pro kámen?“

„Jako obruba pro velmi drahocenný kámen.“

„Kámen z čirého zoufalství?“

„Z modrobílé osamělosti. A modrobílé odvahy, mademoiselle. Přijměte můj obdiv. A promiňte mi mou tvrdošíjnost. Diamanty s takovým leskem jsou vzácné.“ Peystre se usmál. „Nechcete si teď opět poslechnout poslední zprávy, jak probíhá závod v Itálii?“ „Tady? U Maxima?“

„Proč ne? Albert, zdejší maitre d'hotel, dokázal už splnit jiná přání, když chtěl. A pro vás bude jistě chtít. Viděl jsem to; Albert má znamenitý čich.“

Orchestr začal podle tradice hrát melodie z Veselé vdovy, číšníci sklízeli ze stolů. Albert prošel kolem a poslal jim ke stolu láhev koňaku, která nebyla ani zaprášená, ani ozdobená napoleonským emblémem, ale měla jen maličký, rukou napsaný štítek. „Neříkal jsem vám, že má znamenitý čích?“ řekl Peystre. „Ochutnejte tenhle koňak, ale samozřejmě až po obvyklém ceremoniálu, zahřát dlaní, nadechnout jeho vůni a porozprávět o něm. Jsme pozorováni.“

Lillian vzala sklenku, neohřála ji ani nevdechla její vůni a vypila ji do dna. Peystre se zasmál. Albert, který stál v rohu, vyslal náznak schvalujícího úsměvu. Po několika minutách přišel jiný číšník s lahvičkou Framboise. Postavil na stůl menší skleničky a nalil. Okamžitě se rozšířila vůně ovocných sadů v časném létě. „Starý malinový destilát,“ řekl Peystre zbožně. „Ještě vzácnější.“

Lillian uvažovala: Co by udělal, kdybych mu teď ten starý malinový destilát vchrstla do jeho šlechtického, vyhaslého obličeje? Pravděpodobně by měl pochopení i pro to a komentoval by to nějakou hezkou větičkou. Nepohrdala jím; naopak, připadal jí příjemný jako mírný prostředek pro spaní, a pozorně mu naslouchala. Ztělesňoval pro ni druhou stránku života. Sublimoval životní strach v kult estetického cynismu a snažil se udělat z nebezpečných horských stezek cestičky v parku. Nic se tím nezměnilo. Kdy tohle všechno už jednou slyšela? Přece u Levalliho na Sicílii. Stačilo, aby měl člověk peníze a malé srdce, aby mohl takto žít. Nebylo třeba jezdit z Brescie do Brescie. Stačilo být v Brescii a prohlašovat, že člověk žije ve Versailles na počátku osmnáctého století.

„Musím jít,“ řekla.

„Jak často to říkáte?“ poznamenal Peystre. „Dělá vás to neodolatelnou. Je to vaše oblíbené slovo?“

Pohlédla na něho. „Kdybyste věděl, jak ráda bych zůstala," řekla pomalu. „Třeba i chudá a sama, ale jenom moci zůstat. Zůstat! Všechno ostatní je lež a odvaha strachu."

Nechala se dovézt k hotelu. Noční vrátný jí šel rozčileně naproti. „Pan Clerfayt je na dvanáctém místě! Předjel šest soupeřů. Hlasatel říkal, že je ohromný noční jezdec."

„To je."

„Sklenku šampaňského na oslavu?"

„Nikdy se nemá nic oslavovat předčasně. Závodníci jsou pověrčiví."

Lillian poseděla chvíli v malé, temné hale.

„Jestli pojede takhle dál, je zítra ráno zase v Brescii," řekl noční vrátný.

„To taky," odvětila Lillian a vstala. „Půjdu si ještě vypít kávu na bulvár Michel."

Tam už se k ní chovali jako ke stálému hostu. Číšník nad ní bděl, Gérard na ni čekal a kroužek studentů jí dělal jakousi čestnou stráž.

Gérad měl tu dobrou vlastnost, že byl pořád hladový; a tak zatímco jedl, měla čas na přemýšlení. S oblibou hleděla na ulici, kde kolotal a pulsoval život, horkýma a bezútěšnýma očima. Při pohledu na tento nekonečný proud bylo těžké věřit v nesmrtelnost duše každého jedince. Kam jednou poputují všechny ty duše? Rozpadnou se jako těla? Nebo budou ještě bloudit kolem za takovýchto večerů, prosycených tužbami, rozkošemi a zoufalstvím, rozpadajíce se plny tichého strachu a touhy, aby mohly zůstat tím, čím byly, a nestaly se duchovní mrvou pro jiné duše, které byly právě teď nevšímavě plozeny za tisícerými okny?

Gérard konečně přestal jíst. Jako poslední chod měl sýr Pont-l'Eveque. „Jak surový proces přijímání potravy pečených kousků zvířecích mrtvol a zpola rozložených mléčných výrobků rozněcuje poetické kvality duše k chvalozpěvům!" pravil. „Věčně zázračné a útěšné!"

Lillian se zasmála. „Z Brescie do Brescie," řekla.

„Téhle jasné a prosté větě nerozumím; ale zdá se mi, že ji celkem nelze vyvrátit." Gérard dopil kávu. „Je dokonce hlubokomyslná. Z Brescie do Brescie! Nazvu tak svou příští sbírku básní. Dnes večer jste málomluvná."

„Málomluvná ne, ale jen bez slov."

„Z Brescie do Brescie?"

„Tak nějak."

Gérard přikývl a přivoněl ke koňaku. „Je to věta, která se neustále lepší. Vede k množství plytkostí, které kdysi byly všechny hluboké jako šachty a snad dosud jsou."

„Znám ještě jednu další," řekla Lillian. „Všechno je totéž."

Gérard postavil sklenku. „S fantazií nebo bez fantazie?"

„S veškerou fantazií."

S úlevou přikývl. „Na okamžik jsem se bál, že jste deprimovaná a že hodláte vyhrabat nějakou kuchyňskou moudrost."

„Právě naopak - velmi uspokojující poznání."

„Jednotlivosti jsou totéž co celek, ale celek je víc. Tato láhev vína je právě tak úchvatná jako Raffael; v tamhleté uhrovité studentce nepochybně straší taky kus Médey a Aspasie - život bez perspektivy; všechno je stejně důležité i nedůležité; všechno je bez perspektivy; všechno je Bůh. Nemyslíte?" zeptal se Gérard.

Lillian se usmála. „Jak jste rychlý."

„Příliš rychlý." Gérard se zatvářil trpce. „Příliš rychlý, abych to prožil." Dal si pořádný doušek koňaku. „Kdybyste to skutečně prožila," poučoval, „zbývaly by vám pak jen tři věci -"

„Tolik?"

„Jít do buddhistického kláštera, zbláznit se nebo zemřít, nejlíp vlastní rukou. Sebezničení je, jak víte, jednou ze tří věcí, v nichž máme výhodu před zvířaty."

Lillian se na ty dvě zbývající nezeptala. „Existuje ještě čtvrtá," řekla. „Naším neštěstím je, že věříme, že máme právo na život. Ale nemáme je. Když tohle člověk pochopí, opravdu pochopí, pak mnoho hořkého medu rázem zesládne."

Gérard zvedl obě ruce a naznačil gratulaci. „Kdo nic neočekává, nebude nikdy zklamán. Poslední z těch menších moudrostí!"

„Pro dnešní večer ta poslední," odvětila Lillian a vstala. „I ty nejkrásnější moudrosti umírají přes noc. Kolik mrtvol se pokaždé příštího rána zamete! A je zvláštní, co všechno člověk napovídá, když slunce zapadne. Už musím jít."

„To říkáte vždycky; ale zase se vrátíte."

Vděčně na něho pohlédla. „Viďte? Zvláštní, že tohle vědí jenom básníci." „Ti to taky nevědí; jenom v to doufají."

Loudala se po Quai des Grands-Augustins až ke Quai Voltaire a pak zpátky uličkami za nábřežími. Nebála se jít v noci sama; neměla z lidí strach.

V rue de Seine viděla, že někdo leží na zemi. Domnívala se, že je to nějaká opilá ženská, a přešla kolem ní; ale v poloze ženy, která ležela roztažená napůl v jízdní dráze a napůl na chodníku bylo něco, co ji přimělo, aby se vrátila. Chtěla ji aspoň odtáhnout na chodník, aby ji nepřejelo nějaké auto.

Žena byla mrtvá. Oči měla vytřeštěné a ve sporém světle pouliční lucerny upírala na Lillian strnulý pohled. Když zvedla ženě ramena, hlava jí s temným úderem spadla zpátky na dlažbu. Lillian přidušeně vykřikla; v prvním

okamžiku si myslela, že mrtvé nějak ublížila. Pohlédla jí do tváře; byla nekonečně prázdná. Bezradně se rozhlédla; nevěděla, co dělat. Několik oken bylo osvětleno a za jedním větším, zakrytým záclonou, slyšela hudbu. Mezi domy se velmi vysoko klenulo bezhvězdné nebe. Odkudsi někdo zavolal. Lillian viděla, jak se blíží nějaký muž. Na okamžik zaváhala; pak mu rychle vyšla vstříc. „Gérarde!“ řekla udiveně a ulehčené. „Jak víte -“

„Šel jsem za vámi. Je to právo básníků za jarních večerů -“

Lillian zavrtěla hlavou. „Tamhle leží nějaká mrtvá žena! Pojďte!“

„Určitě je opilá a v bezvědomí.“

„Ne, je mrtvá. Vím, jak člověk vypadá, když je mrtvý.“ Cítila, jak se Gérard zdráhá. „Copak?“

„Nechci s tím nic mít,“ řekl básník smrti.

„Nemůžeme ji tam přece nechat ležet.“

„Proč ne? Je mrtvá. Všechno další je už věcí policie. Nechci být do ničeho zapleten. Ani vy byste se do toho neměla plést. Mohli by si myslet, že jsme ji zavraždili. Pojďte!“

Popadl Lillian za ruku a táhl ji pryč. Lillian se zastavila. Pohlédla do obličeje, který už o ničem nevěděl a věděl všechno, co nevěděla ona. Mrtvá vypadala strašlivě opuštěná. Jednu nohu měla skrčenou pod kostkovanou sukní. Viděla punčochy, hnědé střevíce, zpola rozevřené dlaně, krátké tmavé vlasy a tenký řetízek na krku.

„Pojďte,“ zašeptal Gérard. „Z toho mohou být jen nepříjemnosti. S policií nejsou žádné žerty! Můžeme jí odněkud zatelefonovat. Nic víc udělat nemůžeme.

Nechala se táhnout pryč. Gérard šel tak rychle, že mu stěží stačila. Když došli na nábřeží, viděla, že je velmi bledý. „Stát smrti tváří v tvář je něco jiného, než o ní mluvit, viďte?“ řekla s hořkým posměškem. „Odkud zatelefonujeme? Ode mne z hotelu?“

„Tam by nás mohl slyšet noční vrátný.“

„Mohu ho pro něco poslat.“

„Dobrá.“

Vrátný přišel celý rozzářený: „Jede teď na desátém místě, ale -“

Uviděl Gérarda a vyčítavě zmlkl. „To je Clerfaytův přítel,“ řekla Lillian. „Máte pravdu, musíme to oslavit. Přineste láhev vína. Kde je tu telefon?“

Vrátný ukázal na stůl a zmizel. „Teď,“ řekla Lillian.

Gérard už hledal v telefonním seznamu. „Seznam je starý.“

„Policie nemění svá čísla.“

Na desátém místě, pomyslela si Lillian. Pořád ještě jede a jede, z Brescie do Brescie, a mezitím -

Slyšela, jak Gérard mluví. Vrátný se vrátil se sklenkami a s lahví šampaňského. Zátka bouchla jako výstřel; vrátný příliš bujaře zatřásl lahví. Gérard polekaně zmlkl. „Ne, to nebyl výstřel,“ řekl pak a zavěsil.

„Tak se mi zdá, že byste potřeboval pořádný doušek,“ řekla Lillian. „Momentálně mě nenapadlo nic jiného než tohle; vrátný čekal celý večer na to, aby mohl otevřít láhev. Asi je to rouhání.“

Gérard zavrtěl hlavou a žíznivě se napil. Pohlédl k telefonu. Lillian viděla, že se bojí, že by policie mohla zjistit, odkud telefonovali. „Mysleli si, že tu někdo vystřelil,“ řekl. „Byla to zátka. Proč bývají tragické věci často tak hrozně komické?“

Lillian mu podala láhev, aby nalil.

„Musím jít,“ řekl.

„Tentokrát musíte jít vy. Dobrou noc, Gérarde.“

Pohlédl na láhev. „Vzal bych si ji, jestli už nebudete pít.“

„Ne, Gérarde. Jedno nebo druhé.“

Viděla, jak rychle zmizel ve dveřích. Teď přijde noc a opět budu sama, pomyslela si a dala láhev vrátnému.

„Vypijte to. Nechal jste rádio ještě nahoře?“

„Samozřejmě, mademoiselle.“

Vyšla po schodech nahoru. Chrom a sklo rádia se leskly ve tmě. Rozsvítila a chvíli čekala u okna, jestli kolem nepojede policejní vůz. Nic neviděla. Pomalu se svlékala. Uvažovala, jestli má na noc rozvěsit po pokoji své spojence šaty; neudělala to. Čas těchto pomocí už minul, napadlo ji. A příležitost také. Nechala však svítit lampičku a vzala si prášky pro spaní.

Probudila se s pocitem, jako by byla odněkud vymrštěna. Skrze záclony soupeřilo slunce s nevyspalou žárovkou. Telefon řinčel. Policie, pomyslela si a zvedla sluchátko.

Byl to Clerfayt. „Právě jsme dojeli do Brescie!“

„Ano, do Brescie.“ Zaplašila zbytky snu, který už se propadl do zapomnění. „Dokázals to!“

„Jako šestý!“ Clerfayt se zasmál.

„Jako šestý! To je ohromné.“

„Nesmysl. Zítra se vrátím. Teď musím spát. Torriani spí už tady v židli.“

„Ano, vyspi se. Jsi hodný, že jsi zavolal.“

„Pojedeš se mnou na Riviéru?“

„Ano, miláčku.“ „Čekej na mě.“ „Ano miláčku.“

„Neodjížděj, dokud nepřijedu.“ Kam bych měla jezdit? pomyslela si. Do Brescie? „Budu na tebe čekat,“ řekla.

V poledne se prošla po rue de Seine. Ulice vypadala jako obvykle. Prohlížela si noviny, Nic ale nenašla. Pro novinářskou zprávu bylo příliš bezvýznamné, že zemřel nějaký člověk.

19

„Koupil jsem ten dům dávno před válkou," řekl Clerfayt. „Tenkrát mohl člověk koupit půlku riviéry za babku. Nikdy jsem v něm nebydlel a moc jsem ho nezařizoval. Jak vidíš, je postaven v ohavném slohu, ale štukové ozdoby se mohou otlouct a dům se dá zmodernizovat a zařídit."

„Proč? Chceš tu opravdu bydlet?"

„Proč ne?"

Lillian se zahleděla ze setmělého pokoje do zešeřelé zahrady s pískovými cestičkami. Moře odtud nebylo vidět. „Ale Clerfayte," řekla s úsměvem. „Snad až ti bude pětašedesát, ale dřív ne. Po životě vyplněném prací v Toulouse. Pak tu budeš moct rozšafně trávit život francouzského rentiéra s nedělním obědem v hotelu de Paris a s výletem do kasina."

„Zahrada je velká a dům lze přestavět," pokračoval Clerfayt neústupně. „Mám na to peníze. Mille Miglie se projevily štědře. Doufám, že po závodě v Monaku k tomu ještě něco přidám. Proč ti připadá tak zhola nemožné bydlet tady? Kde bys chtěla žít?"

„Nevím, Clerfayte."

„Ale to přece člověk ví! Aspoň přibližně."

„Já ne," řekla Lillian trochu poděšena. „Nikde. Chtít někde žít znamená vždycky chtít někde zemřít."

„Podnebí je tu v zimě stokrát lepší než v Paříži."

„V zimě!" řekla Lillian, jako by říkala Sirius a Styx a věčnost.

„Zima bude co nevidět. S přestavbou se musí začít brzy, jestliže to má být hotové."

Lillian se rozhlédla po ponuré místnosti. Nebylo to poprvé, co o tom mluvili. Nechci tu být uvězněna, pomyslela si a zeptala se: „Nemusíš v zimě pracovat v Toulouse?" „To mohu kromě toho; ale chtěl bych, abys už předtím žila někde, kde je pro tebe nejlepší podnebí."

Co mi záleží na podnebí, pomyslela si Lillian a zoufale řekla: „Nejlepší podnebí má sanatorium."

Clerfayt na ni pohlédl. „Musíš se vrátit?"

Mlčela. „Chtěla by ses tam vrátit?" zeptal se.

„Co ti na to mám odpovědět? Nejsem tady?"

„Ptala ses lékaře? Zeptala ses na to tady dole vůbec někdy lékaře?"

„Na to se nemusím vůbec žádného lékaře ptát."

Nedůvěřivě na ni pohlédl. „Zeptáme se na to společně. Najdu toho nejlepšího lékaře ve Francii a zeptáme se ho."

Lillian neodpověděla. Ještě to, pomyslela si. Clerfayt se jí už dříve několikrát ptal, jestli chodí k lékaři, a vždycky mu stačilo, když ho ujistila, že chodí. Tohle bylo něco jiného. Souviselo to s domem, budoucností, láskou a starostlivostí, se všemi těmi krásnými jmény, která už pro ni neexistovala, protože umírání jen ještě víc ztěžovala. Dalším důsledkem by bylo, že by se ji snažil dostat do nemocnice.

Za oknem se pronikavě rozezpíval pták. „Pojďme ven," řekl Clerfayt. „Uznávám, že elektrické světlo v téhle barevné lucerně je strašlivé. Ale všechno se dá změnit."

Venku se nad zdmi se štukovými ozdobami ukládal večer. Lillian se zhluboka nadechla. Měla pocit, jako by unikla. „Faktem je," řekl Clerfayt, „že se mnou nechceš žít, Lillian. Vím to."

„Vždyť s tebou žiji," odvětila bezmocně.

„Žiješ se mnou jako někdo, kdo tu už zítra nebude. Jako někdo, kdo je pořád na odchodu."

„Tys to tak nechtěl?"

„Snad chtěl - ale teď už nechci. Chtěla bys se mnou žít někde jinde?"

„Ne," řekla tiše. „Ale ani s nikým jiným, Clerfayte."

„Proč ne?"

Vzdorně mlčela. Proč jenom se tak pošetile ptá? „Vždyť už jsme o tom tolikrát mluvili. Proč zase začínáš?" řekla nakonec.

„Vztah se může změnit. Je láska něčím tak opovrženíhodným?"

Zavrtěla hlavou. Pohlédl na ni. „Nikdy jsem toho v životě pro sebe moc nechtěl, Lillian. Teď ale chci. Chci tebe!"

„Ale vždyť mě máš."

„Ne úplně. Ne dost."

Chce mě připoutat a uvěznit, pomyslela si, a je na to pyšný a říká tomu sňatek, starostlivost a láska, a snad to tím taky je. Ale proč nechápe, že to, nač je pyšný, je to, co mě žene pryč? Nenávistně pohlédla na vilku a pískové cestičky kolem ní. Utekla seshora jenom proto, aby skončila tady? Tady nebo v Toulouse nebo v Brescii? Kam se podělo dobrodružství? Kam se poděl Clerfayt? Co ho tak změnilo? Proč se tomu nevysmějí? Co jiného jim zbývá?

„Mohli bychom to aspoň zkusit," řekl Clerfayt. „Když to nepůjde, tak dům prodáme."

Už nemám čas něco zkoušet, pomyslela si Lillian. A na experimentování s domáckým štěstím už nemám čas vůbec. Příliš mě to rozesmutňuje. Musím pryč! Nemám už čas ani na takovéhle rozhovory. Tohle všechno jsem znala mnohem líp nahoře v sanatoriu, u Borise, a i odtamtud jsem utekla.

Náhle se uklidnila. Ještě nevěděla, co udělá, ale vědomí, že může utéci, dělalo všechno snesitelnějším. Neměla strach z neštěstí, příliš dlouho v neštěstí a neštěstím žila - ani se nebála štěstí jako mnoho jiných, kteří si myslí, že je hledají - jenom se bála vězení prostřednosti.

Večer byl nad mořem ohňostroj. Noc byla jasná a hluboká, a protože obzor tvořilo moře a nebe, rakety stoupaly a padaly, jako by byly vystřelovány do nekonečnosti, a na druhé straně se řítily do prostoru, který už nebyl prostorem, protože se zdálo, že je bez hranic. Lillian si vzpomněla na ohňostroj, který zažila na horské boudě večer před svým útěkem. Nechystala se teď opět k útěku? Zdá se, že moje životní rozhodnutí se uskutečňuje při ohňostrojích, pomyslela si ironicky. Nebo nebylo snad všechno to, co až dosud prožila, jen pouhým ohňostrojem? Ohňostrojem, který začíná pohasínat a měnit se v prach a popel? Rozhlédla se. Ještě ne, pomyslela si úzkostlivě. Teď ještě ne. Nenastane vždycky před koncem aspoň ještě jedno poslední, veliké vzplanutí, při němž všechno shoří, při velkém finále?

„Ještě jsme nehráli," řekl Clerfayt. „Už jsi to někdy zkoušela? Myslím v herně?"

„Nikdy."

„Pak bys to měla zkusit. Máš ještě ruku nevinnosti a jistě vyhraješ. Zajedeme si tam? Nebo jsi unavena? Už jsou dvě hodiny."

„Časné jitro. Kdo je v tu dobu unavený?"

Pomalu jeli ozářenou nocí. „Konečně je teplo," řekla Lillian.

„Můžeme tu zůstat, dokud nebude léto i v Paříži."

Opřela se o něho. „Proč lidé nežijí věčně, Clerfayte? Bez umírání?"

Položil jí ruku kolem ramen. „Ano, proč? Proč stárneme? Proč nemůžeme žít, jako by nám bylo třicet, dokud nám nebude osmdesát, a pak naráz zemřít?"

Zasmála se. „Mně ještě není třicet."

„Máš pravdu," řekl Clerfayt a pustil ji. „Pořád na to zapomínám. Mám pocit, že jsi za poslední tři měsíce zestárla o pět let, tak ses změnila. O pět let jsi zkrásněla. A o deset ses stala nebezpečnější."

Zprvu hráli ve velkých sálech; když se pak sály vyprázdnily, hráli v menších, kde byly sázky vyšší. Clerfayt začal vyhrávat. Zpočátku hrál trente et quarante a pak přešel k ruletovému stolu, kde byla maximální sázka vyšší než u ostatních. „Stůj za mnou," řekl Lillian. „Přinášíš štěstí."

Clerfayt vsadil na dvanáctku, dvaadvacítku a devítku. Pomaloučku prohrával, až mu zbylo jen tolik žetonů, že mohl ještě jednou vsadit nejvyšší sázku. Vsadil na červenou. Červená vyhrála. Polovinu výhry shrábl a zbytek nechal na červené. Červená opět vyhrála. Nechal na ní celou výhru. Červená vyhrála ještě dvakrát. Před Clerfaytem se nakupily žetony. Ostatní hráči v sále zpozorněli. Stůl byl teď úplně obsazen. Opět vyhrála červená. Při příští hře se ze všech stran kupily nejvyšší sázky na černou a hráči se tlačili kolem stolu ve třech řadách. Skoro všichni hráli proti Clerfaytovi. Jen jakási vyzáblá stařena ve večerních šatech ze světle modrého voile vsadila s ním na červenou.

Sál ztichl. Kulička zadrnčela. Stařena kýchla. Znovu vyhrála červená.

Fiola dával Clerfaytovi znamení, aby přestal; série musí jednou skončit. Clerfayt zavrtěl hlavou a nechal celou výhru dál na červené.

„Il est fou," řekl někdo za Lillian.

V posledním okamžiku přisunula stařena, která si už výhru přitáhla, všechno opět na červenou. V tichu bylo slyšet, jak prudce oddychuje a jak pak ztichla. Snažila se potlačit druhé kýchnutí. Její ruka ležela na zeleném suknu jako žlutý dráp. Vedle ní měla malou, zelenou želvu jako maskota.

Červená znovu vyhrála. Stařena vybuchla. „Formidable," řekla žena za Lillian. „Kdo je to?"

Na čísla teď už skoro nikdo nesázel. V sále se začalo šuškat o sérii. Baterie velkých žetonů se kupila v navršených řadách na černé. Červená přišla sedmkrát; tato barva musí jednou skončit. Jediný Clerfayt sázel dál na červenou. Stařena v rozčilení vsadila v posledním okamžiku želvu. Než ji mohla vyměnit za žetony, prolétl sálem vzrušený šum; zase vyhrála červená!

„Madam, nemůžeme vám vaši želvu zdvojnásobit," řekl krupiér a přisunul opět zpátky stařeně přes stůl želvu s moudrou, prastarou hlavou.

„Ale co moje výhra?" zaskřehotal vyhublý přízrak.

„Odpusťte, madam, ale nevsadila jste, ani jste sázku neohlásila."

„Přece jste viděl, že jsem vsadit chtěla! To stačí!"

„Musíte buď vsadit, nebo svůj vklad oznámit dřív, než se kulička zastaví."

Stařena se rozhořčeně rozhlédla kolem sebe. „Faites vos jeux," řekl krupiér lhostejně.

Clerfayt vsadil znovu na červenou. Stařena zlostně vsadila na černou. Všichni ostatní vsadili rovněž na černou. Fiola vsadil na šestku a na černou. Červená vyšla ještě jednou. Clerfayt si teď přitáhl výhru. Přisunul krupiérovi hrst žetonů a vstal.

„Přinesla jsi mi opravdu štěstí," řekl Lillian a zůstal stát, dokud se kulička nezastavila. Vyhrála černá. „Vidíš," řekl. „Někdy člověk mívá šestý smysl."

Lillian se usmál. Kdybys ho tak měl v lásce! pomyslela si.

Přišel k nim Fiola. „Blahopřeji. Umět přestat v pravý čas je největším uměním v životě."

Obrátil se k Lillian. „Nemyslíte?"

„Nevím. Neměla jsem k tomu nikdy příležitost."

Fiola se zasmál. „Tomu nevěřím. Zmizela jste ze Sicílie a zanechala jste tam v mnoha hlavách zmatek. Přijela jste do Říma a zmizela jako blesk. A jak jsem se doslechl, nemohl vás nikdo najít ani v Benátkách."

Šli k baru, aby oslavili Clerfaytovo štěstí.

„Myslím, že jsem vyhrál dost, abychom nechali dům přestavět," řekl Lillian.

„Můžeš to zítra zase prohrát."

„Chtěla bys?"

„Ovšem, že ne.“

„Nebudu už hrát,“ řekl. „Všechno si necháme. Dám ti na zahradě postavit ještě bazén.“

„Žádný nepotřebuji. Víš přece, že neplavu.“

Rychle na ni pohlédl. „Vím. Jsi unavená?“

„Ne.“

„Série červené devětkrát po sobě je obdivuhodná věc,“ řekl Fiola. „Jen jednou jsem viděl delší sérii. Dvanáctkrát černá. Bylo to před válkou. Tenkrát se v soukromém kroužku hrálo o mnohem vyšší vklad než dneska. Ten muž, který tenkrát hrál sérii, rozbil bank. Pak vsadil na třináctku a třináctka vyšla ze dvanácti her pětkrát. Byla to senzace. Všichni sázeli s ním. Zruinoval tím bank dvakrát za jednu noc. Byl to nějaký Rus. Jak jen se jmenoval? Volkov nebo tak nějak. Ano, Volkov.“

„Volkov?“ řekla Lillian nevěřícně. „Snad ne Boris Volkov?“

„Správně! Boris Volkov. Vy jste ho znala?“

Lillian zavrtěla hlavou. Takhle ne, pomyslela si. Viděla, že ji Clerfayt pozoruje.

„Zajímalo by mě, co se s ním stalo,“ řekl Fiola. „Byl to člověk, který tu vzbudil rozruch. Jeden z posledních hráčů velkého stylu. Kromě toho znamenitý střelec. Byl tu tenkrát s Marií Andersenovou. Snad jste o ní slyšela. Byla to jedna z nejkrásnějších žen, jakou jsem kdy viděl. Zemřela v Miláně za náletu.“ Obrátil se ke Clerfaytovi. „Vy jste o Volkovovi nikdy neslyšel?“

„Ne,“ řekl Clerfayt.

„Zvláštní! Jel tenkrát taky někde několik závodů. Jako amatér, samozřejmě. Málokdy jsem viděl někoho, kdo snesl tolik alkoholu. Pravděpodobně se zničil; dělal takový dojem, že to chce.“

Clerfaytův obličej se zachmuřil. Kývl na číšníka, aby přinesl ještě jednu láhev. „Budete dnes ještě hrát?“ Zeptal se ho Fiola. „Bezpochyby ne!“

„Proč ne? Série chodí v sériích. Třeba dnes přijde ještě jednou třináctkrát černá.“

„Neměl by už hrát,“ řekl Fiola Lillian. „Dnes už ne. Je to zákon, starý jako svět.“

Lillian pohlédla na Clerfayta. Tentokrát jí neřekl, aby šla s ním a přinesla mu štěstí, a Lillian věděla proč. Jak je dětinský, pomyslela si něžně. A jak je slepý ve své žárlivosti! Zapomněl už, že to není nikdy někdo jiný, kdo ničí, ale vždycky jenom člověk sám?

„Zato vy byste měla hrát,“ řekl Fiola. „Jste tu poprvé. Uděláte to pro mně? Pojďte!“

Šli k jinému stolu. Fiola začal sázet a po několika minutách si taky Lillian proměnila několik bankovek v žetony. Opatrně sázela malé částky; pro ni byly peníze víc než majetkem, byly kusem života. Nechtěla být nikdy odkázána na mrzoutskou podporu strýce Gastona.

Skoro okamžitě začala vyhrávat. „Máte šťastnou ruku!“ řekl Fiola, který prohrál. „Tohle je vaše noc Nemáte nic proti tomu, když budu sázet podle vás?“

„Budete toho litovat.“

„Ve hře ne. Sázejte, jak vás napadne.“

Lillian chvíli sázela na červenou a černou, pak druhou dvanáctku a nakonec na čísla. Dvakrát vyhrála na nulu. „Nic vás miluje,“ řekl Fiola se smíchem.

Objevila se stařena se želvou. S rozezleným výrazem se posadila naproti Lillian. Mezi sázením si šuškala se želvou. Na ruce jí volně visel nádherný diamant. Krk měla vrásčitý jako krk želvy a vůbec si byly podobné. Obě také měly oči bez víček a nebylo v nich vidět bělmo.

Lillian teď střídavě sázela na černou a na třináctku. Když po chvíli vzhlédla, viděla, že na druhá straně stojí Clerfayt a pozoruje ji, jak hraje. Sázela, jako kdysi sázel Boris Volkov, a viděla, že si toho Clerfayt povšiml. Vzpurně sázela dál na třináctku. Po šesté hře třináctka přišla. „Dost,“ řekla a shrábla žetony ze stolu do kabelky. Vyhrála, nevěděla však kolik.

„Už chcete jít?“ zeptal se Fiola. „Tohle je vaše noc, víte to přece. Už se nikdy nevrátí.“

„Noc minula. Kdybychom roztáhli záclony, tak by nás všechny bledé ráno proměnilo ve strašidla. Dobrou noc, Fiolo. Hrajte dál! Někdo vždycky hraje dál.“

Když vyšla s Clerfaytem ven, zjevila se před nimi riviéra tak, jak byla, než ji objevili turisté. Nebe zářilo mosaznou žlutí a modří a čekalo na slunce; moře bylo na obzoru bílé a průzračné jako akvamarín, a bylo na něm několik rybářských člunů se žlutými a červenými plachtami. Pláž byla tichá a po ulicích nepřejelo jediné auto. Vítr voněl langustami a mořem.

Lillian nechápala, jak tak najednou došlo mezi nimi k hádce. Slyšela Clerfayta a chvíli trvalo, než pochopila, co říká. Jeho žárlivost na Volkova propukla v plné síle. „Co mohu dělat?“ slyšela, jak říká. „Musím bojovat se stínem, s někým, koho nemohu dostihnout, s někým, kdo tu není a kdo je tu proto tím víc, kdo je silnější než já, protože tu není, kdo je bez chyb, protože tu není, kdo má gloriolu, protože tu není, kdo má strašlivou výhodu nepřítomnosti, která mu proti mně dává tisíce zbraní, zatímco já tu jsem a ty mě vidíš, jaký jsem, tak jako teď, zlostí bez sebe, pro mě za mě nespravedlivý, malicherný a pošetilý - a proti tomu stojí velký, ideální obraz, jemuž nemůže nic uškodit, protože nic nedělá, protože mlčí a člověk proti tomu nemůže nic dělat, tak jako nemůže nic dělat proti vzpomínce na mrtvého.“

Lillian vyčerpaně zvrátila hlavu. Co to tu zase mluví za strašlivé mužské nesmysly? „Není to tak?“ řekl Clerfayt a bouchl do volantu. „Řekni, jestli to tak není? Vycítil jsem, proč se mi vyhýbáš. Vím, že si mě kvůli tomu nechceš vzít. Chceš zpátky! To je to! Chceš zpátky!“

Zvedla hlavu. Co to tu říká? Pohlédla na Clerfayta. „Co to říkáš?“

„Není to pravda? Nemyslela sis to dokonce teď?“

„Teď jsem si myslela jenom to, jak strašlivě hloupí mohou být i nejmoudřejší lidé. Neodháněj mě přece násilím!“

„Já tebe? Dělám všechno, abych si tě udržel!“ „Myslíš si, že si mě takhle udržíš? Panebože!“ Lillian znovu zvrátila hlavu. „Nemusíš žárlit. Boris by mě ani nechtěl, kdybych se vrátila.“

„To s tím nemá co dělat. Ty chceš zpátky.“

„Nezaháněj mě. Proboha, copak jsi oslepl?“

„Ano,“ řekl Clerfayt. „Asi ano,“ opakoval užasle. „Ale už proti tomu nic nesvedu.“

Mlčky jeli po dálnici směrem na Antibes. Proti nim jel povoz tažený osly. Na oslu sedělo děvčátko a zpívalo. Vyčerpaná Lillian se na děvčátko dívala s trýznivou závistí. Vzpomněla si na stařenu v kasinu, která bude žít ještě léta, viděla smějící se děvčátko a pak pomyslela na sebe a náhle přišel opět jeden z těch okamžiků, kdy je všechno nepochopitelné a nepomáhá žádný trik; přemohl ji všechen její duševní marasmus a všechno v ní v bezmocné vzpouře křičelo: Proč? Proč zrovna já? Co jsem udělala, že zrovna já musím být postižena?

Zamlženýma očima hleděla do čarokrásného kraje. Nad silnicí vanula pronikavá vůně květů. „Proč pláčeš?“ zeptal se Clerfayt podrážděně. „Nemáš nejmenší důvod, abys plakala.“ „Ano, nemám.“

„Podvádíš mě se stínem,“ řekl trpce. „A pláčeš!“

Ano, pomyslela si, ale ten stín se nejmenuje Boris. Mám mu říct, jak se jmenuje? Ale pak mě zavře do nemocnice a ke dveřím postaví stráže lásky, aby mě za okny z mléčného skla a v zápachu dezinfekčních prostředků, dobré vůle a mdlého pachu lidských ruin utrápily svou péčí až k smrti.

Pohlédla na Clerfaytův obličej. Ne, pomyslela si, ne vězení této lásky, proti níž neexistuje protest, ale jenom útěk. Ohňostroj skončil; člověk se nemá hrabat v popelu.

Vůz vjel na prostranství před hotelem. Nějaký Angličan v koupacím plášti právě sestupoval dolů, aby si šel zaplavat. Clerfayt pomohl Lillian z vozu, aniž na ni pohlédl. „Už mě moc neuvidíš,“ řekl. „Zítra začíná trénink.“

Přeháněl; trať závodu vedla městem, kde byl trénink téměř vyloučen. Ulice bylo možno uzavřít až při závodu samém; jinak se museli jezdci omezit hlavně na to, aby si trať projeli a zapamatovali si, kde je třeba řadit.

Lilian viděla už jen jakoby dlouhou chodbou, co se mezi nimi ještě může přihodit. Byla to chodba, která se stále zužovala, bez východu. Nemohla touto cestou jít. Druzí, kteří měli dostatek času, jí jít mohli. Ona ne. V lásce se nelze vracet zpátky; taky nikdy nemůžeš začít znovu. Co se stalo, zůstane v krvi. Mezi Clerfaytem a jí to už nebude nikdy moci být takové, jaké to bylo. Snad s nějakou jinou ženou, ale s ní už ne. A co mezi nimi bylo, bylo možno přivolat zpátky právě tak málo jako čas. Žádná oběť, žádné odhodlání ani dobrá vůle to nedokáží; to je zlý, neúprosný zákon. Lillian jej znala; proto chtěla pryč. Zbytek jejího života byl jejím celým životem - v Clerfaytově životě byl jen velmi malou částí. Proto záleželo jenom na ní - ne na Clerfaytovi. Poměr byl příliš nerovný; to, co bude v jeho životě epizodou, i kdyby tomu teď nevěřil, je pro ni koncem. A ona teď věděla, že tento konec života nemůže obětovat. Necítila ani lítost, ani smutek, dokonce i na to měla teď příliš málo času, ale cítila jasnost podobající se jitru. A s tímto jasem zmizela poslední mlha neporozumění, sváru a neshod. Cítila malé a pronikavé štěstí rozhodnutí. A s ním se - kupodivu - vrátila i něha; teď už nebyla nebezpečná.

„Nic z toho, co jsi tvrdil, není pravda, Clerfayte,“ řekla změněným hlasem. „Nic, zapomeň na to! Není to pravda! Nic z toho!“

Viděla, jak se jeho obličej zjasnil. „Zůstaneš u mne?“ zeptal se rychle.

„Ano,“ řekla. Nechtěla, aby poslední dny byly poznamenány hádkami.

„Konečně chápeš, co chci.“

„Ano, chápu,“ odvětila a usmála se.

„Vezmeš si mě?“

Nevycítil její zaváhání. „Ano,“ řekla. Ani na tom teď nezáleželo.

Zadíval se na ni. „Kdy?“

„Kdy chceš. Na podzim.“

Chvíli mlčel. „Konečně,“ řekl pak. „Konečně! Nikdy toho nebudeš litovat, Lillian.“

„Já vím.“

Clerfayt se rázem změnil. „Jsi unavená. Určitě jsi strašně unavená. Co jsme to taky vyvedli? Musíš spát, Lillian! Pojď, dovedu tě nahoru.“

„A ty?“

„Půjdu si zaplavat jako ten Angličan a pak si projedu ulice, než začne provoz. Je to jen rutina, trať znám.“ Stanul u jejích dveří. „Já idiot! Prohrál jsem víc než polovinu toho, co jsem vyhrál! Ze vzteku!“

„Já jsem vyhrála.“

Lillian hodila na stůl kabelku se žetony. „Nepočítala jsem to.“

„Zítra zase vyhrajeme. Půjdeš se mnou k lékaři?“

„Ano. Ale teď už musím jít spát.“

„Spi až do večera. Pak se najíme a půjdeme zase spát. Strašně tě miluji.“

„Já tebe taky, Clerfayte.“

Opatrně za sebou zavřel dveře. Poprvé jako u nemocné, pomyslela si Lillian a vyčerpaně usedla na postel.

Okno bylo dokořán. Viděla, jak Clerfayt sestupuje dolů na pláž. Po závodě, pomyslela si. Budu muset sbalit a po závodě, až pojede Clerfayt do Říma, odjet. Ještě pár dní, pomyslela si. Nevěděla, kam pojede. Ani na tom nezáleželo. Jenom musí pryč.

20

Trať byla jen o málo delší než tři kilometry, ale vedla ulicemi Monte Carla, středem města, kolem přístavu, přes návrší, kde stálo kasino, a zpátky. Na mnoha místech byla trať jen tak široká, že bylo možno předjet, a tvořily ji převážně zatáčky, dvojité zatáčky, vlásenkovité zatáčky a ostré zatáčky. Závodníci museli absolvovat sto kol, víc než tři sta kilometrů, což znamenalo nespočetně krát řadit, brzdit, rozjíždět, řadit, znovu brzdit a rozjíždět.

„Hotový kolotoč," řekl Clerfayt Lillian se smíchem. „Skoro jako nějaká cirkusová akrobacie. Nikde to nemůžeš pustit pořádně naplno. Kde sedíš?"

„Na tribuně. Desátá řada vpravo."

„Bude horko. Máš klobouk?"

„Ano." Lillian ukázala malý slaměný klobouček, který držela v ruce.

„Dobrá. Dnes večer si v pavilónu d'Or u moře dáme ústřice a vychlazené víno. A zítra si zajedeme k jednomu mému známému. Je to architekt a udělá nám plán na přestavění domu. Musí být světlý, s velkými okny a se spoustou slunce."

Manažer zavolal na Clerfayta něco italsky.

„Už to začne," řekl Clerfayt a zapnul si bílý overal ke krku. Vytáhl z kapsy kousek dřívka a poklepal si jím do dlaně a o vůz.

„Hotovo?" vykřikl manažer.

„Hotovo."

Lillian políbila Clerfayta a splnila rituál pověrčivosti. Lehce poplivala vůz a Clerfaytovu závodnickou kombinézu a zamumlala kletbu, která měla přivodit opak; pak vztáhla ruku se dvěma napřaženými prsty proti dráze a ostatním vozům - zapřísahání proti uhranutí. Italští mechanici na ni hleděli v mlčenlivém obdivu, když šla kolem nich. Slyšela, že se za ní manažer modlí: „Ó sladká krvi Kristova a ty, bohorodičko - matko sedmibolestná, pomoz Clerfaytovi a Frigeriovi a -"

Ve dveřích se otočila. Žena Marchettiho a ženy dvou dalších závodníků už seděly se stopkami a lejstry na svých místech. Neměla bych ho opouštět, pomyslela si a zvedla ruku. Clerfayt se zasmál a zasalutoval. Vypadal velmi mladistvě. „A vy všichni svatí se přičiňte, aby pneumatiky konkurence shořely dvakrát tak rychle než naše," modlil se manažer a pak vykřikl: „Připravit ke startu! Všichni, co tu nemají co dělat, ven!"

Odstartovalo dvacet vozů. Clerfayt jel v prvním kole jako osmý; neměl příliš výhodné postavení a při rozjíždění se chvilku opozdil. Držel se za Micottim, o němž věděl, že půjde tvrdě vpřed. Frigerio, Monti a Sacchetti byli před ním; Marchetti byl v čele.

Ve čtvrtém kole s motorem na plné obrátky proletěl Micotti na rovince, stoupající ke kasinu, kolem Sacchettiho. Clerfayt se mu pověsil na zadní kola, štval motor právě tak jako Micotti a těsně před tunelem Sacchettiho předjel. Když vyjel z tunelu, viděl, že se z Micottiho vozu kouří a že zpomaluje. Předjel ho a začal stíhat Montiho. Po třech kolech ho ve vlásenkovité zatáčce u plynárny dohnal a přilepil se mu na paty jako teriér. Ještě dvaadevadesát kol a sedmnáct soupeřů, pomyslel si, když viděl, jak u depa zastavuje vedle Micottiho vozu ještě další vůz. Manažer mu signalizoval, aby zatím neútočil; Frigerio a Marchetti, kteří se neměli v lásce, pravděpodobně mezi sebou sváděli bitvu na účet firmy, místo aby zachovávali v mužstvu kázeň. Manažer si zřejmě chtěl Clerfayta a Meyera III nechat v záloze pro případ, že by závodníci v čele své vozy uštvali.

Lillian viděla, jak se smečka vozů v sotva dvouminutových intervalech přehnala kolem tribun. Stačilo uvidět vozy a pak na okamžik pohlédnout jinam a už tu byly znovu, snad jen v odlišném pořadí, ale skoro tak, jako by předtím ani nezmizely. Bylo to, jako by někdo jen posunoval obrázky kouzelné laterny sem a tam, dopředu a zpátky. Jak vůbec dokáží spočítat těch sto kol? pomyslela si. Pak si vzpomněla na modlícího se, potícího se a klejícího manažera, který jim ukazuje tabule a praporky, jimiž podle jakéhosi tajemného kódu mává a vyměňuje je.

Po čtyřiceti kolech chtěla odejít. Měla pocit, že musí teď, teď hned odejet, ještě dřív, než závod skončí. Vyhlídka na to, že by měla ještě šedesátkrát vidět nepatrné přesuny v poli závodníků, jí připadala podobným plýtváním času jako chvíle, než odjela ze sanatoria. V kabelce měla jízdenku do Curychu. Koupila si ji ráno, když Clerfayt ještě znovu projížděl při tréninku závodní trať. Jízdenka platila tři dny. Po závodě bude Clerfayt muset letět do Říma. Za dva dny se chtěl opět vrátit. Letadlo letí ráno; vlak odjíždí večer. Odplížím se odtud jako zloděj, pomyslela si, jako zrádce. Právě tak jako jsem se chtěla v sanatoriu odkrást od Borise. Nakonec musela s Borisem přece jen mluvit a k čemu to bylo? Vždycky jsou to jen falešná slova, lže se, neboť pravda je zbytečná krutost a nakonec zbude vždycky jenom roztrpčení a zoufalství, že to nešlo jinak a že poslední vzpomínka je jen vzpomínkou na hádku, nedorozumění a nenávist. Hledala v kabelce a našla blok s jízdenkami. Na okamžik se zachvěla, že blok ztratila. Tento okamžik stačil, aby se zase vzpamatovala. V teplém slunci ji zamrazilo. Mám horečku, pomyslela si a slyšela, jak davy kolem ní křičí. Dole u titěrného přístavu s bílými jachtami, na nichž se tísnili lidé, se přehnalo pole závodníků a jedno z autíček vybočilo stranou a tlačilo se kupředu kolem druhého autíčka. „Clerfayt!" zajásala jakási tlustá dáma vedle Lillian a plácla se programem přes kyprá stehna pod plátěnými šaty. „The son of a gun made it!"

Za hodinu se Clerfayt vypracoval na druhé místo. Chladně a nemilosrdně teď honil Marchettiho. Zatím ho ještě nechtěl předjet - na to byl čas až po osmdesátém kole, ano, až do devadesátého mohl čekat -, chtěl ho jen honit, pár metrů za ním, stále ve stejné vzdálenosti, aby znervózněl. Nechtěl štvát motor - chtěl, aby to udělal Marchetti a Marchetti to taky v jednu chvíli udělal, aniž se jeho stroji něco stalo. Clerfayt však zneklidněl, protože viděl, že tím ničeho nedosáhl. Marchetti začal teď blokovat silnici a zatáčky; nechtěl pustit Clerfayta před sebe. Clerfayt několikrát zamanévroval, jako by chtěl Marchettiho předjet, aniž se o to opravdu pokusil; dosáhl toho, že Marchetti věnoval víc

pozornosti jemu než řízení a stal se nepozorný.

Předjeli pole závodníků o celé kolo a několik jezdců o více kol. Manažer se potil a vystrkoval ta bule s praporky. Signalizoval Clerfaytovi, aby neútočil. Marchetti patřil k vlastní stáji a bylo dost na tom, že už se honil s Fibigerem; Frigerio měl při tom defekt na pneumatice a jel teď skoro jednu minutu za Clerfaytem a pěti dalšími vozy. Clerfayta teď dohánět Monti, ale zatím se mu ještě nepověsil na paty. Ve vlásenkovitých zatáčkách ho ze sebe snadno setřásl, protože je bral rychleji než Monti.

Znovu jeli kolem depa. Clerfayt viděl, jak manažer vzývá všechny svaté a zároveň mu hrozí pěstmi, aby se nelepil tak těsně za Marchettiho. Marchetti mu rozzuřeně naznačil, aby Clerfayta pozdržel zpátky. Clerfayt přikývl a zůstal o délku vozu zpátky, ale víc ne. Chtěl tento závod vyhrát, ať se souhlasem nebo bez souhlasu manažera. Chtěl získat prémii za vítězství a kromě toho si ještě vsadil sám na sebe. Potřebuju peníze, myslel si. Pro budoucnost. Na dům. Pro život s Lillian. Nezdařeným startem se trochu opozdil, ale byl přesvědčen, že vyhraje; cítil v sobě velký klid, zvláštní rovnováhu mezi soustředěním a uvolněním, kterou dává člověku vědomí, že se mu nemůže nic stát. Byla to jakási jasnozřivost vylučující jakékoli pochybnosti, váhání a nejistotu. Dříve ji míval velmi často, ale v posledních letech ji častokrát postrádal. Byl to jeden z řídkých okamžiků nezkaleného štěstí.

Za zatáčkou viděl, jak se Marchettiho vůz náhle roztančil, postavil se napříč a pak s řevem tříštícího se kovu havaroval. Uviděl černou louži oleje, která se rozlila po silnici, viděl další dva vozy, které dostaly po oleji smyk jak opilé a pak do sebe naletěly, viděl jako ve zpomaleném filmu, jak se Marchettiho vůz velmi pomalu převrátil, jak Marchetti proletěl vzduchem a dopadl na zem. Sto očí v něm pátralo po nějaké mezeře mezi vozy na silnici, kterou by proletěl, ale žádná tam nebyla, silnice se rozrostla do obrovitých rozměrů a v témž okamžiku se scvrkla, nepocítil strach, jen se pokusil strhnout vůz tak, aby narazil bokem a ne v pravém úhlu, v posledním okamžiku si ještě uvědomil, že musí pustit volant, ale ruce reagovaly příliš pomalu, všechno už se zvedlo, náhle byl lehký jako pírko a pak ucítil úder do prsou a ránu do obličeje, ze všech stran se na něho řítil roztříštěný svět, na zlomek vteřiny ještě zahlédl zděšený, bílý obličej pořadatele na trati, pak ho zezadu udeřila strašlivě silná pěst, obestřel ho temný šum a pak už nebylo nic.

Vůz, který do něho naletěl, prorazil v chumlu havarovaných vozů mezeru, takže ostatní, kteří ještě přijížděli, mohli opět projet. Vozy se jeden za druhým přehnaly kolem, některé dostávaly smyk a tancovaly ze strany na stranu, až kov drnčel o kov, jako by havarované stroje sténaly. Pořadatel přelezl s lopatou v ruce pytle s pískem, házel na olejovou kalužpísek a uskakoval, kdykoli se přiblížilo vytí motoru. Objevili se saniťáci s nosítky, odtáhli Marchettiho do bezpečí, zvedli ho výše a podali ho přes bariéry písku druhým, přiběhlo několik funkcionářů s výstražnými tabulemi, aby jezdce varovali, ale pole vozů se už přehnalo, všichni minuli místo nehody a už přijížděli znovu, někteří vrhli na havárii jen letmý pohled, jiní upírali zrak jen a jen na závodní dráhu.

Clerfaytův vůz nenajel jenom na ostatní vozy, ale navíc ještě do něho zezadu narazil Monti. Monti vyvázl skoro bez zranění a odkulhal stranou. Clerfayt visel ve svém voze, který se vzepjal, a pak byl mrštěn na pytle s pískem. Obličej měl rozbitý a volant mu promáčkl hrudník. Krvácel z úst a byl v bezvědomí. Na okraji dráhy se shromáždil dav jako mouchy u kusu krvavého masa a s vytřeštěnýma očima zíral na saniťáky a mechaniky, kteří rychle začali vyprošťovat Clerfayta. Před ním hořel další vůz. Mužům s hasicími přístroji se podařilo vrak uvolnit a teď se ho snažili uhasit. Naštěstí se utrhla nádrž na benzín, takže nehrozilo nebezpečí výbuchu, ale benzín hořel, vedro se stávalo nesnesitelným a oheň mohl stále ještě přeskočit na jiný vůz. Každé dvě minuty se kolem znovu přehnaly vozy. Řev motorů se náhle vznášel nad městem jako ponuré rekviem a sílil v ohlušujícím vytí, když vozy mílely Clerfayta, který ve svém do výše trčícím voze visel nad místem neštěstí jako na krvavém kůlu, ozářen bledým světlem skomírajícího ohně v jasném odpoledni. Závod pokračoval; nebyl přerušen.

Lillian hned nepochopila, co se stalo. Amplión chrčel a hlas, který z něho zaznívál, jako by se stával nesrozumitelný vlastní ozvěnou. Hlasatel stál v rozčilení příliš blízko mikrofonu. Slyšela něco o vozech, které vyjely z dráhy a srazily se, protože z jiného vozu vytekl na trať olej. Pak viděla, jak se kolem tribun přehnala smečka vozů. Nebude to asi tak strašné, pomyslela si, jinak by závod nepokračoval. Hledala Clerfaytovo číslo. Nenašla je, ale možná že už Clerfayt projel kolem, nedávala na to předtím tak pozor. Amplión teď o něco jasněji oznamoval, že k neštěstí došlo na Quai de Plaisance - několik vozů se srazilo, je řada raněných, mrtví žádní a další zprávy budou následovat. Pořadí je toto: Frigeria s patnáctivteřinovým náskokem, Conti, Duval, Meyer III -

Lillian napjatě naslouchala. Ani zmínka o Clerfaytovi; byl přece druhý. Ani slovo o Clerfaytovi, pomyslela si; slyšela přijíždět vozy a předklonila se, aby uviděla dvanáctku, červený vůz s dvanáctkou.

Nepřijel a do prázdného ticha hrůzy, která ji zachvátila, vpadl hlas hlasatele: „Mezi raněnými je taky Clerfayt; byl odvezen do nemocnice. Podle všeho je v bezvědomí. Monti má pohmožděnou nohu, Marchetti -“

To přece není možné, pomyslelo si cosi v Lillian. Ne v takovémhle hračkovitém závodě, v tomhle hračkovitém městečku s hračkovitým přístavem a pestrobarevnou hračkovitou panoramou! Určitě je to nějaký omyl! Jeho vůz se co nevidět odněkud přiřítí jako tenkrát na Targa Florio, snad s jistým zpožděním, pomlácený a samá boule, ale jinak celý a bez úhony. Ale zatímco si to myslela, cítila, jak naděje splaskla, jak se zhroutila dřív, než se utvrdila - v bezvědomí, pomyslela si a upnula se k tomu,co to znamená „v bezvědomí“.

Mohlo to znamenat všechno! Zpozorovala, že odešla z tribuny, aniž si to uvědomila. Šla k depu; třeba ho dopravili tam. Bude ležet na nosítkách, s poraněným ramenem nebo paží jako na Targa Florio, a bude se své nehodě smát.

„Odvezli ho do nemocnice,“ řekl zpocený manažer. „Svatá matko boží, svatý Kryštofe, proč se to muselo stát zrovna nám? Proč ne konkurenci nebo - co? Okamžik!“

Vyřítil se ven, aby signalizoval. Vozy proletěly kolem, takhle zblízka vypadaly velké a nebezpečné a všechno vyplnilo jejich burácení. „Co se stalo?“ zvolala Lillian. „Jděte s tím svým zatraceným závodem k čertu a řekněte mi, co

se stalo?!“

Rozhlédla se. Nikdo se na ni nedíval. Mechanici se zabývali náhradními díly a pneumatikami a vyhýbali se pohledu na ni. Když se k někomu přiblížila, couvl. Jako by měla mor.

Konečně se manažer vrátil. „Clerfaytovi nepomůže, jestli pošlu závod k čertu nebo ne,“ řekl chraplavě. „Taky by ani nechtěl. Jistě by chtěl -“

Lillian ho přerušila. „Kde je? Nechci slyšet žádné kázání o morálním kodexu závodníků!“

„Ve špitále. Hned ho odvezli do nemocnice.“

„Proč u něho není nikdo, aby mu pomohl? Proč tam nejste? Proč jste tady?“

Manažer se na ni nechápavě podíval. „Jak bych mu já mohl pomoct? Nebo kdokoli tady z nás? To teď musí udělat doktoři.“

Lillian polkla. „Co se mu stalo?“ zeptala se tiše.

„To nevím. Neviděl jsem ho. Všichni jsme byli tady. Museli jsme tu zůstat.“

„Ovšem,“ řekla Lillian. „Aby závod mohl pokračovat.“

„To jinak nejde,“ odvětil manažer bezmocně. „Všichni jsme jenom zaměstnanci.“

Přispěchal mechanik. Burácení motorů právě zesílilo. „Signorina -“ Manažer rozpřáhl ruce a pohlédl ke dráze. „Musím -“

„Je mrtev?“ zeptala se Lillian.

„Ne, ne! V bezvědomí. Lékaři - já bohužel musím, signorina -“

Manažer popadl tabuli a uháněl signalizovat. Lillian slyšela, jak křičí: „Madonna, madonna, proč se to muselo stát mně, zatracený olej, zatracený, sakramentský olej!“ Ukázal komusi tabuli, zamával, jednu ruku zvedl a zůstal stát, třebaže se houf vozů už přehnal kolem, a napjatě hleděl na silnici a neměl v úmyslu se vrátit.

Lillian se pomalu obrátila k odchodu. „Přijdeme - po závodě přijdeme, signorina,“ zašeptal jeden z mechaniků. „Hned po závodě.“

Nad městem stále ještě visel černý baldachýn rámusu, když jela do nemocnice. Sehnala jen jednu z drožek, které byly vyzdobeny praporečky, pestrobarevnými stuhami a slamákem pro koně. „Bude to trvat trochu dýl, mademoiselle,“ řekl kočí. „Musíme moc objíždět. Ulice jsou uzavřeny. To víte, závod -“

Lillian přikývla. Seděla, zahalena v bolest, která jako by nebyla bolestí, ale jen tupou trýzní, zmírněnou uspávacím prostředkem. Jako by ochrnula a fungovaly jenom uši a oči, které slyšely motory a viděly vozy, jasně, ostře a téměř nesnesitelně. Kočí žvanil a chtěl jí ukázat vyhlídku na město. Neslyšela, co říká, slyšela jen motory. Kdosi se pokusil povoz zastavit a oslovit ji. Nerozuměla, co říká, a dala zastavit. Myslela, že má zprávu od Clerfayta. Muž, nějaký Ital v bílém obleku a s tenkým, černým knírkem, ji zval na večeři. „Co?“ zeptala se nechápavě. „Co dál?“

Muž se usmál. „Může být i víc. To záleží na vás.“

Neodpověděla. Už muže neviděla. Pro její oči zmizel. Nevěděl nic o Clerfaytovi. „Dál!“ řekla vozkovi. „Rychleji!“

„Všichni tihle kavalíři jsou švorcoví,“ poznamenal kočí. „Udělala jste dobře, že jste ho odpálila. Kdoví, třeba byste musela platit i za něj. To starší pánové jsou spolehlivější.“

„Rychleji!“ řekla Lillian.

„K službám.“

Trvalo celou věčnost, než zastavili před nemocnicí. Lillian zatím v duchu slibovala všechno možné a byla přesvědčena, že své sliby dodrží: Neodjede, zůstane, vezme si Clerfayta, jen když bude živ! Skládala sliby a házela je jako kamínky do rybníka, aniž o nich přemýšlela.

„Pan Clerfayt je na operačním sále,“ řekla sestra na příjmu.

„Mohla byste mi říct, jaká utrpěl zranění?“

„Lituji, madam. Jste madam Clerfaytová?“

„Ne.“

„Příbuzná?“

„Co to má s tím co dělat?“

„Nic, mademoiselle. Ale vím, že po operaci jsou připuštěni na okamžik jen nejbližší příbuzní.“

Lillian zírala na sestru. Nemá říct, že je s Clerfaytem zasnoubena? Jak je to absurdní! „Musí být operován?“ zeptala se.

„Podle všeho ano; jinak by nebyl na operačním sále.“

Jedna z těch, co mě nesnášejí, pomyslela si Lillian podrážděně.. Měla se sestrami zkušenosti.

„Mohu počkat?“ zeptala se.

Sestra ukázala na lavici. „Není tu někde čekárna?“ zeptala se Lillian.

Sestra ukázala na jedny dveře. Lillian vešla do pokoje, kde stály povadlé listnaté rostliny, povalovaly se staré časopisy a kolem mucholapky visící od stropu nad stolem, bzučely mouchy. Hluk motorů bylo slyšet i tady, tlumeně jako vzdálené zběsilé bubnování, ale bylo tu -.

Čas byl lepkavý jako mucholapka, na níž mouchy pomalu zmíraly mučednickou smrtí. Lillian civěla na ohmatané časopisy, otevřela je a zase zavřela, pokoušela se číst, ale nedokázala to, vstala, šla k oknu a zase si sedla. Pokoj byl prosycen strachem, vším tím strachem, který v něm už byl pocítěn. Zkusila otevřít okno, ale opět je zavřela, protože rachot motorů hned pronikl dovnitř silněji. Po chvíli vešla do čekárny žena s dítětem. Dítě spustilo křik, žena si rozepjala blůzu a dala mu pít. Dítě zamlaskalo a usnulo. Žena se na Lillian plaše usmála a opět si blůzku zapnula.

Za několik minut otevřela sestra dveře. Lillian vstala, ale sestra si jí nevšímala; pokynula ženě s děckem, aby

šla za ní. Lillian si opět sedla. Náhle se zaposlouchala. Cosi se změnilo. Cítila to v temeni. Povolilo jakési napětí; cosi se uvolnilo. Trvalo chvíli, než si uvědomila, že to je ticho. Hluk motorů ztichl. Závod skončil.

Za čtvrt hodiny uviděla, jak před nemocnicí zastavil otevřený vůz s manažerem a dvěma mechaniky. Sestra na příjmu je zavedla do čekárny, kde pak stísněně postávali.

„Dověděli jste se něco?“ zeptala se Lillian.

Manažer ukázal na mladšího mechanika. „Byl při tom když ho vyprošťovali.“

“Krvácel z úst,“ řekl mechanik.

„Z úst?“

„Ano. Jako kdyby měl chrlení krve.“

Lillian pohlédla na muže. Co to je proboha za strašlivý nesmysl? Chrlení krve přece patří k ní, ne ke Clerfaytovi. „Jak mohl mít chrlení krve?“ zeptala se.

„Vrazil si volant do prsou,“ řekl mechanik.

Lillian pomalu zavrtěla hlavou. „Ne,“ řekla. „Ne.“

Manažer šel ke dveřím. „Podívám se po lékaři.“

Lillian slyšela, jak hlučně mluví se sestrou. Hovor dozněl a opět tu bylo to horké ticho, v němž hlasitě dýchali oba mechanici a bzučely mouchy.

Manažer se vrátil. Zůstal stát u dveří. V opáleném obličeji vypadaly jeho oči nepřirozeně bílé. Několikrát pohnul rty, než promluvil. „Clerfayt je mrtvý,“ řekl pak.

Mechanici na něho upřeli pohled. „Operovali ho?“ zeptal se mladší. „Určitě ho operovali mizerně.“

„Neoperovali ho. Zemřel už předtím.“

Všichni tři pohlédli na Lillian. Ani se nepohnula. „Kde je?“ zeptala se konečně.

„Připravují ho.“

S velkou námahou řekla: „Viděl jste ho?“

Manažer přikývl.

„Kde je?“

„Bude líp, když ho teď neuvidíte,“ odvětil manažer. „Budete se na něho moct podívat zítra.“

„Kdo to řekl?“ zeptala se Lillian chladným, neúčastným hlasem. „Kdo to řekl?“ opakovala.

„Doktor. Nepoznala byste ho. Bude lepší, když přijdete zítra. Odvezeme vás do hotelu.“

Lillian se nehýbala. „Proč bych ho nepoznala?“

Manažer chvíli mlčel. „Obličej,“ řekl pak. „Má ho strašně rozbitý. Volant mu promáčkl hrudní koš. Doktor říká, že to bylo tak rychlé, že si to ani nestačil uvědomit. Byl okamžitě v bezvědomí a už se z něho neprobral. Myslíte,“ řekl hlasitěji, „že nás to nesebralo? Znali jsme ho dýl než vy.“

„Ano,“ odvětila Lillian. „Znali jste ho déle než já.“

„Tak to nemyslím. Myslím, jako že je to vždycky tak, když někdo umře: najednou je pryč. Už nepromluví. Ještě před chvílí tu byl a už tu není. To je nad lidskej rozum. Chci tím říct, že nám je zrovna tak. Stojíme tu a nechápeme. Rozumíte?“

„Ano, rozumím.“

„Tak tedy pojďte s námi,“ řekl manažer. „Odvezeme vás do hotelu. Pro dnešek toho máte dost. Zítra se na něho můžete podívat.“

„A co budu dělat v hotelu?“ zeptala se Lillian.

Manažer pokrčil rameny. „Zavolejte si doktora. Ať vám dá injekci. Silnou, abyste spala až do rána. Pojďte. Tady už jste zbytečná. Je mrtev. Nikdo z nás už tu není nic platný. Když je někdo mrtvý, je po všem; už se nedá nic dělat.“ Přistoupil o krok blíž a položil jí ruku na paži. „Pojďte! Já to znám. Porca miseria, není to poprvé. Ale hrome, vždycky je to poprvé!“

21

Procitla z kolotavého spánku. Na okamžik si neuvědomovala okolní svět, pak jí ostře projela bolest; rázem se posadila na posteli a rozhlédla se. Jak se sem dostala? Pomalu se rozpomínala - na smrtící, pozdní odpoledne, na bloudění po městečku, na časný večer, nemocnici, na cizí, sflikovaný Clerfaytův obličej, na poněkud nakřivo ležící hlavu, na ruce, které se k němu nehodily, protože mu je kdosi složil jako k modlitbě, na lékaře, který šel s ní, nic z toho nebylo pravda, bylo to nesmyslné, na nemocničním lůžku neměl ležet Clerfayt, ale ona, jen ona a ne on, byla to krutá záměna, kdosi si dovolil příšerný žert.

Vstala a roztáhla záclony. Do pokoje vpadlo slunce. Při pohledu na bezmračné nebe, na palmy ve slunečním jasu a planoucí květinové záhony v hotelové zahradě jí připadala Clerfaytova smrt ještě nepochopitelnější. Já, pomyslela si Lillian, já to měla být, to bylo určeno mně, ne jemu! Připadala si jako podvodnice, jako někdo, kdo je přebytečný, kdo žije jen jakýmsi nedopatřením, místo něhož byl zabit někdo jiný a nad nímž se vznáší neurčitý, šedý stín vraždy jako nad řidičem, který unaven přejel člověka, jemuž se mohl vyhnout.

Zazvonil telefon. Lekla se a zvedla sluchátko.

Zástupce pohřebního ústavu v Nizze jí nabízel obstarání rakve, hrobu a důstojného pohřbu za kulantní ceny. V případě převozu do vlasti prý má k dispozici zinkové rakve.

Zavěsila. Nevěděla, co má dělat. Kde byla vlastně Clerfaytova vlast? Tam, kde se narodil? Někde v Alsasku-Lotrinsku? Nevěděla kde. Znovu zazvonil telefon. Tentokrát to byla nemocnice. Co prý se má stát s mrtvolou? Je třeba dát nějaké dispozice. Nejpozději do odpoledne. Je třeba objednat rakev.

Lillian pohlédla na hodinky. Bylo poledne. Oblékla se. Rituál smrti ji přepadl s lomozem a shonem. Měla bych mít černé šaty, pomyslela si. Volala firma dodávající věnce. Jiná firma chtěla vědět, jakého byl Clerfayt vyznání, zda má zaplánovat do pohřebního obřadu čas pro kněze. Nebo snad byl zemřelý volnomyšlenkář?

Lillian ještě cítila účinky silných prášků pro spaní. Všechno bylo jakoby neskutečné. Sešla dolů, aby se poradila s vrátným. Jakýsi muž v tmavomodrých šatech vstal, když ji uviděl. Odvrátila se; profesionální soustrastný obličej jí byl nesnesitelný.

„Objednejte rakev," řekla šeptem vrátnému. „Udělejte, co je třeba."

Vrátný jí vysvětlil, že musí vyrozumět úřady. Nepřeje si pitvu? Někdy je to zapotřebí, aby se zjistily příčiny smrti. Proč? Kvůli právním nárokům. Autofirma by se mohla pokusit volat k odpovědnosti pořadatele závodu. Pak je třeba pamatovat ještě na pojistky; mohly by se vyskytnout ještě další komplikace - bude lepší, když bude na všechno připravena.

Zdálo se, že zemřít je jednoduché - ne však být mrtev. Chce, aby byl Clerfayt pochován na zdejším hřbitově? „Na hřbitově sebevrahů?" řekla Lillian. „Ne!"

Vrátný se omluvně usmál a řekl, že hřbitov sebevrahů je legendou jako tolik jiných věcí v Monte Carlu. Je tu normální a hezký hřbitov, kam jsou pochováváni zdejší obyvatelé. Pak se zeptal, jestli má Clerfaytovy doklady.

„Doklady? Cožpak ještě potřebuje doklady?"

Vrátný měl i pro tohle pochopení. Ovšemže potřebuje doklady. Třeba jsou v jeho pokoji, jinak bude zapotřebí je obstarat. On se kromě toho spojí s policií.

„S policií?"

Při neštěstí se musí okamžitě vyrozumět policie. To už jistě zařídila firma a ředitelství závodu; ale policie musí dát souhlas k pohřbu. Všechno je samozřejmě pouhá formalita, ale musí to tak být. On už se o to postará.

Lillian přikývla. Náhle chtěla z hotelu pryč. Měla strach, že omdlí. Napadlo ji, že od předešlého poledne ještě nic nejedla, ale nechtěla jít do restaurace hotelu. Rychle vyšla z haly a šla do Café de Paris. Objednala si kávu a dlouho seděla, aniž se kávy dotkla. Kolem jezdila auta a zastavovala před kasinem, přijížděly obvyklé okružní autokary a houfy turistů se shromažďovaly kolem svých vedoucích, s nimiž pak poslušně putovali hernami. Lillian se polekala, když si k jejímu stolku přisedl jakýsi muž. Vypila kávu a vstala. Nevěděla, co si počít. Snažila si namluvit, že i kdyby se to neštěstí nestalo, byla by zítra stejně sama, v Paříži nebo na cestě do Švýcarska. Ale nepomáhalo to; vedle ní byla v zemi díra, vedla do bezedné propasti a nešlo si ji odmyslet. Clerfayt byl mrtev; bylo to něco jiného, než že by už nebyli spolu.

Našla lavičku, odkud byl výhled na moře. Měla pocit, že by měla zařídit spoustu naléhavých věcí; ale nemohla se k ničemu odhodlat. Clerfayt, ne já! myslela si neustále - je to šílené. Ona měla zemřít, ne on. Jaká to byla příšerná ironie!

Vrátila se do hotelu a šla do svého pokoje, aniž s někým promluvila. U dveří se zastavila. Ovanul ji mrtvý vzduch; jako by v pokoji všechno odumřelo.

Vzpomněla si, že vrátný chtěl Clerfaytovy doklady. Nevěděla, kde jsou, a měla hrůzu jít do Clerfaytova pokoje. Už ze sanatoria věděla, že často bývá těžší vidět věci, které po sobě mrtvý zanechal, než mrtvého samotného.

Viděla, že ve dveřích je klíč, a domnívala se, že tam uklízí pokojská. Nebude to aspoň tak těžké, jako kdybych do pokoje musela vejít sama. Otevřela dveře.

Od psacího stolku vzhlédla hubená žena v šedém kostýmu. „Co si přejete?"

Lillian si myslela, že vešla do jiného pokoje. Pak uviděla Clerfaytův plášť. „Kdo jste?" zeptala se.

„To bych se měla spíš zeptat já vás," odvětila žena ostře. „Jsem Clerfaytova sestra. A co vy tu chcete? Kdo jste?"

Lillian mlčela. Clerfayt jí jednou vyprávěl, že má kdesi sestru, kterou nenávidí a která nenávidí jeho. Už léta o ní neslyšel. Byla to nepochybně tato žena. Vůbec nebyla Clerfaytovi podobná. „Nevěděla jsem, že jste přijela," řekla Lillian. „Ale protože jste tady, nemám tu už co pohledávat."

„Jistěže ne," odvětila žena mrazivě. „Bylo mi řečeno, že můj bratr tu žil s nějakou osobou. Jste to vy?"

„Ani to vás už nemusí zajímat," řekla Lillian a obrátila se.

Vyšla ven a vrátila se do svého pokoje. Začala balit, ale brzy přestala. Nemohu odjet, dokud tu bude on, uvažovalo v ní cosi. Musím tu zůstat, dokud nebude pohřben.

Znovu šla do nemocnice; sestra na příjmu jí řekla, že Clerfayta už nemůže vidět; na přání člena rodiny bude provedena pitva. Pak bude tělo zaletováno do zinkové rakve a odesláno.

Před nemocnicí potkala manažera. „Dnes večer odjíždíme," řekl. „Už jste viděla tu zubatou bestii? Jeho sestru? Nechá ho rozřezat. Chce podat na firmu a vedení závodu žalobu o náhradu škody pro nedbalost. Už byla na policii. Znáte přece našeho ředitele. I u něho už byla. Nikoho se nebojí, ale když ta ženská po půlhodině odešla, byl bledý jako stěna. Žádala doživotní rentu. Tvrdila, že Clerfayt byl jejím jediným živitelem. Všichni odjíždíme. Odjeďte taky! Už je po všem."

„Ano," odvětila Lillian. „Už je po všem."

Bezcílně se potulovala ulicemi; vysedávala u stolků a cosi popíjela a večer se vrátila do hotelu. Byla strašně unavená. Lékař jí v pokoji nechal tabletky pro spaní. Nepotřebovala je; usnula okamžitě.

Probudil ji telefon. Volala Clerfaytova sestra. Velitelsky prohlásila, že s ní musí naléhavě mluvit. Ať Lillian okamžitě přijde.

„Chcete-li mi něco říct, řekněte mi to hned teď do telefonu," řekla Lillian.

„Do telefonu to nejde.“

„Pak přijďte dnes ve dvanáct do hotelové haly.“ „To je pozdě.“

„Pro mě ne,“ odvětila Lillian a zavěsila. Pohlédla na hodinky. Bylo krátce před desátou. Spala čtrnáct hodin a ještě pořád byla jako rozbitá. Šla do koupelny a byla by znovu usnula i ve vaně, kdyby někdo prudce nezaklepal na dveře pokoje. Oblékla si koupací plášť, a než stačila otevřít dveře, vrazila dovnitř Clerfaytova sestra; Lillian ji už nestačila zastavit.

„Jste slečna Dunkerqueová?“ zeptala se žena v šedém kostýmu.

„Můžete se mnou mluvit ve dvanáct hodin v hotelové hale,“ odvětila Lillian. „Tady ne.“

„Vždyť je to jedno a totéž. Teď jsem tady. A -“

„Jste tu proti mé vůli,“ přerušila ji ostře Lillian. „Tohle je můj pokoj. Tady nemáte co dělat! Mám zavolat na ředitelství?“

„Nemohu do dvanácti čekat. Vlak mi jede dřív. Chcete, aby mrtvola mého bratra musela čekat v horku na perónu, až budete mít kdy se mnou mluvit?“

Lillian se podívala na úzký, černý křížek, který visel ženě na krku na tenkém řetízku. Tahle osoba necouvne před ničím, aby prosadila svou, napadlo ji. „Našla jsem mezi doklady svého bratra kopii,“ pokračovala sestra, „jejíž originál máte pravděpodobně vy. Jde o převedení domu na riviéře na vás.“

„Na mě?“

„Vy o tom nevíte?“

Lillian viděla listinu v kostnaté ruce, na níž byly dva snubní prsteny. Tedy vdova, pomyslela si - žádný div.

„Ukažte mi ten papír,“ řekla Lillian.

Clerfaytova sestra zaváhala. „Vy jej neznáte?“

Lillian neodpověděla. Slyšela, že v koupelně ještě pořád teče voda, a šla ji zastavit.

„Kvůli tomu jste se mnou chtěla tak naléhavě mluvit?“ zeptala se, když se vrátila.

„Chtěla jsem vám říct, že rodina to samozřejmě neuzná. Budeme se proti tomu bránit.“

„To udělejte. A teď mě, prosím vás, nechte o samotě.“

Žena se nehýbala. „Bylo by jednodušší a taky taktnější, kdybyste prohlásila, že tuto závěť, kterou můj bratr jistě neudělal bez ovlivnění, neuznáváte.“

Lillian se na ni upřeně zahleděla. „Snad jste už taky takové prohlášení nesepsala?“

„Sepsala. Stačí, když je jen podepíšete. Tady! Jsem ráda, že máte aspoň pro tohle porozumění.“

Lillian vzala prohlášení a roztrhala je, aniž je četla. „A teď jděte. Už toho mám dost.“

Clerfaytovu sestru to nevyvedlo z míry. Ostře si měřila Lillian. „Říkala jste, že jste o této závěti vůbec nic nevěděla? Tak tedy nemáte nic takového v ruce?“

Lillian šla ke dveřím a otevřela je. „Zjistěte si to!“

„To taky udělám! Právo je na naší straně! Koneckonců ještě existují rozdíly mezi pokrevnými příbuznými a nějakou přivandrovalou dobrodružkou, která by ráda dědila, která -“

Na stole stála miska s fialkami, které jí před dvěma dny přinesl Clerfayt. Lillian, aniž si uvědomila, co dělá, ji popadla, a chrstla její obsah do kostnatého obličeje. Chtěla jen jedno: umlčet ten tvrdý, nesnesitelný hlas. Květiny už byly uvadlé a visely teď Clerfaytově sestře ve vlasech a na ramenou, jako by byla právě vylezla z tůně.

Žena si otřela vodu z očí. „To si odpykáte!“ zasyčela.

„Já vím,“ odvětila Lillian. „Pošlete mi účet za kadeřníka, jistě i za šaty, pravděpodobně taky za boty a spodní prádlo, za váš budoucí život a za vaši bezcitnou duši! A teď už jděte!“

Žena zmizela. Lillian pohlédla na skleněnou misku, kterou dosud držela v ruce. Netušila, že by byla schopna takového násilí. Zaplať pámbu, že jsem po ní tu misku nehodila, pomyslela si a dala se náhle do smíchu a nemohla přestat; pak přišly slzy a se slzami nakonec i uvolnění strnulosti.

V hale ji zastavil vrátný. „Stala se trapná věc, madam!“

„Copak?“

„Pověřila jste mě, abych objednal rakev a hrob na hřbitově. Sestra pana Clerfayta hned jak přijela, objednala na útraty autofirmy rovněž rakev a nechala ji poslat. Teď je ta vaše přebytečná.“

„Nemůžete ji vrátit zpátky?“

„Zástupce firmy v Nizze prohlásil, že to byla speciální zakázka. S laskavostí by ji vzal zpátky, ale ne za tutéž cenu.“

Lillian na něho bezmocně pohlédla. Náhle před sebou viděla groteskní obraz - že pojede s prázdnou rakví zpátky do nějakého sanatoria v horách, zatímco Clerfaytova sestra poveze Clerfaytovo rozřezané tělo v druhé rakvi do rodinného hrobu.

„Navrhl jsem té dámě, aby si vzala pro pana Clerfayta vaši rakev,“ řekl vrátný. „Odmítla. Ta dáma je velmi striktní. Taky svou útratu v hotelu dala napsat na účet autofirmy. Plnou penzi, samozřejmě, a včera večer dvě láhve Chateau Lafite 1929. Nejlepší víno, jaké máme. Zástupce pohřební firmy vezme tu rakev zpátky za poloviční cenu.“

„Dobrá,“ odvětila Lillian. „A připravte mi účet. Večer odjíždím.“

„K službám. Pak je tu ještě ta věc s hrobem. Teď už ho nepotřebujete, ale já už ho za vás zaplatil. A dneska se s tím dá už těžko něco dělat. Je totiž sobota. Do pondělka není nikdo v kanceláři.“

„To tu v sobotu a v neděli nikdo neumírá?“

„Ale ano, ale hroby se kupují v pondělí.“

„Připište mi to na účet.“

„Chcete si ten hrob ponechat?“ zeptal se vrátný nevěřícně.

„Nevím; ale už o tom nechci mluvit. Sepište, co všechno jste zaplatil. Všechno sepište. Ale já už o tom nechci slyšet! Už nechci! Copak to nechápete?“

„K službám, madam!“

Lillian se vrátila do pokoje. Zazvonil telefon. Nechala jej zvonit. Sbalila zbytek svých věcí. V kabelce měla jízdenku do Curychu. Podívala se na datum. Vlak jel týž večer.

Telefon znovu zazvonil. Když zmlkl, zmocnil se jí panický strach. Bylo jí, jako by zemřelo víc než Clerfayt - jako by zemřelo všechno, co znala. I Boris, pomyslela si. Kdo ví, co se s ním stalo. Možná že i on je už dávno mrtvý a nikdo jí to nemohl oznámit, protože neznal její adresu nebo jí to ani oznámit nechtěl.

Sáhla po telefonu, ale opět ruku svěsila. Nemůže ho zavolat. Teď ne. Nepochopil by ji, myslel by si, že ho volá proto, že je Clerfayt mrtev. Nikdy by jí neuvěřil, že chtěla Clerfayta opustit. Taky by mu to nikdy neřekla.

Seděla tiše, dokud se do pokoje nevkradl soumrak. Okna byla otevřená. Slyšela zvenku šelestění palem jako klevetění škodolibých sousedů. Vrátný jí řekl, že Clerfaytova sestra v poledne odjela; teď nadešel čas k odjezdu i pro ni.

Vstala, ale zaváhala. Nemohla odejít dřív, dokud nebude vědět, jestli Boris ještě žije. Nebylo třeba, aby volala přímo jeho. Stačilo by zavolat k němu domů a pod nějakým jménem říct, že s ním chce mluvit, a kdyby děvče odešlo, aby jí ohlásilo, věděla by, že Boris žije, a mohla by zavěsit dřív, než by přišel.

Vytočila číslo. Trvalo chvíli, než jí telefonistka oznámila, že se nikdo nehlásí. Žádala číslo znovu, pilně na výzvu, a čekala.

Na pískové cestě venku v zahradě zaslechla kroky. To jí připomnělo Clerfaytovu zahradu. Zaplavila ji vlna bezútěšné něhy. Odkázal jí dům, aniž jí o tom něco řekl. Nechtěla jej. Bude stát se svými štukovými ozdobami neobydlený a prázdný a bude dál chátrat - dokud jej nezabere Clerfaytova sestra, vyzbrojená dvojí morálkou jednostranné spravedlnosti.

Zazvonil telefon. Lillian slyšela podrážděné francouzské hlasy telefonistek. Zapomněla na všechno, co si předsevzala. „Borisi!“ zvolala. „Jsi to ty?“

„Kdo je tam?“ zeptal se ženský hlas.

Lillian na okamžik zaváhala; pak řekla své jméno. Za dvě hodiny opustí riviéru a nikdo nebude vědět, kam odjela; bylo by směšné, kdyby nechtěla s Borisem ani promluvit.

„Kdo je tam?“ opakoval hlas.

Znovu řekla své jméno.

„Kdo?“

„Lillian Dunkerqueová.“

„Pan Volkov tu není,“ odpověděl hlas do šumotu a praskání ve sluchátku.

„Kdo je tam? Paní Escherová?“

„Ne, Blissová. Paní Escherová tu už není. Pan Volkov už tu také není. Lituji -“

„Počkejte!“ zvolala Lillian. „Kde je?“

„Pan Volkov odcestoval.“

„Odcestoval? Kam?“

„To vám nemohu říct.“

Lillian zatajila dech. „Stalo se mu něco?“ zeptala se pak.

„To nevím, madam. Odcestoval. Nic jiného vám nemohu říct. Lituji -“

Spojení bylo přerušeno. Štěbetaly do toho rozčilené francouzské telefonistky. Lillian zavěsila. Odcestoval - věděla, co to znamená v kódu řeči tam nahoře. Říkalo se tak, když někdo zemřel. Nemohlo to ani nic jiného znamenat - kam by taky jezdil? A ani jeho stará hospodyně už tam nebyla.

Chvíli seděla úplně tiše. Konečně vstala a sešla dolů. Zaplatila účet a strčila jízdenku do kabelky. „Věci mi pošlete na nádraží,“ řekla.

„Už teď?“ řekl udiveně vrátný. „Máte skoro dvě hodiny času. Ještě máte čas.“

„Ano, hned teď,“ řekla. „Už ne.“

22

Seděla na lavičce před malým nádražím. V podvečeru svítila první světla a ještě více zdůrazňovala holou bezútěšnost nádražní budovy. Opálení turisté táhli s rámusem kolem ní na vlak do Marseille.

Vedle ní usedl nějaký Američan a spustil monolog o faktu, že se v Evropě nedostane pořádný steak, ba ani obstojný hamburger steak. I vídeňské párky jsou ve Wisconsinu lepší.

Lillian seděla a nemyslela na nic; cítila vyčerpanost a nevěděla, jestli je to žal nebo prázdnota nebo odevzdanost.

Viděla psa, ale nepoznala ho. Pes přeběhl obloukem prostranství, očenichal několik žen, zastavil se a pak se na ně vrhl. Američan vyskočil. „Vzteklý pes!“ vykřikl. „Policie! Zastřelte ho!“

Vlčák proběhl kolem něho a vyskočil na Lillian, div že ji nesrazil z lavičky. Olízal jí ruce a snažil se jí olíznout i obličej, vyl, štěkal a kňučel tak, že se kolem nich nahrnul kruh udivených lidí. „Wolfe,“ řekla nevěřícně. „Wolfe! Kde se tu bereš?“

Pes od ní odběhl a řítil se proti davu, který se okamžitě rozdělil. Rozběhl se k muži, který spěšně přicházel, a pak se zase vrátil k Lillian.

Lillian vstala. „Borisi!“ řekla.

„Tak jsme tě přece našli,“ řekl Volkov. „Vrátný v hotelu mi řekl, že už jsi na nádraží. Byl nejvyšší čas, jak se zdá. Kdoví, kde bych tě musel hledat později.“

„Ty žiješ,“ zašeptala Lillian. „Telefonovala jsem ti. Někdo mi říkal, že jsi odcestoval. Myslela jsem si -“

„To byla paní Blissová, moje nová hospodyně. Paní Escherová se znovu vdala.“ Volkov přidržel psa. „Četl jsem v novinách, co se stalo; proto jsem přijel. Nevěděl jsem, v kterém hotelu bydlíš, jinak bych ti byl zavolal.“

„Ty žiješ!“ opakovala Lillian.

„A ty žiješ, Dušo! Všechno ostatní není důležité.“

Pohlédla na něho. Okamžitě pochopila, co tím myslí - že všechno ostatní, všechna zraněná pýcha, všechen uražený egoismus byly odplaveny touto jedinou, útěšnou, poslední skutečností: že milovaný člověk nezemřel, že je tu a ještě dýchá, lhostejno, kde byly jeho city nebo co se stalo. Boris nepřijel ze slabosti nebo ze soucitu; přijel z tohoto bleskového, nejvyššího poznání, jediného, které mu zbývalo, jediného, které nakonec vždycky zůstává, které všechno ruší a které si člověk téměř vždycky uvědomuje až příliš později. „Ano, Borisi,“ řekla. „Všechno ostatní není důležité.“

Pohlédl na zavazadla. „Kdy ti jede vlak?“

„Za hodinu. Nech ho jet.“

„Kam jsi měla namířeno?“

„Kamkoli. Do Curychu. Na tom nezáleží, Borisi.“

„Pojďme odtud. Nastěhuješ se do jiného hotelu. Mám v Antibes rezervovaný pokoj, v hotelu Du Cap. Můžeme si k němu najmout ještě jeden. Mám tam nechat poslat zavazadla?“

Lillian zavrtěla hlavou. „Nech je tady,“ řekla náhle rozhodnuta. „Vlak jede za hodinu; odjeďme. Nechci tady už zůstat. A ty musíš zpátky.“

„Nemusím zpátky,“ řekl Volkov.

Pohlédla na něho. „Jsi vyléčený?“

„Ne. Ale nemusím zpátky. Můžu s tebou jet, kam budeš chtít a na jak dlouho budeš chtít.“

„Ale -“

„Chápal jsem tě tenkrát,“ řekl Volkov. „Bůh ví, Dušo, jak jsem tě chápal, že chceš pryč.“

„Proč jsi tedy nejel se mnou?“

Volkov mlčel. Nechtěl jí připomínat to, co tenkrát řekla. „Byla bys se mnou šla?“ zeptal se nakonec.

„Ne, Borisi,“ odvětila. „Máš pravdu, tenkrát ne.“

„Nechtělas s sebou brát nemoc. Chtělas jí uniknout.“

„To už nevím, snad to tak bylo. Je tomu tak dávno.“

„Chceš opravdu odjet ještě dnes?“

„Chci.“

„Máš lůžkový vůz?“

„Ano, Borisi.“

„Vypadáš, jako bys potřebovala něco pojíst. Pojď naproti do kavárny. Já se zatím podívám, jestli bych ještě nesehnal jízdenku.“

Vešli do restaurace. Objednal jí vajíčka, šunku a kávu. „Vrátím se na nádraží,“ řekl. „Zůstaň tady. Nikam nechoď.“

„Už neodejdu. Proč si to každý myslí?“

Boris se usmál. „To není to nejhorší, když si to člověk myslí. Chce totiž, aby ten druhý zůstal.“

Pohlédla na něho. Rty se jí chvěly. „Nechci plakat,“ řekla.

Zastavil se u stolu. „Jsi jenom vyčerpaná. Sněz něco. Sázím se, že je to dneska tvoje první jídlo.“

Zvedla hlavu. „To vypadám tak špatně?“

„Ne, Dušo. A i kdybys vypadala unaveně, pár hodin spánku u tebe zase všechno spraví. To už jsi zapomněla?“

„Ano,“ řekla. „Tolik jsem toho zapomněla. Ale něco ne.“

Dala se do jídla, ale přestala a vytáhla zrcátko. Velmi zkoumavě si prohlížela obličej, oči, modré stíny. Jak to říkal ten lékař v Nizze? Do léta a možná i dřív, budete-li žít takhle dál. Léto - tady už je léto, ale do hor přijde později. Ještě jednou si prohlédla svou tvář a pak vytáhla pudřenku a rtěnku.

Volkov se vrátil. „Dostal jsem jízdenku. Vlak není vyprodaný.“

„Máš lůžko?“

„Ještě ne. Ale třeba bude nějaké volné. Nepotřebuji je; spal jsem celou cestu sem.“

Pohladil psa, který zůstal sedět u Lillian. „Zatím musíš do vozu na zavazadla, Wolfe, ale zase tě propašujeme ven.“

„Mohu ho vzít k sobě do kupé.“

Boris přikývl. „Ve Francii jsou rozumní průvodčí. V Curychu pak uvážíme, co bys chtěla dělat.“

„Chci zpátky,“ řekla Lillian.

„Zpátky? Kam?“ zeptal se Volkov opatrně.

Mlčela. „Byla jsem už na cestě zpátky,“ řekla pak. „Nemusíš tomu věřit.“

„Proč bych tomu neměl věřit?“

„Proč bys měl?“

„Jednou jsem udělal tutéž chybu co ty, Dušo. Před mnoha lety. Taky jsem se vrátil.“

Lillian drobila na talíři kůrku chleba.

„Není to nic platné, když se to někdo snaží druhému vysvětlit předem, viď?“

„Není. Člověk na to musí přijít sám. Jinak by si pořád myslel, že propásl to nejdůležitější. Už víš, kam půjdeš z Curychu?“

„Do nějakého sanatoria. Do Bella Vista mě určitě nepřijmou.“

„Samozřejmě že tě přijmou. Ale víš určitě, že chceš zpátky? Teď jsi unavená a potřebuješ klid. Ale to se může změnit.“

„Chci zpátky.“

„Kvůli Clerfaytovi?“

„Clerfayt s tím nemá co dělat. Už předtím jsem se chtěla vrátit.“

„Proč?“

„Z mnoha důvodů. Teď už je nevím. Byly tak správné, že jsem je zase zapomněla.“

„Budeš-li chtít zůstat dole - nemusíš být sama. Mohu taky zůstat dole.“

Lillian zavrtěla hlavou. „Ne, Borisi. Už to stačí. Chci zpátky. Ale nechceš tu ještě zůstat ty? Nebyl jsi dole tak dlouho.“

Volkov se usmál. „Už to tu znám -“

Přikývla. „Slyšela jsem. Teď to znám taky.“

Z Curychu telefonoval Volkov do sanatoria.

„Ještě žije?“ zeptal se Dalajláma nevrle. „Dobrá tedy, pro mě za mě, ať přijede.“

Lillian zůstala ještě týden v Curychu v hotelu Dolder. Hodně polehávala. Náhle byla hrozně unavená. Každý večer měla horečku. Volkov se informoval u lékaře, kterého přivedl, aby pečoval o Lillian.

„Už dávno měla být v nemocnici,“ řekl profesor. „Nechte ji tady.“

„Nechce tu zůstat. Chce nahoru.“

Lékař pokrčil rameny. „Jak myslíte. Ale jeďte sanitkou.“

Volkov slíbil, ale věděl, že sanitku nevezme. Jeho úcta k životu nezacházela tak daleko, aby nevěděl, že příliš mnoho péče může nemocného zabít právě tak jako příliš málo. Jednat s Lillian jako s umírající by bylo horší než riskovat jízdu autem.

Když se vrátil, uvítala ho veselým pohledem. Od chvíle, kdy se nemoc projevila silněji, stala se veselou - jako by tím vyvažovala neurčitý pocit viny, který cítila kvůli Clerfaytově smrti. Bolest nad ztrátou druhého člověka je snesitelnější, když člověk ví, že sám už nebude dlouho žít, pomyslela si s lehkou ironií. Od Clerfaytovy smrti zmizel i pocit vzpoury proti nemoci. Nikdo neunikne, ani nemocný, ani zdravý, z čehož vyplývalo paradoxní vyrovnání.

„Chudáčku Borisi,“ řekla. „Copak ti říkal lékař? Ze tu cestu nepřečkám?“

„Nic takového.“

„Přečkám ji. Už proto, že prorokuje opak. A budu žít ještě déle.“

Volkov na ni překvapeně pohlédl. „Máš pravdu, Dušo. Taky to cítím.“

„Dobrá. Pak mi tedy nalej vodku.“

Vztáhla k němu ruku se sklenkou. „Jsme to ale podfukáři,“ řekla po chvíli. „S těmi svými malinkatými triky. Ale co jiného nám zbývá? Když člověk má strach, dá se z toho stejně dobře něco udělat, třeba ohňostroj nebo boj proti stínům nebo maličká moudrost, která se brzy rozplyne.“

Byl velmi vlahý, teplý den, když jeli nahoru. V polovině průsmyku potkali ve vlásenkovité zatáčce vůz, který zastavil, aby je nechal projet. „Hollmann!“ zvolala radostně Lillian. „To je přece Hollmann!“

Muž v druhém voze vzhlédl. „Lillian! A Boris! To je ale -“

Za ním zahoukal netrpělivý Ital, který jel v malém fiatu a myslel si, že je Nuvolari. „Zaparkuju vůz,“ zvolal Hollmann. „Počkejte na mě!“

Popojel kousek dál, nechal Itala projet a vrátil se pěšky. „Co se děje, Hollmanne?“ zeptala se Lillian. „Kam jedete?“

„Vždyť jsem vám říkal, že jsem zdravý.“

„A co ten vůz?“

„Vypůjčil jsem si ho. Připadalo mi hloupé jet vlakem. Teď, když jsem zase angažován.“

„Angažován? A kým?“

„Naší starou firmou. Včera mě volali. Potřebují ještě někoho -“ Hollmann se na okamžik odmlčel. Pak si shrnul vlasy nazad. „Torrianiho si už vzali; teď to chtějí zkusit ještě se mnou. Když to půjde, pojedu co nevidět menší závody a pak velké. Držte mi palec! Jsem strašně rád, že jsem s vámi mohl ještě mluvit, Lillian.“

Z výše položené zatáčky ho uviděli ještě jednou, jak sjíždí dolů jako modravý hmyz, aby zaujal Clerfaytovo místo, tak jako kdysi Clerfayt zaujal místo někoho jiného a někdo jiný zase zaujme Hollmannovo.

Lillian zemřela o šest týdnů později, za bělostného letního poledne, které byla tak tiché, jako by celý kraj ani nedýchal. Zemřela rychle, neočekávaně a sama. Boris odešel na chvíli dolů do vsi. Když se vrátil, našel ji na posteli mrtvou. Obličej měla strhaný; zadusila se při chrlení krve a ruce měla křečovitě sevřené u hrdla. Ale zakrátko se její rysy vyrovnaly a obličej zkrásněl tak, jak už jej dávno nepamatoval. Taky se domníval, že byla šťastná, dáli se vůbec kdy o někom říct, že byl šťastný.

Erich Maria Remarque

Nebe nezná vyvolených

Z německého originálu Der Himmel kennt keine Günstlinge, vydaného nakladatelstvím Kiepenheuer & Witsch, Köln - Berlin 1961, přeložili Věra a Karel Houbovi.
Obálku a titulní list navrhl Jan Jiskra.
Vydání třetí, reprint (v Nakladatelství Svoboda druhé).
Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 6195. (7308.) publikaci.
Odpovědná redaktorka prvního vydání Věra Saudková.
Technická redaktorka Marie Sýkorová.
Výtvarné redaktorky Marta Brabencová a Jana Mikulecká.
Vytiskla Česká typografie, a. s., Praha.
AA 16,15, VA 16,64.
Tematická skupina 13/34.
73/605-21-8.2
25-041-92
Digitalizace Brloch